This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

BUHR B
[redacted]
a39015 00031473 5b

Digitized by Google

THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
LIBRARIES
THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
ARTES · SCIENTIA · VERITAS
1817

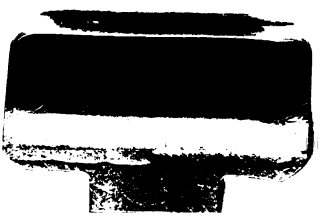

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

BLIKKEN OP INDIË.

SAVITRI.

Digitized by Google

SAVITRI

LEGEND OF INDIA

Digitized by Google

Digitized by Google

संन्यासि

Een Sanyasi (Sannjâsi) of Indische Wyze.

Digitized by Google

BLIKKEN OP INDIË.

GESCHIEDENIS, GODSDIENST,
MAATSCHAPPELIJKE TOESTAND,
TAAL EN LETTERKUNDE.

DOOR

F. HEYNEN, S. J.

GEVOLGD VAN

SAVITRI,

EENE EPISODE DER MAHA-BHARATA,

UIT HET SANSKRIET VERTAALD EN TOEGELICHT

DOOR

J. ARNTZ, S. J.

ROTTERDAM,
G. W. VAN BELLE.
1870.

Digitized by Google

DS
423.
H6D

Digitized by Google

702464-234

VOORWOORD.

Een ruim veld tot velerlei nasporing bood Indië in de laatste tijden den geleerden aan. Daar vonden de beoefenaren van land- en volkenkunde, de onderzoekers van oudheden, geschiedenis, godsdienstige en wijsgeerige stelsels, de taalvorschers en letterkundigen overvloedige gelegenheid om hunne krachten te beproeven. Met bewonderenswaardigen ijver en stalen volharding legden zij zich toe op de ontginning van dat rijke veld en menige blijde verrassing bekroonde hunne pogingen en spoorde hen aan tot verderen arbeid.

Bij dat rusteloos streven en zwoegen en bij die verkregen uitkomsten mag geen beschaafde onverschillig zijn; hij moet ten minste eenige kennis dragen van wat er gewichtigs op dat gebied wordt verricht en verkregen.

Vooral de beschaafde Katholiek moet kennis dragen van den stand der wetenschappelijke nasporingen in Indië en de waarde der verworven resultaten. Want gelijk nagenoeg op elk ander wetenschappelijk gebied, zoo gaat het ook hier. Nu eens is de overmoedige ingenomenheid met hetgeen men door eigen krachtsinspanning heeft gevonden oorzaak, dat men meent

Digitized by Google

veilig den staf te mogen breken over waarheden, waarmede men in zijn bekrompen eenzijdigheid het pas gevondene niet weet te rijmen: dan wederom plooit en wringt men de uitkomsten zijner nasporingen naar vooraf opgevatte denkbeelden, of beoordeelt men het gevondene naar eenmaal aangenomen richting. In beide gevallen is meestal een geheele of gedeeltelijke bestrijding van de Openbaring, van den godsdienst, en inzonderheid van de Katholieke Kerk de geliefkoosde vorm, waarin men zijne blijdschap over nieuwe ontdekkingen uitspreekt.

Elke wetenschap streeft binnen den haar aangewezen kring naar steeds dieper en helderder kennis der waarheid en elke beter gekende waarheid dient de Katholieke Kerk. Wij, Katholieken, hebben dus niets van de wetenschap, welken naam zij voere en welke taak of welk voorwerp zij kieze, te vreezen; mits zij slechts met de haar eigene middelen streve naar de kennis der waarheid, die binnen haar bereik ligt. Want wij zijn er zeker van, dat de wetenschap telkens, willens of onwillens verplicht is hulde te brengen aan den Katholieken godsdienst; en dat zij de onbevooroordeelde geesten, langs de haar eigene wegen moet heengeleiden tot het erkennen en huldigen van waarheden, die immer door de Kerk aan hare kinderen met volle zekerheid werden geleerd.

Na deze opmerkingen behoeven deze BLIKKEN geen verdere rechtvaardiging. Het doel waartoe wij ze neêrschreven, blijkt thans genoegzaam.

Den beschaafden Nederlander toch en den Katholiek wilden wij een gereed middel verschaffen om zich een grondiger denkbeeld te vormen van de wetenschappelijke beweging, waarvan Indië het voorwerp is, dan zij bezitten, die in hunne oppervlakkigheid wanen, als

Digitized by Google

had men het laatste woord der wetenschap vernomen en als mocht men vrij over menig gewichtig vraagpunt uit de hoogte beslissen, indien men brochuren en tijdschriften heeft gelezen of voordrachten bijgewoond, waarin ijverig over Indologie, Sanskriet, Ariërs, vergelijkende taalstudie enz., werd gedeklameerd. — Vooral wenschten we aan te toonen, hoe de met groote opoffering aanvaarde en met bewonderenswaardige volharding voortgezette onderzoekingen der geleerden vele onschatbare getuigenissen hebben opgeleverd voor de waarheden door God geopenbaard, in de H. Schrift opgeteekend, en door de Katholieke Kerk met onfeilbaar gezag verklaard en gehandhaafd. Zoo wilden we onze lezers het genot doen deelen dat wij zelven meermalen mochten genieten, als we ontwaarden, hoe deze of gene ontdekking, die aanvankelijk in strijd scheen met de leeringen des geloofs en als zoodanig werd uitgebazuind, weldra na verdere naspooring en na meerdere gegevens bleek daarmede volkomen in overeenstemming te zijn en haar veeleer met nieuwen luister omgaf

Ten einde bij ons tweevoudig doel zoo beknopt en volledig mogelijk te zijn, geven we eerst eene vluchtige geografische schets, en vermelden we daarna het belangrijkste en wetenswaardigste betreffende de geschiedenis, den godsdienst, den daarmede innig verbonden maatschappelijken toestand, de taal en de letterkunde van Indië.

Is eenmaal de belangstelling voor Indië en zijne toestanden levendig geworden, dan rijst onwillekeurig het verlangen naar iets meer dan naar enkele plaatsen uit de wijdloopige litteratuur der Indiers; men wenscht in een wel afgerond geheel, eene proeve hunner denk-

Digitized by Google

en levenswijze, en hunner edelste poësie tevens, te genieten en te beoordeelen.

Aan dit rechtmatig verlangen voldoet de schoone en kiesche Episode SÂVITRI uit het oud-indisch heldendicht Mâha-Bhârata, wier getrouwe vertaling van talrijke aanteekeningen wordt gevolgd, die menige bijzonderheid van het leven en denken der Indiërs nader in het licht te stellen.

Deze Episode is een dier zeldzame voortbrengsels der Sanskriet-litteratuur, die een geheel vormen van matigen omvang en wier lezing niet gevaarlijk wordt gemaakt door de wufte en zedekwetsende schilderingen, welke maar al te dikwerf de Indische poësie ontsieren. Wij konden haar dus veilig zonder uitlating, zoo als zij door den Indischen dichter werd opgesteld, ter lezing aanbieden.

Mogen deze bladzijden nuttige kennis omtrent een in onze dagen veel besproken onderwerp verspreiden en het ware standpunt helpen verdedigen en handhaven, dat alleen tegen eenzijdigheid en misvatting behoedt, en van waar men uitsluitend de juiste waarde der nieuwere ontdekkingen vermag te bepalen, en de harmonische samenwerking te overzien van alle natuurlijke en bovennatuurlijke wetenschappen tot één doel, namelijk tot: GODS VERHEERLIJKING.

ROTTERDAM, 25 Maart 1870.

F. HEYNEN, S. J.

Digitized by Google

BLIKKEN OP INDIË.

Digitized by Google

Digitized by Google

I.

INDIË.

Het werelddeel waartoe Indië behoort was in de jongste tijden als het land van belofte der nieuwere wetenschap. Meer dan eenig ander werelddeel trok Azië de aandacht der geleerden; en te recht. Want om vele redenen en onder verschillende opzichten is het de hoogste belangstelling overwaardig. Immers Azië is het uitgebreidste werelddeel, dat in oppervlakte aan Europa, Africa en Oceanië gelijk, verre de beide America's overtreft. De statistiek kent daaraan meer dan de helft der aardbewoners toe. Het bezit de hoogste bergen der aarde en biedt daarentegen in de Doode Zee de diepste en in de Caspische Zee de wijdste waterkom, die men kent.

Doch wat meer is, op belangrijker voorrechten dan deze mag Azië bogen. Den polygenisten ten spijt mag het zich beroemen de bakermat des menschelijken geslachts gedragen, de vorming der eerste Staten gezien, de vroegste ontwikkeling des maatschappelijken levens

Digitized by Google

en de eerste beoefening van kunsten en wetenschappen aanschouwd te hebben.

De verhevenste glorie echter van dat werelddeel bestaat ongetwijfeld hierin, dat het werd verkoren tot getuige en tot bewaker van de drievoudige Openbaring, de *oorspronkelijke*, de *mozaïsche* en de *christelijke*, die alle drie nogtans slechts één godsdienst uitmaken; een godsdienst zoo oud als de menschheid en onbewegelijk in zijnen grondslag als de waarheid zelve; een godsdienst, die een blijvend en krachtvol protest is tegen het wijsgeerig naturalisme, tegen het afgodisch polytheïsme en tegen het mohamedaansch deïsme, welke eveneens achtereenvolgens in Azië ontstonden en tegen alle daaruit voortgesproten of daarmeê verwante dwalingen. Zoo lang de aarde staat, en de historie leeft zullen Eden's lusthof, Sinaï's bergkruin en Bethlehem's grot, waar God minzaam met den mensch verkeerde, waar Hij zijne wet verkondigde en waar Gods Zoon in knechtsgestalte verscheen, de volheerlijke driekroon vormen van het bevoorrechte Azië.

Azië is derhalve de geboortegrond, het vaderland van alle volkeren der aarde, de eerst bewoonde wereldstreek, en de mildste mijn, de rijkste schatkamer der oudste overleveringen.

Om eenigermate den ijver te doen opmerken waarmede men in onze dagen zich heeft toegelegd op de studie van Azië, zal het toereikend zijn even ter loops heen te wijzen op het gene er in het belang zelfs eener tamelijk ondergeschikte wetenschap, in het belang namelijk der topografie van Azië door de beroemde broeders von Schlagintweit werd verricht. Deze heeren schijnen het zich tot taak te hebben gesteld om uit te munten in het wetenschappelijk onderzoeken der hoogste bergen. Landgenooten en leerlingen van

Digitized by Google

Alexander von Humboldt vatteden zij de geografische wetenschap op als hij en deden zij tot oefening hunne eerste proefnemingen in Europa. In Augustus 1851 bestegen Adolf en Herman een der steilste toppen der Alpen, den berg Rose. Eenige jaren later (1854), vinden wij hen met hunnen broeder Robert aan de boorden van den Ganges en weldra op de toppen van den Himalaya en van den Karakoroem. Nu eens vereenigd dan eens afzonderlijk langdurige tochten ondernemend klampen zij zich vast aan de gletschers, schrijden zij de afgronden over, berekenen zij de hoogten, peilen zij de diepten en teekenen zij alles aan wat hen treft: den grondslag, de planten, de schoonheden eener onvergelijkelijke natuur. Zij schetsen landschappen en vergezichten, teekenen of gieten menschelijke typen af, bestudeeren talen, oudheden, godsdiensten. Vier jaren brengen zij in deze uiterst vermoeiende, maar hoogst vruchtbare verkenningen en nasporingen door. De wakkere broeders hadden het plan gevormd om gezamenlijk naar Europa weer te keeren, daar de gegevens, die zij gevonden hadden, met elkander te vergelijken en ze in een monumenteel werk openbaar te maken. Dan, helaas! Adolf had zich te verre aan gene zijde van den Kouen-loe gewaagd en vond er te midden van een mohamedaanschen volksstam den dood. De twee overigen zijn thans bezig met behulp eens jongeren broeders de met zoo veel zorg verzamelde schatten aan het licht te brengen. Hun werk, de vrucht van onnoemelijke inspanning moet, als het voltooid zal wezen, niet minder dan negen lijvige boekdeelen in groot formaat beslaan van de keurigste uitvoering en versierd met de prachtigste teekeningen.

Nog veel zal er immer na hen te onderzoeken en te beschrijven overblijven; eene menigte evenwel van

Digitized by Google

bijzonderheden zijn thans voor immer verworven, zoo als, om slechts iets te noemen, de juiste hoogte van den berg Dâpsang (8619 meters) die deel uitmaakt van den Karakoroem en de hoogte van de bergen Kantchindjinga (8581 meters) en Gaoerisankar (8839 meters) welke beiden tot het Himalaya-gebergte behooren. Deze laatste is de hoogste bekende bergtop. Men noemt dien ook den berg *Everest* naar den Engelschen ingenieur van dien naam, die vóór 12 jaren het eerst zijne hoogte bepaald heeft. Deze drie ontzettende bergkruinen van Azië onttroonen voor goed den Chimborazo (6570 meters) en den Aconcagua (7016 meters), de meest uitstekende verhevenheden der nieuwe wereld; zij zijn de helft hooger dan de Mont-Blanc (4820 meters) de reus van ons Europa; en zij laten hunne vroeger zoo hooggevierde naburen den Dhawalaghiri (8176 meters) en den Chamoelari (8196 meters) verre beneden zich.

Het zuidelijk gedeelte nu van dit indrukwekkend en onder zoo vele opzichten belangrijk werelddeel, dat tusschen Persië en China ligt, draagt met de daarbij gelegen Zuid-aziatische of zoogenaamde Oost-indische eilanden den naam van INDIë.

Indië wordt door de geografen wederom in tweeën gescheiden en zij geven aan het westelijk gedeelte den naam van Hindostan, Vóór-Indië, of Indië aan deze zijde van den Ganges; en het oostelijk gedeelte noemen zij Indo-china, Achter-Indië of Indië aan gene zijde van den Ganges. Ook wel vermeldt men deze beide gedeelten van Indië onder den naam van de beide Indische Schiereilanden.

Wij hebben echter meer onze aandacht op Hindostan het eigenlijk historisch Indië, het hoofdtooneel der indische geschiedenis en beschaving, te vestigen.

Digitized by Google

Ongeveer zes maal uitgestrekter dan Frankrijk, met eene bevolking van 130 millioen inwoners is Hindostan ten noorden begrensd door Thibet en China, waarvan het gescheiden wordt door het hemelhoog en met eeuwig ijs bedekte Himalaya-gebergte. Ten noordwesten wordt het door den Sindh of den Indus, waaraan het zijn naam ontleent en door den westelijken keten van den Himalaya afgesneden van Balouchistan en Afghanistan; ten noord-oosten grenst het aan Birmannië en ten zuiden wordt het een schiereiland en baadt het zich in den Indischen Oceaan met het eiland Ceylon aan zijne voeten.

Trotsche bergketens strekken allerwege in dit gezegend land hare vertakkingen uit, zooals de Himalaya, de Vindhia, het Berar-gebergte en de bergketen der Gathen; die van het zuiden naar het noorden opwaarts stijgt, en de westkust volgend zich bij de Nilgherries in twee takken splitst en de westelijke en oostelijke Gathen doet ontstaan. Vruchtbare dalen, verrukkelijke landouwen en uitgebreide bergvlakten worden door die ketens gevormd, die hier en daar zelfs punten bieden, waar men te midden der verzengendste hitte eene bijna europesche temperatuur kan genieten. De bergketen der Gathen waardoor geheel het zuidelijk gedeelte van Hindostan in twee zeer ongelijke deelen gescheiden wordt, levert buitendien het opmerkelijk verschijnsel, dat juist de tegenovergestelde seizoenen aan haar beide zijden heerschen. Als derhalve aan de oostzijde van die bergketen de regentijd of de winter is aangebroken, dan begint aan de westzijde het drooge jaargetijde of de zomer, en omgekeerd. Tot aan Kaap Comorin vindt dit immer met de grootste juistheid plaats.

Prachtige rivieren ontspringen aan den voet van het

Digitized by Google

gebergte en doorsnijden de weelderige vlakten. Noemen we slechts den Indus die in Thibet zijn oorsprong neemt, meer dan zes honderd mijlen verre voortstroomt, honderden kleinere rivieren opneemt en met tal van monden zich uitstort in de golf van Osman. Voegen wij bij dezen den Ganges, die in den Himalaya ontspringend niet minder dan elf stroomen opneemt, waarvan eenige zoo groot zijn als de Rijn en geen enkele voor de Theems onderdoet, om zich eindelijk na eene ruimte van meer dan 500 mijlen te hebben doorloopen in de Golf van Bengalen te werpen, waar hij met zijne veelvuldige takken eene uitgebreide delta vormt. Stippen we nog even den Boerampoeter aan en wij hebben de voornaamste stroomen van Indië, ja van geheel de oude wereld genoemd. Een talrijk heir van kleinere rivieren laten we onvermeld.

Een reusachtige en krachtvolle plantengroei tooit dit schoone gewest en bedekt de hellingen der bergen met onmetelijke bosschen, die allerkostbaarste houtsoorten opleveren, zoo als het sandelhout, het ijzerhout, zwart en geel ebbenhout. De reusachtige grootte en uitgebreidheid dier boomen wordt geëvenaard door de verbazende snelheid waarmede zij groeien en door de rijke verscheidenheid der veelsoortigste planten die den bodem bedekken. Heestergewassen verheffen zich met hunne krachtige takken ter hoogte van zes en acht voet, dikwerf doorvlochten van lagere planten en rietsoorten die meer dan honderd voet verre langs de aarde voortkruipen. In die wouden, waar de akse nog niet weerklonk, vinden talrijke bisons, everzwijnen, beren, tijgers, panters en olifanten eene welkome schuilplaats.

Vreest gij wellicht met de woeste woudbewoners in

Digitized by Google

aanraking te komen, overvloedige gelegenheid tot verkwikkend natuurgenot bieden u de vruchtbare velden, die door vreedzamer bevolking zijn bewoond. Daar vindt gij een menigte apen, jakhalzen, vossen, civetkatten, muskusdieren, hazen, herten, geiten, geheele kudden van antilopen en damherten die er ongestoord grazen. Duiven en patrijzen, fazanten en papegaaien, pauwen en pintaden zullen er niet zelden door uwe komst verontrust voor uwe voeten opvliegen. Wilde eenden, sneppen, ooievaars en reigers en velerhande andere vertegenwoordigers van de uitgebreide familie der watervogels snateren en dartelen in de ontelbare vijvers die tot verzameling des waters en tot besproeiing der velden zijn aangelegd.

Zullen er minder liefelijke geluiden uw oor streelen dan in onze velden, de veelkleurige en schitterende vederdos der gepluimde luchtbewoners zal dit gemis eenigermate vergoeden. Kleine honiglievende vogeltjens omgonzen u, de in schitterenden vuurgloed gehulde kardinaal flikkert u als een lichtstraal voorbij; den paradijsvogel ziet ge met zijn weidsch uitgespreiden staart wiegelen in zijn nest, terwijl de vluggewiekte Touccounancourouvi (de groote bek der Philippijnen, Toucnancourvi) uwe bewondering wekt door zijn kunstig paleis van twee verdiepingen, dat hij met een draad aan de bladeren eens booms heeft opgehangen.

In het hooge luchtruim zweven arenden en te midden van hen de kleine roskleurige garoeda met witten halsband, die bij de Hindoe's in geur van heiligheid staat en door hen vereerd wordt als de drager van Vishnoe. Doch verre boven de arenden ontwaart gij kleine zwarte bewegelijke stippen. Wilt gij weten wat het is, leg dan een lokaas, b. v. een dooden hond op het veld en verberg u achter eene hegge en gij zult

Digitized by Google

na een wijle een twintigtal ontzaglijke gieren zien dalen, wier vleugelen tien tot twaalf voeten vluchts meten, die elkander uren lang in een verwoed gevecht de vurig gewenschte prooi zullen betwisten.

De vruchtbaarheid en de voortbrengselen van den grond zijn verschillend naar gelang van de ligging en van de nabijheid der rivieren of van kunstmatig aangelegde vijvers. De landen, die behoorlijk besproeid worden, brengen zonder ophouden voort en leveren ieder jaar drie of vier oogsten. De voortbrengselen wijzigen zich naar het klimaat. In de noordelijke streken is het klimaat meer gelijk aan dat van Europa en vindt men nagenoeg dezelfde vruchten; de zuidelijke gewesten echter bieden een bijna geheel verschillenden plantengroei. Men ontmoet er noch graan, noch tarwe, noch maïs, noch haver, noch garst enz. Rijst en een tiental soorten van gierst is er het bijna uitsluitend voedsel der bevolking; de boomen leveren er nagenoeg geen enkele der vruchten die in Europa geteeld worden. De voornaamste boomvruchten zijn: de guajave, de mango, de ananas, de oranjeappel, de palmvrucht, de kokosnoot, de granaatappel, de citroen, de pampeloranje, een voortreffelijke vrucht van zes tot negen duim doorsnede, die al de hoedanigheden van den oranjeappel en van den citroen in zich vereenigt. De meest gewone en gezondste vrucht echter is de banaan, die niet minder talrijke soorten telt dan de peer in Europa.

Mogen we in geen verdere bijzonderheden treden en moeten we ons met een vluchtige schets van den rijken plantengroei die Indië's bergen en beemden tooit, vergenoegen, zoo is het ons echter vergund met een enkel woord te gewagen van den Bengaalschen vijgenboom, wiens kleine roode vruchten slechts door de

Digitized by Google

raven worden genoten, maar die uitmunt door zijn verwonderlijken vorm en hoogst merkwaardige eigenschappen. Verbeeld u een eik of een plataan die dertig, vijftig of zestig voeten hoog, zijn forsche takken op verren afstand in horizontale richting uitbreidt. Van ieder dier takken ziet gij verder of minder verre van den stam loodlijnig ter hoogte van 15, 20 of 30 voeten iets nederhangen, dat naar een dun, buigzaam koord gelijkt, en door den wind heen en weer geslingerd wordt; het heeft onder alle opzichten volmaakte overeenkomst met een wortel die zich in de aarde ontwikkelt. Deze hangende in de lucht groeiende wortel heeft een haarfijn uiteinde, waarmede hij van boven naar beneden voortschietende de aarde zoekt. Nauwelijks heeft hij de aarde bereikt, of hij hecht er zich in vast en put nu overvloediger voedsel dan hij tot dusverre vond; dat overvloediger voedsel deelt hij vervolgens meê aan zijn in de lucht zwevend gedeelte en aan den tak die hem voorbracht, terwijl de tak van zijne zijde voortgaat den hangenden wortel zijne sappen meê te deelen. De gelukkige samenwerking van de sappen des booms en van de sappen des gronds brengen een verwonderlijk uitwerksel voort. Immers met verbazende snelheid neemt de teedere wortel weldra in omvang toe en wordt binnen weinige jaren een tweede stam, die dikwerf veel dikker is dan de oorspronkelijke. Hetzelfde vindt gelijktijdig plaats met de andere takken, zoodat men niet zelden dergelijke boomen aantreft, die door 10, 15 en 20 stammen ondersteund worden, terwijl het uiterst moeilijk, zoo niet onmogelijk is den oorspronkelijken stam, den moederstam te onderscheiden. Neemt gij nu in aanmerking, dat die buigzame en in de lucht hangende wortelen alle richtingen kunnen aannemen, die de mensch er aan geven wil,

Digitized by Google

of de speling des toevals en de willekeur der stormen hun aanwijzen, dan zult ge u lichtelijk kunnen voorstellen, welke nu eens juist afgemeten en uiterst regelmatige vormen, en dan eens wederom grillige en fantastische doch immer sierlijke en schilderachtige gestalten zulk een boom aan het verwonderd oog kan vertoonen. Men ziet er die een omtrek van 6 tot 900 voet beslaan, eenige reizigers zelfs maken melding van den vijgenboom van Goezerate die 2000 voeten gronds zou bedekken. Met hunne twintig, dertig, ja veertig stammen die allen in omvang en gedaante verschillen bieden deze boomen een tooverachtig schouwspel van trotsche zuilenrijen, rijzige spitsbogen, sierlijke arabesken en donkere geheimzinnige grotten, waar de verbeeldingskracht ruim spel vindt.

Laat u echter niet te veel beheerschen door de indrukken, die deze voorbeeldeloos rijke en verrukkelijke natuur op u maakt, licht toch zoudt gij te zorgeloos voortwandelend op eene zeer onaangename wijze uit uwe mijmeringen kunnen worden opgewekt door een vijand, die in het verborgen schuilend zich gereed maakt u te overvallen. Want daar is geen land rijker aan slangen dan Indië. Dat trouweloos kruipend gedierte met doodelijken beet gewapend vervult de struiken en hagen der velden, het verbergt zich in de spleten en scheuren der aarde, het hecht zich vast aan de takken der boomen, en zoekt zelfs langs de daken der huizen zich een toegang te banen. Eenige dier slangen zijn monsterachtig groot, zoo als de boa die de bosschen bewoont, andere niet zoo ontzaglijk door hare grootte, zijn echter niet minder gevaarlijk door de snelle werking van haar doodelijk vergif. De gevaarlijkste van allen is de brilslang, die door de Indiërs nella-pamboe, de goede slang wordt geheeten, dewijl

Digitized by Google

zij haar beschouwen als toegewijd aan den god Siva.

Te midden van dit veelal schoone en voor hoogeren bloei en meer ontwikkelde vruchtbaarheid geschikte land liggen vele aanzienlijke steden, die van eeuwen heugende beschaving en van vroegtijdige welvaart getuigen. Wij noemen onder deze slechts: Benarès met 600,000 inwoners, Delhi de oude hoofdstad der Mongolen; Moezlipatam een belangrijke zeehaven, Golconde de hoofdstad van het oude koninkrijk van dien naam, beroemd door hare fabelachtige weelde en schatten, Lahore, Catmandoe, Visiapoer of Bejapoer, Bombay en vooral Calcutta. Ofschoon deze stad in 1717 nog een vrij onaanzienlijk dorp was is zij sedert de Engelsche overheersching de hoofdstad van gansch Indië geworden, dewijl de Gouverneur-generaal daar resideert. In minder dan eene eeuw steeg zij tot den rang der rijkste, welvarendste en volkrijkste steden van Azië. Thans telt ze reeds eene bevolking van 377,924 inwoners, waaronder bijna 25,000 Christenen. Op den linkeroever van een arm van den Ganges (de *Hougly*), die eene breedte heeft van 600 meters, verheugt zij zich in het bezit eener haven, waarin schepen van 500 tonnen veilig kunnen binnenloopen. Is het oude gedeelte van Calcutta de zoogenaamde *zwarte stad* onaanzienlijk, de *gouvernements stad* is des te prachtvoller en biedt de wederga van St. Petersburg. Niet verre van Calcutta ligt het fort *William*, dat uitmunt door uitgestrektheid, sterkte en schoonheid van constructie. Men beschouwt het als de regelmatigste en belangrijkste sterkte van gansch Indië en roemt zijn ruime kazernen, wel voorziene arsenalen en uitmuntende geschut-gieterijen. Een heerlijk, met gras begroeid en van breede wegen doorsneden plein, de *Meidan*, dat eene vrij

Digitized by Google

ruime stad zou kunnen bevatten, breidt zich voor het fort uit en heeft aan een zijner einden het paleis van den Gouverneur-generaal. Te Calcutta bestaan velerlei wetenschappelijke instellingen waaronder vooral de *Aziatische Sociëteit* uitmunt die kostbare berichten mededeelt en verspreidt aangaande de geschiedenis, geografie, voortbrengselen en oudheden van Azië. Er verschijnt nagenoeg een vijftigtal couranten waarvan er eenige zelfs door Hindoe's worden uitgegeven en een tal van tijdschriften.

Dit schoone land, zoo rijk door God gezegend en met alles toegerust wat een gewest prachtvol, verheven, rijk en liefelijk kan maken, was het tooneel van veelvuldigen strijd en werd de prooi van elkander volgende veroveraars.

Vermelden we in korte trekken de verschillende lotgevallen waaraan Hindostan en zijne bevolking in den loop der tijden onderhevig was.

II.

HISTORISCHE SCHETS VAN INDIË.

De Indiërs zijn uiterst mild met getallen. Gelijk zij hunne bergen tot een onmetelijke hoogte verheffen, zoo stijgen zij den stroom der tijden opwaarts en trachten zij hun oorsprong zoo verre mogelijk terug te zetten en in den schoot der eeuwen te verbergen. Het is derhalve, gelijk Max Müller terecht opmerkt,

Digitized by Google

eene allermoeilijkste en voor het oogenblik nog onmogelijke taak om behoorlijk orde te brengen in hunne tijdrekening, zelfs in die hunner latere geschiedenis. Merkwaardig was de strijd, die in de vorige eeuw naar aanleiding van astromische opgaven en historische berichten der Indiërs onder de geleerden ontstond. De blinde vereerder en lage vleijer van Voltaire, de ongelukkige Bailly trachtte de raadselachtige en bespottelijke opgaven der Indiërs te handhaven en ze te bezigen als een onverwinnelijk wapen tegen de H. Schrift. Doch Delambre door Colebrooke bijgestaan toonde zonneklaar de ongerijmdheid van de ijdele beweringen der Hindoe's en van Bailly's redeneringen. Herhaaldelijk trad ook Bentley op voor de goede zaak, vooral toen men zich beriep op de Soerya-Siddhanta, een door de Brahmanen als goddelijk gehuldigd boek, waaraan zij een ouderdom van ettelijke millioenen jaren toekenden. De geleerde Engelschman bewees dat het niet vroeger geschreven kon zijn dan 700 jaren vóór Christus. Vele andere geleerden van naam zoo als Heeren, Cuvier en Montucla deden eveneens het gezag hunner wetenschap gelden. Het laatste resultaat der verschillende onderzoekingen door hen ingesteld sprak de beroemde Klaproth in dezer voege uit: »De astronomische tafels der Hindoe's, zoo schrijft hij, waaraan men eene fabelachtige oudheid heeft toegeschreven, zijn in de *zevende* eeuw onzer jaartelling vervaardigd en men heeft ze later door kunstmatige berekeningen tot een vroeger tijdperk teruggebracht."

Het blijkt dus overvloedig wat wij te houden hebben van de vier tijdperken der wereld door de Indiërs willekeurig uitgedacht en met den naam van *Joeya*'s aangeduid. Curiositeitshalve en wijl er nog somwijlen meê geschermd wordt, vermelden wij ze met de milde

Digitized by Google

ruimte van tijd daaraan toegeschreven. 1) Voor

---

1) Montucla deelt ons den grondslag der getallen mede welke de Indiërs aan hunne vier Joega's toekennen.

Hij meldt dat de Indiërs zijn uitgegaan van de *volgende* stelling der Arabieren, aan wie zij naar Schaubach geheel hunne sterrekunde, die derhalve tot de nieuwere wetenschap behoort, ontleend hebben: Gelijk de zon (dus redeneerden hunne arabische voorgangers) in 24 uren haren omloop voltooit om de aarde, zoo hebben de vaste sterren tot dien zelfden omloop 24 uren van 1000 jaren, dus 24,000 jaren noodig.

De Indiërs noemden die 24,000 jaren den *dag* van Brahma. Daar nu het jaar wederom volgens de Arabieren 360 dagen telde zoo vermenigvuldigden de Indiërs den dag van Brahma met dat getal en verkregen dus: 24,000 × 360 = 8,640,000 en noemden die uitkomst het *jaar* van Brahma. Dewijl zij echter slechts de helft van den kring, dien de hemellichamen om de aarde beschrijven, konden waarnemen zoo namen zij de helft van 360 namelijk 180 en vermenigvuldigden daarmeê 24,000 en verkregen alzoo: 24,000 × 180 = 4,320,000 en de uitkomst van deze bewerking noemden zij de *Joega* van Brahma (juk, halve dagkring, halve dag van Brahma).

Dit laatste getal 4,320,000 nu is het grondgetal der gewaande indische chronologie. Immers laat men de laatste nul weg en schrijft men 432,000 in plaats van 4,320,000 dan zien we duidelijk dat zij willekeurig hunne vier tijdperken, waarbij men even goed nog honderd andere had kunnen voegen, op dit getal hebben geconstrueerd; en wel zoo, dat zij het eerste tijdperk 4 maal, het tweede 3 maal, het derde 2 maal langer maakten dan het vierde. Namelijk:

432,000 × 4 =	1,728.000 = I^{e}	Tijdvak.
432,000 × 3 =	1,296,000 = IIe	„
432,000 × 2 =	864,000 = IIIe	„
432,000 × 1 =	432,000 = IVe	„
	4,320,000	

Alle getallen te samen geven dus wederom het grondgetal waarvan men eene nul had weggelaten. Wat berekening scheen en resultaat van astronomische kennis bleek alzoo niets anders te zijn dan een kabalistisch spel.

(*Vergel. Montucla Hist. des Mathem. I p.* 429).

Digitized by Google

het eerste tijdperk, de *Kreta-joega* stellen zij ruim een anderhalf millioen jaren, voor het tweede, de *Tetra-joega*, over een millioen, voor het derde, de *Tavapara-joega*, ongeveer achtmaal-honderdduizend jaren. Het vierde tijdperk moet volgens hen niet korter dan 432,000 jaren duren; en thans zouden wij in het 4,971ste jaar van dat tijdperk zijn (1870). Wij kunnen na het voorgaande zeker de opmerking besparen, dat de drie eerste tijdperken tot het gebied der verdichting, der verbeelding, waarin de Indiërs volgens de opmerking van een geleerde alle volken overtreffen, behooren. De meeste Indiërs stemmen zulks ook gereedelijk toe, en geen geleerde onder onze tijdgenooten is geävanceerd of achterlijk genoeg om dergelijke ongerijmdheden nog de aandacht waardig te oordeelen.

Slechts de vierde joega mag ons een enkel oogenblik bezig houden. De Indiërs toch melden dat dit tijdperk een aanvang nam met eene geweldige overstrooming, die zij Djala-pralayam dat is *watervloed* noemen. Alle menschen kwamen daarin om, een enkele uitgezonderd, dien eenige hunner overleveringen den naam van *Manoevoe* geven. Met dezen werden, zoo verhalen zij verder, de zeven beroemde boetelingen *Rishi's* 1) of *Moeni's* gered, die zij beschouwen als de grondleggers der verschillende Brahmanen-familie's. Te midden van den mythologischen nevel waarin zij den zondvloed hullen is het niet moeilijk die wereldgebeurtenis te herkennen. Immers de naam daaraan gegeven is nagenoeg eensluidend; de mozaïsche zond-

1) *Rishi*, Richi, Rischi of Risji kan het best worden weergegeven met *heilige*. De Indiër denkt zich onder dit woord een man, die door boetwerken bijzondere wondergaven heeft verkregen. *Moeni* beteekent een zwijgende, een kluizenaar.

Digitized by Google

vloed toch heeten zij watervloed. De hoofdpersoon door hen op den voorgrond gesteld is dezelfde als in het verhaal der H. Schrift; want ontleedt men *Monoevoe* dan verkrijgt men *Ma* dat is *groot*, een woord dat veelal aan beroemde namen ter onderscheiding wordt toegevoegd en *Noevoe*, dat aan het indisch oor den klank van Noë vertegenwoordigt. Zelfs het tijdstip komt op verrassend naauwkeurige wijze overeen met dat van den zondvloed. Want vergelijkt men de tijdsbepaling van den Samaritaanschen tekst der H. Schrift met het tijdstip door de Indiërs aangewezen dan ontmoet men ter nauwernood slechts een verschil van 60 jaren. Immers trekt men ons jaar 1870 af van de 4,971 jaren, die sedert den indischen vloed verloopen zijn, dan heeft die overstrooming moeten plaats vinden in het 3,101e jaar vóór Christus. De Samaritaansche Codex nu stelt den zondvloed in het jaar 3,041 v. C., aldus slechts 60 jaren later. Zoo schittert ons derhalve reeds aanstonds zelfs uit de mythen der Indiërs een heilzaam licht te gemoet, dat de trotsche wetenschap der nieuwere tijden beschaamt, die overal hare bondgenooten zoekt en alles tot middel kiest om de waarheid te bestrijden en zoo mogelijk te vernietigen of ten minste met een nevel van twijfelingen te omhullen.

Alles wat uit de wel onderzochte berichten, overleveringen en gedenkteekenen der Hindoe's kan worden afgeleid komt ten laatste hier op neer, dat hun historie niet verder opwaarts klimt dan tot de eerste afstammelingen van Noë en kan op de volgende wijze worden samengevat.

Aanvankelijk hebben zich afstammelingen van Noë in Hindostan verspreid en het aanzijn geschonken aan de oudste bevolking van dit schiereiland, die uit donkerkleurige, ja zelfs zwarte rassen bestond. In

Digitized by Google

lateren tijd, volgens de waarschijnlijkste berekening niet vroeger dan 1500 jaren voor Christus, daalden edeler stammen uit Azië den Hindoe-Kosh, soms ook wel de indische Caucasus geheeten, af en brachten door beleid en kracht de donkerkleurige bevolking ten onder. Die edeler overwinnende stammen noemden zich Aryas (eerwaardigen) 1) en gaven hunnen naam aan het edel en welgevormd ras dat men gemeenlijk de Ariërs noemt. Zij spraken Sanskriet en beroemden zich de afstammelingen te zijn der *Rishi's*, der door de indische schrijvers zoo hoog gevierde zeven boetelingen, die geene anderen schijnen geweest te zijn dan de kleinzonen van Noë. Ofschoon de donkerkleurige stammen, die vóór de Ariërs Hindostan bewoonden, ongetwijfeld ook afstammelingen van Noë waren, zoo is het nogtans zeer verklaarbaar dat zij door hunne blanke overwinnaars niet als zoodanig werden erkend, en dat deze zich om de onbetwistbare voortreffelijke eigenschappen die hen onderscheidden, als de bij uitstek edele en wellicht zelfs als de eenige afstammelingen van de edele kleinzonen des grooten Aartsvaders beschouwden. Eerst langzamerhand zijn de Ariërs Hindostan binnengedrongen. Aanvankelijk vestigden zij zich in de nabijheid van den Hindoe-Kosh en van daar

---

1) De eigenlijke etymologie van het woord Arya of beter Arja schuilt in het duister. Er zijn er die dit woord vertalen met *oud;* en dan stellen zij de Arya's (ouderen) als voorvaders der Indiërs, Bactriërs en Persen tegenover de Javana's (jongeren) die de voorouders zouden zijn der Grieken, Slavoniërs, Germanen, Celten enz. De Grieken (Ioniërs) worden werkelijk door de Indiërs zoowel als door de Semieten Javana's geheeten, en deze naam schijnt inderdaad met juvan (jong) verwant te zijn. Dat de beteekenis van *Arja* echter *oud* zou zijn, daar voor vindt men nergens een etymologischen grond.

Digitized by Google

daalden zij allengs af naar de meer zuidelijk gelegen streken. Dit meldt ons geheel de overlevering der Indiërs, die immer de noordelijke gewesten als hun bakermat hebben beschouwd, en die immer aan al wat van uit die streken tot hen kwam een geheel bijzonderen adel en voortreffelijkheid hebben toegeschreven. Daarom achtten de Brahmanen van het Noorden zich altijd veel edeler dan hen die de zuidelijke gewesten des schiereilands bewoonden, zoo als b. v. de Brahmanen van de Malabaarsche kust.

De rijkdommen en de schatten waarin de heerlijke gewesten van Hindostan zich mochten verheugen en de veelvuldige handelsbetrekkingen, die zonder ophouden door hunne edele voortbrengsels gevoed werden, trokken reeds vroegtijdig de begeerige blikken van machtige vorsten naar dat bevoorrechte land en maakten het tot een gedurig lokaas voor op buit beluste veroveraars. Geen land was wellicht zóo gestadig aan vijandelijke invallen ten prooi als Hindostan.

Reeds Sesostris, naar men wil, trok van uit Egypte met zijn overwinnend leger tot over den Ganges voort; Darius de zoon van Hystaspes zakte met zijn vloot den Indus af tot aan den Oceaan en legde er schattingen op, die bijna het derde gedeelte bedroegen van de onmetelijke inkomsten des Persischen rijks. Honderd zestig jaren later zette Alexander de Groote zijne overwinningen voort tot in Indië. Na Alexander's dood handhaafde Seleucus een zijner legeraanvoerders de daar gemaakte veroveringen. Het rijk van Bactrië, dat echter na Seleucus' dood tot de natuurlijke vorsten wederkeerde, werd omstreeks 126 v. C. door de Barbaren vernietigd, en Indië herkreeg voor langen tijd zijne onafhankelijkheid terug.

In latere tijden verhief zich allengs de macht der

Digitized by Google

Muzelmannen, en snel breidde zich hunne heerschappij uit naar Hindostan heen. Reeds in 664 veroverde de veldheer Maleb voor Sultan Osman III, Caboul, Moultan en Lahore, en schreed alzoo reeds de grenzen van Hindostan over.

Omstreeks 1011 veroverde Mohammed de mohamedaansche Sultan van Ghasni, binnen Hindostan's grenzen een uitgebreide landstreek. Hij verwoestte Delhi dat volgens de sage reeds in de VIIe eeuw door den Raja Delhoe gebouwd en naar dezen Vorst genoemd was. Hij maakte het veroverd gewest tot een provincie van zijn Ghasnaïdisch rijk en stelde den vorst van Delhi daarover aan als zijn stadhouder. De Indiërs noemden deze veroveraars Patanen, de Persen heetten hen Afgans, d. i. verwoesters. Mohammed verwoestte in het landschap Goedsjerat den beroemden tempel van Pantansomnah en bracht er uit een afgodsbeeld, waarvoor de Brahmanen vele millioenen tot losprijs boden, een schat te voorschijn, die niet minder dan de kleinigheid van 100 millioenen in diamanten, robijnen en paarlen bedroeg.

Andere Afgans verdrongen in de 12^e^ eeuw de voorgaande en noemden zich naar het gewest Ghor waaruit zij stamden *Ghorieden.* Omtrent 1200 werden deze door de zegevierende wapenen van den machtigen Genghis-Khan, het hoofd van den stam der Mongolen, die zijne veroveringen tot op de grenzen van Hindostan had voortgezet, genoodzaakt van het noorden meer zuidwaarts te trekken. Zij richtten zich dan ten zuiden en ten westen naar Bengalen heen, dat in 1210 door hen veroverd werd en vestigden hun zetel en middelpunt te Delhi.

Een nieuwe veroveraar omgordde zich in het noorden. Het was de geduchte Timoer, die den 13 Mei 1336

Digitized by Google

te Kech bij Balak geboren was. Zoon van den Emir Teragaï, door wien hij langs den jongsten tak van Genghis-Khan afstamde, verstoutte hij zich naar het oppergezag te dingen. Hij liet evenwel den koninklijken titel aan de prinsen der oudere linie, en noemde zich daarom niet Timoer-Khan maar slechts Timoer-Bek d. i. Timoer de aanvoerder. Men gaf hem ook, wijl hij kreupel was, den naam van Timoer-Leng of Timoer de kreupele, waaruit bij verbastering door de Europeanen gemaakt is *Tamerlan*. Van Samarkande uit stortte hij zich aan het hoofd zijner Tartaren of Mongolen op Hindostan, onstuimiger in zijn vaart dan de vernielende waterstroomen die van den Himalaya af met ontembaar geweld nederbruisen in de vlakten.

Na Tamerlan's dood maakte zich Chiser-Afgan, de gouverneur van Lahore en Moulton de kans ten nutte en veroverde Delhi, waar hij op nieuw een tweede dynastie der Ghorieden vestigde, die tot 1450 dien troon behield.

Het rijk van Delhi werd echter, nadat het inmiddels de prooi was geworden van een anderen Afgan van den stam van Lodi door verdeeldheden verzwakt. Baber, de afstammeling van Tamerlan's oudsten zoon verzamelde een leger, sloeg den keizer Ibrahim-Lodi, veroverde in 1525 Delhi en Agra en stichtte nu het *Mongoolsche keizerrijk* of het Rijk van den zoogenaamden Grooten Mogol.

Ackbar, Baber's zoon en opvolger breidde zijne heerschappij uit over geheel het noordelijk gedeelte van Hindostan, bracht het mongoolsche rijk tot het toppunt van bloei en ware glorie en mocht de welverdiende eer verwerven om der toekomstige eeuwen te worden voorgesteld als het volmaakte toonbeeld dens grooten keizers. Hij sloot een verbond met de Portu-

Digitized by Google

geezen, beschermde de missionarissen, die hem van Goa gezonden werden en schonk hun verlof eene kerk te bouwen in zijne hofstad. Ofschoon hij door zingenot en politiek weerhouden zich niet bekeerde, begunstigde hij evenwel openlijk de Jesuïten, die tot 1790 hunne kerk te Delhi behielden.

Het rijk van Ackbar den *Grooten-Mogol* was verdeeld in 16 koninkrijken, waarvan de onderkoningen met het bestuur belast *Soeba's* heetten. Deze koninkrijken waren weer verdeeld in provincie's die onder goeverneurs of *Nabab's* stonden. Onder hen stond weer een menigte van kleine vorsten, *Raja's* of *Nayaker's* geheeten. De keizer of Groot-Mogol bezat een ontzaglijke zedelijke macht, maar was bijna zonder alle stoffelijke kracht, als hij een zwak karakter bezat. Want hij had geen leger ter onmiddellijke beschikking; dit moest hem telkens, als de nood zulks eischte, door zijn *Omrah's* of ministers en door de Soeba's worden verschaft. De Soeba's daarentegen hadden een blijvend absoluut gezag over de soldaten en over hunne staten; zij waren slechts afhankelijk van den Groot-mogol door de benoeming en aanstelling die zij van hem ontvingen en door de jaarlijksche schatting, die zij moesten storten. Eveneens waren de Nabab's een soort van absolute vorsten in hunne provinciën; brachten zij den Soeba's jaarlijks de verlangde schatting op, dan hadden zij de handen volkomen vrij. Zelfs de Raja's konden ten laatste op hunne beurt voor jaarlijksche geschenken van de Nabab's het recht koopen om naar welbehagen hunne onderdanen te kwellen en te plunderen. — Bij dit alles kwam dat al de Soeba's en Nabab's geen erfelijke vorsten maar slechts gouverneurs waren, die ieder oogenblik naar de willekeur des keizers of naar de grillen der hovelingen konden

Digitized by Google

afgezet en door anderen vervangen worden. — Een nieuwe Nabab, die na zijne aanstelling van den keizer ontvangen te hebben van Delhi naar het hem aangewezen gewest vertrok veroorloofde zich eens een vrij scherpe kritiek op dat gedurig willekeurig aanstellen en afzetten. Hij plaatste zich namelijk op zijn olifant met den rug naar den kop van het dier gekeerd. Toen men hem vroeg waarom hij op zoo ongewone wijze plaats nam, antwoordde hij: »Ik doe dit, om te zien of soms mijn opvolger nog niet komt." — Deze regeling des bestuurs kon wel is waar bij buitengemeene energie en verdere goede eigenschappen des keizers heilzaam werken, doch tevens droeg zij onmiskenbare kiemen van ontbinding en ondergang in zich. De onderkoningen en vorsten behoefden slechts machtig te worden, zich aan het hoofd hunner legers te stellen en vereenigd tegen den keizer op te staan en geheel het rijk lag in duigen; terwijl buitendien den gezagvoerders alle vrijheid was gegeven tot knevelarij en berooving der weerlooze onderdanen.

Het mongoolsch rijk veroverde al de noordelijke gewesten van Hindostan. Ook in het zuiden breidde het zich uit en bracht de vorstendommen van Dekkan en van Golconde dat het langst weerstand bood ten onder. Eindelijk zwichtte ook Bisnagor (later Visiapoer), dat eeuwen lang de grootste macht onder de zuidelijke staten van Indië was en waaraan vele koninkrijken cijnsplichtig waren, omstreeks 1630 voor de zegevierende wapenen van Ackbar's kleinzoon en opvolger Aurengsaëb.

Onder Aurengsaëb bereikte de mongoolsche heerschappij het toppunt van grootheid en stoffelijken voorspoed. Zij werd door meer dan 64 millioen onderdanen gehoorzaamd. Delhi, de hoofdstad des rijks

Digitized by Google

bevatte twee millioen inwoners en de jaarlijksche inkomsten des keizers bedroegen ruim 500 millioen guldens, niet mede gerekend de ontzaglijke sommen die het bestuur der provinciën en de oostersche weelde der Soeba's verslond.

Naarmate echter dit verbazend rijk zijne veroveringen uitbreidde, werd het verzwakt in zijn middelpunt. De gebreken van zijne inrichting, die Ackbar en Aurengsaëb met hunne uitstekende talenten hadden weten te verhelpen, brachten allengs heillooze uitwerkselen voort onder de opvolgers dezer vorsten. Die opvolgers waren met enkele spaarzame uitzonderingen monsters van wreedheid en slaven der vuigste wellusten. Bijna elk hunner besteeg den troon over het lijk zijns vaders of zijns broeders en werd er vervolgens op zijne beurt door de misdaad zijner kinderen en door het verraad zijner ministers van neergeworpen. Zoo kwam eindelijk de onteerde kroon des grooten Mogols aan Mohamed-Shah ten jare 1717, die haar met zijn wellusten verder bezoedelde.

Een machtige vijand verhief zich tegen Mohamed. Het was de overweldiger van den Persischen troon, de sluwe en krijgszuchtige Nadir-Shah. In 1739 rukte hij tegen den Grooten-Mogol op, dien hij gevangen nam en trok zegevierend naar Delhi, alwaar hij Mohamed den troon wedergaf doch hem den trouweloozen Nizam-al-Moulouk, meer bekend onder den naam van Azéfia, als minister en raadsman ter zijde stelde. Onmetelijke schatten wier waarde men wel op een paar milliarden guldens begrootte voerde de overwinnaar mede naar Persië. Daaronder bevonden zich tien tronen van massief goud. Niet het minst kostbaar was de gouden balustrade van onschatbare waarde die het bed des keizers omgaf; een gouden wijngaardrank waaraan witte

Digitized by Google

druiventrossen uit diamanten vervaardigd en roode van robijnen samengesteld prijkten, met bladeren versierd van topazen en andere kostbare edelsteenen, slingerde zich sierlijk langs de stijlen en de leuning dier prachtvolle omheining. Ook voerde hij den beroemden pauwentroon meê. Ackbar's zoon, Shah-Dshehan, had dezen doen vervaardigen om de edelgesteenten door zijne voorgangers verzameld en opeengehoopt in één kunststuk te vereenigen en ten toon te stellen. De troon was op een vierkante verhevenheid van onberispelijk blank, met goud ingelegd marmer geplaatst. Achthoekig, zes voeten breed, en elf voeten hoog verhief hij zich op zijn kostbaar voetstuk. Langs vier treden van massief goud, rijk met diamanten, robijnen en smaragden bezaaid, steeg men opwaarts. De acht kolommen die den achthoek vormden, waren eveneens van massief goud en met dezelfde edele gesteenten getooid. De schachten dier zuilen waren tusschen het voetstuk en het kapiteel acht voeten hoog. De hemel van den troon uit massief goud vervaardigd schitterde overal in den glans der kostbaarste steenen en was rondom met franjes van de zuiverste parelen omhangen. Boven op den hemel waren twee pauwen geplaatst wier luister al het overige verdonkerde; van het reinste goud gemaakt en kunstvol met edelgesteenten bezet, spreidden zij met oogverblindende pracht de rijke kleurschakeeringen van pronkende pauwen ten toon.

Eenige jaren later, nadat Nadir-Shah met zijn aanzienlijken buit naar Persië vertrokken was, werd keizer Mohamed-Shah door de Patanen aangevallen, die heimelijk door Azéfia ontboden waren. De keizer stond alleen, slechts verraders omgaven hem. Want zijn omrah's of ministers heulden met Azéfia en eveneens de soeba's. Niemand wilde in de vergadering der

Digitized by Google

rijks-grooten door den keizer, zoo als de wetten in dreigend gevaar eischten, bijeengeroepen, den *betel* aannemen. De betel is, zoo als men weet, een aromatisch door de Indiërs hooggeschat kruid. Het gebruik wilde dat hij, die het opperbevel over de troepen aanvaardde, den betel uit de handen des keizers ontving tot blijk van hooge onderscheiding. Niemand echter dong thans naar die eer. De jeugdige zoon des keizers het onwillig dralen der rijks-grooten moede, wierp zich voor de voeten zijns doorluchtigen vaders en verzocht uit 's keizers handen den betel te mogen ontvangen dien de overigen schenen te weigeren. Op zijn dringend en volhardend aanhouden gaf de keizer eindelijk toe, en schonk hem den betel. De soeba's moesten nu het noodig leger verschaffen. De prins plaatste zich aan het hoofd der troepen en overwon, nadat hij nog even vóór den strijd verraderlijke bevelhebbers ter dood had laten brengen en andere in hunne plaats had aangesteld. Zegevierend keerde hij weer; doch inmiddels hadden de trouwelooze omrah's, zeker als zij meenden te zijn dat Azéfia's verraad zou slagen en dat de jeugdige prins den ondergang zou vinden, den grijzen keizer vermoord. De overwinnende prins toog zegevierend Delhi binnen en vernam daar eerst den dood zijns vaders. Zijn leger trad nu aanstonds bij het eindigen des krijgtochts weer onder de bevelen der soeba's; hij stond dus weerloos Hij bezint echter eene list en veinst des openbaren levens moede te zijn en in de eenzaamheid zijn nog restende dagen te willen slijten. De kroon zal hij dus overdragen op een der 24 omrah's. Elk hunner begeeft zich in de stille hoop dat hem de kroon te beurt zal vallen, huiswaarts en voedt in zijn binnenste de blijdste verwachting. De prins liet inmiddels vier en twintig

Digitized by Google

kamers in gereedheid brengen om de vermoedelijke troonopvolgers op een hunner waardige wijze te kunnen ontvangen. Op den vastgestelden dag ontbiedt hij den een na den anderen volgens rang en waardigheid; de invloedrijksten noodigt hij dus het eerst tot zich. De vorst treedt met den aangekomene terstond de voor hem bestemde kamer binnen; doch zie, plotseling valt een strik door twee getrouwe slaven vastgehouden en wurgt den verrader. Het zelfde lot trof ieder hunner tot den laatste toe; en den volgenden morgen besteeg de prins den troon onder den naam van Achmet-Shah.

De sluwe Azéfia, die zich onder voorgeven van dringende bezigheden afwezig had gehouden, werd ontboden en stierf op de tijding van het mislukt verraad van verdriet of door vergif. Zijne Soebabie van Golconde droeg hij vóór zijn dood over op zijn kleinzoon Mouzaferzingue met uitsluiting van zijn zoon Nazerzingue. De keizer Achmet-Shah handhaafde Mouzaferzingue, benoemde hem tot soeba van Golconde en Aurengabad en schonk hem den titel van Nizam-al-Moulouk, dien zijn grootvader gevoerd had. Hieruit ontbrandde omstreeks 1749 een verwoede krijg waarin de Engelschen en de Franschen zich mengden en die ten laatste eindigde met de zegepraal van Mouzaferzingue.

Ofschoon den mongoolschen heerschers van Delhi het aldus in den loop der tijden gelukt was bijna alle rijken van Hindostan onder »ééne zonnescherm" te vereenigen, en nagenoeg alle vorsten cijnsplichtig of afhankelijk te maken, zoo spanden echter meermalen de indische elementen samen en bestookten niet zelden door trouwelooze ministers en machtig geworden Soeba's heimelijk ondersteund hun gezag. Soms veroverden zij zelfs in openbaren krijg geheele landstree-

Digitized by Google

ken, zooals door de Maratten geschiedde, die aanvankelijk niet anders dan eedgenooten waren, die zich uit de verschillende kasten der Hindoe's hadden verbonden om hunne oude rechten op den Mogol te heroveren, en de vreemde heerschappij uit Indië te verdrijven. Wellicht ware Delhi's troon echter in weerwil der gebreken aan de inrichting des rijks eigen, en der vijandige gezindheid van vele overwonnen volken niet bezweken en had hij zijn ouden luister tot heden toe eenigermate kunnen handhaven, ware er niet allengs eene andere macht in Indië opgetreden; ik bedoel het Europesch element, de Europeanen. Eene korte vermelding van hun verschijnen en werken voltooie deze historische schets.

De *Portugeezen* waren de eersten die Indië betraden. Nadat zij in 1410 den weg ter zee naar Indië gevonden en in 1420 Madera ontdekt hadden, landde Vasco di Gama in 1497, na de Kaap de Goede Hoop te zijn omgevaren, te Calicut op de Malabaarsche kust. In 1502 slaagde hij uitmuntend bij een tweeden tocht, en keerde met schatten beladen weer. In 1508 veroverde de groote Albuquerque Goa en zette zijne tochten voort tot Malacca.

Het slagen der Portugeezen wekte den naijver der *Nederlanders*. Zij stichtten in 1593, toen eenige Amsterdamsche kooplieden de beide broeders Cornelis en Frederik Houtman, die zich te Lissabon in gevangenschap bevonden, en daar veel van de ondernemingen der Portugeezen waren te weten gekomen, hadden vrij gekocht, de *Compagnie van verre*. Weldra wilden ook andere kooplieden schepen naar Indië zenden; men trad met elkander in overleg en besloot zoo veel mogelijk gemeenzame zaak te maken, en legde alzoo reeds omstreeks 1598 den eersten grondslag voor de later

Digitized by Google

zoo bloeiende Nederlandsche Oost-indische Compagnie. De gemeenschappelijke door de verbonden kooplieden toegeruste vloot liep onder aanvoering van den admiraal Jacob Corneliszoon van Neck, dien Prins Maurits van lastbrieven voor de indische vorsten had voorzien, reeds den eersten Mei deszelfden jaars van Texel uit in zee. Men legde in 1600 een kasteel aan op Amboïna en sloot een verbond met de Ambonneezen tegen de Portugeezen. Datzelfde jaar zond de koning van Achin op Sumatra gezanten aan Prins Maurits. Op Malacca sloot men in 1601 een verbond met eene koningin, en vernieuwde op Bantam reeds vroeger aangeknoopte betrekkingen. De zoo verblijdende uitkomsten wekten steeds meerderen op om hetzij afzonderlijk, of gezamelijk schepen uit te rusten en in zee te zenden. Doch daaruit ontstond schade en ongerief, dewijl men soms daarhenen koers zette en daar landde waar kort te voren anderen geweest waren en men dus geen lading meer kon innemen. Ook waren de met moeite verworven stellingen niet genoegzaam verzekerd, indien de kooplieden zich niet nauwer tot één lichaam vereenigden. Deze overwegingen schonken den 20 Maart 1602 het ontstaan aan de vermaarde *Nederlandsche Oost-indische Compagnie*, waaraan de Staten een octrooi van 21 jaren verleenden, en die weldra machtig genoeg was om de Portugeezen uit een gedeelte hunner bezittingen te verdrijven. 1)

1) Wij stippen hier ter loops eenige der voornaamste feiten uit de geschiedenis onzer Oostindische bezittingen aan.

Na de oprichting der O. I. Compagnie werden de betrekkingen zoo veelvuldig dat het noodig was een algemeenen landvoogd aan te stellen. De eerste Gouverneur-generaal was Pieter Both (1611), hij ontnam den Portugeezen een deel van Timor.

Digitized by Google

Het voorbeeld der Nederlanders werd gevolgd door de *Denen*, die kantoren vestigden op de Malabaarsche kust, in Bengalen en in Boutan, maar vooral maakten de *Engelschen* het zich ten nutte. Onder Elisabeth toch riepen zij, onze Compagnie nabootsende, hunne Oostindische Compagnie in het leven, die weldra partij wist te trekken van de verwikkelingen tusschen de Nederlanders en de Portugeezen ontstaan, en de grondslagen legde voor Engelands toekomst in Indië.

Hendrik IV had te vergeefs beproefd ook een *Fransche* indische Compagnie te scheppen; niet gelukkiger waren de pogingen van Lodewijk XIII in 1611. Colbert mocht eindelijk slagen, en Surate werd tot middelpunt van den fransch-indischen handel gekozen. De Franschen veroverden in 1662 het eiland St. Thomas op de Neder-

---

De Gouvern.-gen. Jan Pietersz. Coen bracht in 1618 den zetel van den Nederl. handel over naar Jakatra op Java en was de stichter van Batavia.

De Portugeezen werden uit Ceylon verdreven, en ook van de kust van Malabar en van Makassar onder Gouverneurgener. Maatsuiker; Gouv.-gener. van Goens stak over op de kust van Coromandel.

In 1780 vallen de Engelschen in Java. In 1783 wordt er een voor ons zeer ongunstige vrede gesloten. Ceylon, Malacca, Amboïna, Banda komen omstreeks 1800 aan de Engelschen. Coromandel, Malabar, Sumatra waren ons reeds vroeger ontnomen. Daar bleef ons niets meer dan Java. Na de abdikatie van Lodewijk Napoleon viel ook zelfs in 1811 Batavia in de handen der Engelschen.

Den 13 Aug. 1814 bepaalde men te Londen dat Java en onderhoorigheden als ook de Moluksche eilanden aan Nederland moesten worden terug gegeven. Den 17 Mei 1824 werd ons Sumatra afgestaan voor Malakka, Singapoera en de vroegere bezittingen op de vaste kust van Indië.

Het traktaat van 1825 met Engeland regelde onze O. I. bezittingen nagenoeg in dier voege zoo als zij thans zijn.

Digitized by Google

landers. Doch het niet kunnende handhaven, verkregen zij van den koning der Maratten het grondgebied van Pondichery, om zich daar na het verlaten van St. Thomas te vestigen. In 1693 daaruit door de Nederlanders verdreven, herkregen zij het in 1697 bij den vrede van Rijswijk en brachten derwaarts van Surate den hoogen raad van Indië over. Zij stichtten ook een maritiem etablissement op Isle de France (St. Maurice), een op het eiland Bourbon, en een te Chandernagor op den oever van den Ganges, welk laatste met de nederzetting der Engelschen te Calcutta kon wedijveren.

In 1744 ontbrandde de oorlog tusschen Frankrijk en Engeland. Onder de bekwame leiding van Dupleix zegevierden de Fransche wapenen. Doch toen hij ten gevolge van snoode verdachtmaking teruggeroepen werd keerden de kansen ten gunste der Engelschen. Kolonel Clive wist weldra behendig partij te trekken van de vernuftige plannen van zijnen tegenstander, den door Frankrijk miskenden Dupleix. Lord Clive schatte die plannen zoo hoog, dat hij aan Engeland beloofde alle schulden van den Staat te zijner verantwoording te zullen nemen, indien men hem slechts 8000 man geregelde troepen schonk. Hij wierp in 1757 de Franschen uit Chandenagor en in 1761 ging ook Pondichéry aan de Engelschen over; doch later bij den vrede van 1763 werd dit wederom aan Frankrijk teruggegeven.

Te vergeefs trachtten de Groot-Mogol en vele andere vorsten van Hindostan Engelands machtigen invloed te fnuiken, zij vermochten echter niets tegen Albion's voorzichtigheid en wapengeluk. De Franschen, wier bijstand zij inriepen, boden slechts zwakke hulp en werden in 1793 zelven andermaal uit Pondichery verdreven en moesten het in 1810 toezien dat Isle de France en het eiland Bourbon door de Engelschen be-

Digitized by Google

machtigd werden. Wel verkregen zij in 1814 Pondichery, Yanaon, Chandernagor en Carnikal terug, maar de Fransche macht was voor goed in Indië gefnuikt en de Engelsche invloed zegevierde.

Zoo is dan door de wilskracht van een Clive, door het beleid eens Hastings, de stoutmoedigheid eens Wellesley, de rechtschapenheid eens Cornwallis, en het wijs beleid eens Bentinck's Engeland meester geworden van meer dan drie vierde van Hindostan en heerscht het daar over ruim 115 millioenen onderdanen of vasallen. Als erfgenaam van den Grooten Mogol zijn de Engelschen niet slechts vorsten maar zelfs eigenaars des lands geworden.

Dat de Engelschen niets onbeproefd laten om het eenmaal verworven gezag en de door oorlogsrecht veroverde macht te handhaven blijkt uit de moeite die zij zich hebben gegeven om eene juiste kennis te verkrijgen omtrent Hindostan's topografischen toestand. Immers de Engelsche Commissie, die sedert 1801 belast was geworden met de opmeting van Hindostan, had reeds voor weinige jaren grootendeels hare taak volvoerd. Reeds is zij den Himalaya overgeschreden en tot Cashmir genaderd en verdiept zij zich in het onderzoeken van oostelijk Thibet. In een tal van hoogst nauwkeurige en uiterst net bewerkte kaarten hebben de Engelsche ingenieurs, waaronder vooral de kapitein Montgomerie bijzondere vermelding verdient, het resultaat hunner werkzaamheden neergelegd. Men kan thans die kaarten raadplegende den kleinsten stroom die zich in den Ganges of in den Sindh (Indus) uitstort zonder moeite volgen; men kent den loop van den Godavery, van den Cavery en van de overige rivieren volkomen, en eveneens de richting der twee ketens van den Dekkan, die evenwijdig loopen met de kusten van Malabar en

Digitized by Google

Coromandel. Geen enkel oproer kan er dus ontstaan in dat land, dat niet zonder verrassing bespied, en aanstonds zonder genade kan onderdrukt worden. Des noods zou men van Londen uit de richting, de kampementen en de halten der troepen kunnen bepalen.

Het is evenwel bij den opstand van het inlandsch leger in Bengalen (1857) gebleken dat de Engelsche macht in Indië op vaster voet moest worden gevestigd. Men besloot dan ook wijselijk tot eene volstrekte verandering in de regeling van het Engelsch-Indisch gouvernement. De staatkundige macht door de O. I. Compagnie tot hiertoe bezeten werd in 1858 ingetrokken en de administratie der uitgestrekte landen, die Engelsch Indië vormen, rechtstreeks van de kroon afhankelijk gemaakt 1).

III.

GODSDIENST.

De hooge ouderdom der oorspronkelijke bewoners van Hindostan en de berichten der Ariërs, die omstreeks 1500 v. C. dat schoone schiereiland veroverden, voeren

---

1) Wie een kort overzicht wenscht van de verschillende gewesten, door de Engelsche O. I. Compagnie — die in 1641 niets anders bezat dan Madras en een strook lands van 1 mijl breed en 5 lang op de kust van Coromandel van 1641 af tot 1856 verworven, dien verwijzen we naar de bekende *Modern atlas of the earth* 1869.

Digitized by Google

ons zoo als we in den aanvang van het voorgaande hoofdstuk opmerkten, terug tot de tijden van Noë.

Wat nu ook eene der geopenbaarde waarheid vijandige wetenschap moge beweren, vrij gemakkelijk valt het aan te toonen, dat de hooggevierde godsdienstige begrippen der Indiërs het ware wat zij bevatten aan de oorspronkelijke Openbaring ontleenden, die met Noë uit den zondvloed werd gered, door de overlevering van geslacht tot geslacht meegedeeld en van Godswege in den loop der tijden met nieuwe bestanddeelen verrijkt.

Toen de stammen uit Noë gesproten huns weegs waren gegaan en zich in de verschillende streken der aarde hadden gevestigd, toen hebben allengs de bijgeloovigheid, en de daaruit ontspruitende mythologische opvattingen, en later de meer wetenschappelijke streving van bespiegelende wijsgeeren, — aan wie bij het toenemen der beschaving het fantasiespel des volks, dat helden tot halfgoden en onverklaarde natuurkrachten tot godheden had verheven niet meer kon voldoen — het reine en onvervalschte goud, dat men aanvankelijk uit den algemeenen schat des menschdoms had medegenomen, verdonkerd, van glans beroofd en bijna geheel onkenbaar gemaakt. Evenwel zoo als het geoefend oog des Indiërs te midden van het slijk en het zand door den Ganges in zijne bedding meêgevoerd, lichtelijk de spaarzame goudkorrels onderscheidt, zoo kost het ook den Christen geene moeite met den vrijen en ruimen blik hem eigen, waarmede hij de eeuwen en de gebeurtenissen omvat, de verstrooide goudkorrels der oorspronkelijke waarheid weer te vinden te midden van de godsdienstige begrippen en dwalingen der volken en vermag hij ze te reinigen van onzuivere bijmengsels en ze te doen schitteren in den glans, die de onvervalschte waarheid kenmerkt.

Digitized by Google

Eene vluchtige beschouwing van de verschillende vormen waarin de godsdienst der Indiërs zich heeft gehuld en eenige heenwijzing naar de betrekkingen van Indië met Joden- en Christendom, zal ons op eene verrassende wijze tot dit belangrijk resultaat leiden.

I.

DE BRAHMA-DIENST.

De oudste eeredienst in Hindostan waarvan geschreven oorkonden en zoogenaamde heilige boeken bestaan, is de dienst van Brahma. De Hindoe's worden daarom in ruimeren zin Brahmanen genoemd, ofschoon met dien naam in meer beperkten zin de priesters en de geheel bijzondere vereerders van Brahma worden aangeduid.

Onder de zoogenaamde h. boeken der Hindoe's munten de Veda's of Veden uit door ouderdom. Ofschoon daaraan eene hooge oudheid niet ontzegd kan worden, zoo begrijpen we nogtans niet hoe de heer Winkler Prins hun met eene ietwat te ruime vrijgevigheid een 3000-jarig bestaan vóór Christus kon toekennen 1). Het geschiedde wellicht met het niet zeer prijsbaar doel om aan deze boeken wier inhoud den volgens hem »oudsten *stelselmatigen* godsdienst" behandelt het voorrecht van een vroegtijdiger ontstaan te kunnen toekennen boven de boeken van Mozes, die naar zijne tijdsbepaling 1600 j. vóór Christus zouden geschreven zijn. Ten gevolge van deze willekeurige opvatting verschuift hij, meegesleept als hij wordt door zijn verlangen

1) Handboek der Aardrijkskunde. Uitgegeven door de Maatschappij: *Tot nut van 't algemeen*. 1863. Algemeen gedeelte III. bl. 269.

Digitized by Google

naar stelselmatige bestrijding der Openbaring, den Joodschen godsdienst zoo verre mogelijk en laat hij zelfs Grieksche en Romeinsche eeredienſten vóór hem ontstaan 1). Na deze geheel eigenaardige bewerking der geschiedenis wordt dan ook later bij wijze van beleefdheid verzekerd: »Hoogst belangrijk is de godsdienst der Israëlieten. Zij bevat *vele Indische bestanddeelen* en is tevens de moeder der Christelijke godsdienst." Deze aan onwaarheden overrijke volzin moet gewis wel hoogen eerbied inboezemen voor de H. Boeken des O. Verbonds en voor die des N. Verbonds tevens. Inderdaad men heeft wel redenen om de Protestanten te beklagen, die in den waan verkeerende dat zij een Christenleeraar en voorganger volgen nogtans door iemand worden voorgegaan, die de Veda's hooger stelt dan de H. Schrift des Ouden Verbonds, zoo als blijkt uit de aangehaalde woorden, en zelfs hooger dan de heilige oorkonden des N. Verbonds, zoo als niet minder duidelijk blijkt uit de beschrijving die hij later van het Christendom geeft. Maar ook wij, Katholieken, zouden te beklagen zijn, indien het der *Maatschappij tot Nut van 't algemeen* gelukken mocht dergelijke van haren der Openbaring vijandigen en alle Christendom ondermijnenden geest doortrokken boeken ter openbare schole in te voeren en in de handen te spelen onzer jeugd.

Het algemeen gevoelen der geleerden is, dat de juiste ouderdom der Veda's met geen mogelijkheid kan worden bepaald. Wat de Indiërs dienaangaande zelven getuigen heeft geen gewicht, want in het bepalen der tijdstippen hunner geschiedenis spelen zij met duizenden en millioenen jaren en trachten zij, zoo verre

1) Handboek der aardrijkskunde van het *Nut van 't algemeen* t. a. p. blz. 284.

Digitized by Google

mogelijk de gewichtigste gebeurtenissen in het nevelachtigst verleden te plaatsen. Geen verstandige hecht nog belang aan de raadselachtige en kinderachtig-grillige denkbeelden door hen in hunne geschriften uitgesproken aangaande de hooge bergen waarmede Hindostan ruim bedeeld is. Niet in staat de ware hoogte te meten voorziet hunne verbeelding die bergen van kruinen die onmetelijk hoog, onbereikbaar voor den mensch en de ongenaakbare woningen der goden zijn. Nu Hindostan's bergen zijn zeker niet lager geworden, maar de Europeanen vermochten toegerust met den meerderen wilskracht hun eigen, en voorzien van de middelen hun door de wetenschap verschaft, die hoogte te meten en ons de resultaten hunner onderzoekingen bekend te maken. Eveneens is het gegaan met de verwijderde gebeurtenissen hunner geschiedenis; zoodra de feiten zekere grenzen overschrijden, die niet eens zoo verre van onze tegenwoordige tijdrekening verwijderd liggen, dan kent hunne verbeelding door de ijdelheid geprikkeld geen perken en scheppen zij ruimschoots uit den stroom der tijden tal van eeuwen en eeuwen om met zelfvoldoening te kunnen spreken: »Van zoo vroege eeuwen herwaarts stammen onze helden en stroomt ons volk of onzen stam eer en glorie toe."

De beroemde Max Müller die Colossus op het gebied der indische letteren, naast wien de geleerden van het *Nut* zich als Pygmeën voordoen, heeft beproefd de nevelgordijnen op te lichten, waarmede de Hindoe's hunne Veda's omsluierd hebben. Hij spreekt als zijne op nauwgezet onderzochte gronden gevestigde overtuiging uit, dat de *Rig-veda*, *het oudste der indische heilige Boeken*, jonger is dan Mozes, die, volgens hem 1500 jaren vóór Christus leefde. Slechts aan

Digitized by Google

de *oudste gedeelten* van dien Veda waagt hij het den ouderdom van 1400 jaren vóór Christus toe te schrijven 1).

Men telt vier *Veda's*, namelijk: den Rig-veda, den Jagoer-veda (of Jadzjoer-veda), den Sama-veda en den Atharva-veda. De Rig veda is volgens Müller de grondslag en het middelpunt der overige drie welke tot dezen staan ongeveer op dezelfde wijze als de Talmud der Rabijnen tot den Bijbel. De Hindoe's toch beschouwen den Rig-veda alleen als *goddelijke openbaring*, de overige veda's noemen zij *overlevering*. 2)

De Veda's 3) nu bestaan uit vrij korte dichtstukken

---

1) De Sanhita (verzameling van gezangen) van den Rig-veda is de oudste en rijkste *verzameling* van indische zangen; Max Müller laat nu die verzameling als zoodanig niet verder opklimmen dan tot 800 vóór Christus. *Enkele* dier gezangen kunnen echter ouder zijn. Weber en anderen willen zelfs dat de Jagoer- en de Sama-veda gezangen bevatten die even oud zijn als die van den Rig-veda, en bij verschil van lezing kiezen zij de lezing des eerstgenoemden als de meest oorspronkelijke boven die des Rig-veda's. Doch die oudste gedeelten 14 Eeuwen vóór Christus te plaatsen mag veilig als een blijk van groote onbekrompenheid, ja van te ruime vrijgevigheid en ietwat buitensporige mildheid worden beschouwd.

2) De verhouding van den Rig-veda tot de overige Veda's wordt door eenige geleerden anders opgevat Hunne opvatting komt hierop neer: De Indiër beschouwt al de Veda's als van goddelijken oorsprong en noemen die *Sroeti* (het gehoorde of het geziene). Daartegenover stellen zij de Soedra's d. i. korte verhandelingen over de Veda's, de Sastra's of wetboeken, de Vedanga's enz. Zij noemen die *Smriti* (het onthoudene) en beschouwen ze als voortbrengsels van 's menschen geest of als overleveringen.

3) Ter eenigzins nadere aanwijzing van den inhoud der Veda s strekke het volgende. Elke der vier Veda's bevat:

1° De *Sanhita* of verzameling van Mantra's (formulieren) en Gana's (gezangen) die meestal in versmaat geschreven en in verschillende afdeelingen gerangschikt zijn.

Digitized by Google

van meestal zeer eentoonigen, soms uiterst zonderlingen inhoud, die ons aangaande de leerstellige begrippen en de gebruiken van den godsdienst hunner schrijvers niet veel licht geven. Genoegzaam echter blijkt er uit, dat zij het monotheïsmus huldigden, ofschoon er zich eene sterke neiging tot natuurdienst, natuurvergoding alras in verraadt, welke natuurdienst weldra in een volslagen veelgodendom moest ontaarden. Men vindt namelijk in den Rig-veda reeds de natuurkrachten persoonlijk voorgesteld, daaraan worden familiën toegeschreven, wel is waar nog slechts op allegorische wijze, maar toch in dier voege, dat daardoor den eenvoudigen en naar verhalen kinderlijk-gragen bewoners des lands gereede aanleiding werd gegeven om de allegorie als werkelijke gebeurtenis op te vatten en die verder met omstandigheden van eigen vinding op te sieren. Nu eens wordt in den Rig-veda het *vuur*, dan eens de *aarde*, dan wederom de *hemel* onder de namen van Agni, Prithivi, Indra enz. aangeroepen, maar men schrijft daarbij die verschillende godheden dusdanige eigenschappen toe, dat er geen twijfel meer

---

2° De *Bramana's* of onderwijzingen godsdienst, zedeleer en plechtigheden betreffende, bijna immer op zeer zonderlinge wijze met allerlei motiveerende verhalen doorweven. Ook deze verzameling is grootendeels in versmaat geschreven, doch van latere redactie dan de Sanhita's.

3° De *Aranjaka's*, Heremieten-boeken, of handleidingen voor het bespiegelend leven, dat men op zijn ouden dag in de bosschen kan leiden. Zij kunnen als aanhangsel der Bramana's beschouwd worden en zijn blijkbaar weêr jonger dan deze.

Uit de Aranjaka's zijn gemeenlijk de *Oeparishad's* of openbaringen getrokken, die in de laatste tijden het meest gelezen werden en de pantheïstisch-mystieke droomer en van eenheid met de godheid bevatten waarin de duitsche pantheïsten zoo veel stichting vonden.

Digitized by Google

overblijft of onder de verschillende namen dier godheden riep men slechts ééne Godheid aan. Duidelijke uitspraak, dat er slechts één God bestaat en bestaanbaar is, vinden we in den Rig-veda eenvoudig en klaar uitgedrukt: »Van dat, wat *één* is," dus leest men daar, »spreken de wijzen op velerlei manier. Zij noemen het Agni, Jamas, Matarisvan" I. 164, 46. Elders wordt Indra »*de hoogste God*" genoemd. »Hij is de beschermer van alles. Hij maakt alle dingen zichtbaar, hij heeft de zon opgehangen en hij belast de wolken met overvloedigen regen," I. 4. 2. en wederom: »Machtig en allerhoogst is Indra; dat hij die den bliksem voert immer groot zij. In eeuwige woningen troont hij." t. a. p. 3. — Colebrooke, Wilson en Max Müller achten het dan ook onbetwistbaar dat de Rig-veda het monotheïsme huldigt.

Uit den Rig-veda en de overige veda's heeft zich eene verdere uitgebreide gewijde litteratuur bij de Hindoe's ontwikkeld. Naar aanleiding daarvan ontstonden de Oepanishad's. Later werden de voorschriften der veda's in korte regels Soedra's saamgevat; verschenen de Vedanga's, die over kunsten en wetenschappen handelden, welke min of meer van invloed konden zijn op de regeling van de wettelijk voorgeschreven handelingen; de Poerana's of heilige legenden; de Mimansa of verklaring van den zin der veda's en de Dharma-sastra's of wetboeken, van welke dat van Manoe het voornaamste is 1). De geheele verzameling der

1) Het *Wetboek van Manoe* (Manavadharmasastra, door sommigen vertaald met: Wetboek der Manava's, eene afdeeling der Brahmanen) is het volledigste der thans bestaande indische wetboeken en voor een indisch werk nog al tamelijk wel geredigeerd. Zijn versmaat echter en de wijze waarop daarin van de *Sina* (Sineezen) en van de *Javana's* (Grieken) gesproken wordt verraden dat de tegenwoordige redactie niet vóór Alexan-

Digitized by Google

gewijde boeken draagt den naam van Sastra of heilige verordening.

De leer nu in deze boeken neergelegd en ontwikkeld, komt voor zooverre zij uit de duistere en verwarde, vaak tegenstrijdige wijze van voorstellen door de schrijvers gevolgd, met eenige zekerheid kan worden afgeleid, hoofdzakelijk op het volgende neer.

Het zuiver Godsbegrip, de kennis van één God, die men bij hen volgens de getuigenis van den beroemden Max Müller reiner vindt naarmate men hooger opklimt, aanvankelijk bezittende, trachtten zij zich de *eenheid* van het Goddelijk Wezen en de *verscheidenheid* der hen omringende schepping te verklaren. Er ontstond in hunnen geest eene worsteling tusschen het zuiver Godsbegrip en de neiging om het vele dat met kracht hunne zinnen trof te vergoddelijken. Het zinnelijke sleepte hen mee, het vele overwon en het veelgodendom behaalde de zegepraal op het zuiver begrip van den éénen waren God. Dat echter de toenemende en in de schriften en in het openbare leven der Hindoe's zegevierende dwalingen niet bij machte waren het getuigenis der volgens Tertulliaan *anima naturaliter*

---

der den Groote (330 v. C.) vervaardigd kan zijn. Deze wetgeving grondde zich wederom op eene oudere, waarvan Manoe zelf melding maakt, en wier voorschriften hij aanhaalt. Opmerkelijk is het dat hij geen Vishnoe noch Siva kent. Dit wetboek gelat als een der meest monotheïstische stukken der indische litteratuur. Het is echter niet vrij van pantheïstische ideeën en nevens zeer schoone voorschriften dischi het de kinderachtigste bijgeloovigheden op. Daarbij komt een zeker laveeren, waardoor gelegenheid wordt gegeven tot rechtvaardiging van velerhande gruwelen, en een afschuwelijk en onmenschelijk strafrecht. Ook hier hebben latere redacteurs het werk van vroegere bedorven; ook hier vindt men het stofgoud der oorspronkelijke waarheden met het slijk vermengd.

Digitized by Google

Christiana 1) bij de individuën voor goed te vernietigen, en dat dus de Hindoe's aan betere inspraken van geest en hart gehoor gevende, niet reddeloos behoefden te gronde te gaan, zal wel niet moeten opgemerkt worden. En dit des te minder, dewijl uit het volgende genoegzaam blijken zal, hoe juist de kennis van éénen God en van vroeger verkregene waarheden, die de Indiërs ondanks hun zelven bleven eerbiedigen, hen in hunne zoogenaamde gewijde schriften aanhoudend tot inconsequentie en tot tegenspraak noodzaakte.

»God is, zoo melden ons hunne boeken, de oorsprong en het begin aller dingen; Hij is eeuwig, onstoffelijk, alom tegenwoordig, onafhankelijk, oneindig zalig, vrij van zorg en smart; Hij is de zuivere waarheid, de bron van alle gerechtigheid; Hij bestuurt, regelt en beschikt alles; oneindig verlicht, volmaakt wijs, zonder gedaante en gestalte, zonder uitgebreidheid, is Hij van eene zuiverheid, die hartstocht, neiging, noch samenstelling kent." Aldus lezen we, en voor eene wijle worden wij aangenaam verrast en verkwikt

1) „De van nature christelijke ziel des menschen," d. i. de ziel des menschen gevoelt innige behoefte aan de kennis van den éénen waren God, dien zij onwillekeurig soms in weerwil der dwalingen des Heidendoms in wier midden zij leeft, aanroept. Treffend schetst de Apostel Paulus de mogelijkheid voor de Heidenen om zich tot het zuiver Godsbegrip te kunnen verheffen in zijn brief aan de Romeinen: „Dewijl, zoo schrijft de Apostel, hetgeen van God kennelijk is, onder hen (de Heidenen) openbaar is; want God heeft het aan hen openbaar gemaakt. Want het onzichtbare van Hem wordt van de schepping der wereld, uit Zijne werken verstaan en doorzien, ook Zijne eeuwige kracht en Godheid, zoodat zij niet zijn te verontschuldigen, dewijl zij God kennende, Hem niet als God hebben verheerlijkt en gedankt; zij zijn ijdel geworden in hunne gedachten en hun onverstandig hart is verduisterd." Rom. 1: 19—21.

Digitized by Google

door de uitdrukking van een vrij zuiver Godsbegrip; maar weldra helaas! ontwaren we tot onze teleurstelling dat de eenheid des Goddelijken Wezens tot Pantheïsmus wordt verwrongen en dit in vrij klare woorden wordt uitgesproken: »Brahm, zoo spreken de Veda's is eeuwig, eeuwig bij uitnemendheid en openbaart zich in geluk en vreugde; de wereld is zijn naam, zijn beeld; maar dit eerste Zijn, dat alles in zich bevat, is het eenig werkelijk bestaande Zijn. Alle verschijnselen hebben hun oorzaak in Brahm; hij, voor zich, is noch door tijd, noch door ruimte beperkt; hij is onvergankelijk, hij is de ziel der wereld, de ziel van ieder wezen in het bijzonder. Het heelal is Brahm, het komt van Brahm, het bestaat in Brahm en zal terugkeeren tot Brahm. Brahm is het wezen dat door zich zelven bestaat, hij is de vorm der wetenschap en de vorm der nimmer eindigende werelden. Alle werelden zijn slechts een met hem, want zij zijn door zijnen wil. Die eeuwige wil is ingeboren aan alle dingen. Hij openbaart zich in de schepping, in het behoud en de vernietiging, in de beweging en in de gedaanten van tijd en ruimte."

Zij nemen ook zekere drievuldigheid aan die zij *Trimoerti* 1) heeten. De drie personen echter dier

---

1) Wanneer de Trimoerti-leer ontstaan zij kan niet met zekerheid worden bepaald. — Eenigen stellen het ontstaan dier theorie zeer laat en meenen dat de Indiërs hun Trimoerti, die echter niets met het dogma der H. Drievuldigheid gemeen heeft, naar aanleiding van het Christendom zouden hebben uitgedacht. Want uit niets blijkt dat de Trimoerti vóór Christus bij de Indiërs in zwang is geweest. Immers volgens diezelfde geleerden vindt men in de Veda's slechts Brahmaspati (Heer des gebeds) vermeld, benevens Vishnoe en Roedra. Het wetboek van Manoe spreekt noch van Vishnoe, noch van

Digitized by Google

zoogenaamde indische drievuldigheid stellen zij zich voor als slechts één persoon, indien hun denkbeeld van het ééne Goddelijke Wezen niet in Pantheïsmus ontaardt of liever zij beschouwen ze als drie namen, drie openbarings-wijzen van het ééne Goddelijke Wezen. Zoo spreekt b. v. de Candam, een hunner Poerana's: »Het Opperwezen (Brahm), dat wij Siva noemen, en dat door anderen Vishnoe wordt geheeten is de eenige dien wij als den Almachtige huldigen. Hij is het beginsel der vijf elementen, der handelingen die het leven en den tijd veroorzaken... Hij heeft alles geschapen, behoudt alles met goedheid, en zal ten laatste alles verwoesten. Hij is de God der goden, de almachtige God, hij is de eenige Heer: de Veda's de Jagama's, de Sastra's en de Poerana's getuigen het. Alle ondergeschikte godheden zijn slechts schepselen... Hij is een onmetelijk wezen, en aan het licht gelijk verspreidt hij zich alom; hij is eeuwig, geboren uit niemand, hij is alles en zal zijn in allen tijd. Hij kent zich zelven alleen en wordt door niemand begrepen.

Roedra, en gewaagt slechts van Vishnava's en Roedra's in het meervoud. In de Maha-Bharata en in de Ramâjana komen Brahma, Vishnoe en Siva voor, doch staan er naar gelang der onderscheidene verhalen in verschillende verhoudingen tot elkander. — Ten einde strijdige stammen, waarvan eenige Brahma, andere Vishnoe, en andere wederom Siva op den voorgrond stelden te vereenigen, zou het philosofisch mysticisme te hulp zijn gesneld en die drie godheden tot één Wezen bij elkander hebben gespeculeerd. Hoe het zij, ook in deze veronderstelling omtrent het ontstaan der Trimoerti ziet men eene poging om de eenheid van het Goddelijk Wezen te handhaven; en dat philosofen beproeven konden om drie godheden van drie vijandige volkstammen tot ééne te herleiden met hoop op goed gevolg, getuigt krachtig voor de populariteit, voor het diep geworteld zijn der idee van éénen God bij het volk van Indië.

Digitized by Google

De goden zelfs begrijpen zijn wezen niet. Hij is de hoogste zelfstandigheid, die klaarheid geeft aan de zon en aan de maan. Die Opperste God alleen heeft het heelal geschapen met zijne *voortbrengende kracht*, hij onderhoudt alles met zijne *behoudende kracht*, hij vernietigt alles met zijne *vernietigende kracht*, zoodat hij het is, die wordt voorgesteld onder den naam der drie goden die de *Trimoerti* worden geheeten... Wat de goden betreft die wij vermenigvuldigd hebben, en die we onder zoovele beelden vereeren, men heeft die slechts op dusdanige wijze voorgesteld ter wille der onwetende en zwakke geesten, wier grofzinnelijke gesteltenis iets stoffelijks en handtastelijks behoefde."

Ofschoon in deze opvatting nog de eenheid van het Goddelijk Wezen gehandhaafd wordt, zoo gaf toch de leer der *Trimoerti*, of vereeniging der drie goddelijke machten aanleiding tot den uitgebreidsten veelgodendienst. Weldra scheidde men in den eeredienst Brahma, Vishnoe en Siva, die de Trimoerti vormden, als geheel zelfstandige personen van elkander af en bracht men hun hulde als ware het afzonderlijke wezens. Steeds verder voortgaande bewees men goddelijke eer aan natuurkrachten, personen en voorwerpen die men zich voorstelde als in bijzondere betrekking met hen staande.

Welke ongerijmde denkbeelden de Hindoe's zich van de Godheid hadden gevormd, en met welke buitensporige fabelen zij hun Trimoerti allengs omgaven, toch immer doet zich de overtuiging gelden dat er slechts één Opperwezen bestaan kan. Dus wel diep moest die overtuiging in den geest en het gemoed der Hindoe's geworteld zijn.

Immers altijd plaatsen zij aan het hoofd der drie krachten van de Godheid, die inmiddels drie goden geworden zijn namelijk: Brahma, Vishnoe en Siva,

Digitized by Google

den door zich zelven bestaanden Brahm ook Parabrahma geheeten.

Brahm is het hoogste wezen, terwijl Brahma slechts zijn uitvloeisel of zijne eerste openbaring is. Brahma bekleedt Brahm's plaats op aarde; hij is het onzichtbaar hoofd der eerste en heiligste kaste van de Hindoe's, namelijk der Brahmanen; hij is de eerste en hoogste dienaar des Allerhoogsten, de priester en wetgever bij uitnemendheid. Brahma was aanvankelijk niets anders dan de eerste wetgever der Indiërs, dien zij als de uitstekendste openbaring des Oppersten Wezens met den straalkrans der goddelijke vereering omgeven hebben. Hij wordt afgebeeld met vier hoofden en vier handen, van zinnebeelden voorzien die schijnen te doelen op de vier Veda's, welke de gewaande God met eigen hand op gouden bladen zou geschreven hebben. Een onbeschaamde leugen ontroofde hem echter de hulde der stervelingen, doch zijn berouw verschafte hem voor immer de hulde der Brahmanen.

Het zonderling verhaal van dien leugen is zeer geschikt om een denkbeeld te geven van de onbegrijpelijke ongerijmdheden, waartoe een met de edelste natuurlijke gaven toegerust volk dalen kan. Brahma wilde, zoo wordt ons in allen ernst verhaald, den voorrang innemen boven Vishnoe, dien hij bespotte. Er ontstond nu een vreeselijke strijd tusschen de beide goden De sterren vielen van het uitspansel, de *Andham's* of werelden, die als eieren boven elkander geplaatst zijn, openden zich en de aarde beefde. God, namelijk Brahm of het Opperwezen vertoonde zich aan de twee ontzaglijke strijders onder de gedaante van eene vuurzuil zonder einde. Bij dat verwonderlijk schouwspel bedaarden zij en kwamen overeen dat wie van beiden het boven- of beneden-einde der zuil

Digitized by Google

zou vinden, den eersten rang zou innemen. Vishnoe nam de gedaante aan van een everzwijn en besteedde er niet minder dan 1000 jaren aan om in de aarde te wroeten; hij doorboorde ten laatste de aarde, maar het einde van de zuil vond hij niet. Brahma verkoos de gestalte van een *Annam* een soort van zwaan; hij steeg het luchtruim in, en dat ook 1000 jaren lang. Toen die tijd verstreken was kwam hij tot Vishnoe en verzekerde dat het hem gelukt was den top der zuil te bereiken en tot bewijs bracht hij eene sprekende bloem meê, die heel plechtig zijn leugen bevestigde. Maar zie! terstond opende zich de zuil, en de acht olifanten die de wereld dragen, wierpen bloed uit, en de wolken werden verschroeid van ontzettende hitte. Schrikverwekkend verscheen Brahm te midden der kolom en barstte los in een hoongelach, als waarmede hij weleer drie kasteelen, een van goud, een van zilver en een van ijzer in de assche had gelegd. Brahma van den vloek des Allerhoogste getroffen, wierp zich aan diens voeten neer, en verwierf met de vergiffenis tevens de gunst om door de Brahmanen te mogen vereerd worden.

Vishnoe, de tweede godheid der *Trimoerti*, mag zich in meerdere beroemdheid verheugen dan Brahma. Hij wordt ook voorgesteld met vier armen, doch gezeten op den arend Garoeda. Men vereert hem bijzonderlijk als een vertroostend god. De gewijde boeken der Indiërs laten hem herhaaldelijk van gedaante veranderen. De negen eerste zoogenaamde incarnatie's, gedaantewisselingen of *Avattara's* van Vishnoe hebben reeds plaats gevonden. De tiende moet nog geschieden. Men verbeidt haar met zeker ongeduld, want zij moet een einde maken aan het rijk der zonde en dus een nieuw tijdperk voor de aarde doen geboren worden,

Digitized by Google

waarin deugd en geluk alleen zullen heerschen. Even ongerijmd als de straks gemelde gedaanteverwisseling, waarbij Vishnoe de gestalte van een ever aannam zijn nagenoeg al zijn overige Avattara's.

Siva (Shivas of Sivas) eindelijk is de derde god der *Trimoerti.* Onder den naam van Bhava, Baghis, enz. heeft hij een lachend aangezicht, en is hij vader, weldoener en koning der bergen. Maar onder den naam van Roetra, Roetren, Cala, Hara, Oegra, neemt hij behagen in de verblijven der dooden, drenkt hij zich met tranen en bloed en oefent hij de vreeselijkste wraak, is hij de strenge rechter, de overwinnaar des doods en der booze geesten, de verdelger.

De Hindoe's verdeelen zich naar deze drie goden in drie sekten. De dienst van Vishnoe werd door de kaste der krijgslieden uit naijver tegen de kaste der Brahmanen boven de vereering van Brahma verheven. Zij voorzien, Brahma, Vishnoe en Siva van vrouwen en kinderen, en bewijzen ook aan deze godsdienstige eer. Zelfs zijn zij allengs zoo verre gekomen dat zij hulde brachten en offers opdroegen aan de natuurkrachten, die zij in bijzondere betrekking waanden met Brahma, Vishnoe en Siva, en aan de dieren die hun en hunne gaden en kinderen als symbolen waren toegevoegd, zoodat zij ten laatste tot den ellendigsten en gedrochtelijksten veelgodendienst vervielen.

Onze uiteenzetting van het oorspronkelijk zuiver Godsbegrip der Hindoe's en de trapsgewijze verbastering van dat begrip, wordt volkomen door een indisch geleerde van den nieuweren tijd, wiens gezag niet betwijfeld kan worden, bevestigd.

De bedoelde geleerde stierf in 1842 te Londen en was een Brahmaan van den eersten rang. Hij kende het persisch, het arabisch, het hebreeuwsch, de in-

Digitized by Google

dische talen, maar vooral, waar het hier op aankomt, het sanskriet, en ook het bengali, het hindi, en het hindoestani. Hij stond in hoog aanzien bij den Grooten Mogol en heette Ram-Mohun-Roy, welke naam letterlijk beteekent »*de welbeminde van Rama*" en zijn vorstelijke afkomst te kennen geeft. Boven de vooroordeelen zijner natie verheven, wijdde hij een goed deel zijns levens aan een nauwlettend onderzoek en de grondige studie der Veda's en wendde ongeloofelijke pogingen aan om zich van de leer dier boeken juiste denkbeelden te vormen. Niemand in Europa kon zich beroemen op zulk eene grondige kennis der indische boeken en der geheimen van de leer, welke zij bevatten, als hij. Wat getuigt nu die Brahmaan, die tot zijn dood bleef wat hij was, namelijk zuiver Deïst? »Eenige mijner landgenooten, zoo schrijft hij, zijn vijandig jegens mij gezind, omdat ik den afgodendienst verlaten heb voor de *vereering van den waren God*. Daarom heb ik ter verdediging van mijn geloof en van dat mijner *eerste voorouders* ijverige pogingen aangewend om mijne landgenooten te overtuigen van de *ware beteekenis onzer heilige boeken*." De »Veda's, zoo zegt hij verder, beginnen en eindigen met de vermelding der drie geheimzinnige en bijzondere eigenschappen Gods in de volgende woorden: 1° *Om*, 2° *Tat*, 3° *Sat*. Het eerste woord beteekent: het Wezen dat bewaart, vernietigt en schept; het tweede duidt dat Wezen aan als volslagen eenig en één; het derde verkondigt het als het waarachtig Wezen. En bij elkander genomen als ééne uitdrukking beteekenen die woorden: dat het eenige waarachtige en onbekende Wezen is de Schepper, de Bewaarder en Vernieler van het heelal."

Legde hij in dezer voege getuigenis af voor de kennis van den éénen God, die hij in de h. boeken

Digitized by Google

zijner eerste voorouders had gelezen, ook openbaarde hij de diepe verzonkenheid waartoe allengs de Indiërs gekomen waren. Want hij gaf verschillende verhandelingen in het licht waarmede hij zijne landgenooten de ongerijmdheid onder het oog bracht der goddelijke aanbidding en vereering die zij aan 33,000 afgoden bewezen. Dat zij werkelijk den verachtelijksten afgodendienst pleegden getuigde hij nadrukkelijk met de volgende woorden: »Ik heb, zoo schrijft hij in de geschriften en gesprekken van vele Europeanen opgemerkt, dat zij genegen zijn om de vormen van de afgoderij der Hindoe's te verzachten en te bemantelen; en dat zij der meening ingang trachten te verschaffen als wierden alle voorwerpen van godsdienstige vereering door hunne aanbidders slechts beschouwd als zinnebeeldige voorstellingen der opperste Godheid. Indien dat werkelijk zoo ware dan zoude ik nasporingen doen naar den zin dier symbolen; maar neen, de waarheid is deze: de Hindoe's onzer dagen gelooven vastelijk aan het werkelijk bestaan van ontelbare goden en godinnen, die op hun gebied volkomene en onafhankelijke macht bezitten; en niet om den waren God, maar om deze te vereeren en om hunne gunst te verwerven richten zij tempels op en volbrengen zij godsdienstige plechtigheden. Het is nogtans zeker, en dit aan te toonen is het doel mijner schriften, dat elke godsdienstige vereering is voortgesproten uit de allegorische aanbidding der ware Godheid; maar thans heeft men dat alles vergeten en in het oog van een groot aantal ware het zelfs ketterij zoo iets te beweren."

Daargelaten of de schrijvers der zoogenaamde heilige indische boeken kennis hebben gedragen van Mozes'

Digitized by Google

boeken, dan wel of zij alleen uit de oorspronkelijke traditie hebben geput, met verrassende duidelijkheid hebben zij van de groote en gewichtige gebeurtenissen uit de geschiedenis des menschdoms melding gemaakt.

Zoo vernemen we in de volgende woorden van het wetboek van Manoe (de Manava-dharma-sastra) de echo van Genesis:

»Daar was duisternis. Onwaarneembaar, beroofd van alle onderscheidende hoedanigheid, terwijl zij door redenering niet kon worden gekend, noch geopenbaard, scheen de wereld geheel overgeleverd aan den slaap.

»Toen verscheen de *Heer*, de *door zich zelven bestaande* die niet met de zintuigen kan worden waargenomen; Hij verdreef de duisternis en deed de wereld met hare vijf elementen, schitterend van den zuiversten glans te voorschijn treden.

»Hij, dien de geest alleen kan waarnemen, die niet valt onder der zintuigen bereik, de onzichtbare, de eenige, de ziel aller wezens, Hij de onbegrijpelijke ontvouwde zijn eigen heerlijkheid."

Wij ontwaren hier eene zinspeling op den Chaös; verder wordt melding gemaakt van den *geest Gods die over de wateren zweeft*, van de scheiding van hemel en aarde, van de schepping der hemelbewoners en der menschen en van de verdeeling der tijden enz. In weerwil der verwarring en der neiging tot Pantheïstische opvatting, die in dit verhaal heerschen, blijkt het toch zonneklaar, dat de ontvangen berichten de draden vormen van het met eigen tinten gekleurde weefsel. Naar aanleiding van die berichten fantaseert en speculeert men; de berichten had men, eigen opvatting voegde men er aan toe.

In de Poerana's vinden wij meermalen melding gemaakt van den eersten mensch die *Adimo* (sanskriet

Digitized by Google

eerste) genoemd wordt, en die tot echtgenoote had *Pracriti*, welk woord hetzelfde beteekent als Eva, het *leven* 1).

De Rig-Veda maakt melding van een boozen geest *Ahi* of de slang geheeten, die tegen den hemel strijdt.

Doch vooral merkwaardig is de vermelding van het groote wereldfeit, waarvan alle volken de herinnering hebben bewaard, namelijk van den *Zondvloed*, zoo als ons die door het heldendicht Maha-Bharata te lezen wordt gegeven. De dichter, die wel niet 2000 jaren voor onze tijdrekening leefde, zoo als eenigen willen, maar toch in zeer vroege tijden schreef, heeft het aloude wereldfeit, dat niet zonder fantastische bijmengselen door overlevering tot hem was gekomen, op poëtische wijze weergegeven. Zoo weinig heeft de overdrevene zucht naar het wonderbare den Indiërs eigen het wezenlijke van het feit misvormd, dat wie het bedoeld verhaal leest, onwillekeurig uitroept: Zoo ooit dan hebben we hier een verhaal van den zondvloed, op eigenaardige wijze door de indische fantasie gekleurd. We zullen, dewijl het geheele verhaal ruim 50 sloka's of

---

1) Men vindt alzoo niets bij hen wat Vogt's bekende ongerijmdheid gunstig zou kunnen schijnen, noch wat eenigen grond zou kunnen geven aan de bewering van een der onhandige verdedigers van Vogt's systeem alsof de oudste volken den mensch uit het slijk der aarde lieten te voorschijn kruipen. Voor zulk eene dwaasheid schijnen de Indiërs immer te verstandig geweest te zijn. Slechts eenmaal ontmoetten we voorloopers van Vogt. Zij doen hem echter weinig eer aan; want zij behoorden tot de verachtelijkste soort van Heidenen, en bewezen den apen goddelijke eer. In hunne bekrompenheid, of in den zin van C. Vogt in hunne verlichting gingen zij zoo verre, dat zij de apen aanzagen voor stijfhoofdige menschen, die maar niet verkozen te spreken om hunne levenswijze niet te moeten veranderen.

Digitized by Google

tweeregelige versen groot is, alleen de voornaamste gedeelten letterlijk, en het overige verkort mededeelen. Een vrome indische boeteling is de verhaler.

»Markandejas sprak:

»De zoon van Vivasvatas (de zon) was een koning en een groote wijze, een vorst der menschen in glans aan Pradjapati gelijk.

»Door zijne kracht, glans en voorspoed, maar vooral door zijne boetvaardigheid, overtrof Manoe zijnen vader en grootvader.

»Met ten hemel opgeheven armen stond de koning der menschen, de groote heilige op éénen voet en volhardde langen tijd in die pijnlijke houding.

»Met gebogen hoofd en onbewegelijken blik wijdde zich de ontzagverwekkende boeteling gedurende eene reeks van jaren aan de beoefening dier gestrengheden toe.

»Een visch naderde eenmaal den langharigen boeteling op de boorden des Varins en sprak tot hem in dezer voege:

»O gelukzalige, ik ben een klein en zwak vischje en ben bevreesd voor de groote en sterke visschen, och red mij, gij die de smeekingen der stervelingen aanhoort." —

Manoe had medelijden met het vischje, hij nam het in zijn hand en deed het in »een vat, dat schitterde als de stralen der maan." De visch groeide, het bekken werd te klein en Manoe bracht den visch in een groot meer. Maar ook het meer werd weldra te klein en Manoe plaatste »den lotusoogigen visch" op diens verlangen in den Ganges. Eindelijk, dewijl de Ganges ook al niet meer toereikte, bracht Manoe hem over in den Oceaan. De wondervolle visch vestigde nu glimlachend zijn welwillende lotus-oogen op Manoe en sprak:

»O gelukzalige, gij hebt mij eene gedurige en volledige redding geschonken, verneem nu van mij, wat gij doen moet als de tijd zal gekomen zijn.

Digitized by Google

»Weldra, o zalige! zal al wat vast en bewegelijk is op aarde door een algemeenen watervloed verzwolgen worden.

»De tijdelijke overstrooming der gansche wereld is nabij; daarom kondig ik u aan wat gij tot uwe redding moet verrichten.

»Voor al wat zich beweegt en niet beweegt, voor het bewegelijke en het onbewegelijke nadert een dreigend en verschrikkelijk tijdstip.

»Gij moet dus een sterk, hecht en wel met banden saamgebonden schip vervaardigen; en gij moet dat bestijgen met de zeven *Rishi's* (of wijzen), o hoogverheven heilige!

»En in dat schip zult gij alle zaden bergen door de wijzen van oudsher uitverkoren, opdat zij langen tijd bewaard blijven.

»En als gij op het schip zult zijn, dan zult gij mij zien, o welbeminde der *Moeni's!* (heiligen). Ik zal tot u komen, en gij zult mij herkennen aan een hoorn op mijn voorhoofd.

»Ziedaar dus, wat gij doen moet! ik groet u. Ik ga heen; maar weet wel, niemand kan de groote wateren ontkomen zonder mij.

»Vertrouw derhalve op mijne woorden, o hoogverhevene! — Ik zal doen gelijk gij bevolen hebt, zoo klonk Manoe's antwoord tot den visch."

Manoe bouwt nu zijn schip en dobbert weldra op den Oceaan. De visch verscheen met zijn hoorn en Manoe bond zijn arke daaraan vast met een koord en zoo werd hij met de zijnen op den Oceaan, die onstuimig woedde en loeide, te midden der algeheele vernieling van al het overige gered. »Noch aarde, noch hemel, noch de ruimte, die beiden scheidt, werden meer gezien; alles was water wat men zag, het uitspansel en de hemel." Dus verklaart de vrome

Digitized by Google

Markandejas. »En te midden der verzwolgen wereld ontwaarde men niets meer dan de zeven *Rishi's*, *Manoe* en den *visch*." Zoo voeren zij vele jaren lang op de wateren rond. Eindelijk bracht de visch het schip daar, waar de Himavat (Himalaya) zijn hoogsten kruin verheft. De visch gelastte, dat men het schip zou vast leggen op den kruin van den Himavat; dit geschiedde. »En daarom werd, zoo merkt de wijze Markandejas op, Himavat's hoogste kruin *Naubandhanam* dat is *vastbinding des schips* geheeten, welken naam hij heden nog draagt." De visch maakt zich eindelijk bekend en zegt dat hij Brahma is, het hoogste der Wezens, de oorsprong van alles; hij heeft Manoe willen redden om zijne deugd te beloonen; Manoe zal nu het leven schenken aan alles wat op aarde moet ontstaan en de aarde zal zoo niet meer vergaan. — »Dit is, dus besluit Markandejas, de aloude beroemde geschiedenis, die de *geschiedenis van den visch* (*mâtsyakam nâma puranam parikistitam akhyânam*) wordt genoemd, welke u thans door mij verhaald is en die alle zonden wegneemt."

De denkbeelden van deugd en ondeugd, in één woord de *zedeleer* der oude indische boeken is vrij zuiver, en stemt tamelijk wel overeen met de eerste beginselen der natuurwet. De *Rigveda* toch beschouwt volgens den geleerden Max Müller *God als den stichter der eeuwige wetten van recht en onrecht, Hij is bestraffer des kwaads en belooner des goeds; die zelfde God is streng rechtvaardig, maar ook vergevensgezind en vol van goedheid; Hij is Rechter, maar tevens Vader. De mensch is wegens menigvuldige zonden schuldig en strafwaardig bij God, dien hij door zijne gebeden tot ontferming en vergiffenis kan bewegen.*

Digitized by Google

Den mensch wacht na dit leven eene persoonlijke onsterfelijkheid; belooning of straf valt hem na den dood te beurt, naarmate hij op aarde geleefd heeft. Van zielsverhuizing is in den Rig-veda niet het minste spoor te vinden 1). Gebed, vasten, gestrenge boetpleging, werken van liefdadigheid en geduld in het lijden worden daarin ijverig en nadrukkelijk aanbevolen. Bijzondere plichten aan verschillende kasten of standen en enkele personen eigen, worden er in voorgeschreven.

De Rigveda en vooral de latere veda's en gewijde boeken der Indiërs vermengen echter de wijze verordeningen die zij geven met een tal van dwaze bijgeloovigheden en bespottelijke praktijken.

De toekomst des menschen schetsen zij op de volgende wijze meer in de bijzonderheden. Zij die de gewijde voorschriften niet volbrengen, die slecht leven, moeten na den dood ondragelijke smarten lijden. Zoo zullen zij, die de ouders en de Brahmanen niet eeren in een vuur moeten branden, welks vlammen tot eene hoogte stijgen van 30,000 mijlen. Kwaadsprekers en lasteraars zullen worden uitgestrekt op ijzeren bedden, roodgegloeid door het vuur. Wellustigen, lediggangers, hardvochtigen worden in gloeiende holen geworpen en door de voeten der olifanten vertreden. De booswichten zullen echter, volgens de latere verklaring, toen men de leer der zielsverhuizing had uitgedacht, niet eeuwig in den Naraga (de hel) gepijnigd worden, doch daar slechts duizenden jaren lang lijden. Tot een nieuw smartvol leven op aarde veroordeeld bezielen zij nieuwe lichamen en kunnen zich dan zuiveren van de vroegere smetten door den last en de moeie-

1). Max Müller in zijn *Essays on the Science of Religion*. blz. 38 enz.

Digitized by Google

lijkheden des levens te verduren. Na eene lange reeks van verhuizingen, worden zij, indien zij den vereischten graad van zuiverheid erlangd hebben met het Groote Wezen vereenigd en verliezen zij zich in het onuitsprekelijk genot zijner zaligheid. De geeden daarentegen, wier ziel brandt van liefde tot de wijsheid, die met edele en belangelooze gevoelens het goede beminnen om het goede, gaan onmiddellijk na den dood tot de vereeniging over met het Opperwezen en genieten dan een geluk zonder maat en zonder einde.

Boete is het groote middel om zich den weg te bereiden tot de vereeniging met het Opperwezen na den dood. Dit is de bestendige leer der indische gewijde boeken en hunner poëzie die dan ook overvloeien van de zonderlingste verhalen der vreemdsoortige boetedoeningen door uitstekende Brahmanen gepleegd. Een voorbeeld daarvan zagen we reeds in het bericht van Manoe's boete, ons door Markandejas meegedeeld. Niet zelden leest men dat de aanzienlijkste volgelingen van Brahma's leer, dat zelfs vorsten en koningen alles verlaten om het leven der vrome boetelingen, der *Sanyasi's* te gaan leiden in de eenzaamheid. Met drinknap en wandelstaf begeven zij zich in woestijnen of dichte wouden en verdiepen er zich in bespiegeling en beschouwing. Soms ook vereenigen zich meer boetelingen en vormen dan, verre van het gewoel der wereld verwijderd, een zekere eenzame samenleving *Asráma* geheeten, eenigermate gelijkend naar de laura's der eerste Christen woestijnbewoners.

De allerwege in de indische litteratuur op prijs gestelde en hooggeroemde *boetedoening* en onthechting aan het stoffelijke der Sanyasi's moge later, tengevolge van veldwinnende pantheïstische richting, eene andere beteekenis hebben verkregen; aanvankelijk is zij zonder

Digitized by Google

twijfel ontstaan uit het bewustzijn der zonde, die gansch het menschdom aankleeft en waardoor de mensch slaaf der zinnen geworden is, en tevens uit de kennis door de oorspronkelijke traditie verkregen, dat men door boete vergiffenis en verzoening bij God kan verwerven.

De *eeredienst* die in de eerste tijden, gedurende het zoogenaamd vedisch tijdperk eenvoudig was, nam in het later Brahmaansch tijdperk allengs in luister toe. Soms waren de tempels in rotsen uitgehouwen zoo als die op het eiland Elephanta; veelal waren het op breede schaal aangelegde gebouwen pagoden genaamd (bhagavati, heilig huis). Verbazingwekkend zijn de omvang der meest beroemde tempelgebouwen van Hindostan en de schatten door de bijgeloovigheid des volks daaraan besteed. Zij bestaan meestal uit meerdere ruime vierkante voorhoven, die van elkander door hooge muren gescheiden aan alle zijden het eigenlijk heiligdom omgeven. Aan iedere zijde van den vierhoek verheft zich een toren van verscheidene verdiepingen die pyramide-vormig tot eene hoogte van 100 tot 200 voeten stijgt. Elke verdieping van den toren is van vensters voorzien en met beeldwerk versierd, dat bijna immer in onzedelijke tafereelen de legende van den afgod die daar bijzonderlijk vereerd wordt, voorstelt. Des avonds plaatst men een licht voor de hoogste vensters des torens en op feestdagen worden alle vensters verlicht. Langs de muren der voorhoven, welke het heiligdom omgeven zijn ruime galerijen aangebracht tot schuilplaats voor het volk. Men vindt daar ook kleine kapellen aan de goden toegewijd, die in eenige betrekking staan met de voornaamste godheid, wijders gebouwen voor de Brahmanen bestemd en eindelijk een vijver, waarin de geloovigen hunne

Digitized by Google

gebruikelijke afwasschingen doen. Volgens den vermaarden Sonnerat verdwijnen de gevierde pyramieden van Egypte bij den omvang en den luister der pagoden van Salcette en Ellora.

Ook onze Oostindische eilanden bezitten talrijke en aanzienlijke overblijfselen van den eenmaal luisterrijken eeredienst der Brahmanen. Zoo maakt Olivier 1) melding van de bouwvallen eens tempels te Djagoe in het Regentschap Pasoeroewan, die twee of drie terrassen had, 27 ellen lang en 12,50 breed moet geweest zijn. De nog bestaande reliëfs, beelden en bloemwerk verraden de hand eens meesters. Een der basreliefs stelt een gevecht voor tusschen een leger van beschaafde volken en eene krijgsbende van rakshasen (reuzen). Men vond daar ook een volkomen goed bewaard gebleven sanskriet opschrift. Volgens Junghuhn 2) zou de bergvlakte van Ding in de Residentie Pekalongan het hoofdkwartier geweest zijn der priesters van Brahma, terwijl hij in de omstreken van het dorp Brambanan 176 tempels telde als overblijfsels der zoonaamde »Duizend tempels." Ook op den bergrug Kroenroengan in de Residentie Samarang vindt men zeven oude tempels die eveneens kenteekenen aan de leer van Brahma ontleend, vertoonen. Maar vooral merkwaardig is de Brahmaansche tempel van Boro-Boedhoer of Boro-Bodor 3) in het distrikt Boro gelegen dat tot de Residentie Kadoe behoort. Men nadert tot dit monument langs vier ingangen die met steenen

1) Tafereelen en merkwaardigheden uit O. I. Deel I, blz. 320, bij van der Aa, *Nederl. O. I.*

2) Reisen durch Java, bij denzelfden.

3) Volgens de oude inlanders is het Boro-Boedhoer en beteekent besloten, verboden plaats. Zie van der Aa.

Digitized by Google

leeuwen prijken. De tempel schijnt volgens de Kronijk van Demak ten jare 601 onzer jaartelling onder de regering van Adi Widjojo vorst van Mendang-Kamoelan, die daartoe kunstenaren uit Hindostan ontbood, gebouwd te zijn. Het trotsche gebouw staat op den kruin van een kegelvormigen heuvel, die in eene vruchtbare en romantische vlakte gelegen is. Het bestaat uit een opgaande reeks van zes prachtige muren, die naarmate men hooger komt in omvang verminderen, tot dat het geheel in een soort van koepel eindigt, welke ongeveer 15 ellen in doorsnede heeft en in zijn tegenwoordigen bouwvalligen toestand, ofschoon het bovenste gedeelte is ingestort, nog 6 ellen hoog is. Dezen koepel omgeven drie rijen torens, 72 in getal, elk versierd met een beeld en alle samen verbonden door den steenen rand des heuvels. Aan elke zijde van het gebouw gaat men langs trappen, door vijf sierlijke poorten heen naar vijf terrassen, welke den heuvel van alle zijden omgeven. De muren die deze terrassen ondersteunen, zijn aan beide zijden met het rijkste beeldhouwwerk versierd en vertoonen aan de buitenzijde nissen van beelden voorzien. Het getal dezer nissen met hunne beelden zal ongeveer 400 bedragen. De teekening der figuren is vrij regelmatig en de bouwkunstige versieringen en het beeldwerk zijn met kwistige hand aangebracht. »Het half verheven beeldwerk (basreliëf) bevat eene menigte mythologische voorstellingen, die van smaak en kunst getuigen. Een gevecht van mindere goden of helden met zwaard en schild in tegenwoordigheid van Boeddha die door een ovaal omgeven is, — dat in keurigheid van bewerking met het daarboven geplaatst bloemwerk en de schier zwevende papegaaien, mitsgaders met de beelden die aan het voetstuk staan wedijvert — verdient

Digitized by Google

evenzeer de aandacht als de zegekar van Siva en de eeretempel der zichtbaar voorgestelde drieëenheid, benevens de statige offeranden der goden en Boeddha's. In dit beeldwerk schijnt de kunst op Java haren hoogsten trap te hebben bereikt. De zachtheid en regelmatigheid gepaard met sierlijkheid en keurigen smaak zijn hier zoo gelukkig vereenigd, dat de tempels van Hindostan er bij ten achteren staan" 1). De geheele oppervlakte door den tempel ingenomen is aan elke zijde 188 ellen lang. Het geheel heeft het voorkomen van een hecht gebouw en is 30 ellen hoog behalve de koepel, die nog ruim 5 ellen meet.

Wij zullen ons niet verdiepen in het onderzoek naar de afschuwelijke wreedheid en walgingwekkende onzedelijkheid waartoe allengs de eeredienst der Brahmanen verviel. Met het huldigen van het veelgodendom en het gedurig toenemen der afgoden namen ook hand over hand de verlaging en de verdierlijking der zeden toe, die zoo als immer door den eeredienst werden gewettigd. Van daar dat men volgens Dubois in alle gewesten des Schiereilands den reizigers de plaatsen aanwijst waar de raja's hunne in den strijd gevangen vijanden den valschen goden slachtofferden. Zelfs in 1842 offerde de raja van Tanjaour nog 10 gevangenen. Overbekend zijn de vreeselijke moorden en lichaamsverminkingen waartoe de snoode vereering van den afschuwelijken Dsjaggernouth aanleiding gaf. Ter

1) Roorda van Eysinga, bij van der Aa. — Het blijkt eene misvatting te zijn als de heer Roorda bij dit monument melding maakt van Boeddha. Wellicht oordeelde de Engelsche gouverneur Raffles juister, die in zijn *History of Java* dit gebouw een brahmaanschen tempel noemt. Voor het gevoelen des laatsten schijnt de *Trimoerti* te pleiten welke wel in de leer van Brahma voorkomt, maar door Boeddha verworpen werd.

Digitized by Google

eere van hem, die volgens de H. Schriftuur een *moordenaar was van den aanvang af* wierpen zich velen onder de verpletterende raderen des zwaren wagens van dien op menschenbloed belusten afgod. — De eeredienst drukte eveneens letterlijk het zegel op de laagste verdierlijking des menschen. Niet slechts werd door het voorbeeld der goden de losbandigheid goedgekeurd, maar zelfs in den eeredienst opgenomen. Men vindt er personen die door den godsdienst voor een gestelden tijd tot zedeloozen levenswandel verplicht worden. De dochters der edelste kasten zelfs kunnen deze noodlottige eere deelachtig worden. »In geen land ter wereld, zoo getuigt Robertson, is er zulk een onverholen en schaamteloos verband gelegd tusschen de voldoening der zinnelijke lusten en de plechtigheden van den openbaren eeredienst als in Indië." — Doch werpen we den sluier over treurige waarheden, wier vluchtige aanwijzing toereikend is voor ons doel.

II.

HET BOEDDHISME.

Ofschoon de eeredienst van Brahma de heerschende godsdienst van Hindostan mag heeten, dewijl zeven achtste der bevolking dien is toegedaan, zoo mogen we echter het Boeddhisme niet stilzwijgend voorbij gaan. Want ten nauwste is dit met het Brahmaïsme verbonden waarvan het eene wijziging of als men wil eene *hervorming* is.

De oorsprong van het Boeddhisme schuilt even als die van den Brahmadienst in duistere nevelen. Men verhaalt dan dat Boeddha, die volgens sommigen eene

Digitized by Google

menschwording van Vishnoe was, uit den hemel is neergedaald en geboren werd uit de echtgenoote van Shoeddhodana, den koning van Kapila die tot de familie der Shakya's en het geslacht der Gotamiden behoorde. Brahma ontving hem bij zijne geboorte in een gouden vat, terwijl goden en koningen die blijde gebeurtenis met hunne tegenwoordigheid vereerden. Zijn vader of vermeende vader noemde hem Siddharta. Profeten en wijzen erkenden in dat wondervol kind weldra al de kenteekenen der godheid en bestempelden hem toen reeds met den weidschen titel van *God der goden.* Zijne wijsheid en schoonheid waren bovenmenschelijk en boeiden aller harten en oogen; en als hij plaats nam onder den vijgenboom werd men niet moede hem aan te hooren. Getroffen door de onheilen en rampspoeden waaraan hij de stervelingen ten prooi zag ontvluchtte hij Shoeddhodana's paleis en begaf hij zich in de woestijn om er een uiterst gestreng leven te leiden en de ware wijsheid te zoeken. Hij legde het vorstelijk gewaad af, nam het kleed des pelgrims aan en bezocht onder den naam van Shakya-moeni (d. i. Shakya de boeteling), of ook zich somwijlen Shramana-Gautama, den Asceet der Gotamiden noemend, de meest beroemde Brahmanen om van hen de gewenschte wijsheid te vernemen. Doch zij vermochten hem die niet te geven. Des reizens moede vestigde hij zijn verblijf op eene eenzame plaats. De ijver echter waarmede hij zijne gestrengheden en zijne bespiegelingen voortzette, ondermijnde zijne gezondheid. Doch dank zij der melk van niet minder dan honderd koeien, weldra werd de profeet in zoo verre weer hersteld dat hij met zijn onderzoek naar de ware wijsheid kon voortgaan. Na jarenlange bespiegeling ging eindelijk het licht voor hem op. Hij zat dan eens op eene plaats later *Boddhi-*

Digitized by Google

manda of zetel der wijsheid geheeten, onder den boom *Boddhidroema*, den boom der kennis; één dag en éène nacht bleef hij daar; en hij stond op als *Boeddha* de verlichte, de wijze bij uitnemendheid. De goden daalden neer en spoorden hem aan tot verspreiding zijner leer. Siddhartha nu de Boeddha geworden toog naar Varanashi het tegenwoordig Benarès om daar zijne openbare prediking te beginnen. Zijn oom Devadati legde hem allerlei moeielijkheden in den weg, maar Boeddha overwon en de leer door hem verkondigd behaalde de zege in Hindostan. Naar men verder verhaalt, voorspelde Boeddha vóór zijn dood dat zijne leer in Indië weldra bestrijding en zijne volgelingen verbanning zou te beurt vallen, doch uit vreemde gewesten weergekeerd zou zijne leer zegevieren en vijfduizend jaren lang alom heerschen.

Ziedaar de mythologische oorsprong van Boeddha en zijne leer bij gemis aan historische bescheiden. Voor den tijd zijner geboorte liet men vroeger kiezen tusschen 2000 en 543 vóór Christus. De kronijk van Cashmir door Kalhana geschreven laat hem in 1546 v. C. sterven. Het gezag van Kalhana echter die eerst in de XII. eeuw schreef en buitendien als Noord-Indiër partijdig voor Boeddha gezind was, heeft geen gewicht. Het algemeen gevoelen der geleerden stelt Boeddha's optreden 5 of 600 jaren vóór Christus.

Boeddha verwierp niet alle stellingen der leer van Brahma. Hij neemt eveneens zeker Pantheïsme aan, de zielsverhuizing, de schepping der wereld, en de algemeene begrippen aangaande de eigenschappen der Godheid. Hij wijkt echter hierin van het Brahmaïsme af, dat hij de Trimoerti, de zoogenaamde indische drievuldigheid, verwerpt met de menigte van ondergeschikte goden en dwaze verdichtselen door de

Digitized by Google

Brahmaansche priesterkaste uitgevonden. Hij stelt daar op zijne beurt droomerijen van eigen vinding voor in de plaats. Hij verwierp ook de leer der kasten, trad alzoo op sociëel gebied en veroorzaakte een geduchte omwenteling in den maatschappelijken toestand van Indië. De opheffing der kasten leidde hem gevolgelijk tot de bestrijding van het onvoorwaardelijk goddelijk gezag van eenige der zoogenaamde heilige boeken.

Boeddha's leer komt hoofdzakelijk hier op neer: Alle menschen zijn gelijk, ieder, tot welke kaste hij behoore, kan de waarheid en de bevrijding vinden. Die bevrijding bestaat in zich los te maken van en te verheffen boven het vergankelijke en wisselvallige. Dit geschiedt onvolkomen door plichtbetrachting, maar volkomen door de hoogst mogelijke beheersching en onderdrukking der zinnelijke gewaarwordingen. Langs dezen weg wordt men vatbaar voor wijsheid. De gedachten van hem, die niet meer door het zinnelijke wordt beheerscht, noch door aardsche bekommeringen afgetrokken, kunnen zich verdiepen in het ééne hoogste, in het algemeene Zijn, in het Al. Hij die met zijne gedachten opgaat in dat ééne is een ware Boeddha, een kennende, een wijze en kan tot de vereeniging met het ware Zijn, dat den zinnelijken mensch een Niet-zijn schijnt, geraken. Hij erlangt de volkomen verlossing die bestaat in de bevrijding van den vloek der eindigheid. Na den dood gaat zijne ziel over in de algemeene zelfstandigheid; zijn geest is het *nirvana* (d. i. het uitgeblazene) geworden, hij is vereenigd met het Al-leven.

De dweepzieke Siddharta, die in zijn pessimistische wereldbeschouwing de ellende der menschen overschatte en de gebreken overdreef welke al het tijdelijke aankleven en daarvan in eigen bespiegeling de

Digitized by Google

verklaring zocht, is alzoo ten laatste tot een pantheïsme gekomen waarin de persoonlijkheid des menschen na den dood, hetzij aanstonds, of na eenige zielsverhuizingen geheel ondergaat. De geleerde J. Barthélemy Saint-Hilaire 1) ziet in zijn systeem zelfs een onverholen atheïsme en nihilisme, of vernietiging van God en der ziel. Max Müller vindt Barthélemy's oordeel over den Boeddha, dien hij zonder schroom schetst als den uitzinnigsten dweeper en droomer die er ooit bestond, niet te hard. Evenwel ofschoon zijn pantheïsme gelijk elk ander, consequent tot atheïsme en nihilisme leidt, zoo schijnt hij echter tot die laatste gevolgtrekking niet gekomen te zijn.

Zijne zedeleer is beter dan zijn godsdienstig stelsel en verraadt geen geringe overeenkomst met de tien geboden, waarvan hij trouwens ook lichtelijk kennis kon dragen. Het is echter opmerkelijk dat hij de positieve geboden heeft weggelaten. Zij luiden: 1. gij zult niet doodslaan, 2. niet stelen, 3. den echt niet breken, 4. niet liegen, 5. niet dronken zijn, 6. tusschentijds geen maaltijden houden, 7. geen openlijke schouwspelen bijwonen, 8. geen kostbare kleeding dragen, 9. geen groot bed hebben, 10. geen goud en zilver aannemen.

Boeddha schreef zelf niets, doch zijne leerlingen van vroegeren en lateren tijd hebben ruimschoots in die leemte voorzien en gewis niet tot meerdere verduidelijking van Boeddha's oorspronkelijke leer. Volgens sommigen zouden hunne gezamelijke geschriften 108 volgens anderen wel 232 folianten kunnen vullen. Ontwikkelden en wijzigden zij onder velerhande opzichten zijne leer, de volken die zijne prediking hadden

1) Le Bouddha et sa réligion. Paris 1860.

Digitized by Google

aangenomen waren zoo weinig te vreden met zijne bespiegelingen dat zij weldra behoefte gevoelend aan God, en Godsvereering den meester, in weerwil des meesters zelven en tegen zijne leer in tot God maakten, hem aanbaden en luisterrijker hulde brachten dan ooit in den Brahma-dienst was geschied. Verbergt of onttrekt God door afgetrokken bespiegelingen en theorieën zoo veel gij wilt, de mensch en vooral de maatschappij kan niet leven zonder God. Ontrooft gij den mensch den waren God, hij zal zich een valschen scheppen! Dit is de stalen wet die geheel het godsdienstig leven der volken beheerscht, en waarvoor gansch de geschiedenis getuigt. — De ontzaglijke aanhang die Boeddha wordt toegeschreven draagt dus wel zijn naam, maar belijdt zijne leer, huldigt zijne beginselen niet 1).

Het Boeddhisme onderscheidt zich vooral door de regeling van zijn bestuur en van zijne hierarchie. Daardoor verzekerde het zich een beslissenden invloed

1) Om de verhouding van de Boeddhisten tot de volgelingen van Brahma en tot die der overige godsdiensten en belijdenissen te doen blijken, strekke deze opgave naar J. Chantrel.

GODSDIENSTEN.	Deïsme.	Christenen	Katholieken	200,000,000	345 millioen.
			Oostersche Schismatieken	77,000,000	
			Protestanten	68,000,000	
		Joden		4,000,000	
		Mohamedanen		135,000,000	
	Afgodendienst en Paganisme.	Godsdiensten van Confucius	Brahmanen	125,000,000	
			Boeddhisten	180,000,000	
			Philosofische van Confucius	160,000,000	
			van Lootseu	100,000,000	
		Sintoïsten		25,000,000	
		Mardeïsten, Parsi enz.		4,000,000	
		Afgodendienaars en Fetichisten		70,000,000	
			Totaal :	1,147,000,000	

Digitized by Google

boven de Brahmanen die wel een uitgestrekt lichaam vormden, dat zich door gansch Indië had verspreid maar geen gemeenschappelijk middelpunt bezat. De Boeddhisten daarentegen gehoorzaamden aan Patriarchen of *Doorluchtigen*, die de plaats bekleedden van den eersten stichter der sekte. Overal waar het Boeddhisme zich vestigde vindt men een goed geconcentreerd bestuur aan welks hoofd een leeraar der wet staat, die met uitgebreide macht is toegerust.

De vestiging van dusdanig geestelijk gezag, de aanmatiging van eigene door de Brahmanen niet erkende heilige boeken te willen bezitten, geringschatting vooral der edele kasten en soortgelijke oorzaken deden tusschen de Brahmanen en Boeddhisten een verwoeden en hardnekkigen krijg ontstaan, die in zonderlinge tegenspraak staat met de zoo hoog door onze Modernen geroemde zachtmoedigheid der Brahmanen en Boeddhisten, wier liefde en verdraagzaamheid onophoudelijk verheerlijkt en bewierookt worden. De Brahmanen keerden bijgestaan door hunne raja's het meest woeste wapengeweld tegen Boeddha's volgelingen en men hoorde den bloeddorstigen Koemaril-Bhatta tot de dienaren zijner wreedheid spreken: »Al wie van Rama's brug af tot den met eeuwigen sneeuw gekroonden Himalaya een Boeddhist spaart, hij zelf, hetzij kind of grijsaart, worde zonder genade den dood gewijd"! Het gevolg van dien verwoestenden oorlog was dat omstreeks de IIIe eeuw onzer jaartelling het Boeddhisme bijna geheel in Hindostan werd uitgeroeid.

De sekte zelf echter verging niet. Reeds voor dien tijd had zij zich buiten Hindostan verspreid en werd zij nu verder door de verdreven Boeddhisten voortgeplant. Zij woekerde elders welig voort en kon zich weldra in eene verbazingwekkende uitgebreidheid verheugen,

Digitized by Google

die zij tot heden voor een groot gedeelte heeft gehandhaafd. Men wachte zich echter onvoorwaardelijk geloof te schenken aan de groote getallen die men zich gewoon gemaakt heeft uit te spreken als het deze sekte geldt. Want nu eens hoort men beweren, dat het Boeddhisme de godsdienstige leer is, welke boven alle andere godsdiensten in tal van volgelingen uitmunt; dan eens lezen we, zoo als b. v. in het vroeger besproken Handboek der Aardrijkskunde van het *Nut* (blz. 275) dat zij thans 300 millioen tellen; eindelijk meldt ons een ander, die het overigens goed meent, dat hun getalsterkte op 450 millioen moet begroot worden. Of hier slechts onwetendheid, dan wel listige toeleg in het spel zij, willen wij niet beslissen, maar de eenvoudige waarheid is dat de Boeddhisten nauwelijks de 180 millioen bereiken 1).

Toen de Boeddhisten door de Brahmanen uit Hindostan verdreven werden, bleven zij evenwel in de noordelijkst gelegen gewesten van het Schiereiland, terwijl zij Ceylon bijna geheel in hunne macht brachten. Van het noorden uit verspreidden zij zich naar China,

---

1) Ter staving strekke de volgende statistiek van het Boeddhisme:

Op Ceylon tellen de Boeddhisten	1,200,000
In Siam	5,000,000
„ Birmannie	4,000,000
„ Annam of Cochinchina	10,000 000
„ Thibet	6,000,000
„ Mongolie	3,000,000
„ China (leer van Fo)	120.000,000
„ Japan	10,000,000
Daarbij voegen we een ruim getal voor de elders verspreide	20,000,000
Derhalve bedraagt het getal van alle Boeddhisten der gansche wereld	179,200,000

Digitized by Google

al waar Boeddha vereerd wordt onder den naam van Fo, zoo als men hem in Japan onder dien van Boedsdo, in Achter-Indië onder dien van Sommona-Codom, bij de Mongolen en Kalmukken als Shahdshiamoeni aanroept, terwijl hij in Thibet Lama genoemd wordt. Daar vooral heeft zijn eeredienst het hoogste toppunt van luister bereikt en toont de hierarchische regeling zijner sekte al hare kracht. De opperpriester der sekte de Groot-Lama, ook Dalai-Lama genoemd, woont er in het klooster te Il'Lassa en ontvangt van de verblinde Boeddhisten goddelijke hulde en aanbidding, niet slechts als de stedehouder van Boeddha, maar zelfs als diens verlichamelijking; want in hunne bijgeloovigheid meenen zij dat Boeddha nimmer sterft maar alleen van stoffelijk hulsel verandert.

Met eene stalen vasthoudendheid, die de bekrompenste orthodoxen eere zou aandoen, schijnen de Modernen nog immer te hechten aan lang versleten vergelijkingen van het Lamaïsme met het Katholicisme, om dan daar uit hunne lichtgeloovige lezers te doen besluiten, dat de Katholieke Kerk hare hiërarchie en plechtigheden aan die sekte ontleend heeft. De schrijver van het voorbeeldeloos oppervlakkig Aardrijkskundig Handboek door het *Nut van het Algemeen* uitgegeven schijnt dat ook nog zoo te houden, althans men zou het mogen besluiten uit de woorden, die hij, na melding gemaakt te hebben van den kromstaf, den rozenkrans, de vastendagen, den wierook, het wijwater enz. bij hen in gebruik, nederschrijft. Na dit alles toch zegt hij, breede ruimte voor de gewone misvatting en des noods voor de gedienstige verdere toepassing van een verlicht onderwijzer latend: »Het Boeddhisme heeft derhalve eene verrassende overeenkomst met vele instellingen van het Christendom, zoo als die bij de Katholieken in

Digitized by Google

zwang zijn." Wat hier vrij duidelijk geïnsinueerd wordt dat spreekt Prof. Hofstede de Groot met ronde woorden uit, die zich daarbij op Max Müller beroept 1) Het smart mij inderdaad den heer Müller te moeten bestrijden. Hoe kon hij zoo moedwillig of onbedachtzaam eene smet werpen op zijn eigen glorie? Waarom de onschatbare diensten welke hij hun, in wier gemoed warme liefde gloeit voor den Christelijken Godsdienst door zijne wetenschappelijke onderzoekingen, — die hem doen kennen en hoogschatten als een geloovigen Christen — bewezen heeft, verdonkerd door het vernieuwen eener onheusche bejegening der Katholieke Kerk? Wel groot moet de kracht der vooroordeelen zijn, dat zij zelfs een Max Müller, die anders voor onderzoek niet terugdeinst, zonder poging tot onderzoek de oppervlakkigste uitspraken eener alle godsdienst bestrijdende philosofie doet aannemen als dogmata, indien zij slechts tegen de Katholieke Kerk gericht zijn.

Müller beroept zich dan op de bekende reizen van den Eerw. Huc in Thibet, waarin die Missionaris zijne verwondering uitspreekt omtrent de overeenkomst welke sommige gebruiken en plechtigheden der Boeddhisten hebben met die der R. K. Kerk. Naar aanleiding hiervan wordt nu beweerd: dat Huc's boek om die overeenkomst welke hij had opgemerkt en neergeschreven, was geplaatst op den *Index.* — *Eerste onwaarheid!* Ik heb het bedoelde boek niet op den Index kunnen vinden; zelfs den naam van Huc zocht ik te vergeefs. — Verder wordt er naar aanleiding van Huc's opmerking verzekerd: dat het *Roomsch Katholicisme vele zijner plechtigheden uit het Boeddhisme heeft overgenomen.* — *Tweede onwaarheid!* Men duide het ons niet euvel, dat we

1) **Waarheid in Liefde 1869, blz. 226.**

Digitized by Google

ter wederlegging van immer terugkeerende dwaalbegrippen en daaruit gesproten beschuldigingen op nieuw de ontdekkingen vermelden die reeds meermalen werden meegedeeld. Zie hier dan stellige bewijzen voor het historisch feit dat de Boeddhisten van Thibet of de Lamaïsten eenige plechtigheden en instellingen aan de Katholieke Kerk hebben ontleend en niet omgekeerd.

De bekende Abel Rémusat ontdekte een document door hem ter algemeene kennis der geleerden gebracht, dat de ware geschiedenis der lama-hiërarchie bevat. Daaruit blijkt dat de Boeddha, die geacht werd zich te vereeuwigen in zijn plaatsbekleeder, welke plaatsbekleeder nu eens uit deze dan eens uit gene kaste gekozen werd, eerst in de Ve Eeuw onzer jaartelling Indië verlaten en zich in China gevestigd heeft. De geïncarneerde Boeddha ontving daar den titel van *Leeraar des koninkrijks* en genoot aan het hof van het Hemelsche Rijk den luister en de eer aan zijn titel verbonden, doch was zonder staatkundigen invloed. Acht eeuwen duurde dit alzoo. Eindelijk schonk het huis van Genghis-Khan (Tching-Kis-Khan) hem een zeker grondgebied. De kleinzoon namelijk diens veroveraars gaf aan het opperhoofd van zijnen godsdienst vorstelijke macht. Daar nu de toenmalige Boeddha uit Thibet geboortig was, zoo schonk hij hem dat land. Botala werd nu de hoofdstad van het wereldlijk gebied des Boeddha's die van toen af eerst den titel van Lama (d. i. Priester) begon te voeren. — Dus meldt ons deze eerste oorkonde.

Volkomen in overeenstemming hiermede is een ander document dat in 1829 werd uitgegeven. Het is eene beschrijving van Thibet uit het Chineesch in het Russisch vertaald door den Archimandriet P. Hyacinth Pitehourinsky, en uit het Russisch in het Fransch overgezet door

Digitized by Google

Jules Klaproth, welke uitstekende geleerde de Russische vertaling met het oorspronkelijk Chineesch vergeleken en daarnaar verbeterd heeft. Uit dit stuk blijkt wederom dat Genghis-Khan Thibet veroverde en van dat land en de daaraan onderhoorige gewesten een rijk vormde. Keizer Khoubilai bespeurde echter dat dit verafgelegen rijk moeilijk te besturen was; hij bedacht dus een maatregel die in den geest dier tijden viel. Hij verdeelde het land Thou-pho in provinciën en distrikten, benoemde overheden van verschillenden rang en plaatste aan hun hoofd den *Tiszu*, of *leermeester des keizers* (den Boeddha). — Bhachbah of Pragha uit Sarghia in Thibet geboortig, bekleedde toen die waardigheid. Op zevenjarigen leeftijd had hij al de h. boeken gelezen en begreep hij er den verheven zin van; daarom had men hem den naam gegeven van *kind des geestes*. In 1260 nu verkreeg dit wonderkind den titel van *koning der groote en kostbare wet* en tevens een zegel van goud en indischen jaspis. Bovendien verkreeg hij den titel van *opperhoofd van den geelen godsdienst*. Zijne broeders, kinderen en afstammelingen verwierven de hoogste bedieningen aan het hof en ontvingen zegels van goud en jaspis. Het hof ontving Bachbah met onderscheiding, bewees hem bijgeloovigen eerbied en liet niets onbeproefd om zijn invloed uit te breiden.

Toen de Boeddha, die van nu af Lama geheeten werd, zijn rijk in Thibet verkreeg, stond dat land in betrekking met Christelijke gewesten. Niet slechts hadden de Nestorianen reeds veel vroeger kerkelijke gemeenten en kloosters in Tartarije gesticht, maar ook Italiaansche en Fransche kloosterlingen bezochten het hof der Khans met gewichtige zendingen belast door den Paus en den H. Lodewijk. Deze hadden kostbare kerk- en altaargewaden meegenomen om door den

Digitized by Google

plechtigen eeredienst een gunstigen indruk te maken op de inboorlingen. Tot datzelfde doel vierden zij de II. Geheimen in tegenwoordigheid der Tartaarsche vorsten, die hun zelfs gereedelijk het oprichten van kapellen binnen de omgeving hunner paleizen toestonden. Een Italiaansche Aartsbisschop werd zelfs door Paus Clemens V gezonden. Deze vestigde zijn zetel in de hoofdstad van Thibet, hij bouwde er eene kerk die van drie klokken voorzien was, en wier geschilderde muren gewijde tafereelen vertoonden. Velen namen dan ook den Christen godsdienst aan en zelfs geheele sekten traden tot de Katholieke Kerk over. Onderscheidene leden der keizerlijke familie omhelsden in het geheim het geloof, en een groot aantal vermengde het Christendom, wiens verheven luister men algemeen bewonderde, met den eigen godsdienst. »Europa werd beurtelings blijde verrast door de tijding dat leden der keizerlijke familie zich bekeerden en beurtelings wederom te leurgesteld door de ontdekking dat de berichten voorbarig waren geweest." (Assemanni Bibl. Or.). Het was alzoo niet te verwonderen dat de Lama's, die omstreeks dezen tijd hunnen godsdienst met meer luister begonnen te omgeven, partij trokken van de plechtigheden, wier verhevenheid iedereen bewonderde en die zulk een machtigen indruk maakten op geringen en aanzienlijken. Zij eigenden zich dus eenige instellingen en vormen van den Katholieken Godsdienst toe en vereenigden die met het Boeddhisme, om alzoo hunne leer te kunnen handhaven en het Christendom te weren.

Het is derhalve zoo als uit onwraakbare documenten met de meeste zekerheid blijkt een ontegenzeggelijke waarheid dat het *Rijk van den Lama en dus het Lamaïsme eerst begonnen is omstreeks* 1260 *na Christus.* Bij gevolg is het eerst ontstaan toen de Katholieke Kerk

Digitized by Google

hare godsdienstige instellingen en vormen reeds in hoog ontwikkelden bloei bezat. Ten spijt alzoo van alle tegenpartijders der Katholieke Kerk, welke richting zij mogen volgen, blijkt het dat het Lamaïsme in eenige zijner instellingen en vormen een *namaaksel* is der Katholieke Kerk!

III.

HET MAGISME EN EENIGE ANDERE SEKTEN.

Het Magisme of de leer van Zoroaster ook Zarathoestra geheeten, staat in te nauwe betrekking met het Brahmaïsme dan dat we daarvan, al zij het slechts met een enkel woord, geene melding zouden maken. Zoroaster leefde volgens de algemeen door de geleerden omhelsde meening in de *zesde Eeuw* vóór Christus en niet zoo als de schrijver van de meergemelde »Aardrijkskunde" (bl. 276) met zijne gewone lichtzinnigheid beweert voor 4000 jaren. Hij putte zijne leer, die opvallend zuiver monotheïstisch is, gedeeltelijk uit den Rig-veda en uit de boeken van Mozes. Deze laatste die hij zeer goed kon kennen, dewijl hij 1000 jaren later leefde dan de groote Profeet des O. Verbonds, werden hem ongetwijfeld, althans voor zoo verre den hoofdinhoud betreft, meegedeeld door de ballingen der tien stammen die toen in Assyrie, of door die van het rijk van Juda welke te Babel vertoefden. Zoroaster trad met meer bepaaldheid en met helderder begrippen aangaande de Godheid toegerust, dan de dweepzieke en bijna uitsluitend ontkennende en protesteerende Boeddha, tegen het steeds meer ontaarde

Digitized by Google

en dieper zinkend Brahmaïsme op. Hij verwerpt alle natuurvergoding en alle pantheïsme en verwijst derhalve al de *Deva's* (goden) der Brahmanen naar het verblijf der booze geesten en brandmerkt ze als doemwaardige *duivelen*. Hij erkent en aanbidt slechts éénen God, die de Schepper is, Bestuurder en Rechter der wereld. Ormuzd of Ahura-Mazda, de God des lichts is een levende, persoonlijke, alwijze, heilige God. God heeft het eerste menschenpaar geschapen; door den boozen geest Ariman verleid vielen de menschen in zonde en aten zij van de verboden vrucht. De zonde is in zijne leer misbruik der vrijheid en de onheilen zijn de gerechte straf der zonde. — Zoroaster stelde zijne leer niet zelf te boek, zij werd eerst in 226 na Christus door zijne volgelingen opgeteekend. Het boek dat de vrucht was van hunne werkzaamheid heet Zend-Avesta of het levend Woord. Eugène Burnouf was de eerste die een uitgave van den Zend-tekst in het licht gaf. Zoroaster's leer onderging echter allengs ook vervalsching; men vormde weldra van Ariman, die gelijk geleerden van groot gezag willen in het geheel niet voorkomt in de liederen van Zoroaster, of daar slechts vermeld wordt als een door Ormuzd geschapen, maar ontrouw geworden geest, een boozen God; en men bouwde op de misduiding van de leer des meesters het dualistisch systeem van den goeden en den boozen God.

De volgelingen van Zoroaster, die niet zeer talrijk zijn en vooral te Bombay leven, worden *Parsi* of ook wel *Magiërs* genoemd.

Er ontstonden bovendien nog twee andere sekten, die gelijk het Boeddhisme en het Magisme kunnen aangemerkt worden als pogingen om het dalend Brahmaïsme tot betere godsdienstige denkbeelden terug te voeren.

Digitized by Google

De eene is de sekte des *Djeina's*, die de Trimoerti en de daarmee in verband staande fabels, als de gedaanteverwisselingen van Vishnoe, de aanbidding der dieren en verdere bijgeloovigheden der Brahmanen verwierpen, terwijl zij eveneens de ongerijmdheden der Boeddhisten veroordeelden. Zij zelven echter maakten het niet veel beter en stelden tot hoofdbeginsel hunner leer een zeker Deïsme, waarmee zij wel de eenheid van God handhaafden, maar Hem geheel buiten de dingen der wereld sloten.

De andere is de sekte van *Nanck*, die nog door de Seïkhs ten Noord-westen van Hindostan gevolgd wordt. Ook zij verwerpt de Trimoerti en is overigens een mengelmoes van Brahmaïsme en Mohamedanisme. Dat de leer van Mohamed zich in deze sekte met de leer van Brahma vereenigde kan wel moeielijk bevreemden als men zich herinnert dat de Islam machtigen invloed in Hindostan verkreeg toen de Groote Mogol in vollen luister Delhi's troon bekleedde en dat het thans na het Brahmaïsme daar de meeste volgelingen telt.

IV.

PHILOSOFISCHE SYSTEMEN.

Om den godsdienstigen toestand van Indië in zijn geheel te kunnen overzien en dien naar behooren te beoordeelen is het noodig dat we nog eenige kennis nemen van de philosofische systemen die zich nauw vastsluitend aan de Brahmaansche godsdienstleer, langs den weg der bespiegeling den diepgezonken godsdienst der vaderen uit het slijk des veelgodendoms en uit andere afdwalingen trachtten op te beuren.

Digitized by Google

Belangrijke, doch het voorgestelde doel niet bereikende pogingen van dien aard zien we in het Vedantisme en in de Sankhya-leer.

Van beide systemen volge hier naar tijdsorde eene beknopte opgave 1).

HET VEDANTISME.

De volgelingen van dit philosofisch stelsel beweerden

---

1) De verschillende philosofische systemen der Indiërs worden gemeenlijk op de volgende wijze vermeld en gerangschikt: 1. De JOGA VAN PATANDJALI. Dit stelsel neemt het bestaan van God aan en tracht te verklaren hoe de mensch op aarde tot gelukzaligheid moet komen. Vandaar de naam *Joga* d. i. vereeniging. Het geluk des menschen bestaat in volkomen vereeniging met God. Deze geschiedt door samensmelting der ziel met God. Dit systeem schijnt dus het pantheïsme te huldigen. 2. De NYAYA VAN GOTAMA. Deze philosofie onderwijst de Logica; doch staat verre beneden die der Grieken (*nyaya* is redeneering). 3. De VAISECHIKA VAN KANADA (*vaisechika* beteekent onderscheiding, verschil) bevat eene zekere Cosmologie, en handelt over de elementen der lichamen; de lichamen bestaan volgens haar uit ondeelbare stofjes die door hooger macht aan elkander verbonden de stof vormen; de ziel wordt zalig door onthouding van de stof en door de ware kennis van zich zelve, die uit de kennis Gods voortvloeit. 4. De MIMANSA VAN DJAIMINI, welke den zin der Veda's onderwijst en daaraan een zekere Ethica ontleent; zij bekommert zich minder om philosofische vraagpunten. 5. De VEDANTA. 6. De SANKHYA.

Deze systemen trachten vooral het antwoord te geven op de vraag: hoe kan de mensch gelukkig zijn op aarde en hoe hierna? Het antwoord luidt: door kennis en zelfverloochening; door wetenschap en boete als middelen tot vrijmaking van de wisselvalligheden der stof en tot vereeniging met God. Het volkomen geluk plaatsen zij duidelijker of minder duidelijk na den dood, en doen dit bijna immer bestaan in de identificatie in de samensmelting met Brahma, met God.

Digitized by Google

dat zij de eigenlijk rechtzinnige en rechtgeloovige wijsbegeerte van de Brahmaansche leer in haren zuiversten vorm bezaten, dewijl zij hunne bewijsvoering trachtten te staven met teksten aan de Veda's ontleend. Zij verwerpen dan ook alle andere scholen en stelsels als ketterseh, slechts de Mimansa uitgezonderd, die weinig meer doet dan de zedeleer der Veda's in het licht stellen. Dat roemen op orthodoxie belet hen nogtans niet de gewijde boeken soms op de geweldadigste en buitensporigste wijze te verwringen.

Aan dit systeem schrijven de Indiërs wederom naar gewoonte veel hoogeren ouderdom toe dan waarop het deugdelijke aanspraken kan doen gelden. Om het gezag er van te verhoogen noemen zij den schrijver zelven der Veda's als zijn ontwerper. Daar echter de Soetra's of aphorismen, waarin het stelsel werd neergeschreven, vroegere systemen vermelden en bestrijden zoo moet dit noodzakelijk jonger zijn dan die. Müller zegt zonder aarzelen van den Rig-Veda dat er slechts weinig philosofie in gevonden wordt en dat nog in den kiem verborgen, terwijl Ritter vlakweg verklaart dat er in Indië geen philosofisch systeem ontstaan is vóór 100 jaren v. C. — Het Vedantisme wordt dan ook algemeen toegeschreven aan den philosoof Sankara, die volgens eenigen in de VIIe volgens anderen in de IXe eeuw onzer jaartelling leefde.

De school nu, die den trotschen naam voerde van *Vedanta* (Veda-anta) d. i. einde of doel aller Veda's en die ook wel eens de Brahma-mimansa of de wijsbegeerte des geloofs heet in tegenstelling met de vroegere Mimansa, die meer eene wijsbegeerte der zeden was, leerde althans in latere tijden ten gevolge van Sankara's invloed een onverholen *idealistisch* Pantheïsme.

Het oudere Vedanta-systeem schijnt de *emanatie*

Digitized by Google

gehuldigd te hebben, zoo als duidelijk blijkt uit de volgende voorstelling: Gelijk eene spin, zoo leerden de volgelingen der oudere richting, uit haar lichaam de draden van haar web uitzendt en ze tot zich doet wederkeeren, zoo ook brengt Brahma de wereld uit zich zelven voort en neemt hij haar wederom in zich op.

Het nieuwere systeem plaatst zich meer op idealistisch standpunt en redeneert in dezer voege: Het uitwendige en veranderlijke is het *wezen* der dingen niet. Het *wezen* der dingen is één en onveranderlijk. Dat ééne en onveranderlijke *wezen* is God. Het Zijn, het Wezen in zich zelven te erkennen is waar zelfbewustzijn, is hoogste wetenschap, is Gods bewustzijn. De ware wijze komt alzoo tot dit resultaat, dat hij spreken kan: Brahma 'smi »Ik ben Brahma", of God. De hoogste volmaaktheid nu van den wijze bestaat hierin dat hij zijn eigen persoonlijkheid, zijn eigen *ik* verloochene en dit doe opgaan in het algemeene Zijn, in het Wezen, in God. De ware weg tot algeheele verlossing van het wisselvallige en tot het rustig bezit van onverstoorde zaligheid is dus de goddelijke kennis, die bestaat in de deelneming aan de kennis, welke Brahma van zich zelven heeft en waardoor hij zich weet als één in alle dingen. Dit geschiedt op aarde door diepe overweging, vooral als men dat zittend doet (!) Men brengt het echter moeilijk zoo verre, dat men immer dit Gods-bewustzijn heeft, dus daarom is volkomen zaligheid op aarde onbereikbaar: maar na den dood dan zal de zaligheid volkomen zijn, want dan gaat de ziel terug tot Brahma, gelijk de stroom in de zee.

Tot idealistisch Pantheïsme, dat alle vrijheid doodt en de zedelijkheid vernietigt, dewijl het den mensch tot God, en zijne handelingen tot uitvloeisels of tot verschijningen van het Goddelijk Wezen maakt is dan

Digitized by Google

ten laatste de Brahma-leer in dit systeem gekomen! Terugkeer naar de zuiverder begrippen van vroegere tijden, die het dichtste aan de oorspronkelijke Openbaring waren, werd beproefd; op de vleugelen der bespiegeling trachtte men zich te verheffen, en helaas! men zonk dieper dan men reeds gedaald was, men stortte neer in den afgrond van een *beredeneerd* en *helder bewust* Pantheïsme; van het veelgodendom waaraan men zich poogde te ontworstelen zonk men neer en ging men onder in de diepten van den Algod.

Doch er kon nog een schrede verder gedaan worden en ook deze deed men. Men kon na het Wezen Gods misvormd en dus reeds eenigermate ingewikkeld ontkend te hebben, dat ook nog geheel en al met volle bewustzijn loochenen. Dusdanige strekking en uitkomst schrijft men toe aan

DE SANKHYA-LEER.

Deze school van Brahmaansche wijsgeeren droeg in Indië zelf den naam van *Niriçvara Sankhya* of godloochenende wijsbegeerte. Zij werd gesticht door Kapila, doch hare volledige ontwikkeling vond eerst later plaats, namelijk in de VIIIe eeuw onzer jaartelling. De Sankhya van Kapila is wel te onderscheiden van de Sankhya van Patandjali die gemeenlijk Joga genoemdt wordt en als streng theïstisch lijnrecht tegen eerstgenoemde overstaat. Ook moet men in de Sankhya van Kapila zelve de oudere leer van de vroegere onderscheiden.

De oudere nu komt hier op neer. Zij tracht den mensch den weg aan te wijzen tot geluk, tot zaligheid. Door zinnelijke goederen kan men daartoe niet geraken, want die goederen zijn onbestendig, maar

Digitized by Google

door de wetenschap. De wetenschap nu waardoor de mensch van het kwaad verlost wordt, bestaat in de kennis der eerste oorzaken en der eerste beginselen van de dingen. Er zijn twee dusdanige beginselen, een stoffelijk, namelijk de *natuur* of de stof, en een onstoffelijk, namelijk de *geest*. De stof is een werkend en voortbrengend beginsel, doch zonder verstand; de geest daarentegen met verstand begaafd is een lijdelijk en onvruchtbaar beginsel. — Alle verschijnselen der wereld komen voort uit de vereeniging van deze twee beginselen, die elkander ondersteunen als een blinde en een kreupele, de eerste draagt en wordt geleid, de laatste wordt gedragen en leidt. Hieruit volgt nu, dat al wat in de wereld geschiedt niet de werking is van den geest, noch aan hem kan worden toegeschreven, maar dat de stof dit werkt en bijgevolg alles wat er geschiedt aan haar moet geweten worden; door deze kennis wordt de wijze alzoo verlost van alle bekommering omtrent de gebeurtenissen der wereld. De verlossing is echter hier slechts onvolkomen, omdat de ziel zich nooit geheel ontslaan kan van de werkingen des lichaams waarmede zij vereenigd is, maar zij zal volmaakt wezen na den dood; alsdan toch zal de *wijze* niet meer onderhevig zijn aan de zielsverhuizing.

Dit schijnt het oorspronkelijk systeem van Kapila geweest te zijn. Doch volkomen duidelijk is het niet wat hij eigenlijk leerde. Want volgens velen zou hij *geheel ten onrechte* van Pantheïsme beschuldigd worden; dewijl hij slechts over de eerste beginselen der *dingen* willende handelen niet over God zou hebben gesproken. Zijn doel was slechts volgens hen, die beginselen te behandelen en daarbij bepaalde hij zich uitsluitend zonder tot God op te stijgen. Hoe het zij uit dit gevoelen blijkt des te meer dat hij althans geen atheïst

Digitized by Google

was. Hij verkondigt echter een Dualisme dat zich hierin van het Grieksche onderscheidt, dat hij de activiteit zonderling genoeg alleen aan de stof toeschrijft.

Maar zijne volgelingen zijn verder gegaan. Het stilzwijgen des meesters eene loochening achtend beproefden zij min of meer geleerd schijnende drogredenen uit te denken, waaruit een zeker Atheïsme volgen zou.

Zij gaven dan deze ontwikkeling aan Kapila's systeem. De *natuur* is realiteit, zij bestaat eeuwig, zij handelt, zij bezit echter geen eigenlijk *zelf;* zij bestaat niet voor zich zelve; zij moet opgemerkt worden door iets anders; dat andere is de *geest.* De geest is het anders-zijn van de natuur. Hij is enkel waarnemend, geen handelend subject. »De geest is alzoo eenvoudig »het anders zijn, de weerslag van wat de natuur zelve »is, en in zoover ook wederom identisch met haar". 1) Op deze wijze trachtten zij hun atheïsme te beredeneeren, doch landden eigenlijk aan bij een materialistisch pantheïsme of als men liever wil bij een idealistisch objectief pantheïsme.

De ontwikkeling van hun systeem en geheel hunne redeneering heeft veel weg van Abracadabra; en men

---

1) Met deze woorden formuleert de heer P. A. S. van Limburg Brouwer, de leer van Kapila's leerlingen, (*Gids* 1868 II blz. 425) die hij te vergeefs tracht te vergoelijken en waarvoor hij zekere belangstelling bedelt. Hij schijnt er echter zoo geheel helder niet in te zien, gelijk hij zelf toegeeft als hij in zijne aanteekeningen opmerkt „dat hij de belezenheid, die hij wenschen mocht nog niet heeft in die oude niet alleen zeer uitvoerige, maar dikwerf ook verbazend vervelende boeken".

Digitized by Google

heeft waarlijk een zonderling gefascineerden blik noodig om in zulken onzin, als zij te berde brengen, edele pogingen van het menschelijk genie te zien; wij ontwaren daarin slechts eene allertreurigste afdwaling, een bedroevende en den mensch onteerende verblindheid; het eenig goede daarbij door ons opgemerkt is de Tantalus-dorst naar waarheid, die gelijk alle denkende geesten van Indië, zoo ook Kapila's leerlingen pijnigde en kwelde en hen overal deed zoeken, doch nergens vinden. Wat vermag de menschelijke rede indien zij eenmaal op het dwaalspoor is geraakt? Helaas, veelal slechts vruchteloos pogen en steeds dieper zinken! *Veelal* zeg ik, want als Katholieken eerbiedigen en handhaven we als een kostbaar en onvervreemdbaar goed de krachten der rede, die zich immer streng genomen tot de ware en zuivere Godskennis verheffen kan!

Begeven we ons naar verblijdender gebied. Ademen we de liefelijke geuren der ware Godskennis in, den Indiërs door den waren Godsdienst aangeboden. Ik bedoel, beschouwen we de betrekkingen die er bestonden tusschen de Indiërs en het Jodendom en het Christendom.

V.

BETREKKINGEN DER INDIËRS MET DEN ISRAËLITISCHEN EN DEN CHRISTELIJKEN GODSDIENST.

Wij hebben het reeds opgemerkt en mannen van hoog wetenschappelijk gezag, zoo als een Klaproth,

Digitized by Google

Sir W. Jones, Heeren en anderen bevestigen ons gevoelen, dat het volksbestaan der Hindoe's eerst 1500 of hoogsten 2000 jaren vóór Christus een aanvang heeft genomen. Het begin hunner beschaving dagteekent dus ongeveer van de tijden van Abraham, die de Egyptenaren reeds als een welgeregeld en beschaafd volk aantrof. Volgens de gewone berekening toch leefde Abraham omstreeks 1921, volgens anderen in 1992 en naar Pezron in 2524 v. C.

Meermalen lieten we bij de vermelding der jaartallen door geleerden aan de groote feiten of de hoofdpersonen der vroegere geschiedenis des O. Verbonds toegeschreven doorschemeren, dat niet allen het ten dien opzichte eens waren. Wellicht wekte dit eenige bevreemding en wenscht men nadere verklaring.

We geven die volgaarne; te meer, dewijl eene oppervlakkige zoogenaamde wetenschap waant een verbazend heldenstuk tegen de Openbaring te hebben verricht, indien zij een of ander historisch feit een paar honderd jaren kan terugschuiven. Meestal zal het alras bij eenig nader onderzoek blijken dat hare berekening valsch was en dat zij wederom met een looden zwaard vocht tegen eene rots. Nogtans eenige eeuwen speelruimte mogen we haar veilig toestaan, mits hare berekening op goede gronden steune en zij zekere bepaalde grens niet overschrijde. Immers de eerbiedigste vereerders der H. Boeken des O. Verbonds hebben het nimmer als eene aanranding van dezer goddelijk gezag beschouwd, indien zij zich veroorloofden eenige eeuwen meer te tellen dan de gewone tijdrekening, die het begin der geschiedenis omstreeks 4004 vóór Christus stelt.

Inderdaad wij ontmoeten een zeer uiteenloopend verschil van meening bij de geleerden, wier eerbied

Digitized by Google

voor de H. Schrift niet kan worden betwijfeld. Omtrent den eersten datum der geschiedenis, namelijk de *schepping des menschen*, waarvan al het overige grootendeels afhangt, bestaan er niet minder dan 56 verschillende meeningen, van Rabbi Nahasson af tot de tafelen van Alphonsus (Tabulae Alphonsinae) toe. Het laatste jaartal door de geleerden voor de schepping des menschen aangewezen is 3,740 v. C. het vroegste is 6,984 v. C. Tusschen deze twee cijfers, die van elkander met een verschil van 3,240 jaren verwijderd zijn, bewegen zich de 54 overige meeningen. Het verschil echter dier berekeningen betreft hoofdzakelijk slechts de tijden vóór Salomon 1).

Eenige der voornaamste berekeningen mogen hier eene plaats vinden. Rabbi Nahasson dan stelt voor de schepping van Adam 3,740 v. C., de H. Hieronymus 3,941, Scaliger 3,950, Cornelius a Lapide 3,950, Petavius 3,984, Jacobus Usserius 4,004, Rabbi Moses 4,058, Flavius Josephus 4,163, Cassiodorus 4,697, de H.

1) Zie hier ter verduidelijking eenige hoofdtijdstippen volgens de meest algemeen in zwang zijnde berekeningen en volgens die van Pezron, door wien de *dood* des Zaligmakers gesteld wordt in het jaar 6000.

Feiten of Personen.	Gewone Jaartelling.	Volgens C. a Lapide.	Volgens Pezron.
Schepping van Adam	4,004 v. C.	3,950 v. C.	5,971 v. C
Zondvloed	2,348 „ „	2,293 „ „	3,716 „ „
Abraham	1,921 „ „	2,001 „ „	2,524 „ „
Mozes	1,571 „ „	1,496 „ „	2,099 „ „
Salomon	1,013 „ „	1,017 „ „	1,060 „ „
Gevangenschap der X Stammen.	722 „ „	724 „ „	720 „ „
Babylonische gevangenschap . .	588 „ „	592 „ „	605 „ „
Cyrus	536 „ „	532 „ „	536 „ „
Alexander de Groote	336 „ „	311 „ „	336 „ „

Digitized by Google

Epiphanius 5,049, Philo 5,196, Eusebius van Caesarea 5199, het Romeinsch Martyrologium 5,200, de H. Augustinus 5,341, Theophilus van Antiochië 5,515, Nicephorus van Constantinopel 5,700, Lactantius 5,801, Pezron 5,971, Suidas 6,006, de Tabulae Alphonsinae 6,984.

Deze zeer uiteenloopende tijdsbepalingen voor het eerste feit der geschiedenis zijn het gevolg van de wijziging die de verschillende exemplaren der H. Boeken bij het overschrijven hebben ondergaan, of der afwijkende verklaringen en vertalingen der daarin voorkomende cijferteekens; een enkel stipje of haaltje dat niet nauwkeurig gelezen, overgeschreven, of voorbij gezien werd kon al licht aanleiding geven tot aanmerkelijk verschil. Bovendien kon het meerder of minder gewicht, dat men bij de eenmaal als zeker erkende lezing hechtte aan den korteren of langeren duur der maanden en jaren nog eenige afwijking veroorzaken.

De beroemde Schriftverklaarder en Chronoloog P. F. X. Patrizi S. J. verwerpt echter onvoorwaardelijk op degelijke gronden alle berekeningen, die meer stellen dan ± 5,400 en minder dan ± 4,000 jaren vóór Christus. De uitstekende geleerde toch verklaart in zijn hooggeschat werk over de H. Evangeliën: »Alleen dit kan bij de verscheidenheid der exemplaren van de Schriftuur met zekerheid worden uitgesproken, dat sedert de schepping van Adam tot nu toe niet meer dan 73 en niet minder dan 59 eeuwen verloopen zijn". (De Evangeliis Lib. III Diss. XIX p. 176 Frib. 1853). Ter staving zijner uitspraak beroept hij zich op de jaren, die er van Adam's schepping tot Abraham's geboorte verloopen zijn, volgens de verschillende opgaven van het Hebreeuwsch, het Samaritaansch, het Grieksch-

Digitized by Google

Vatikaansch, en het Grieksch-Alexandrynsch exemplaar der H. Schrift 1).

Doch keeren we tot ons onderwerp weer van den kleinen tocht op chronologisch gebied, waartoe we ons lieten verlokken door het verlangen om der oppervlakkige betweterij overal afbreuk te doen, en om des te overvloediger licht over het reeds vroeger besprokene voor minder ingewijden te verspreiden.

Ofschoon alzoo de hooggeroemde vroegtijdige beschaving der Indiërs jonger moet zijn dan die der Egyptenaren, zoo waren zij toch slechts weinige eeuwen van Noë verwijderd, uit wiens kleinzonen (de Rishi's) zij zich beroemen gesproten te zijn. Zonder twijfel bezaten zij dus den schat der eerste Openbaring hun door overlevering meegedeeld, dien zij in den aanvang met meerdere zorg hebben bewaard, en die later niet geheel onder hen, althans niet voor allen verloren ging.

Maar bleven zij nu immer aan zich zelven overgelaten of heeft er niet nu en dan een heilzaam

---

1) Jaartallen van de verschillende Exemplaren volgens P. Patrizi.

	Hebr.	Samar.	Gr. Vatik.	Gr. Alex.
Jaren van Adam's schepping tot den Zondvloed	1656	1307	2242	2262
„ van den Zondvloed tot Abraham's geboorte	292	942	1172	1072
„ van Adam tot Abraham's geboorte	1948	2249	3414	3334

Voegt men nu bij elk dezer getallen 2000 als het ronde cijfer voor den tijd van Abraham tot Christus, dan verkrijgt men ongeveer 4,000 als het kleinste en 5,400 als het hoogste getal voor gansch den tijd van Adam tot Christus.

Digitized by Google

verkeer plaats gevonden tusschen hen en het bevoorrecht geslacht van Abraham? Zijn zij geheel vreemd gebleven aan alle weldadige mededeeling van godsdienstige denkbeelden door het uitverkoren volk?

Wij vinden te vele sporen van Israëlitische denkbeelden en gebruiken bij de Hindoe's, dan dat ons antwoord twijfelachtig zou kunnen luiden. Immers zonder eenige kennisneming van Mozes' boeken, waarvan men zelfs afschriften in Malabar heeft gevonden, is het onverklaarbaar hoe hunne schriften en gebruiken melding kunnen maken van een offer dat groote overeenkomst heeft met het Paaschlam. Zij hebben toch het offer *Ekiam*, waarbij de Brahmanen gedispenseerd zijn van de wet, die hun het vleesch eten verbiedt. Bij dat offer zijn zij verplicht het vleesch onder elkander te verdeelen en er van te nuttigen. Bij dat zelfde offer spreken zij een gebed, dat hunne verwachting van den Messias uitdrukt: »Wanneer, zoo bidden zij, zal de Verlosser geboren worden? Wanneer zal de Redder verschijnen?" — Welke overeenkomst ook bestaat er niet in die veelvuldige reinigingen en afwasschingen, in het bezigen van assche tot teeken van berouw over de zonden, in de leefwijze der Essenen en die der Asrama-bewoners en in zoovele andere zaken den Hindoe's evenzeer eigen als den Israelieten?

Ook is het moeilijk te verklaren hoe zij zoo vele bijzonderheden, al konden zij die weten uit de algemeene traditie, nogtans zoo nauwkeurig bewaard hebben, ware de herinnering daaraan niet door verkeer met de Israëlieten vernieuwd geworden. Somtijds vinden we zelfs in hunne latere Veda's geheele gedichten die vertalingen of omwerkingen der Psalmen schijnen. Zoo ontmoeten we een hymnus in den Atharva-veda wiens overeenkomst met Psalm 138 zoo

Digitized by Google

verrassend is, dat hij voor een vrije vertolking van dien Psalm kan doorgaan. Wie ontwaart geen treffende overeenkomst tusschen het volgend vers van dien hymnus: »Zoo iemand ook verre wegvloog aan gene zijde des hemels, ook dan zou hij niet ontkomen aan Veroena, onzen Koning!" en vs. 8 en 9 van den bedoelden Psalm: »Si ascendero in coelum, tu illic es; si sumpsero pennas meas diliculo", enz.?

Het ware overigens een historisch wonder te achten, indien de Israëliten nimmer met de Hindoe's gemeenschap gepleegd en nooit den geringsten invloed op hunne denkbeelden hadden geoefend; want Israël kwam reeds vroegtijdig met Indië in aanraking. Salomon toch zoo als het III$_e$ Boek der Koningen (IX: 28; X: 11, 22; vgl. II Paralip. VIII: 18; IX: 10) ons bericht, bouwde reeds eene vloot te Asiongaber aan het strand der Roode Zee, die voor *Ophir* bestemd was. Hiram bemande die vloot met ervaren zeelieden en dienaren van Salomon. Zij keerden van Ophir (volgens sommigen *Sumatra*, volgens A. Fr. Gfrörer en Benfey de *Malabaarsche kust*) met de kostbare lading van 420 talenten gouds, dus van millioenen schats weder. In die vroege tijden, 1000 jaren vóór Christus, bestond er dus reeds een bedrijvig verkeer tusschen Israël en Indië. En later ten tijde der Babylonische gevangenschap (nagenoeg 600 v. C.) bevinden er zich duizenden Israëlieten te Babel, dat de stapelplaats was van den toenmaligen handel en waar allerlei naties samenvloeiden. Algemeen wordt het er bovendien voor gehouden dat de Israëlieten ten minste sedert de III$_e$ eeuw vóór Christus zijn doorgedrongen tot in Indië en zelfs tot in China.

Gewerd alzoo den Indiërs van de zijde der Israëlieten heilzame mededeeling van godsdienstige denk-

Digitized by Google

beelden en gebruiken, reeds vroegtijdig ook mocht Indië verkondigers van de blijde Boodschap ontvangen.

Het is eene wel bevestigde waarheid dat de H. Apostel THOMAS daar het *Evangelie* heeft verkondigd 1). De H. Gregorius van Nazianze (Or. 25 contra Arianos) zegt het ons en na hem staven de H. Hieronymus, Sophronius, Theodoretus enz. zijn bericht met hunne getuigenissen. Te vergeefs heeft men getracht die getuigenissen van kracht te berooven met de opmerking dat de Ouden door Indië alle Oostersche volken verstonden. Doch sedert den tocht van Alexander den Groote werd *Indië* nimmer meer in die ruime beteekenis gebezigd. En gesteld ook dat sedert dien tijd dat nog mocht geschied zijn, dan kan *Indië* toch nooit ter aanduiding van alle Oostersche volken worden gebruikt, als men gelijktijdig de Ethiopiërs, de Persen, de Hircaniërs en de Indiërs vermeldt, zoo als de bovengenoemde schrijvers doen.

Weet men weinig meer aangaande de vruchten van des Apostels prediking, van oudsher bleef nogtans de herinnering daarvan in Madura en Carnate bewaard en kwamen honderd mijlen verre bedevaartgangers, die zich *Christenen van den H. Thomas* noemden, het graf des Apostels te Maïlabouram bezoeken. De discipelen des Heiligen hebben ongetwijfeld eenigen tijd

1) „Het apostolaat van den H. Thomas in Indië is een feit, dat door *alle* kerkelijke geschiedboeken, Grieksche, Latijnsche en Syrische bevestigd wordt". Assemanni Dissert. de Syris Nestorianis t. IV p. 439. Baldaeus en Bernouilli getuigen het zelfde. „Zelfs de blanke Joden van Cochin, zegt Dr. Wolff, verzekeren in hunne op koperen bladen gegraveerde jaarboeken, dat zij bij hunne komst in Indië Nazareërs aantroffen, dat is, Christenen, die aan de prediking van den H Thomas hunne bekeering dankten". *Travels and Aventures of Dr. Wolff* c. XXVII. p. 456

Digitized by Google

het geloof door hem gepredikt ongeschonden bewaard, maar daar zij meer gemeenschap hadden met Egypte en Griekenland dan met Rome, namen zij allengs de vervalschte leerstellingen der onbestendige Oosterlingen aan. Omstreeks de IXe Eeuw drongen de *Nestorianen* tot hen door en verspreidden hunne dwalingen onder hen. Er bestonden toen talrijke Nestoriaansche kerken in Persië, aan wier hoofd mannen geplaatst waren, die niettegenstaande hunne dwaling toch met groote natuurlijke talenten waren toegerust. Zendelingen hunner sekte verspreidden zich in Indië, en de oude leerlingen des H. Thomas luisterden in kinderlijken eenvoud met blinde leerzaamheid naar hunne stem en hingen hen aan. Van toen af werden zij onderhoorig aan den Katholikos of Nestoriaanschen Primaat.

Zeer verdienstelijk maakten de *Portugeezen* zich aanvankelijk voor Indië, dewijl zij niet slechts op tijdelijk gewin en uitbreiding hunner heerschappij bedacht waren; maar tevens hunne veroveringen tot heil der Indiërs deden strekken, door het Christendom op nieuw onder hen te vestigen. Immers, weldra betraden de *Franciskanen* het schiereiland en door de zorgen van den even dapperen als vromen Alphonsus d'Albuquerque werd Goa de zetel eens Apostolischen Vicaris, dien de Bisschop Joannes d'Albuquerque met eere bekleedde.

Verwonderlijk snel, krachtvol en heilrijk breidde zich het Christendom in Indië uit, toen den 6 Mei 1542 de H. FRANCISCUS XAVERIUS den voet op Goa's reede zette en van daar zijne zegevierende tochten begon. De nieuwe Apostel der Indiën bezocht van Goa uit de Visscherskust en bekeerde er de Parava's, begaf zich naar Travancore, Malacca, Moro en naar een tal van andere gewesten des Schiereilands en der daar om heen gelegen eilanden. Alles onderwierp zich en omhelsde

Digitized by Google

met blijdschap de heilsleer door den grooten wonderdoener gepredikt, die door de nog niet bekeerde Indiërs »de God der natuur" werd genoemd, en inderdaad volgens de eenparige verklaring van onpartijdigen een man was volgens Gods hart, machtig in woord en in daad. »Het verhaal van zijn wondervol slagen," zoo getuigt te recht een Engelsch niet Katholiek schrijver, »kan onmogelijk worden aangenomen, of men moet tevens geloof slaan aan de mirakelen door Xaverius en de zijnen gewrocht; want juist aan die wonderen moet het heerlijk gevolg van zijn arbeid worden toegeschreven." 1). »Hij bevrijdde de bezetenen van den duivel," zoo verzekert een andere, »en wekte meermalen zelfs dooden op, daarom verwierf hij den naam van den *Grooten Vader* (the name of the Great Father); en wat nog verwonderlijker was, bij dat alles bleef hij in weerwil van zijne macht en van zijnen roem nederig." 2) Zijne tochten in Indië waren wezenlijke zegetochten, zoo als overvloedig uit het weinige, wat we hier kunnen aanstippen blijkt. Het rijk van Travancore toch vond hij geheel in afgodendienst verzonken; na er eenige maanden verwijld te hebben, was het geheel Christen geworden. Langs de kust stichtte hij in zeer korten tijd niet minder dan 45 kerken. Op het eiland Moro bekeerde hij de geheele stad Tolo met 25,000 inwoners. En sedert 1548 telde men reeds ruim 200,000 Christenen langs de kust, van kaap Comorin af te beginnen. Talrijke heiligdommen rezen weldra allerwege, en waar een wijle te voren den valschen goden hulde werd bewezen, weerklonken thans gebeden en lofliederen ter eere van den waren God.

---

1) Lord Valentia's Travels vol. I. c V. p. 204.
2) History of Ceylon door Philalethes. A. M. Oxon. 1847.

Digitized by Google

De onmiddellijke opvolgers van Xaverius 1) en van zijne gezellen zetteden zijne taak met gunstig gevolg voort en breidden steeds wijder het geloof in Hindostan uit. Dit werd hun gemakkelijk gemaakt door de ontzettende macht, die Portugal in Indië ontwikkelde. »Van de Kaap de Goede Hoop tot aan de grenzen van China, namelijk over eene lengte van 12,000 mijlen strekten de voornaamste stapelplaatsen van den handel zich uit, die alle in hunne macht waren." 2)

De Portugeezen echter, die in den aanvang Gods verheerlijking onder de Indiërs trachtten te bevorderen, en ten minste evenzeer ijverden voor de uitbreiding des geloofs als voor de belangen van hun moederland, bewaarden niet lang de edele traditie's van Vasco de Gama en van Albuquerque. Weldra gaven zij door hun wangedrag, losbandigheid en dronkenschap den Indiërs de schromelijkste ergernis. Den Christelijken godsdienst beoordeelend naar zijne belijders sloeg hun billijke afkeer van de Portugeezen op het Christendom terug, en begonnen zij door de Brahmanen aangezet de Christenen te beschouwen als een verworpen ras, als eene verachtelijke kaste, waarmee niemand in aanraking kon komen zonder besmet te worden. Deze toestand eischte een buitengewoon redmiddel. Het werd verschaft door den roemrijken P. ROBERTO DE' NOBILI, de spruit van een edel Italiaansch geslacht,

---

1) Eene voortreffelijke beschrijving van de wijze waarop Xaverius zijne gezellen met zijnen geest wist te bezielen en van de uitmuntende vruchten door dezer prediking voortgebracht vindt men in het onlangs verschenen leven van *Gaspar Berse* door W. v. N. (Rotterdam 1870); een boek dat zich door nauwkeurige bewerking, onderhoudenden verhaaltrant en sierlijken stijl onderscheidt en aanbeveelt.

2) Discoveries in Asia door Hugh Murray vol. II. p. 70.

Digitized by Google

die 50 jaren na Xaverius' wondervolle verschijning zijn zegenrijke loopbaan in Indië begon en door een leven van de strengste boetepleging en de ontzettendste versterving den glans van den Katholieken Godsdienst, dien der Portugeezen losbandigheid verduisterd had, op nieuw voor het oog der Indiërs met onmiskenbaren luister deed schitteren.

Het zoude ons te verre voeren, wilden we in de bijzonderheden van de werkzaamheid door dien uitmuntenden en heiligen man ontwikkeld, treden. Wij zullen hem weldra op een ander, doch met zijn apostolisch werken innig verbonden terrein ontmoeten en behouden ons voor dan iets naders te zeggen over den eigenaardigen weg, door hem tot bekeering der Indiërs ingeslagen. Thans zij het genoeg zoo kort mogelijk te vermelden, welke vruchten hij en die met hem en na hem werkten van hunnen arbeid mochten oogsten.

P. de' Nobili zag vóór zijn dood »tot belooning van zijn verbazend boetvaardig leven en onvermoeide werkzaamheid gedurende een tijdperk van 45 jaren voortgezet, in iedere stad van zuidelijk Indië eene kerk rijzen." 1) Gelijktijdig vond op de prediking zijner medebroeders het Christendom ingang aan het hof van keizer Ackbar. En in 1599 werd de Kerstnacht plechtig te Lahore gevierd, alwaar in 1610 drie prinsen openlijk gedoopt werden. — Roemrijk was later het werken van P. Joannes de Britto, die in 1647 geboren, zijn apostolische loopbaan ten jare 1693 met den marteldood besloot. Soms doopte hij op éénen dag 3000 ongeloovigen. — P. Franciscus Laynez († 1715) bekeerde ruim 50,000 Indiërs. — P. Martinz die bijna alle dialekten van Indië

1) Irving's *Theory of Caste* c. V. p. 128.

Digitized by Google

sprak, doopte in 1698 alleen 2000 Catechumenen. Hij verhaalt ons dat elke Missionaris toenmaals ten minste 1000 ongeloovigen 's jaars doopte. Groot was de eerbied en de achting die deze ijverige geloofsverkondigers den Indiërs inboezemden door hunnen ijver en hunne deugden. Van P. Borghèse zeiden zij, en zij konden het van zoo velen zeggen: »Die man is eene rots gelijk; aan zijne voeten breken redeneering en bedreiging als uiteenspattende golven." — Wie meldt ze allen die reuzen der Indische Missie? Een Simon en Joseph Carvalho, Diaz, Bertholdi, Rodriguez, Belmonte, Mesquita, Beschi, dat wonder van eruditie, van wien een protestant in 1854 schrijft »dat hij allen van zijnen tijd overtrof in de kennis van het tamiel, en dat zijn naam met roem bekend was bij de geletterde Hindoe's?" 1). In 1755 trof Indië een noodlottige slag. Op last van Pombal werden 127 Jesuïten in schepen opgesloten, gevankelijk als booswichten naar Lissabon gevoerd, en daar werden de edelen voor hetgene zij tot onsterfelijken roem van hun ondankbaar vaderland hadden verricht, met kerkerstraf beloond. Dat was het lot van Missionarissen, die elk voor zich jaarlijks nagenoeg 1000 Indiërs tot het ware geloof bekeerden en die volgens de onpartijdige getuigenis van een protestant *gansch Indië* zouden bekeerd hebben, indien men hen niet verdreven had. »De Jesuïten zegt de bekende George Campbell stelden zich de bekeering van geheel Indië en van China voor; waren zij niet door politieke gebeurtenissen aan hunnen werkkring ontrukt geworden, zij zouden geeindigd zijn met te slagen" 2).

1) *The land of the Veda*, door Peter Percival.
2) *India as it may be*, c. VIII. p 397.

Digitized by Google

Doch God waakte over de Indische Missiën en over het eenmaal uitgestrooide zaad, dat met zooveel zweet en bloed was besproeid geworden. En tot troost van het katholiek gemoed mogen wij de verblijdende verzekering nederschrijven dat Indië thans nog meer dan één millioen Katholieken telt 1).

Na dit alles beweren wij niet alsof de prediking van den H. Thomas, van den H. Franciscus Xaverius,

1) STAAT der 20 Apostolische Vicariaten waarin Indië verdeeld is volgens het *Madras Catholic Directory for* 1867.

APOSTOLISCHE VICARIATEN.	BISSCHOPPEN.	Priesters.	Katholieken.	Scholen.	Kinderen.
Madras	Mgr. Joan. Fennelly	19	36,426	46	2,210
Hyderabad	Provicaris	8	6,645	7	300
Vizagapatam	„ J. M. Tissot	14	7,106	21	725
Pondichéry	„ Jos. Goid Godelle	67	112,240	90	1,900
Mysore	„ E. L. Charbonnaux	23	21,500	26	1,200
Coimbatour	„ C. M. Depommier	17	17,600	20	500
Maduré	„ A. Canoz, S. J.	54	144,222	16	1,800
Quiloa	Provicaris	22	56,410	39	2,236
Verapelly	„ Bernardino de S. Ther. Carmeliet.	295	233,000	500	5,000
Mangalore	„ Michael Antony de S. Al. Gonz. Carmeliet.	34	45,000	50	2,700
Bombay	„ Walter Steins, S. J.	51	21,320	28	1,890
Agra	Provicaris	31	14,300	10	750
Patna	Provicaris	22	8,000	8	300
Westl. Bengalen	Van der Stuyft, S. J.	34	11,000	12	1,500
Oostl. Bengalen	„ P. Dufal	9	6,710	7	250
Ava en Pegu	„ P. A. Bigandet	19	7,750	19	1,000
Schiereil. Malacca	„ Boucho	21	8,500	14	1,000
Siam	„ A. J. Dupond	16	7,000	9	745
Jaffna (Noordl Ceylon)	„ Steph. Semeria	23	57,874	31	1,388
Colombo (Zdl. Ceylon)	„ Hilarion Sillani	22	100,258	46	3,098
15 Bisschoppen, 5 Provic.		801	922,861	999	30,492
Onder de jurisdictie van den AB. van Goa		134	128,274		

Totaal: Priesters 935; Katholieken 1,051,135

Volgens hetzelfde *M. C. Directory* gaan jaarlijks in Indië duizenden afgodendienaars en protestanten over tot de Katholieke Kerk. (1860, p. 154).

Digitized by Google

van P. de Nobili en van latere evangelie-verkondigers sporen zou hebben achter gelaten in eene litteratuur die aan veel vroeger tijdperk wordt toegeschreven en schijnt te behooren. En toch, hoe ongeloofelijk en ongerijmd het bij den eersten oogopslag zij, is ook dit zelfs geen onmogelijk iets. Want, zoo als Wilfort ons meldt zijn de Brahmanen, die hooggevierde heiligen van Indië volstrekt niet keurig, ja wellicht achten zij het zelfs een verdienstelijk werk, indien zij de oude gezaghebbende schriften hier en daar met een woord of zelfs met geheele volzinnen kunnen verrijken, als dit zou kunnen strekken tot veredeling der legenden en phlosofische bespiegelingen van vroegeren tijd. Zij doen dit met eene behendigheid, waardoor het den niets kwaads vermoedenden Europeaan uiterst moeilijk wordt om het gepleegd bedrog te ontdekken. Een dusdanige tekst-vervalscher, dien Wilfort op heeter daad betrapte, antwoordde doodeenvoudig, dat dit immer zoo de gewoonte zijner voorgangers geweest was. — Hoe zeer men ook in onze dagen nog op zijne hoede dient te wezen tegen industriëelen van dat allooi is onlangs gebleken uit het gebeurde met den heer Chasles, die gedurende geruimen tijd en met eene schade van 150,000 frcs het slachtoffer was van de snoode bedriegerijen gepleegd door den zich noemenden paléografischen archivist Yrène Lucas. Sedert meer dan 20 jaren vervaardigde de sluwe falsificator valsche handschriften van Galilaeï, kardinaal Gerdil en andere beroemde mannen, die al het aanzien hadden, als waren zij werkelijk door hen geschreven. Niet slechts lieten zich enkele personen misleiden, maar zelfs de geheele Parijsche Academie. —Als nu in Europa, ondergeschoven en vervalschte stukken, die betrekking hadden op bekende historische personen en gebeurtenissen, gedu-

Digitized by Google

rende geruimen tijd door geleerden voor echt konden worden aangezien, hoe lichtelijk kunnen er dan niet in de oudere Indische schriften gedeelten van lateren tijd zijn ingelascht, zonder dat de Europesche geleerden, die toch immer moeten bekennen dat zij op het gebied der Indische letteren nog vreemdelingen zijn, het nieuwere van het oudere vermogen te onderscheiden.

Hoe het zij, dit althans achten wij aan geen gegronden twijfel onderhevig dat de prediking des H. Thomas, en het verkeer der Indiërs met de Nestorianen een onvermijdelijken invloed hebben uitgeoefend op de Indische geschriften, die na dien tijd ontstonden. Het ware toch een verre gaande inconsequentie, van de eene zijde bij de Indiërs een hoog opgevoerde zucht naar wetenschappelijk onderzoek aan te nemen, en van de andere zijde staande te houden dat zij van de waarheden hun door het Christendom geworden niet de minste notitie hebben genomen. Neen, de Indiërs hebben, dit staat vast, inderdaad de godsdienstige waarheden hun door het Christendom gebracht, opgemerkt en daarvan in hunne geschriften akte genomen.

De loochening dezer onbetwistbare waarheid heeft aanleiding gegeven tot eene deerlijke misvatting en tot een zeer gevoelige beschaming voor hen, die van een der Openbaring vijandigen geest bezield, zich met de studie der godsdienstige en wijsgeerige stelsels van Indië bezig hielden.

Ziehier het hoogst belangrijke door mij bedoelde feit.

In de gewijde boeken der Hindoe's wordt melding gemaakt van Krishna, den Indischen Apollo. Zij stellen hem voor als een attavar of een menschwording der Godheid. Bij zijne geboorte zongen koren van Devanta's (geesten) zijn lof en omgaven herders zijne wieg. Men moest echter zijne geboorte verbergen voor den

Digitized by Google

dwingeland Causa (Herodes?) aan wien voorspeld was geworden, dat dit kind hem den ondergang zou berokkenen. Het kind vluchtte nu met zijne ouders tot aan gene zijden van den Yamouni. Daar leefde Krishna eenigen tijd in het verborgen en trad later in het openbaar op als leeraar, terwijl hij zich door moed en weldadigheid onderscheidde. Hij doodde de tyrannen en beschermde de armen, hij wiesch de voeten der Brahmanen en predikte de volmaaktste leer. Niet te min behaalden zijne vijanden ten laatste de zegepraal. Hij werd door hen volgens de legende met een pijl aan eenen boom vastgehecht en stervende voorspelde hij de onheilen die 36 jaren na zijnen dood in de Caly-joega of in het booze tijdperk der wereld zouden plaats grijpen.

Verrukt en opgetogen van blijdschap was men bij de ontdekking dezer Krishna-legende. Thans had men het doorslaand bewijs gevonden, zoo juichte een Volney, dat Hindostan de bakermat was van het Evangelie. Krishna en Christus waren blijkbaar één en dezelfde persoon; de naam duidde het reeds aan en de omstandigheden van beider geschiedenis kwamen te nauwkeurig overeen dan dat er nog twijfel mogelijk ware. Krishna nu had zoo vele honderden jaren vóór Christus geleefd, bijgevolg bleek het zonneklaar wat men van Christus en van het Christendom te houden had. Men beriep zich daarbij op het gezag van Sir W. Jones, die in deze zaken als onfeilbaar gold, en verzekerde »dat de naam van Krishna en de hoofdtrekken zijner geschiedenis veel ouder waren dan de verschijning des Verlossers, volgens de berichten der Evangeliën wezen kon, en dat Krishna waarschijnlijk ten tijde van Homerus had geleefd." Al mocht dezelfde geleerde verklaren, dat men in lateren tijd aan de legende van Krishna eenige

Digitized by Google

bijzonderheden aan vervalschte Evangeliën ontleend, zou hebben toegevoegd; al mocht ook Maurice een ander Indoloog de veronderstelling uiten, dat de geschiedenis van Krishna wel het overblijfsel wezen kon van eene oorspronkelijke openbaring, betrekkelijk den toekomstigen Verlosser, die toch werkelijk door menschwording op aarde zou verschijnen; het was te vergeefs, wat men eenmaal veroverd had liet men zich zoo gemakkelijk niet ontrukken.

De triumf was echter van korten duur, en weldra vervingen in het den geopenbaarden Godsdienst vijandige legerkamp dof gemompel en eindelijk somber stilzwijgen de zoo luidruchtig aangeheven zegekreten. De geschiedenis toch meldde dat de beroemde sterrekundige Garga bij de geboorte van Krishna was tegenwoordig geweest en dat hij in dien plechtigen oogenblik den stand der hemellichamen had opgeteekend. Het mocht den beroemden astronoom Bentley na lang zoeken eindelijk gelukken de Janamparta van Krishna te vinden. Die Janamparta is eene astronomische tafel waarop de stelling, welke de planeten bij de geboorte van den half-god innamen, staat aangeteekend. De ijverige geleerde begaf zich tot een nauwgezet onderzoek dier tafel en vermocht op overtuigende wijze te doen blijken, dat de beroemde Janamparta niet minder en niet meer aanduidden dan den stand der sterren zoo als die was op den 7^{en} Augustus van het JAAR 600 NA CHRISTUS! Alzoo bleek het duidelijk dat de geheele Krishna-legende niets anders was dan een behendige kunstgreep der Brahmanen, die beproefd hebben de invoering en den bloei des Christendoms te beletten en tegen te werken door hunnen godsdienst van een naar Christus gelijkenden half-god te voorzien.

Dit belangrijk feit bevestigt dus dat er voor de studie

Digitized by Google

van Indië wel degelijk acht moet geslagen worden op den invloed dien het Christendom van zeer vroege tijden af op dat land heeft geoefend en dat men dit verzuimend zich onvermijdelijk bloot stelt aan deerlijke misvatting en vernederende beschaming.

VI.

RESULTAAT.

Wat is nu het resultaat van ons vrij breedvoerig onderzoek naar den godsdienst en de voornaamste philosofische stelsels der Indiërs?

Voorerst. Dat zij de godsdienstige waarheid, waarvan zij in weerwil hunner afdwalingen immer eenige herinneringen bewaard hebben aan de algemeene bron, waaruit alle volken putten ontleenden, namelijk aan de oorspronkelijke Openbaring, die hun door hunne stamvaders, de nakomelingen, of als men wil, de kleinzonen van Noë werd meegedeeld.

Hiervoor schijnen buiten de door ons aangevoerde gronden tot zelfs hunne dwalingen te pleiten. Vindt b. v. de *afkeer van dierlijk voedsel*, die zoo diep bij de Indiërs geworteld was, dat het verlof aan Noë gegeven, bij hen slechts voorbijgaande toepassing schijnt gevonden te hebben, niet eene zeer eenvoudige verklaring in de overlevering, welke zij van hunne stamvaders ontvingen omtrent de levenswijze des menschen vóór den Zondvloed? Van hunne vaderen vernamen zij, dat God in den beginne slechts de vruchten der aarde tot voedsel voor den mensch had bestemd (Vgl. Genes. I. 29). Dit bericht ontvingen zij en het bleef onder hen voortbestaan. De zin en de strekking dier traditie ging echter verloren. Inmiddels ontwikkelde zich de leer der zielsverhuizing, en daarmede werd nu het op de

Digitized by Google

lippen des volks voortlevend bericht in verband gebracht. De overlevering alzoo deelde den Indiërs het *feit* mee dat de menschen vroeger in beteren toestand verkeerende zich enkel met plantaardige zelfstandigheden hadden gevoed; dit feit was waarheid: zij trachtten echter die waarheid op hunne wijze te interpreteeren, te verklaren; en met die interpretatie, zoo als het gemeenlijk ging, begon ook hier de dwaling.

Niet anders is het gesteld met hun *metempsychosis* of *zielsverhuizing*. De oorspronkelijke overlevering berichtte hun den oorspronkelijken staat van onschuld en geluk, de erfzonde en de ellende door haar veroorzaakt, den tegenwoordigen toestand als gevolg der erfzonde, de zondigheid des menschen, de noodzakelijkheid der boete tot reiniging en tot hereeniging met God, de vereeniging der zuiver geestige en onsterfelijke ziel met een stoffelijk en vergankelijk lichaam, het toekomstig leven met zijne straffen en beloonigen. Alle deze overgeleverde waarheden, waarvan zij allengs het zuiver begrip verloren hadden, trachtten zij, meer de ijdele voorspiegelingen eener toomelooze verbeeldingskracht volgend, dan naar de inspraken der gezonde rede luisterend, met elkander overeen te brengen. En zoo ontstond hun zielsverhuizings-stelsel, krachtens hetwelk de mensch zich door boetewerken aan de zondige heerschappij der stof moet ontworstelen en zich door bespiegeling tot God moet verheffen, om alzoo langzamerhand tot eeuwige vereeniging met Hem te geraken. Dewijl echter de meesten er niet in slagen om in één menschenleven den vereischten graad van zuiverheid en smetteloosheid te bereiken, alzoo moeten daar meer menschenlevens aan besteed worden, en moet dus de nog onvolmaakte ziel weer op nieuw in een lichaam

Digitized by Google

verschijnen tot dat ten laatste de eeuwige vereeniging met Brahma (God) mogelijk wordt.

Als eerste hoogstgewichtig resultaat van ons onderzoek mogen we dus hier vaststellen: De sleutel tot verklaring van den Godsdienst en de philosofische stelsels der Indiërs en der volken in het algemeen is deze: Een zeker tal van feitelijk overgeleverde waarheden bewaarden zij vrij getrouw; die waarheden zijn als onverdelgbaar; zij treden gedurig op den voorgrond. Maar zoodra zij beproeven eene verklaring dier waarheden te geven, zoodra zij beginnen te redeneeren, te bespiegelen, brengen zij dwaling op dwaling voort. — Van de eene zijde alzoo ontwaren wij bij hen vrij *getrouw bewaarde waarheden;* van de andere zijde echter *steeds mislukkende pogingen tot verklaring dier waarheden* en bij gevolg *dwalingen.*

Vervolgens. — Het bleek ons, dat de Indiërs door hunne aanraking eerst met het Jodendom en later met het Christendom buiten de algemeene waarheden der oorspronkelijke Openbaring, hun door de traditie geworden, nog eenige andere zuivere godsdienstige elementen in den loop der tijden hebben opgenomen, die wel is waar evenzeer als de eerste door hen misvormd zijn geworden, maar waarvan nogtans in hunne schriften en volksoverleveringen onmiskenbare sporen zijn bewaard gebleven.

Wij mogen ons dus de verschijnselen van het godsdienstig leven der Indiërs onder het volgend beeld voorstellen. Het is met dat godsdienstig leven eenigermate gelegen als met eene beek, die aan een heldere bronwel ontspringt. De beek voert uit die reine bron het helder kristal harer wateren mee, maar voortvlietend vloeien haar allengs onreine wateren toe. Nu en dan daalt er wel regen van den hemel, ook soms

Digitized by Google

treedt onze tot stroom aangegroeide beek in vereeniging met reine rivieren, die van den overvloed, dien zij bezitten, iets aan haar mededeelen, doch slechts kortstondig is die heilzame aanraking. Maar toch, de spaarzame druppelen, die zij uit zuiverder stroomen opnam, gaan niet geheel verloren, even weinig als de reine wateren door haar uit de moederbron meegevoerd. Slijk en wat onedel is neemt echter telkens de overhand en bederft steeds meer en meer wat daar nog water heeten mag. Inmiddels vaart een verzengende luchtstroom heen over den stroom en begint wat er nog bruikbaars was overgebleven allengs in dampen en nevelen op te lossen, en steeds moeitevoller sleept de trage stroom de drabbige wateren, die hem nog resten langs de bezoedelde bedding en boorden voort, tot dat hij eindelijk, althans op eenige plaatsen, tot zijn laatsten druppel verliest en er een stagneerende modderpoel wordt, waar boven slechts vergiftige dampen hangen. Het eenigste wat daar nog heen wijst naar de bron, waaruit die stroom zijn eersten oorsprong nam, is het moeras, waarvoor we staan en dat we verbonden zien met de bedding van een onreinen stroom, wiens boorden volgend we kunnen opklimmen tot daar, waar reine wateren de bronwel ontschoten.

Inderdaad, niet ongelijk aan dit beeld, aan zulk eene beek is der Indiërs godsdienstig leven. De reine waterstroom, die de beek deed ontstaan, vloeide langs het kanaal der oorspronkelijke traditie uit de bron der eerste Openbaring. — Onreine wateren van dwalende opvattingen en ijdele godsdienstige beuzelarijen vermengden zich met de reine beek en deed haar aangroeien tot een stroom. — Kortstondige en voorbij gaande betrekkingen met het Jodendom en later met het Christendom voegden voor eenigen tijd nieuwe

Digitized by Google

reine elementen aan den bezoedelden stroom toe. Tijden waren inmiddels voorbij gegaan en steeds verder en verder hadden zich de godsdienstige begrippen van de oorspronkelijke waarheid verwijderd, en had het zedebederf hand over hand toegenomen; ten laatste heerscht alom het veelgodendom met al zijn afschuwelijkheden. — Nog bleven er immer reine elementen, reine denkbeelden omtrent God en godsdienst bestaan, die schier vernietigd, nu en dan te voorschijn treden te midden der heerschende valsche begrippen en dwaze voorstellingen. — Maar zie! de geest des menschen, die iets ontwaart van de oorspronkelijke waarheid, doch niet genegen is de waarheid te huldigen zoo als zij is, grijpt, terwijl hij iets beters zoekt dan de verlagende en onteerende veelgodendienst, naar de wetenschap. Dan helaas, de weinigen die aanleg en zin voor de wetenschap bezitten, grijpen naar eene valsche wetenschap, die het goede wat er nog behouden bleef, die den laatsten druppel van heilzaam en gezond water, het begrip van den éénen persoonlijken God verdunt en oplost tot den nevel van het heilloos Pantheïsme, en ten laatste geheel doet vergaan in het hopeloos, alvernietigend Atheïsme!

Nu we ons een behoorlijk denkbeeld hebben gevormd omtrent de godsdienstige en philosofische begrippen en stelsels der Indiërs, kan het niet twijfelachtig zijn wat wij te houden hebben van sommige beweringen en zienswijzen, die met allen aandrang en met onvermoeide krachtsinspanning in boeken en tijdschriften worden verkondigd en waarvoor men anderen poogt te winnen.

Digitized by Google

Op het einde der vorige eeuw, toen men buiten zich zelven was van vreugde over de nieuwe ontdekkingen, die menige bijzonderheid aangaande Indië's godsdienst en leerstelsels aan het licht brachten, en men meende nu voor goed een deugdelijk wapen ter bestrijding des Christendoms te hebben gevonden, beweerde men reeds dat het Christendom zijn oorsprong aan den godsdienst der Hindoe's te danken had. De Veda's en andere boeken zoo redeneerde men, waren duizenden jaren ouder dan Mozes en daaruit was alles wat men bij Mozes vond ontleend; anderen hadden wederom op hunne beurt Mozes' leer ontwikkeld en zoo was ten laatste het Christendom ontstaan. Derhalve moest het Christendom niets anders wezen dan de ontwikkeling van de Indische godsdienstleer. Wij vonden meermalen gelegenheid om aan te toonen welke bittere teleurstelling en vernederende beschaming die lichtgeloovige ongeloovigen en dweepzieke bestrijders der Openbaring zich door dergelijke voorbarige en lichtzinnige redeneeringen berokkend hebben. En men zou nu billijkerwijs mogen verwachten dat hunne geestverwanten door het voorbeeld hunner voorgangers onderricht, een weinig voorzichtiger waren geworden. Dan het schijnt dat het *Nut van 't algemeen* er anders over gedacht heeft. Immers in het meer genoemde Handboek der Aardrijkskunde (Algemeen gedeelte III. stuk) komt dat zelfde dwaze en ongerijmde systeem van verklaring des Christendoms voor en wordt het zelfs nog een weinig verder uitgebreid. Althans uit de theorie daar over den godsdienst opgezet en uit de volgorde der verschillende godsdiensten aangewezen mag men met grond zoo iets besluiten.

Wat de Maatschappij den onnadenkende lezers van haar handboek voorbeuzelt komt op het volgende neer:

Digitized by Google

De godsdienst is ontstaan uit onvoldoende *natuurennis* (263 blz.). De mensch kan zich niets verheveners denken dan *zich zelven* (263 blz). De *oudste stelselmatige* godsdienst is die van Brahma (268). De leer der Brahmanen is zoo rijk dat *alle* overige godsdiensten er hunne begrippen in weer vinden (269).

Daarna geeft zij de volgorde der verdere *stelselmatige* godsdiensten in dezer voege: Eerst noemt zij de Chineezen, dan de Boeddhisten, de volgelingen van Zoroaster, die door haar zeer onjuist *Perzen* worden genoemd; daarna de Egyptenaren, de Chaldeërs, de Grieken, de Romeinen, de Skandinaviërs en eindelijk na deze allen komen eerst de Israëlieten.

Naar aanleiding van de Israëlieten uit het *Nutsboek* de volgende verzekeringen: »Hoogst belangrijk is de godsdienst dezer laatsten. Zij bevat vele *Indische* bestanddeelen en is tevens de *moeder der Christelijke godsdienst*" (blz. 284). »Zij onderscheidt zich door het erkennen van éénen God." »Het denkbeeld der *onsterfelijkheid* treedt in de gewijde schriften der Israëlieten nergens op den voorgrond" (blz. 285). — *Uit* de Israëlitische godsdienst is de Christelijke ontstaan (285.) — In Christus zien wij het heerlijkste toonbeeld van *menschelijke volmaaktheid* (285). Als men de christelijke leer ontleedt blijft er ten laatste, na aftrek van wat eenigen aannemen en anderen verwerpen, niets over dan: Er is slechts *één God* en *Christus is een groot man;* en geheel de moraal is de *liefde.* —

De rij der stelselmatige godsdiensten besluit het Handboek eindelijk met het Mohamedisme, wiens stichter het »een der *merkwaardigste personen*" noemt »die ooit geleefd hebben" (p. 295). Na den straks vermelden karigen inhoud, waartoe het Handboek des *Nuts* de leer des Christendoms terugbrengt, is het Mohamedisme zoo

Digitized by Google

tamelijk één en hetzelfde met het Christendom. Wellicht mag het zelfs een perfectie van het Christendom heeten; tot deze gevolgtrekking toch zal al licht menig lezer zich gerechtigd achten. Hij vindt immers geheel de kern van het Christendom door het *Nut* aangewezen, zoo duidelijk en eenvoudig mogelijk uitgedrukt in Mohamed's kreet terug: »Allah is groot en Mohamed is zijn Profeet!" 1).

Het Christendom is alzoo volgens de *Maatschappij tot nut van 't algemeen* niets anders dan een meer ontwikkelde toestand waartoe allengs de godsdienst, die van zelf uit den mensch ontstaan is, zich verheven heeft. — Men weet waarlijk niet wat in deze beschrijving van den oorsprong en het ontstaan der verschillende godsdiensten dieperen afschuw verdient, òf de drieste onbeschaamdheid waarmee valsche

---

1) Het aardrijkskundig onderricht van het *Nut* schijnt werkelijk in die richting vruchten te dragen; want het is opmerkelijk hoe onverholen in den laatsten tijd eenige dagbladen openlijke hulde bewijzen aan den Islam. Men vermeldt een of anderen trek van natuurlijke deugd door een Muzelman beoefend; stelt daar deze of gene minder loffelijke daad eens Christen tegenover en daarmee is het pleit beslecht: het Mohamedisme is zoo al niet beter, ten minste even goed als het Christendom! Men gaat zelfs zoo ver dat men de gevolgtrekking uitspreekt om die Indiërs, welke Mohamed's leer omhelsd hebben, maar te laten zoo als zij zijn. Die brave en vrome beoefenaren van den Koran zouden maar slechte menschen worden, als zij Christenen werden. — Het wezenloos, alle energie doodend fatalisme, de zinnelijke, ontzenuwende weelde door den Islam aangekweekt, en de polygamie met haren nasleep van harems en allerlei ellenden, zijn kleinigheden, die door het leesgraag publiek dier bladen, dat zich de weelde van het denken niet gunt en goedhartig gelooft wat het gedrukt vindt, niet worden opgemerkt, als er niet van gerept wordt.

Digitized by Google

beweringen als uitgemaakte waarheden worden neergeschreven, — terwijl de schrijver dier aardrijkskunde bovendien bij elke schrede, die hij voorwaarts doet struikelt over de verregaandste onnauwkeurigheden en blijken geeft van de bekrompenste onwetendheid; — óf wel de ijskoude onverschilligheid, waarmede hij zonder de minste vrees te verraden voor de verantwoordelijkheid, die hij op zich laadt, een alle Gods-begrip, geweten, en plichtbesef doodend vergif met onbewegelijke hand in de gemoederen der onbedachtzame jeugd uitgiet. Want welk een gezag kan nog een Christendom met zijn leer en zijne begrippen hebben voor den jongeling en later voor den man, als het blijkt niets anders te zijn dan de verdere ontwikkeling van een godsdienst, die zijn eerste ontstaan te danken heeft aan ongenoegzame kennis der natuur? — Aan zulk een handboek hecht de Maatschappij tot *Nut van 't algemeen* haar zegel, dat maakt zij tot het hare en dat bezigt zij tot leiddraad en richtsnoer op hare scholen. Verfoeilijker huichelarij of botter kortzichtigheid is er niet denkbaar, dan voor te geven of te meenen dat zulke theorieën tot Nut kunnen strekken van het Algemeen. Neen, waar zij ingang vinden, ondermijnen zij de grondslagen van den Staat en delven zij den gewissen ondergang voor het Algemeene Welzijn! Als godsdienst slechts een illusie is, die verdwijnt voor het licht der natuurkennis; als de mensch zich zelf zijn God maakt, wat moet er dan worden, om slechts iets te noemen, van den eerbied voor het staatsgezag, wat van den eerbied dien de burgers verschuldigd zijn jegens elkanders goed en rechten, wat van den eed?

Men beroept zich gemeenlijk ter staving dezer ontwikkelingstheorie des Christendoms op eenige overeenstemming, die men in sommige punten bij de Indiërs

Digitized by Google

en de Christenen bespeurt. Wij weten hoe die overeenstemming te verklaren is. De Indiërs toch, zoo als we zagen, putteden uit de algemeene traditie en in aanraking gekomen met Joden- en Christendom namen zij eenige zaken over, die als zoo vele gedenkteekenen van hunne betrekking met Joden en Christenen onder hen bleven voortbestaan.

Zonder noodeloos te herhalen wat we reeds gezegd hebben, en zonder ons verder te willen beroepen op de nieuwere ontdekkingen, — die de Indische boeken voor goed uit den nimbus hebben te voorschijn gehaald, waarin een aartslichtgeloovige philosofie getracht heeft ze te hullen, en die zonneklaar hebben bewezen, dat zij niet zoo oud zijn als zij zelven of hunne bewaarders verzekerden, en dat zij slechts de karige door ons vroeger aangestipte waarheden bevatten, die er ordeloos vermengd liggen te midden van de belachelijkste fabelen, de grofste absurditeiten en de walgelijkste schandelijkheden, — is het toereikend om die voor elken wetenschappelijk gevormde versleten vinding als eene dwaasheid te brandmerken, dat men de schriften der Indiërs slechts vergelijke met de H. Schrift.

Ja vergelijk onze H. Boeken met de geschriften der Indiërs. Beschouw van de eene zijde de talrijke verhevene grondwaarheden der H. Schrift, die in de verwonderlijkste overeenstemming met alles wat ze omgeeft, een volmaakt en juist gevormd geheel daarstellen, niet ongelijk aan diamanten van onschatbare waarde in een gouden sieraad gevat: zie van de andere zijde eenige dier zelfde waarheden bedolven onder een tal van ongerijmdheden en van onreine, schandelijke voorstellingen; zie hoe ze als spaarzame hier en daar verspreide edelsteenen onder slijk en stof verloren liggen, en beslis dan waar die waarheden te huis be-

Digitized by Google

hooren, wie ze rechtmatig bezit, wie ze bij toeval verkregen of geroofd heeft.

Het is bovendien een volslagen historische ketterij dat de volken zich op godsdienstig gebied zonder bovennatuurlijken invloed steeds hooger hebben ontwikkeld. Wij loochenen, ik herhaal het, *de kracht der menschelijke rede* niet, wij eerbiedigen ze, wij schrijven haar het vermogen toe om langs den weg der redeneering tot de kennis te kunnen geraken van den éénigen persoonlijken God; wij nemen zelfs aan dat velen door eigen pogen en vooral bijgestaan door Gods genadige hulp, die nimmer ontbreekt waar goede wil aanwezig is, onder de Heidenen tot die kennis gekomen zijn en nog komen. Doch waar er geen sprake meer is van enkele individuën maar van volken daar zijn wij gedwongen de waarheid te erkennen, die geen ernstigen geschiedvorscher ontgaat, dat de volken namelijk aan zich zelven overgelaten zich hoe langer hoe meer van de oorspronkelijke waarheid verwijderen; dat er eene wet bestaat, eene wet van ontwikkeling, eene wet van *humanitairen vooruitgang* niet *naar boven* maar naar *beneden*, niet van *veredeling* maar van *ontaarding*, krachtens welke de massa steeds van kwaad tot erger helt. Die nederhellende vaart op godsdienstig gebied te stuiten vermag geen menschelijke invloed, alleen bovennatuurlijke ingrijping Gods, alleen de bekeering der geesten en der gemoederen beide, door Gods Openbaring en door Zijne genade vermag daar redding te brengen.

De geschiedenis van gansch het godsdienstig leven der volken logenstraft dus de ijdele theorie der predikers van den humanitairen vooruitgang, van het zoogenaamd *progrès humanitaire*. Een onbepaald voortschrijdende volmaking des menschdoms droomend meenden zij, dat ontwikkeling de wet was, die de

Digitized by Google

volken beheerschte. Zoodra niet ontmoetten zij ergens te midden der dwaze afdwalingen des menschelijken geestes een misvormd overblijfsel van de oorspronkelijke waarheden of aanstonds meenden zij een krachtig bewijs voor hunne theorie gevonden te hebben, en in vermeteleh overmoed beurden zij dien met slijk besmeurden lap op en hieven dien tot vaandel omhoog in hun machteloozen strijd tegen de Openbaring. Zij begrepen het niet, de kortzichtigen, dat het slechts een *overblijfsel* was uit betere tijden en dat het gewaande bewijs van vooruitgang een duidelijk sprekend teeken was van verval!

Niet minder logenstraft dezelfde geschiedenis de ziekelijke denkbeelden van den ultra-geävanceerden humaniteits-apostel ten onzent, den heer van Vloten, die onlangs het onbepaaldst vertrouwen in de ontwikkeling des menschen op elk gebied openlijk bij geschrifte verkondigde, en het zelfs nog als twijfelachtig beschouwde of de mensch al of niet van den aap afstamt, ja het wenschelijk achtte, dat het volgens hem nog hangend pleit in bevestigenden zin mocht worden uitgewezen. Want dan kon de mensch in het volle bewuszijn zijner edele perfectibiliteit met rechtmatigen trots terugziende op zijn achterlijk gebleven voorouders, spreken: »Dát waren wij, en wat we nu zijn, we werden het door ons zelven!"

Onverbiddelijk klinkt de strenge uitspraak der geschiedenis ons ten troost en alle Fransche en Nederlandsche ontwikkelings-profeten ten spijt: Het is een algemeen feit in het leven der volken, bijgevolg eene WET: dat alle Godsdienst, die zich zonder positieve openbaring in den loop der tijden voortbeweegt, de spaarzame waarheid, in wier bezit zij zich verheugen mag, steeds minder zuiver en met meer dwalingen omzet vertoont, naarmate zij langer bestaat; en

Digitized by Google

dat men omgekeerd naarmate men hooger opklimt, en dus naar gelang men meer de oorspronkelijke Openbaring nadert, men steeds zuiverder Gods-begrip en godsdienstige denkkeelden ontmoet.

Bijgevolg, achteruitgang niet vooruitgang is voor de volken, indien zij aan zich zelven worden overgelaten, op het edelst gebied, op het gebied van den godsdienst, de WET DER GESCHIEDENIS!

Eene andere strekking, die we inzonderheid ten onzent ontwaren is deze: men tracht met onvermoeide inspanning achting in te boezemen voor de Indische stelsels, zoo niet juist voor de ongerijmdheden en dwaasheden waartoe de godsdienstige en wijsgeerige scholen der Indiërs kwamen, dan ten minste voor het talent door hen daarbij ontwikkeld, al was dan ook Pantheïsme of zelfs Atheïsme het resultaat hunner wetenschappelijke pogingen. En men eischt voor die afschuwelijke en gedrochtelijke resultaten eener valsche wetenschap eene verdraagzaamheid, die alle perken overschrijdt en onbestaanbaar is met den aan de waarheid verschuldigden eerbied.

Hooren we den heer P. A. S. van Limburg Brouwer, die zich jaren lang het prediken van eene alles verschoonende en alles bewonderende verdraagzaamheid (binnen wier kring echter de geopenbaarde godsdienst als vreemdeling wordt behandeld, zoo niet erger) in de *Gids* tot bijzondere taak schijnt te hebben gesteld, over het Pantheïsme en het Atheïsme der Indiërs.

Onze lezers mogen het ons ten goede duiden indien we hier een weinig langer verwijlen. Het bestendig voortstreven in zoo verderfelijke richting en het on-

Digitized by Google

vermoeid pogen om anderen daarvoor te winnen vereischt eene meer dan voorbijgaande opmerkzaamheid.

In zijne verhandeling over de Vedanta 1) zegt hij aangaande het Pantheïsme door die school geleerd het volgende: »Toch is sinds eeuwen diezelfde uit»spraak (namelijk: *Ik ben God*, Brahma 'smi), die »ons zoo veel verbazing en schrik zou inboezemen, »de onveranderlijke grondstelling, het onverzettelijk »credo van eene gansche school van priesters geweest, »van eene school, die tal van kundige, van diep den»kende, van talentvolle mannen onder hare volgelingen »telde, van eene school eindelijk, die bij het volk, »waaronder zij verrees, niet als eene afdwaling, als »eene ketterij, als een voortbrengsel van ontstelde »hersenen staat bekend, maar integendeel als de meest »streng regtzinnige uitdrukking van het wijsgeerig »denken en van het godsdienstig bewustzijn.

»Een van beiden derhalve: òf een gansch volk heeft »eeuwen lang in ééne doorgaande vlaag van krank»zinnigheid verkeerd, en geslachten na geslachten »hebben hunne monomanie op elkander overgeplant, »òf wel de groote hoofdstelling van de Vedanta heeft »een zin, eene bedoeling, die ons niet terstond nog »in 't oog valt en die haar, zoo al voor ons niet aan»nemelijk maakt (wat wij trouwens ook geenszins »zouden beweren), dan toch behoedt voor het verwijt »van godslastering of van volslagen zinneloosheid."

Hoe behendig de heer van Limburg Brouwer eerst het Pantheïsme een verbazing en schrik verwekkend systeem noemt en allengs voortgaande zijne lezers tracht te stemmen tot eerbied voor den dieperen zin dien hij zal aantoonen in het al te platte: »Ik ben God," — ofschoon

1) Gids 1867 IV blz. 499.

Digitized by Google

al wederom onder de voorzichtige verzekering dat hij zelf geen Vedantist is en het anderen ook niet maken wil, — ontgaat zeker niemand, die de zoo even aangehaalde volzinnen en wat daaraan vooraf gaat, met eenige aandacht leest. Maar ook tevens bespeurt men al zeer gemakkelijk dat zijne redeneering niet gelukkig is, noch onder het opzicht van den inhoud noch onder het opzicht van den vorm. Wij willen slechts beknoptelijk eenige aanmerkingen beiden betreffende hier ter neder schrijven.

1. Het is eene onwaarheid dat sinds eeuwen die uitspraak de *onveranderlijke grondstelling* geweest is van eene gansche school. Want het Vedantisme heeft verschillende wijzigingen ondergaan. Eerst in de VIIe of IXe eeuw *na* Christus heeft Sankara dit te boek gesteld, zooals het door van Limburg Brouwer beschreven wordt. 2. De Vedanta werd niet algemeen gehouden als de meest *rechtzinnige uitdrukking* van *het wijsgeerig denken* en *van het godsdienstig bewustzijn.* Dit blijkt duidelijk hieruit, dat de Vedantisten alle andere scholen en stelsels als ketterseh verwierpen, de Mimansa alleen uitgezonderd die enkel over de zedeleer handelde; men zou dus moeten bewijzen dat alle andere stelsels opgehouden hebben te bestaan sedert het optreden van den Vedanta. Ook is het opmerkelijk dat men den Vedantisten het gewelddadig en buitensporig verwringen der Veda's verweet. Zoo iets werd ongetwijfeld bij de Indiërs voor ketterschen en heiligschendenden overmoed aangezien. Hoe dus de heer v. L. B. zich de zekerheid heeft verschaft dat geen enkele school en geenerlei deel des volks de Vedanta hebben beschouwd als eene *afdwaling* is voor mij een onverklaarbaar raadsel.

Op zijn dilemma teekenen we aan dat zijn bewering:

Digitized by Google

»*Of een gansch volk* heeft *eeuwen lang* in een doorgaande vlaag van krankzinnigheid verkeerd" na het voorgaande in het water valt en op zich zelf genomen eene dwaasheid is. Want nimmer was *gansch een volk* bij machte zich in afgetrokken bespiegelingen te verdiepen. Vond het Pantheïsme ingang bij meerderen, het was dan juist omdat het uitging van het denkbeeld van éénen God, dat immer in weerwil van het veelgodendom bij het volk, althans bij de individuën bleef voortbestaan. Het is bovendien een grove historische dwaling, die door geheel de geschiedenis van Indië wordt gelogenstraft, als of daar ooit eenig philosofisch systeem algemeenen invloed uitoefende op gansch het volk. Nimmer was een wijsgeerig stelsel en wel allerminst de bespiegelende Vedanta-leer in staat het volk voor eenigen tijd en zelfs de meer wetenschappelijk gevormden op den duur van den veelgodendiensr te bevrijden. Een allerduidelijkst en tastbaar bewijs voor deze waarheid levert ons de hervormende leer van Boeddha, die meer philosofisch systeem dan godsdienst was. Ook Boeddha leerde het Pantheïsme, volgens Barthélemy de Saint-Hilaire verkondigde hij zelfs zeker Atheïsme. En wat geschiedde er? Hij die zijne leerlingen allen eeredienst, en in ieder geval ten minste elke vereering van iets anders dan van den Pantheïstischen Algod verbood, werd zelf door zijne wijsgeerig onderrichte leerlingen na zijnen dood vergood en weldra met tal van andere godheden aangebeden in prachtvolle tempels en geen Indische eeredienst was ooit zoo luisterrijk als die van Boeddha werd. Zulk eene grove onwaarheid, zulk een handtastelijk vergrijp tegen de Indische historie is het, te beweren alsof dat volk eeuwen lang notitie zou hebben genomen van de bespiegelende afgetrokken droomerijen van eene

Digitized by Google

philosofische school. Laat die school gespeculeerd hebben zoo veel zij wilde, het volk ging zijnen weg en pleegde afgodendienst. De Vedanta zal wellicht nog minder opmerkzaamheid bij de Indiërs hebben verwekt dan voor eenigen tijd het thans vergeten Pan-en-theïsme van Prof. Opzoomer verwekte bij onze Nederlandsche Protestanten. Neen wat onder zoovele opzichten geldt; is ook hier waarheid: Durum est tibi contra stimulum calcitrare! De mensch heeft behoefte aan een persoonlijken God. Ontneem hem den waren éénigen God, beroof Dien van zijn wezen door pantheïstische bespiegeling of vernietig Hem door atheïstische loochening, hij zal zich valsche goden maken. Want zonder God kan de mensch niet leven, en veel minder nog de maatschappij!

Ook het *voortplanten eener monomanie* waarvan v. L. B. gewaagt is niets buitengewoons in het leven der volken. Was de afgodendienst, de vereering en aanbidding van valsche goden van hout en van steen ook niet eene monomanie, een doorgaande vlag van krankzinnigheid op één punt? Bossuet noemt dien zelfs eene algeheele afwezigheid der rede, een volslagen verstandsverbijstering, eene razernij. »Le raisonnement n'avait point de part à une erreur si brutale. C'était un renversement du bon sens, un délire, une frénesie." 1)

Opvallend en bevreemdend is de zonderlinge verwarring van termen, en het gebrekkige der redeneering waaraan de heer van Limburg Brouwer zich in zijn dilemma schuldig maakt, en waaruit het onklare zijner denkbeelden blijkt. Immers eerst vertolkt hij *monomanie* met een doorgaande *vlaag van krankzinnigheid*, om

1) Discours sur l'histoire universelle.

Digitized by Google

daar later in het tweede lid van zijn model-dilemma *volslagen zinneloosheid* van te maken. Wie toch, die slechts iets van het Grieksch verstaat, weet het niet dat monomanie een toestand des geestes is waardoor iemand, om de woorden van den heer v. L. B. te behouden, »zinneloos," »krankzinnig" is op één punt? Zulk een toestand belet geenszins dat de daaraan lijdende in andere zaken blijken kan geven van verstand, scherpzinnigheid, talent en van al hetgene de heer van Limburg Brouwer in zijn Indische monomanen bewonderen wil. Inderdaad geheel deze redeneering schittert noch door logica, noch door psychologische kennis!

Wij houden het er dus voor dat ook het Pantheïsme der Vedanta niets was dan eene mislukte proeve tot terugkeer naar een beter Godsbegrip, eene poging om zich te ontworstelen aan het heerschend veelgodendom, die echter in haar resultaat eene godslastering en eene dwaasheid opleverde. Hier geldt een ander woord van Bossuet: »Il y a des erreurs où nous tombons en raisonnant, car l'homme s'embrouille souvent à force de raisonner." 1)

Bij dit alles is echter ook wel een andere factor werkzaam geweest dan de weifelende en voor begoocheling zoo vatbare menschelijke rede alleen, gelijk te recht de geleerde Windischmann opmerkte, die daarom niet zeer heusch door den heer van Limburg Brouwer behandeld wordt. Den vermaarden Indoloog, die reeds voor jaren door den beroemden Kardinaal Wiseman en andere Engelsche geleerden werd hooggeschat, zet hij onwelluidend op zijde met de volgende beleedigende uitdrukking: »Voor het overige is het gansche stuk

1) T. a. p.

Digitized by Google

(een werkje over Sancara, sive de theologumenis Vedanticorum) in dien benauwden en bekrompen geest gesteld, die velen der Westerlingen kenmerkt." 1)

We zien het dus op nieuw, bij al het prediken van verdraagzaamheid, heeft de moderne wetenschap ook hare anathema's, die zij ijverig in toepassing brengt waar zij imposeeren wil. Het onvriendelijk vonnis echter, waarmede de heer v. L. B. den verdienstelijken Windischmann poogt te treffen en buiten den kring der vrije en ruimdenkende geesten, buiten den tempel des lichts tracht te bannen en in het rijk der dompers te verwijzen, schaadt niemand dan hem zelven. Tot bewijs van dien benauwden en bekrompen geest wordt een gedeelte van het slot der verhandeling des Duitschen geleerden aangehaald. De moderne wetenschap ten spijt zijn wij het volkomen eens met de gedachten die wij daar vinden uitgesproken en wij erkennen met Windischmann wel degelijk den invloed van den trotschen Geest der duisternissen, die den mensch evenzeer, ja meer nog door hoogmoed dan door zinnelijkheid ten val heeft gebracht. »Habes hic," wij geven hier de door v. L. B. aangehaalde woorden van Windischmann weer, »Habes hic sacratissimam ethnicorum revelationem, mystici enthusiasmi lucem erraticam.... Hac doctrina nec meliora, neque audaciora invenerunt ii, qui post renatas, ut aiunt literas christianum nomen pantheismo dehonestarunt, neque nostrae aetatis sapientes; omnes quippe in mysterium illud iniquitatis concurrunt, quod primus humani generis inimicus et olim et nunc blando ore praedicavit et imperiosius, aliquando praedicabit. Habent tamen Indi quandam erroris sui excusationem, quia non norunt Evangelii gratiam". — »Zie hier dan

1) Gids t. a. p. blz. 527.

Digitized by Google

eene hoogst heilige heidensche openbaring, een dwalend licht aan mystieke begeestering ontstoken!..... Zij, die na de zoogenaamde herleving der letteren den christennaam met het *Pantheïsme* bezoedelden, en de thans levende wijzen, hebben niets gevonden wat beter of overmoediger kan heeten dan deze leer. Want allen treffen samen in hetzelfde *geheim van ongerechtigheid* dat de *eerste vijand* des menschelijken geslachts oudtijds gelijk nu met vleiende lippen verkondigde en eerlang met dreigend geweld verkondigen zal. Den Indiërs echter strekt eenigermate tot verontschuldiging, dat zij de genade des Evangelie's niet gekend hebben".

Na te hebben opgemerkt, dat »men trouwens reeds genoeg weet en ziet met wien men hier te doen heeft" vermaakt de heer v. L. B. zich uitermate met het volgende door hem aan het einde van Windischmann's werkje gelezen en dat hij *vooral naïef* noemt: »Si doctrina Vedantica hac ratione consideratur, zoo schreef W., hic libellus fortasse non inutilis erit: alioquin eum me non scripsisse mallem", d. i. »Als men de Vedanta-leer van dit gezichtspunt uit beschouwt, dan zal wellicht dit boeksken niet zonder nut zijn: ware het anders, ik had het liever niet geschreven". De prijsbare voorzichtigheid en de edele wijze waarop W. zijne roeping als schrijver begrijpt, zoodat hij liever zijn werk der vergetelheid hadde prijs gegeven dan daarmee een zwakke verergerd, wordt dus wederom als eene bekrompenheid gebrandmerkt en wel als eene naïeve van den eersten rang. Nu, de heer v. L. B. neemt het zoo nauw niet, zijn schrijvers-geweten is vrij wat ruimer. De lichtzinnige onbezonnenheid waarmede hij roekeloos met de wetenschap en met zijne lezers omspringt, zou ook al zeer naïef te heeten

Digitized by Google

zijn, wisten we niet sedert lang wie v. L. Br. is en aan welke belangen en strevingen hij zijne pen verpand heeft. Niettegenstaande het machtig bekrompene van W. wil de heer v. L. B. toch dankbaar zijn. Want dat boeksken »heeft hem een aantal teksten meegedeeld uit Sanskriet-werken, zoo erkent hij, welke wij hier niet in de gelegenheid waren ons te verschaffen". Hoe gelukkig zullen de vrienden des Duitschen geleerden geweest zijn — als de *Gids* ooit de eer heeft genoten van door hen te worden ingezien — te mogen vernemen, dat de onbevangen blik van een v. L. B. zich gewaardigd heeft met welwillendheid de resultaten van Windischmann's onderzoek en zijner Indische belezenheid te genieten, al waren zij ook in zulk een benauwd boeksken neergelegd. Doch tevens zal dat genoegen ook weer zijn tegenwicht hebben gevonden in de treurige door nieuwe ervaring bevestigde waarheid dat het moeilijk is alle klippen te vermijden. Want de gemoedelijke W. had niemand willen ergeren en toch heeft hij den heer v. Limburg Brouwer geërgerd.

Volkomen in overeenstemming met v. Limb. Brouwer's opvatting en doel is de prachtige volzin waarmede hij zijne beschouwing over de Vedanta eindigt. »Moge in één woord, zoo luidt zijn slot, de Vedanta noch als godsdienstleer, noch als wijsgeerig stelsel ooit blijvenden weerklank in het Westen vinden, eene billijke aanspraak op onze achting in 't algemeen heeft zich eene wijsbegeerte verworven, wier praktische zoo wel als wier theoretische strekking zich oplost in de veelbeteekenende les, dat zelfverloochening tot zelfbewustzijn leidt en dat de wezenlijke eigenliefde de liefde tot God en den naaste is". 1)

1) Gids, t. a p. 523.

Digitized by Google

Als we echter dezen volzin, hoe fraai hij oppervlakkig klinken moge, tot zijn ware beteekenis herleiden, dan komen we tot het besluit, dat hetgene er waars in die *veelbeteekenende les* gevonden wordt ouder is dan alle philosofische systemen. Vóór dat de Indiërs een systeem geformuleerd hadden, bezaten zij uit de oorspronkelijke traditie reeds eene zelfverloochening, die zich in boete-werken openbaarde en streving naar God door de liefde; deze beiden toch waren onmiddellijke gevolgtrekkingen uit de reminiscentie der erfzonde en uit de kennis van Gods bestaan. De weg echter, dien de door v. Limburg Brouwer zoo hoog geprezenen zich door middel der bespiegeling tot die oorspronkelijke waarheden trachtten te banen, heeft hen gevoerd naar den afgrond van het Pantheïsme. De schoonklinkende woorden van den heer v. L. B. in den zin dier philosofie vertolkend verkrijgen we dus het volgende: »*Zelfverloochening voert tot zelfkennis*" d. i. tot de inzage dat men zelf God is! »*De wezenlijke eigenliefde is de liefde tot God en tot den naaste*" dat wil zeggen: de wezenlijke eigenliefde is liefde van mij, die God ben, tot de rest die ook God is en tot den naaste die almede God is! Het voortreffelijke nu in de praktijk van deze zoogenaamde »*veelbeteekenende les*", van eene zedeleer, die op zulk een alle geweten en vrijheid vernietigende basis zich moet verheffen zal wel immer voor het gezond en degelijk Nederlandseh brein een hersenschim blijven.

Zelfs het gedrochtelijk *Atheïsme* waartoe de Sankhyaleer daalde heeft in de oogen van den verdraagzaamheid of liever volslagen onverschilligheid predikenden

Digitized by Google

heer van Limburg Brouwer 1) vergoelijking en verschooning gevonden; ook daarvoor eischt hij onze bewondering als voor een produkt uit »de werkplaatsen des menschelijken geestes". Wel verdedigt hij die leer niet, maar toch prijst hij het talent waarmede zij door eenige Indiërs ontwikkeld werd. Hij neemt er dan ook aanleiding uit om het algemeen geldend axioom: »een atheïst is óf een gek, óf een slecht mensch" te bestrijden, en het bewijs te leveren voor zijne bewering dat »er atheïsten zijn en atheïsten; onkundige en lichtzinnige spotters, maar ernstige en wetenschappelijke mannen ook".

Na het vroeger gezegde over dat systeem (blz. 82), vergenoegen we ons met de opmerking dat Kapila, aan wien dit systeem wordt toegeschreven en velen zijner leerlingen geen Atheïsme schijnen geleerd te hebben; dat dit Atheïsme later, omstreeks de VIIIe eeuw onzer jaartelling, moet ontstaan zijn uit het dualisme door Kapila in zijn stelsel neergelegd; en eindelijk dat het overigens met het Pantheïsme samenvalt. Immers indien alles God is, zooals de idealistisch-pantheïstische Vedanta leert dan bestaat er geen eigenlijke God meer en ingewikkeld belijdt dus het Pantheïsme reeds het Atheïsme en zijn beiden in de laatste conclusie's volkomen identisch.

Uit het sophistisch redeneeren van Kapila's latere leerlingen kan men wel niet afleiden dat zij »lichtzinnige spotters" waren, maar geenszins blijkt er uit dat zij recht hebben op den titel van »ernstige en wetenschappelijke mannen." Hunne bewijsvoering draagt geene kenteekenen van wetenschappelijkheid. De beuzelende spitsvondigheden en paradoxen waarmede zij

1) Gids 1868. p. 425.

Digitized by Google

zich behelpen treden aanstonds in het licht, zoodra zij tegenstanders ontmoeten, zelfs de heer v. L. B. bekent het dat zij voor hunne bestrijders onderdoen. De later eerst omstreeks de VIIIe eeuw opgetreden atheïstische fractie der school van Kapila, die niet uitmunt in het redeneeren, mist alzoo het drievoudig *prestige* wat men haar zoo gaarne in ziekelijke meewarigheid en in dweepende gemoedelijkheid zou willen bijleggen, namelijk het *prestige* van talrijkheid, oudheid en wetenschap.

Wat den invloed hunner godloochenende leer op hun zedelijk gedrag betreft, daarvan was de heer v. L. B even weinig getuige als wij. Heeft hij dienaangaande geene berichten gevonden, zoo als hij verzekert, dan volgt daaruit nog niet, dat zij niet bestaan en nog gevonden kunnen worden 1). Het is zeker dat die fractie bij de Indiërs zelven niet zeer geacht was en dat zij hare leer vlakweg met den onteerenden naam van *godloochenende wijsbegeerte* bestempelden; wellicht sproot die geringschatting uit de ethische gevolgen, die zulk een leer voortbracht of moest voortbrengen. 2) Hoe het zij, de algemeene presumtie is tegen het zedelijk gedrag van alle atheïsten zoo wel Oostersche als Westersche, zoo Indische als Europesche. Men mocht dus te recht van den heer v. L. B., die een storm waagt tegen een algemeen geldend axioom, positieve, stellige gronden verwachten, waarmede voldingend werd uitgemaakt dat er werkelijk ooit atheïsten hebben bestaan die niet »*gek*" zijnde toch geen »*slechte*" menschen waren.

---

1) De heer van Limburg Brouwer bekent immers zelf dat hij de *belezenheid* die hij hier wenschen mocht nog niet heeft. (Zie blz. 84).

2) Welk een wantrouwen het Atheïsme den Indiërs inboezemde zal ons o. a. nader blijken uit de Ramâjana.

Digitized by Google

De heer v. L. B. heeft dus aan het axioom door hem zoo kras mogelijk uitgesproken: »Een atheïst is een gek of een slecht mensch" geen gevoeligen slag toegebracht. Een weinig kruiddamp, die voor eene wijl wellicht sommiger oogen benevelde, ziedaar alles wat zijn vruchtelooze poging voortbracht. Het axioom staat even ongedeerd als te voren. Wij zien dan ook geen bezwaar om het algemeen geldend axioom te blijven handhaven en redeneeren in deze voege: Of wel de bespiegelende Indiërs, die het Atheïsme huldigden leden waarlijk aan een toestand der ziel, die men anormaal mag heeten, met andere woorden aan gedeeltelijke krankzinnigheid, monomanie; en dan waren zij in zooverre »*gek*": òf voorbedachtelijk en met volle verstand en klaar bewustzijn hebben zij gepoogd het bestaan van God te ontkennen; en dan waren zij »*slecht*". Hunne dwaling was òf gevolg van gedeeltelijke verstandsverbijstering óf van boosheid.

Ofschoon de omgeving waarin de Indische atheïsten leefden in diepe moreele verzonkenheid verkeerde en hun systeem hen er van zelf toe leidde om er ruimschoots in te deelen, zoo willen we echter voortgaan in de minst vernederende veronderstelling. Houden we dus, om het zachtste te nemen, het Atheïsme der Indiers voor gevolg van een ziekelijken toestand des geestes, die dan aan enkelen of aan meerderen moge eigen geweest zijn. Zulk een verschijnsel nu, gelijk we vroeger reeds opmerkten, is geen onmogelijkheid; het veelgodendom, de afgodendienst der oudere en nieuwere heidensche volken levert er het bewijs voor.

Hoe diep zelfs in latere tijden na de verspreiding des Christendoms de rede des menschen zinken kon, blijkt ten duidelijkste, voor wie de geschiedenis niet vergeten heeft, uit de helden van den menschelijken

Digitized by Google

geest der vorige eeuw. Immers ook toen beleefde men tijden van openbaren waanzin en ijlhoofdigheid waarin atheïsten opstonden, eene school vormden en met drogredenen hun verfoeilijk stelsel trachtten te staven. Men denke wijders aan verdedigers van den zelfmoord en van andere gruwelen. Doch genoeg. — Na dit alles zien we in het Indisch Atheïsme en in dergelijke stelsels niets anders dan ziekelijke, monsterachtige voortbrengsels van den buiten het rechte spoor geraakten menschelijken geest en geenszins bewonderenswaardige wetenschappelijke pogingen. Wij verfoeien ze als gedrochtelijke misgeboorten en afschuwelijke afdwalingen, de vrucht van kranke hersenen. We sluiten echter ook hier den door Windischmann bedoelden factor niet buiten. Neen, in de alles vernietigende dwaling van het Atheïsme erkennen we bij voorkeur een meesterstuk zijner God en den mensch vijandige werking!

Waarheid, onomstootelijke waarheid blijft alzoo het woord, dat zwaarder weegt dan alle wetenschappelijke en stoffelijke schatten van Indië en dat ook de heer v. L. B. althans in zijne jeugd wel eens zal hebben vernomen: »Dixit INSIPIENS in corde suo; *non est Deus*". — »De DWAAS heeft in zijn hart gesproken: Er is geen God". Slechts *dwazen* kunnen zoo spreken, hunne dwaasheid moge dan ontstaan zijn uit verblinding des geestes of uit verregaande zedeloosheid en verdierlijking.

Voor het overige begrijp ik niet, welk nut er in gelegen kan zijn, om allerhande beleefdheid en eerbiedige verschooning te prediken jegens allerlei stelsels, als zij slechts met zeker talent zijn opgezet en met spitsvondige redeneeringen worden voorgedragen. Die *égards* zijn moeilijk buiten het studeervertrek in de

Digitized by Google

praktijk vol te houden. Vermoedelijk zou b. v. het zeker met ongewoon talent verdedigd beginsel: »la proprieté c'est le vol", indien het op den heer v. Limburg Brouwer werd toegepast, niet die eerbiediging zijner zijds vinden, als waarop ook dat product uit »de werkplaatsen van den menschelijken geest" bij hem krachtens zijne algemeene verdraagzaamheids-theorie wel mocht rekenen.

Veroordeelen we alzoo en werpen wij de verdraagzaamheids-theorie des heeren v. L. B. verre van ons, zoo nogtans zien we niet, gelijk hij schijnt te vermoeden, als we de vruchtelooze pogingen veler rusteloos zoekende en zwoegende Hindoe's gadeslaan, met hooghartigen trots op hen neer, maar met oprecht medelijden; en wij danken God uit het diepste onzer ziel voor de kostbare gave des geloofs, die Hij ons heeft geschonken. En als we met de Indische wijsgeeren, die, naarmate zij verder van de oorspronkelijke waarheid afdwaalden, tot het laagste peil van geestelijke ellende, tot de ongerijmdste stelsels kwamen, onze tijdgenooten vergelijken, die ook vaak hunne edelste talenten misbruiken om zich steeds verder van de waarheid te verwijderen; dan beseffen wij het des te meer, hoe groot een geluk de volkomen ons in Christus geopenbaarde waarheid is, waarheen onze weifelende rede immer wordt gewezen en gericht door het onfeilbaar gezag, der Kerk door Christus geschonken. Wij wenschen niets vuriger in de nederigheid onzer dankbare ziel, dan dat de volken van Indië en van gansch de wereld mogen ingaan tot het Rijk der waarheid en des heils wier gezanten reeds in hun midden zijn; en dat zij, die eenmaal in Europa tot die Stad

Digitized by Google

des lichts behoorden, daartoe mogen wederkeeren. Deze vurige wensch onzes harten, waarin noch vermetele zelfoverschatting, noch uit eigenwaan gesproten minachting ligt opgesloten, is tevens een gebed.

IV.

MAATSCHAPPELIJKE TOESTAND.

De instelling der kasten beheerscht geheel den maatschappelijken toestand der Indiërs. Ter volkomen waardeering en ter juiste beoordeeling van dien toestand mag echter de plaats niet worden voorbijgezien, die de Indische wetten en gebruiken der vrouw aanwijzen. Aan beiden, zoo innig met de Indische godsdienstige begrippen verbonden, moeten we thans eenige opmerkzaamheid wijden.

I.

DE KASTEN.

Gelijk menig ander punt tot de geschiedenis van Indië behoorende, schuilt ook de oorsprong der kasten in het duister weg. Wel kan men dienaangaande min of meer gegronde veronderstellingen maken; tot voldoende zekerheid is men echter nog niet gekomen. De Veda's maken er geene of bijna geene mel-

Digitized by Google

ding van. In den Rig-veda heeft men niet dan eene hoogst twijfelachtige zinspeling op de kasten gevonden. Het wetboek van Manoe daarentegen en de heldendichten stellen ze immer op den voorgrond. Men heeft wel eens het ontstaan der kasten alleen willen afleiden uit het verschil der veroveraars, die Hindostan bemachtigden, en der overwonnen volkstammen. Anderen beschouwden het als een eigenaardige ontwikkeling van de verschillende standen, die in ieder welgevormde maatschappij aanwezig zijn. Doch beide meeningen zijn op zichzelf staande onvoldoende, terwijl men beiden vereenigend alle kansen heeft om de waarheid het naast te komen. De kasten toch schijnen werkelijk eenerzijds ontsproten te zijn uit de betrekking van het overwinnend en het overwonnen volk; en deze zal dus de minder geachte kaste der Soedra's en de verworpene en verachte kaste der Paria's (of Parrhia's) hoofdzakelijk hare plaats in de Indische maatschappij hebben aangewezen: en anderzijds uit de verschillende standen waarin zich elke gevestigde maatschappij van zelve splitst. Deze standen in den boezem der overwinnende bevolking ontstaan, zullen dus den eersten grond voor de edele kasten hebben gelegd.

De hoofd-kasten der Indiërs vertegenwoordigen dan ook de verschillende bedieningen en werkzaamheden, zonder welke een volk niet bestaan kan. Zoodra toch de familiën zich tot een eenigzins geregeld volk constitueeren, zullen allengs de verschillende verrichtingen, die eerst door ieder en door allen werden waargenomen, zich van zelf scheiden en naar gelang van aanleg, neiging, karakter of gewoonte, het meer bijzonder deel worden van de onderscheidene familiën.

Bij elk volk nu behoort eene klasse van personen te bestaan, die zich toelegt op de beoefening der weten-

Digitized by Google

schap, hetzij gewijde of ongewijde; eene, die in staat is het volk te besturen en tegen aanvallen van buiten te verdedigen; eene, die door landbouw, veeteelt en handel 's lands welzijn bevordert; en eene, die door ambacht, handwerk en verder bedrijf uit te oefenen in het noodig huisraad, wapentuig en andere voorwerpen van bijzonder of van algemeen belang voorziet. Daar dienen dus klassen van personen te zijn die zich toeleggen op wetenschap, bestuur en verdediging des lands, akkerbouw en nijverheid; of met andere woorden: er moeten geleerden, bestuurders en krijgslieden, landbouwers en handwerkslieden zijn.

Dewijl nu in den vroegeren patriarchalen vorm van bestuur, of regeringsvorm, de erfelijkheid van het oppergezag over den ganschen stam reeds bestond, zoo behoefde men dit beginsel slechts verder toe te passen op de familiën die deel hadden aan het bestuur of zich met eene andere taak hadden belast, en we hebben reeds erfelijke standen; voeg daar nu bij eene sanctie der wet, of eene godsdienstige fictie, waaraan men geloof wist te verschaffen, en gij hebt het afgesloten Indisch kasten-stelsel, krachtens hetwelk ieder gebonden was aan den stand en de betrekking waartoe zijne ouders behoorden.

De Indiërs tellen vier hoofdkasten namelijk: de kaste der *Brahmanen* wier attributen de wetenschap en het priesterschap zijn; de *Ksatria's*, die belast zijn met den krijgsdienst en het bestuur; de *Vaisa's*, die zich toeleggen op den landbouw, veeteelt en handel; en de *Soedra's*, die kunstenaars zijn en handwerkslieden.

Deze vier kasten kan men de hoofdkasten der Indiërs heeten. Nogtans van deze vier, zijn de drie eerste slechts als eigenlijk *edele* kasten te beschouwen. Want de Soedra's mogen tot zekeren graad *zuiver*

Digitized by Google

worden geacht, eigenlijk edel zijn zij niet. Slechts de leden der drie eerstgenoemde kasten worden op den leeftijd van 8 tot 15 jaren onder groote plechtigheden met de *paita* het heilig koord bekleed. Men noemt deze ceremonie eene tweede geboorte, en zij, aan wie ze voltrokken wordt, dragen den naam van dvizas (eigenlijk dvidzjas), dat is: tweemaal geborenen. Bij de Soedra's heeft deze plechtigheid geen plaats; zij zijn dan ook van het lezen der heilige boeken en van verschillende heilige handelingen uitgesloten. Zij moeten zich heiligen door de hoogeren, vooral door de Brahmanen te dienen. Eenige afdeelingen der Soedra's komen de Paria's vrij nabij. De naam der Paria's schijnt van lateren oorsprong te zijn; hun diep verachte toestand kan grootendeels het gevolg geweest zijn van verafschuwde huwelijken of andere onteerende overtredingen.

De vier hoofdkasten splitsen zich in veelvuldige ondergeschikte klassen, die dan wederom een menigte van onderafdeelingen vormen. De Brahmanen tellen alzoo vier klassen, waarvan elk op hare beurt er ten minste twintig telt. De Ksatria's hebben ook een tal van afdeelingen; tot de eerste behooren de Raja's of Rajapoeter's, de Nayakers (vorsten), enz. De kaste der Soedra's is de talrijkste; want zij alleen telt meer leden dan de drie andere te samen. Rekent men tot haar de Paria's dan bedraagt zij het vijf-zesde van gansch de bevolking. Zij heeft 18 klassen waarvan elke zich wederom in kleinere afdeelingen splitst. Die veelvuldige splitsing is een noodzakelijk gevolg van de allengs ingevoerde gewoonte, dat niemand twee ambachten te gelijk mag uitoefenen, noch van het eene vak tot het andere overgaan. De smit b. v. blijft smit, en mag de ambitie niet voeden van ooit tot het kopergieten en bewerken veel minder om tot het zilver-

Digitized by Google

smeden over te gaan. Binnen den kring van zijn vak echter mag de Indiër zich bekwamen zoo veel hij wil, en zeker zou hij het met zijn geduld en aanleg er zeer ver in brengen, als luiheid hem niet weerhield.

Ofschoon elk zijn vak heeft mogen evenwel de vier voorname professies, zonder welke een beschaafde natie niet bestaan kan, door allen beoefend worden; krijgsdienst, landbouw, handel en weverij staan dus aan allen vrij; met dien verstande nogtans, dat op de drie eerste alle kasten, de Brahmanen zoowel als de Paria's, zich kunnen toeleggen en het weven door alle klassen der Soedra's mag geschieden. — De geneeskunde schijnt ook een gemeengoed aller kasten te zijn. — Zelfs het priesterschap is niet uitsluitend der kaste van de Brahmanen eigen, want al is het bijzonderlijk aan die kaste verbonden, zoo hebben toch andere kasten ook hunne priesters. Gelijk derhalve alle priesters geen Brahmanen zijn, zoo ook wederom zijn alle Brahmanen geen priesters. In den beginne schijnen de vorsten soms tot de kaste der Brahmanen behoord te hebben, doch meestal waren zij Ksatria's. In het eerste geval was toch immer een Brahmaan als Pyrohite of huispriester, aan het hof belast met de zorg voor de godsdienstige verrichtingen en plechtigheden. — Even weinig is de rechtsbedeeling in die mate het uitsluitend voorrecht éénér kaste, als ware der overige de uitoefening daarvan gansch verboden. Elke kaste heeft veeleer zelf hare eigene rechtbanken voor bijzondere geschillen. De algemeene openbare rechtsbedeeling geschiedt echter door de ministers des konings, wier keuze geheel afhankelijk is van den wil des vorsten, die ze uit de kaste der Brahmanen of daar buiten kiezen kan. De Engelschen, die overigens zoo veel mogelijk de volksvooroordeelen en gebruiken eerbiedigen en de Brah-

Digitized by Google

manen begunstigen, zien er geen bezwaar in om veelal de rechters uit de Soedra's te kiezen.

De volgorde der verschillende kasten en dezer vertakkingen is geen gemakkelijke taak. Omtrent de twee eerste kasten bestaat er geen moeilijkheid; de Brahmanen zijn de eersten in rang en dan volgen de Ksatria's. Doch de twee laatste kasten betwisten elkander den voorrang. Want al staan de Soedra's volgens alle Indische wetboeken beneden de Vaisa's zeer dikwerf toch matigen zich eerstgenoemden den voorrang toe en handhaven zij dien door invloed, getalsterkte, fortuin en bedrijvigheid. De rangorde der onderafdeelingen van iedere kaste hangt vooral af van haren rijkdom, invloed en van de gewoonten der verschillende gewesten. Over het algemeen staat de kaste of kaste-afdeeling, waaruit de vorst eener landstreek gesproten is, in dat gewest boven aan, hoe laag en verachtelijk anders ook die kaste of afdeeling wezen moge. Zoo behooren b. v. de Raja's van Marava tot de afdeeling der *Callers* of dieven, die, gelijk de naam aanduidt, voor eene der verachtelijkste gehouden wordt. Geheel die afdeeling nu, geheel de klasse der Callers en alle overige, die haar het naaste staan, verheffen in dat gewest hunnen adeldom boven de elders hooggeëerde kasten en voeren zelfs den titel van *heeren* en *goden*.

De gebruikelijke en gewone rangorde der vier groote, der vier hoofdkasten heeft men zinnebeeldig voorgesteld in den verdichten oorsprong, dien men voor die kasten heeft uitgedacht. Men liet namelijk de Brahmanen uit het hoofd of uit den mond van Brahma ontstaan, de Ksatria's uit zijne schouders of armen, de Vaisa's uit zijn buik en de Soedra's uit zijne voeten. Ofschoon deze fabel thans door de meeste Indiërs als eene geloofswaarheid wordt gehuldigd, is zij blijkbaar

Digitized by Google

niets anders dan eene allegorie, die de verschillende attributen der hoofdkasten moest voorstellen. Het *hoofd* toch verbeeldt dat de Brahmanen verstand en wijsheid moeten bezitten, opdat zij den godsdienst en de wetenschap naar behooren kunnen onderwijzen en handhaven. De *schouders* of *armen* geven den kracht en den moed der Ksatria's te kennen, die zij behoeven tot den strijd en voor het bestuur des lands. De *buik* herinnert de Vaisa's dat zij de werkzaamheden moeten verrichten, die noodig zijn ter verschaffing van het noodig voedsel. De *beenen* ten laatste beteekenen dat de Soedra's bestemd zijn om het lichaam des Staats te dragen door de kunsten en de bedrijven die zij beoefenen.

Buiten deze vier kasten, waarvan de drie eerste den adel van Indië vormen, bestaan er nog een tal van klassen die gerekend worden op den laagsten sport van den socialen ladder te staan en niet waardig worden geoordeeld om tot de eigenlijke maatschappij te behooren. Deze verachte klassen worden bestempeld met den gemeenschappelijken naam van *Paria's* (Parrhia's). Meerendeels schijnen zij overblijfselen te zijn van de oorspronkelijke overwonnen bevolking; doch niet uitsluitend. Ook zijn allengs daaraan toegevoegd alle degenen, die wegens misdrijf of wangedrag uit hunne kaste verdreven werden. In dit laatste schijnt vooral de oorzaak gelegen te zijn van den afkeer en den afschrik dien de Indiërs voor de Paria's gevoelen. Niet zelden geschiedt het dat Paria's in het bezit komen eener aanzienlijke fortuin en dat zij een hoogen graad van kennis der Indische letteren verwerven. De Brahmanen, hoe nauwgezet zij de voorschriften hunner kaste blijven onderhouden, beginnen hun alsdan toch zekere achting te bewijzen. Soms ziet men in derge-

Digitized by Google

lijke gevallen zelfs een Brahmaan de bediening van kok waarnemen in het huis eens Paria's. Deze mag dan gerustelijk de tafel zijns meesters verzorgen zonder zich te verlagen, terwijl hij echter aanstonds met onreinheid besmet zou worden, indien hij met den Pariaat, of door hem bereide spijzen nuttigde. Het blijkt alzoo dat de afkeer der Hindoe's van de Paria's minder de personen betreft dan den stand, waartoe zij gedaald zijn. — Een nieuw bewijs voor de stelling, dat de grond van dien afkeer niet alleen in de geboorte te zoeken is, levert ons de straf die een Brahmaan treffen kan, als hem eene smet aankleeft, waarvan hij zich niet kan of niet wil reinigen. Hij wordt alsdan gelijk de Paria een voorwerp van verachting. — In navolging der vier kasten splitsen zich ook de Paria's in een tal van onderafdeelingen.

De kaste is voor den Indiër alles. Zijne liefde voor de kaste vervangt voor hem de plaats der vaderlandsliefde, die hij bijna niet kent en waarvoor zijne taal zelfs geen woord bezit. Indië biedt overal eene verzameling van talrijke kasten en kastenafdeelingen, die vaak in hetzelfde dorp even zoo vele republieken vormen, wier zeden, genegenheden en belangen uiteenloopen en die dikwerf jegens elkander van afkeer en naijver bezield zijn. Soms is de Indiër onverschillig voor zijn naasten buur; maar, zie, daar komt een vreemdeling van vijftig of honderd uren verre in zijn dorp; hij heeft vroeger hem nooit gekend, doch hij is van zijne kaste; en aanstonds wordt zijn hart tot hem getrokken; het is geen vreemdeling meer, maar een broeder. Hij groet hem, neemt hem op en onthaalt hem met gulle gastvrijheid. Nog een weinig nomadisch van natuur hecht de Indiër zich minder aan den geboortegrond; zijn kaste is zijn vaderland.

Digitized by Google

Hoe veel liefde hij jegens zijn kroost moge koesteren, toch gaat het belang zijner kaste boven familiebelang. Zoo noodig, offert hij het laatste aan het eerste op. — Elke kaste heeft haar eigen bestuur, dat door de leden gekozen wordt of uit personen bestaat, die krachtens hun rang daar aanspraak op hebben. Wat het bestuur of de raad beslist, is wet. Zegt men tot een Indiër: »De kaste heeft dat beslist," of »Zij gebiedt u," dan heeft terstond alle tegenspraak uit, hij gehoorzaamt en de burgerlijke rechter bevestigt slechts de uitspraak der kaste. Zóó althans geschiedt het, waar de Indiërs nog hun eigene wetgeving hebben.

De kasten, die men gevoegelijk met de standen eens rijks kan vergelijken, ja de afdeelingen der kasten zelfs, aan onze gilden niet ongelijk, breidelden soms op krachtige wijze het despotisme der vorsten en de willekeur der grooten en der ambtenaren. Tot bestraffing des onrechts één der leden aangedaan zag men meermalen geheel de kaste of eene harer afdeelingen als één man het harnas aanschieten. Sluiten van winkels, of werkstaking, en zelfs bedreiging met vertrek in massa naar elders zijn de meest gewone middelen om tot het gewenschte doel te geraken. Men ziet het dus de *grèves* zijn juist geen Europesche uitvinding noch ook van den nieuwsten tijd. — Veellicht knoopt een of ander Indoloog aan dit verschijnsel wel eens eene dissertatie of bespiegeling vast over het verdwijnen en weer verschijnen van Arische instincten en praktijken. Zulk een dissertatie was een Rénan waard, die zooveel onzin te berde bracht, toen hij over het monotheïstisch *instinct* der Semieten schreef, wien deswege duchtig de les is gelezen door Max Müller.

Gelijk we opmerkten, zijn de Indiërs onherroepelijk

Digitized by Google

binnen hunne kasten en zelfs binnen dezer verschillende klassen opgesloten, zonder dat zij daaruit ooit door huwelijk of door andere middelen tot eene andere kunnen overgaan. Deze strenge en onschendbare regeling moet als de oorzaak worden aangezien der onveranderlijkheid, die men in de gebruiken en instellingen des lands ontwaart; omdat zij van de eene zijde aan de enkele personen de mogelijkheid en daarmee het denkbeeld van verandering ontneemt en hen van de andere zijde gewent aan de gevestigde gebruiken. Noch het fanatiek geweld der Mohamedanen, noch de onweerstaanbare macht der Europeanen hebben in meer dan 1000 jaren tijds een wezenlijke verandering in de gebruiken en instellingen der Indiërs kunnen brengen. Daaraan ook is het toe te schrijven, dat Indië dien graad van beschaving in de kunsten bereikte, waardoor het eeuwenlang de bewondering en het goud der Europesche volken tot zich trok.

Ongetwijfeld moest het kasten-stelsel dikwerf gedeeltelijken vooruitgang belemmeren en de talenten van eenige personen verstikken; doch de wetgevers van Indië zagen er geen bezwaar in om het schitterender slagen der pogingen en strevingen van weinigen ten offer te brengen aan het degelijker en algemeene belang des ganschen volks. Zij meenden wellicht, dat men enkele buitengewone talenten te duur kocht, indien men ter hunner ontwikkeling de geheele natie moest prijsgeven aan de beroeringen en wanorde door de onmatige inspanning van duizenden eerzuchtigen veroorzaakt. — Hunne zienswijze was niet die van onzen tijd, veel minder nog van onzen landaard. Men kan dus de instelling der kasten, als men haar beoordeelt met het oog op den tijd en het volk, waarvoor zij verordend werd, niet onvoorwaardelijk afkeuren. Want de deugd en de

Digitized by Google

voortreffelijkheid der staatsinstellingen is slechts betrekkelijk en moet hoofdzakelijk beoordeeld worden, naar het karakter en den uitwendigen toestand des volks, waarvoor zij in het leven werden geroepen.

Evenwel, hoe dienstig het kasten-stelsel ook geweest zij om het volk met groote zedelijke kracht toe te rusten, waaruit voor Indië inwendige vrede en voorspoed ontsprong, het begunstigde de physieke kracht niet, die noodig is ten einde zegevierend den uitwendigen vijanden het hoofd te kunnen bieden. Zou de maatschappij uitwendig krachtig zijn, dan moesten de kasten door een hoogere kracht tot één enkele natie, als zoo vele leden van één enkel lichaam worden saamverbonden. De Indische eerste wetgevers begrepen dit, en zij schonken der kasten dien vereenigenden band door hunne wetgeving te grondvesten op de beginselen der natuurlijke godsdienst en der oorspronkelijke openbaring. Tijdens hunne eerste koningen waren de Indiërs dan ook gelukkig en krachtig. Eensluidend is dienaangaande het getuigenis der geschiedenis met de opschriften hunner monumenten en de overleveringen des volks. Doch allengs werd het hart bedorven, de geest beneveld. De oorspronkelijke overlevering werd misvormd en bezoedeld en ging als onder in de ongerijmde vindingen eener ijlende verbeelding; de driften baarden den buitensporigsten veelgodendienst, de band van eenheid was verbroken, en de Indiërs reeds verdeeld door hunne kasten spatten uiteen door hunne bijgeloovige en goddelooze sekten. Hunne eerste wijzen hunne Saniasi's werden allengs vervangen door de sluwe, doch diep bedorven en huichelende Brahmanen, die hun aangematigd gezag misbruikten om het volk nog verder te doen afdwalen. Op de koningen met patriarchalen zin en zeden begaafd, wie het geluk

Digitized by Google

des volks nader dan hun eigen belang aan het harte lag, volgden eerzuchtige, begeerige en wreede vorsten, in wier hand de kasten dikwerf tot werktuigen van dwingelandij ontaardden. En eindelijk verschenen de Mohamedanen, aan wie door de Voorzienigheid de taak werd opgedragen om de wraak des hemels aan het diep gezonken volk te voltrekken. — Treffend sprak de veroveraar Nadir-Shah, toen hij zegevierend Delhi was binnen getogen, deze roeping uit. Een priester naderde met gebogen hoofd, en door den rampspoed zijns lands getroffen waagde hij het den fieren veroveraar deze woorden toe te spreken: »Zijt gij een God, handel als God; zijt gij een profeet, leid ons dan in de wegen des heils; zijt gij een koning, maak dan de volken gelukkig en verdelg ze niet." Nadir antwoordde: »Ik ben geen God om te handelen als God; noch ben ik een profeet om u de wegen des heils te leeren; noch ook een koning om de volken gelukkig te maken. — Ik ben degene, dien God zendt tegen de natie's, die Hij wil treffen met zijne wraak!"

Een allerkrachtigst middel om de vier vermelde kasten ongeschonden te bewaren, achtte men de uitwendige plechtigheden en voorschriften, die betrekking hebben op de wettelijke *onreinheid* en *reiniging*. Veelvuldig zijn de bepalingen, die de Hindoe te onderhouden heeft om niet onrein te worden en om zich, als hij het werd, weder van de verkregen smet te bevrijden. De Indiërs onderscheiden *uitwendige* en *inwendige* besmettingen, waarvan vele haren grond hebben in redenen van gezondheid, en een niet te ontkennen overeenkomst verraden met sommige voorschriften der Mozaïsche wet. We noemen van de *uitwendige* slechts bij wijze van voorbeeld, de onreinheid, veroorzaakt

Digitized by Google

door het aanraken eens lijks en door de kleederen of andere zaken, die daarmede in betrekking staan. — *Inwendige* onreinheid ontstaat door het gebruik van elken bedwelmenden drank en vooral door het nuttigen van vleesch, of van alle voedsel dat ooit leven bezeten heeft.

Vooral is het eten van *rund-* of *kalfsvleesch* den Indiër een onuitstaanbare gruwel. En al ontzeggen zich vele Hindoe's thans het heimelijk genot van kippen- en schapenvleesch niet meer, allen achten het evenwel veel volmaakter en bijgevolg veel edeler zich daarvan te onthouden. Gij zoudt thans een Hindoe ja zelfs een Soedra geen grooter onbeleefdheid en geen zwaarder beleediging kunnen aandoen dan door hem te vragen, of hij soms ook vleesch zal gebruiken, of door hem zulks aan een maaltijd voor te zetten.

Hoe zeer de valsche bespiegelingen en droomerijen van lateren tijd dien afschrik der Hindoe's van vleesch en inzonderheid van rund- en kalfvleesch met dwaze opvattingen mogen omkleed en als een gevolg der zielsverhuizings-leer voorgesteld hebben, zóo ging toch die afkeer, gelijk we reeds vroeger opmerkten, aan zijne vermeende oorzaak vooraf en was hij niets anders dan een uitvloeisel der oorspronkelijke traditie en steunde hij bijgevolg in zoo verre op waarheid.

Immers wij vinden in dezen afkeer van genoemd voedsel een treffende en licht te verklaren overeenkomst tusschen de Indiërs en de primitieve volken, die vóór of onmiddelijk na den Zondvloed leefden. De afstammelingen van Noë toch voerden, terwijl zij zich over de aarde verspreidden, de denkbeelden en overleveringen hunner voorouders met zich.

Zij, die de noordelijke gewesten bereikten, gevoelden weldra de noodzakelijkheid om gebruik te maken van

Digitized by Google

het verlof door God aan Noë verleend, waarbij hem het genot van dierlijk voedsel werd toegestaan; en zij vonden werkelijk in die spijze een krachtig voedsel, dat zij te vergeefs hadden gezocht in de karige en kwijnende kruiden dier gewesten.

Andere afstammelingen van Noë echter, die zich in de zuidelijke streken vestigden, — waar de verzwakte maag slechts met moeite een zwaarder voedsel verduwt; waar bovendien de door eene verzengende hitte verschroeide aarde slechts weinig vee kan voeden; waar het hoornvee zich slechts uiterst spaarzaam vermenigvuldigt en een zeer hard en onsmakelijk vleesch op levert; terwijl het zoo onmisbaar is voor den akkerbouw en tevens melk en boter verschaft, die in dergelijke streken op hoogeren prijs dan elders worden geschat, — gevoelden de noodzakelijkheid niet, om het vleesch van die dieren als voedsel te bezigen en begrepen integendeel, dat het raadzaam was ze zooveel mogelijk te sparen. Deze redenen, en waarschijnlijk ook de verderfelijke uitwerkselen, die men bij proefneming had ondervonden, hebbben gewis de onthouding van vleesch als wet doen voorschrijven. De wetgevers hebben met kracht de hand aan die wet gehouden en zijn er ingeslaagd zulk een diepen afschrik van dierlijk voedsel bij de Indiërs te vestigen, dat men dikwijls en zelfs nog in 1770 de Hindoe's den hongerdood zag verkiezen boven het gebruik van vleesch.

Menig bericht in de oude voortbrengselen der Indische letterkunde bewaard levert ons het ondubbelzinnig bewijs, dat de Indiërs niet immer van de vroegste tijden af een onvoorwaardelijken weerzin tegen het dooden van dieren en het nuttigen van vleesch hebben getoond. We zien immers in de Maha-Bharata den Koning Nala optreden, die, ofschoon hij als een

Digitized by Google

vriend der hemelingen geprezen en hoog verheven wordt, toch het genot van vleesch als iets zeer geoorloofds beschouwde. Van den vuurgod Agni had hij zelfs de gave ontvangen om het op de spoedigste, minst omslachtige en smakelijkste wijze te bereiden, waarvan hij dan ook bij voorkomende gelegenheden een meesterlijk gebruik wist te maken. Wij vinden daar ook melding gemaakt van Koning Sagara's plechtig paardenoffer; en andere Indische vorsten worden er geroemd om den ijver waarmede zij niet slechts paarden maar ook stieren ten offer slachtten.

Onthield men zich dus aanvankelijk niet immer, volgens het getuigenis der Indische gezag hebbende boeken, van *alle* vleesch, toch schijnt men vrij spoedig, wellicht bijna immer, de *koe* gespaard te hebben. Deze onderscheiding der koe bewezen kan geenszins bevreemden bij een volk, dat nimmer zijn nomadische herkomst verloochende of vergat en dus een levendig besef bewaarde der groote voortreffelijkheid van dat hoogst nuttig dier. De koe was voor den Indiër, gelijk schier voor alle oude volken de meest geschatte bezitting, de grondslag en de maatstaf van welvaart en rijkdom. Allengs ontwikkelde zich die achting uit eigenbelang gesproten tot zekeren heiligen eerbied, die weldra zelfs in godsdienstige vereering ontaardde.

De koe speelt dan ook dikwerf eene belangrijke rol in de Indische mythologische verhalen. Zoo vinden we in de Maha-Bharata melding gemaakt van de koe Nandini, wier zoete melk den mensch, die ze genieten mocht, een jeugdig, krachtvol leven van tien duizend jaren verzekerde.

Ook met bijzondere voorliefde bewoog de weelderige fantasie der Indiërs zich in den kring van melk en

Digitized by Google

boter. Ja, zoo voortreffelijk achtte men deze uitmuntende voortbrengsels der koe, dat men meende de gewaande goden van minderen rang van iets soortgelijks te moeten voorzien.

De Indische dichters toch hielden het er voor, dat hunne goden nu en dan wel eenige verversching zouden behoeven; doch moeilijk konden de gewone melk en boter hoe voortreffelijk overigens daartoe strekken. Zij zonnen dus op middelen om den goden een ambrozijn hunner waardig te verschaffen, dat in wijze van bereiding en in hoedanigheid de keurspijze van de Indische stervelingen, de boter zoo nabij mogelijk zou komen.

Die ambrozijn-vervaardiging wordt te zonderling, te eigenaardig, ik zou bijna zeggen, te grotesk-kluchtig in het *Slangen-offer*, waarmee de Maha-Bharata een aanvang neemt, en elders voorgesteld, dan dat wij haar aan onze lezers, al ware het slechts ter verpoozing, niet zouden mededeelen.

De kolossale verbeeldingskracht der Indische dichters dan herschiep de zee in een onmetelijk melkvat. Zij lieten de Soeren en Asoeren 1) een wapenstilstand met elkander sluiten om alzoo de geschikte krachten te verkrijgen, die vereischt werden om de zee naar behooren te kunnen karnen. Vereenigd begaven zich de vreemdsoortige scharen naar den hemelhoogen met planten en boomen begroeiden, en van allerlei dieren en vogels bewoonden berg Mandara; zij namen dien op met alles wat hij droeg, en verzochten den grooten schildpad Akoepar, of ze dien berg bij

1) De *Soera's* zijn goede, de *Asoera's* kwade goden of halfgoden.

Digitized by Google

wijze van karnstok eene wijle op zijn schild mochten nederzetten; hetgeen welwillend werd toegestaan.

Alles was nu gereed; maar het koord ontbrak nog, waarmede men dien vervaarlijken karnstok eene draaiende beweging wenschte te geven. Ook in dezen nood werd voorzien; en wel door den slangenkoning Vasoeki. Hij sloeg een ontzettenden kronkel met zijn buigzaam slangenlichaam rondom den berg en veroorloofde den Asoeren, dat zij zijn kop mochten vastgrijpen en den Soeren bood hij zijn staart aan.

Nu begonnen zij van weerszijden hunne beste krachten in te spannen en trokken met geweld, zoodat de berg begon te draaien en weldra als karnstok in volle werking trad. Het water der zee ving aan te schuimen en te zwellen, en bruiste met donderend geraas! Alle visschen en dieren, die de diepten bewoonden, werden verbrijzeld, verpletterd en tot gruis gemalen door den nimmer rustenden berg. »Zoo karnden wakker voort — De Soeren en Asoeren!" — Steeds feller zwierde de berg rond; de dieren en het wild der wouden, olifanten en leeuwen, ja vogelen zelfs stortten van duizeling aangegrepen neer in den Oceaan. Ook de boomen werden losgerukt en alle kruiden; zij zonken neer in de diepte en vermengden hunne heilvolle sappen met de wateren der zee. — »Steeds harder karnden voort — De Soeren en Asoeren!" — De Mandara door de hevige beweging verhit begon te gloeien in zijn binnenste en alle metalen die hij bevatte, zilver en goud smolt en stroomde in de zee. — »En harder karnden nog — De Soerén en Asoeren!" — Het siedend en schuimend water der zee onderging nu een wondervolle verandering; met de sappen van alle wezens vermengd werd het tot melk; de melk begon te boteren; en uit den vetten boter rees weldra Siva's echtgenoote de zegen-

Digitized by Google

brengende Sri in gulden gewaad opwaarts. Zij droeg een wel gevulden schotel in hare handen en bood den vermoeide Soeren het zuur verdiend Amrita, de godenboter aan. De booze Asoeren echter werden het genot dier heerlijke spijze niet waardig geoordeeld.

Uit dit alles blijkt hoe zeer de Indiërs de koe en hare kostbare voortbrengsels hoogschatten. Geen wonder dus, dat zij haar zoo veel mogelijk spaarden. Gebruikte men derhalve aanvankelijk, ofschoon om vroeger vermelde redenen altijd uiterst spaarzaam, *ander* vleesch, van het *hare* onthield men zich vooral. — Eerst toen de leer der zielsverhuizing algemeen ingang had gevonden, was den bijgeloovigen Indiër het gebruik van alle vleesch onmogelijk gemaakt.

De ontzettendste straf die den Hindoe, indien hij zich aan onreinheid schuldig maakt, treffen kan is *buiten zijne kaste verbannen te worden.* Hij verliest daarmee zijne eer, zijne rechten, zijne bloedverwanten en vrienden, ja soms zelfs zijne vrouw en zijne kinderen, indien deze weigeren hem in zijne schande te volgen. Zelfs de Brahmaan wordt door die straf een voorwerp van afschuw voor de lagere kasten, waarop hij weleer met verachting neerzag, en is verplicht zich onder de Paria's te mengen. Deze straf treft iedereen, wie hij ook wezen moge, als hij zich heeft schuldig gemaakt aan grootere onreinheden, b. v. als men hem overtuigen kan dat hij met een Paria gegeten, bedwelmenden drank gedronken of vleesch genuttigd heeft. In sommige gevallen is hij voor reiniging vatbaar, maar deze geschiedt niet zonder vreeselijke marteling. Er bestaat echter geen voorbeeld van dat iemand, die ossen- of kalfsvleesch at, weer in zijne kaste werd ongenomen.

Digitized by Google

Wij begrijpen nu lichtelijk welk een afkeer de Brahmanen en de overige kasten van de Paria's hebben, die volgens hen in een gedurigen toestand van onreinheid verkeeren, daar zij al die wettelijke besmettingen niet achten en vleesch eten naar believen. Eveneens, waarom de Hindoe's gelijken afkeer gevoelen van de Europeanen, dewijl ook zij openlijk en onbeschroomd gebruik maken van al wat den Hindoe het afschuwelijkst voorkomt. Zou een Europeaan echter zich aan de meest wezenlijke Indische gebruiken willen onderwerpen en zich van het vleeschcheten onthouden, dan beschouwen de Hindoe's hem met bewondering, vergunnen hem vrijen toegang tot hunne huizen en fluisteren elkander tot geruststelling toe: »Dat is een Europeaan; maar hij is niet van de kaste der overigen; want hij eet geen vleesch. Hij is een Europesche Brahmaan."

II.

HET LOT DER VROUW.

Voltooien we onze schets van de Indische maatschappij met een enkel woord over het lot der vrouw. Dat lot is inderdaad zoo betreurenswaardig, dat men er te vergeefs eene voldoende verklaring voor zoekt in de herinnering aan den zondenval alleen. Want welk deel de vrouw ook had in de eerste zonde en in welke krachtige trekken de oorspronkelijke traditie hare schuld aan eenig volk hebbe bekend gemaakt, nergens vindt men haar uit dien hoofde zoo hard behandeld als bij de Indiërs, namelijk van betrekkelijk lateren tijd. Vroeger toch was haar toestand geheel anders, vrij wat menschelijker en meer dragelijk. Ja hoe verder

Digitized by Google

men den loop der eeuwen opwaarts volgt en hoe meer men de tijden der oorspronkelijke overlevering nadert, ziet men de vrouw zekeren rang en waardigheid hernemen; men ziet haar als dochter, echtgenoote en moeder, bemind, geacht en geëerbiedigd, terwijl de weduwlijke staat voor haar niets vernederends heeft en haar veeleer buiten de welverdiende hoogachting nog de belangstelling des medelijdens doet verwerven. De »*Savitri*", die als een dichterlijke nagalm is van dien vroegeren toestand, en eene poging om de edele achting, die weleer aan de andere helft des menschdoms werd bewezen, te doen herleven, zal ons nader het bewijs verschaffen, dat in vroegere tijden den Indiërs het vernederend denkbeeld, wat men zich later van de vrouw vormde, en de jegens haar daaruit voortspruitende handelwijze volkomen vreemd waren.

Hoe hooger men opwaarts klimt, des te zuiverder, edeler en beminnelijker geur treedt ons te gemoet, gelijk in de openbare maatschappelijke verhoudingen, zoo ook in het huisgezin en het familieleven, terwijl men den stroom der tijden afdalend allengs den man meer en meer de rechten der vrouw ziet ontkennen, haar smadelijk behandelen en onderdrukken, haar met zelfzucht enkel als werktuig en slavin beschouwen en na zijn dood, als tot niets nuttig den ondergang wijden of der wreedste verachting prijs geven. De invloed der heilzame door overlevering ontvangen waarheden gaat ten laatste geheel te loor en niets ontwaren we meer dan de harde, door zinnelijk egoïsme gescherpte wreedheid des mans, die zijn overmacht met verpletterend gewicht doet drukken op de zwakke 1).

---

1) In vroegere tijden bekleedde de vrouw eene wel is waar ondergeschikte, doch eervolle plaats. Dit meldt ons tal van

Digitized by Google

Dat we ons aan geen overdrijving schuldig maken blijkt uit de latere Indische wetboeken zelven, waarin 's mans overheersching over de vrouw door hooger gezag wordt bekrachtigd. Zoo lezen we in de *Padnapoerana*, een der meest geachte Indische wetboeken van lateren tijd: De vrouw heeft geen anderen god op aarde dan haren man; haar eenigste godsvrucht zij hem te behagen en te gehoorzamen. Hoe de man zich ook jegens haar gedrage, hoe wreed en gramstorig hij zij, zij moet hem hare zorgen en oplettendheid wijden, want hij is haar god op aarde en de vrouw is slechts geschapen om te gehoorzamen. In geen leeftijd kan zij zich beschouwen als meesteresse over haar zelve. Zij mag slechts eten na haren man. Zij moet hem bewonderen in alles wat hij doet. Wordt zij door hem onrechtvaardig behandeld, dan zal zij zwijgen en hem met zachte woorden bejegenen. Minder gehecht aan haar edelgesteenten en aan hare kinderen dan aan haren man, moet zij zich bij diens dood levend met zijn lijk op denzelfden brandstapel door het vuur laten verteeren.—

Hoe gestreng en afgrijselijk deze voorschriften, die alle nogtans niet dezelfde verplichtende kracht bezitten, ook luiden, toch worden zij over het algemeen en vooral in de hoogere kasten met nauwgezetheid onderhouden.

---

episoden, die in de twee heldendichten voorkomen. De vrouw verschijnt er met edele hoedanigheden en vrij hoogen graad van beschaving toegerust. Zij kiest er dikwerf zelve haren gemaal. Weduwe geworden schijnt zij niet onherroepelijk tot dien staat veroordeeld, en geniet zij medelijden en achting van de zijde harer kinderen en ouders. Een treffend voorbeeld van dusdanigen weduwstaat geeft ons de sage van koning Nala wiens echtgenoote Damajanti, in eere aan het hof haars vaders verwijlend, na zijn vermeenden dood de rondomgelegen vorsten liet uitnoodigen ter nieuwe gemaalskeuze. (Maha-Bharata.)

Digitized by Google

Zulk een toestand is inderdaad erger dan tyrannie; het is niet slechts uitwendige onderdrukking en geweldenarij, maar zedelijke tyrannie, die zelfs de gevoelens en de bewegingen der ziel gebiedt en de vrouw tot een willoos werktuig verlaagt!

Hare opvoeding strookt volkomen met deze ellendige beginselen. Alle onderricht is haar ontzegd, en het ware eene misdaad, indien zij leerde lezen en schrijven of eenig fraai handwerk beoefende. Haar uitsluitende toeleg bestaat in het verrichten van de noodzakelijke en de geringste huiselijke bezigheden, waaraan zij, hoe edel hare familie ook wezen moge, gansch haar leven besteden zal.

Inmiddels is de tijd des huwelijks daar; zij kiest haren levensgezel niet, zij heeft geen wil; en wordt aan een meester, aan eenen heer voor een som gelds of voor kostbaarheden afgestaan. De man die haar ten huwelijk nam, noemt zijn huwen dan ook in de taal des lands niet anders dan eene vrouw koopen. Hetzij de maagd nu genegenheid of weerzin gevoele, dit is om het even; de handel is gesloten, zij is verkocht. Niet zelden wordt eene dochter van 15 jaren aan een afgeleefden grijsaart ten huwelijk gegeven en zij is verplicht zich gelukkig te achten; welke mishandeling haar te beurt valle, zij mag zich niet beklagen.

Welk een heillooze invloed moet er door dusdanige betrekking der gehuwden onderling, niet worden uitgeoefend op gansch het volk? Hoe kunnen zich teedere, heilzame gevoelens ontwikkelen in de gemoederen der kinderen, wier eerste opvoeding aan moeders is toevertrouwd, die verstoken zijn gebleven van alle onderricht en weldra verachtelijk moeten schijnen in hunne oogen?

Eindelijk verbreekt de dood de banden dier veree-

Digitized by Google

niging. Wordt het lot der ongelukkige echtgenoote er door verbeterd? De Padna-Poerana beveelt haar den brandstapel te bestijgen. Deze wet is nu wel niet overal van kracht, zij is zelfs voor de hoogste kasten slechts een raad van verhevener volmaaktheid en kan thans gelukkigerwijs slechts moeielijk, dank zij der Engelsche regeering, en niet dan door list of verrassing worden ten uitvoer gelegd. Evenwel bestegen in het begin der vorige eeuw nog 47 vrouwen den brandstapel van den Vorst van Marava; en in 1817 stierven 706 weduwen, in Bengalen alleen, denzelfden dood. De heer A. Rémusat verzekert ons dat eenigen tijd geleden jaarlijks niet minder dan 1000 weduwen in de aan Engeland onderhoorige gewesten den vuurdood ondergingen.

Men beroept zich wel eens en gedeeltelijk te recht, ter verklaring van dit afschuwelijk fanatisme der vrouwen op de wreedheid der ouders die haar daartoe aanzetten, op den aandrang der Brahmanen enz., doch meestal ziet men ééne oorzaak voorbij, die alleen staande reeds toereikend zou zijn. Die oorzaak is: de smart en de wanhoop waarvan de weduwe overvallen wordt bij het vooruitzicht van de smadelijke loopbaan die haar wacht, en waaraan zij zich niet onttrekken kan dan door den dood.

De man toch, die misbruik makend van zijne overmacht, haar als slavinne behandelt, welke hij tot levensgezellin heeft gekozen, zou gedurig gekweld worden door de gedachte dat zij gelukkig zou kunnen zijn na zijnen dood. »Wellicht troost de rampzalige zich nu reeds te midden der mishandelingen, die zij zwijgend ondergaat, met de hoop op eene betere toekomst;" dus denkt hij. Zoo iets kan hij niet dulden, dat moet voorkomen worden; — en de Wet heeft er in voorzien.

Volgens de Indische wet kan de weduwe nimmer

Digitized by Google

een tweede huwelijk aangaan. Zij zou daardoor onverwijld uit hare kaste vervallen en ten prooi worden aan al de onheilen die met het verlies der kaste gepaard gaan. Het is bij gevolg een uitgemaakte zaak voor den Hindoe, dat het huwen eener weduwe eene schandelijke daad is. Zoo diepe wortelen heeft dit vooroordeel geschoten, dat het eerst in 1845 onder de tot het Christendom bekeerde Hindoe's mocht gelukken een jongeling en eene weduwe te bewegen om met elkander in den echt te treden. Ofschoon men daarbij alle omzichtigheid aanwendde, gaf deze gebeurtenis toch aanleiding tot geen geringe opspraak, ontevredenheid, bittere klachten en zelfs tot oproerige stemming bij al de rondom Trichinapoly, waar dit huwelijk in de kerk ofschoon in het geheim voltrokken werd, gelegen Christengemeenten. Doch allengs verminderde de weerzin, en in 1846 kon reeds openlijk en met plechtigheid een tweede dergelijk huwelijk zonder opspraak voltrokken worden. De Katholieke Missionarissen achten de invoering des tweeden huwelijks eene zaak van het allerhoogste belang; dewijl daarmede voor goed aan de ongeregeldheden en verkeerdheden, die uit het harde en onuitstaanbare vooroordeel, dat der weduwen het huwelijk verbiedt, ontstaan, paal en perk kan worden gesteld.

Een ander voorschrift der Indische wet regelt den toestand der in leven blijvende weduwe en wijst haar de plaats aan, die zij voortaan in de maatschappij zal innemen. Geheel haar volgend leven moet een immer durende gestrenge rouw zijn, waaruit openlijk de innerlijke smart moet blijken, die zij geacht wordt, en verplicht is te gevoelen over het verlies van haren echtgenoot.

Na de begrafenisplechtigheden des mans vereenigen

Digitized by Google

zich de leden der familie om zijne echtgenoote een burgerlijken dood te bereiden en haar als levend te begraven. Men ontrukt haar den *taly* of het gouden sieraad, dat der gehuwde tot eereteeken verstrekt, en men scheert haar het hoofdhaar af. Thans heeft zij alle recht op eerbied en genegenheid verloren, hare eigen kinderen zelfs overladen haar bij voorkomende omstandigheden met scheldwoorden. Alle gezochte spijzen, sieraden, kostbare stoffen en edelgesteenten zijn haar ontzegd. Uitgesloten van familiefeesten en openbare vermakelijkheden ontvlucht men haar als bracht zij overal, waar zij verschijnt, onheil aan. Tot overmaat van rampspoed heeft zij eene zeer verwaarloosde opvoeding genoten en is zij van alle middelen verstoken, waarin zij anders eene vergoeding zou kunnen vinden voor de ontberingen en ellenden van haren staat.

Ziedaar den toestand, het lot der vrouw in Indië! Konden wij in den geest de landen doorloopen, die de weldaad des Christendoms nog niet ontvangen hebben, of die haar verwierpen, wij zouden ook daar de vrouw gekromd zien onder een dergelijk ofschoon minder schandelijk en wreed slavenjuk dan zij in Indië torscht. In dat algemeene feit erkennen we ongetwijfeld eene straf der eerste zonde, maar zekerlijk ook het heilloos uitwerksel eener trapsgewijze verblinding en ontaarding des mans, die in het hoog gevierde Indië haar toppunt bereikten.

God alleen is het beginsel van alle gezag, de bron van alle orde, zoo in het huisgezin als in den Staat. Zoodra de mensch zich losscheurt van God en zich onttrekt aan zijn gezag, valt hij onvermijdelijk onder de macht der materieele kracht, onder de wet van den sterksten die de zwakken overweldigt. Het Christendom alleen kan de naties beschaven, omdat het

Digitized by Google

alleen de volken kan terug voeren tot de ware beginselen van gezag en van orde, door hen te hereenigen met God. Aan het Christendom dankt daarom de vrouw ook die tweede verlossing welke zij behoeft, de verlossing uit de vernederende slavernij, waarin zij zuchtte; aan het Christendom dankt zij de vrijheid en de eer, die zij in de Christelijke maatschappij geniet.

Zij vinde derhalve in den plicht der dankbaarheid een geheel bijzondere beweegreden om zich uit geheel hare ziel vast te hechten aan den weldadigen godsdienst, die haar uit hare vernedering heeft opgebeurd, en om naar vermogen mee te werken tot zijne uitbreiding en zegepraal in ver afgelegen nog heidensche gewesten; maar vooral is het haar dure plicht, dat zij den machtigen invloed, dien de wet van Jesus Christus haar op de maatschappij heeft terug geschonken, onverdroten aanwende om de gemoederen, zoo veel zij kan, tot God terug te leiden, het geloof en de godsdienstige beginselen anderen in te prenten en ze met zorg in haar huisgezin te bewaren.

Dit is hare plicht, maar ook haar belang. Want eene natie, die het geloof verliest, zal allengs zich in eene algemeene ontzedelijking nederwerpen, onder de heerschappij en de tyrannie van de meest geweldige en onedele hartstochten; de waardigheid der vrouw zal er ondergaan in den afgrond der ondeugd; overmaat van bederf zal er al de wreedheden der jaloezie opwekken en de jaloezie zal er wederom de ketens smeden der slavernij of de sloten van het serail. —

Het bleek ons dus op nieuw tot welke ontwikkeling de mensch uit eigen kracht in staat is. Wij zien voortgang maar geen eigenlijken vooruitgang; ontwikkeling, als men wil, doch eigenlijk degradatie, trapsgewijze verkrachting van het goede. En wat op zoo

Digitized by Google

velerlei gebied plaats vond, dat toont zich allerkrachtigst in de betrekking tusschen de echtgenooten, dus in den eersten en diepsten grondslag der gansche maatschappij. Daar ontmoeten we vooral een ijzingwekkend *progrès humanitaire*, een *progrès social* dat den man maakt tot den God zijner vrouw en de vrouw verlaagt tot het werktuig, de slavin des mans. Ditzelfde zal onvermijdelijk plaats grijpen wanneer ooit de plannen der uiterste progressisten mochten slagen. Een onafhankelijken Staat, eene onafhankelijke vrouw, eene onafhankelijke moraal droomen zij! Wee het land waar die droom werkelijkheid wordt! De Staat, van God en godsdienst losgerukt, wordt er onvermijdelijk de slaaf en de speelbal der tyrannie van éénen of van meerderen; de vrouw bukt er, omdat zij immer de zwakkere is en blijft, beroofd van de bescherming, die de godsdienst haar schenkt, onder de dwingelandij des mans 1); en de man zelf wordt er de speelbal zijner driften en hartstochten, die door niets meer beteugeld en weerhouden hem tot den verachtelijksten slaaf en het onmenschelijkst slachtoffer verlagen der meest tyrannieke en der vuigste begeerlijkheid. In één woord wie den mensch en de maatschappij langs dien weg wil voeren tot *humaniteit*, delft voor beiden den afgrond der INHUMANITEIT, maakt den *mensch* tot ONMENSCH, en bereidt voor alle betrekkingen onder de menschen het brandmerk der ONMENSCHELIJKHEID.

1) Men oordeele derhalve wat de vrouw in de *moderne* maatschappij te wachten heeft, waarin men haar *ontwikkelen* wil à la Duruy. — Dergelijke richting openbaart zich ook ten onzentin het dwaze *streven* van Betsy Perk c. s. en in hare beschouwingen over de *Roeping der vrouw*, even als in de pogingen van Mev. Elise van Calcar tot veredeling der *linkerzijde van de menschheid*.

Digitized by Google

V.

TAAL- EN LETTERKUNDE.

I.

DE TAAL.

Toen men voor eenige tientallen van jaren op ruimer schaal kennis maakte met de Indische litteratuur, was men opgetogen van bewondering bij de schatten, die men meende ontdekt te hebben.

Het was alsof thans alle twijfelingen omtrent verleden en toekomst voor goed zouden worden opgelost. En in geestdrift ontvlamd, niet meer tellend wat men bezat, niet meer achtend wat men met moeitevollen arbeid reeds op velerlei gebied verworven had, dacht men niet langer druppelsgewijze maar met volle teugen te zullen drinken uit de ruime en breede zee van kennis in het verre Indië geopend. Wat waren de karige resultaten der inspanning van zoo vele geleerden? Niets anders dan moeitevol in lenzen en mikroskopische toestellen opgevangen en verzamelde lichtstraaltjes, waarbij men zijne oogen geweld moest aandoen om ééne enkele zaak van luttel belang te ontwaren, op het gevaar af van zich voor al het overige blind te turen. Neen! nu mocht ieder, wien het lustte, het stralend oosterlicht in vollen alles verhelderenden glans genieten. Onmetelijke rijkdom, schatten zonder tal waren thans voor aller blikken opengesteld. Zich koesteren kon men, dartelen in het licht; genieten mocht men, ja zwelgen te midden van den milden overvloed!

Digitized by Google

Maar ach wat bittere teleurstelling! Het was voorzichtig, dat men in de vervoering der eerste blijdschap niet alle instrumenten, waarmede men zich tot dus verre zijn spaarzaam weten had verschaft, ten vensters uit naar buiten wierp; en dat men daarmee wachtte, totdat men zich had vergewist omtrent de eigenlijke waarde van hetgene men meende gevonden te hebben. Want men vond inderdaad weinig meer dan men reeds wist. De godsdienstige systemen verspreidden geen bijzonder licht over den godsdienst. De wijsgeerige stelsels boden niets wat men elders niet veel beter had aangetroffen. De geschiedenis werd er voorshands weinig mee gebaat. De letterkunde ontmoette er wel ellelange gedichten met enkele schoonheden doormengd, eenige nieuwe vormen, levendige schilderingen eener weelderige natuur, spaarzame goed geslaagde schetsen van edele gewaarwordingen en aandoeningen, doch bijna immer vergezeld en doormengd van lichte en zinnelijke tafereelen.

Wat men eene verkwikkende en slechts genot biedende landouwe had geacht, waar men wandelend en zich vermeiend, met de geurige atmosfeer, die men inademde, zich alle kennis kon assimileeren, bleek een onmetelijk veld te zijn, waaraan slechts ten koste van overvloedig zweet en met noeste vlijt eenige spaarzame vruchten voor de wetenschap konden ontworsteld worden.

Men was dus wederom veroordeeld tot den ouden moeitevollen en inspanning eischenden arbeid. En tot eere der geleerden moet het gezegd worden, men heeft zijn best gedaan.

In stede van zich nu, gelijk in de eerste begeestering, veel te laten gelegen liggen aan den inhoud der Indische boeken en geschriften, legde men zich bij voorkeur toe op de grondige studie der Indische talen

Digitized by Google

en maakte men die studie dienstbaar aan een nieuwen tak van wetenschap.

Men had namelijk de gewichtige vraag gesteld: Behooren niet alle talen tot ééne groote familie? Zijn zij iets anders dan de elkander opvolgende of gelijktijdig wisselende toestanden van dezelfde taal, die allengs wijziging onderging door de verschillende invloeden van tijd en van plaats? Zullen zij dus bij nader onderzoek elkander niet wederkeerige hulp verleenen en elkander onderling licht meedeelen; zal de eene taal de andere niet aanvullen en toelichten? En zie, om het antwoord te beproeven schiep men de *vergelijkende taalstudie.* Weldra ontdekte men de verrassendste aanrakingspunten, eene opvallende overeenstemming der talen onderling.

Het *Sanskriet,* de oudste geschreven taal van Indië was uiterst geschikt om de uitmuntendste diensten te bewijzen. Men vond in die taal een ouden en ruimen overvloed van schriften. Alleen de Rigveda toch waarvan Max Müller reeds vier deelen in 4° uitgaf, zal zes kwartijnen beslaan waarvan elk ongeveer 1000 bladzijden moet tellen. Dit boek is de oudste der Veda's en wordt door den zoo even vermelden geleerde geacht 1400 jaren vóór Christus geschreven te zijn. Daar Mozes in de 16e eeuw vóór Christus leefde, zoo kan men dezen Veda te recht beschouwen als het oudst geschreven boek der wereld na de H. Boeken des grooten Wetgevers van Gods volk.

Door middel van deze overoude oorkonde en van andere later in het Sanskriet geschreven boeken werd men in staat gesteld eene innige verwantschap aan te toonen tusschen een groot aantal van schijnbaar geheel zelfstandige talen. Men vermocht eene groep van talen rondom het Sanskriet te scharen, die in deze taal

Digitized by Google

hare oudste zuster moesten eerbiedigen. Men noemde die groep de *Arische* talengroep.

Gewis zal het bevreemding verwekken hoe men der met het Sanskriet verwante talen juist dien naam kon geven. En waarlijk de geschiedenis van dien naam neemt die bevreemding niet gansch en al weg. Zie hier hoe men daartoe kwam.

In het midden van westelijk Azië breidt zich de Hindoe-Kosh ook wel de Indische Caucasus genoemd, langzaam hellend uit tusschen Turkestan en Afghanistan tot aan de grenzen van Persië. Daar vormt zich eene hoog liggende vlakte die het kleine koninkrijk Hérat draagt. Die vlakte werd weleer Aria of Ariana genoemd en was het land der Ἄρειοι of Ἄριοι van Herodotus 1). In de Sanskriet litteratuur nu noemen de Hindoe's zich zelven Arya's, en roemen er zonder ophouden de verhevenheid van dien nationalen naam en vermelden er met geestdrift de heldenfeiten van de Arya's hunne voorouders 2). Na nauwlettend onderzoek van de boeken der Hindoe's is het gebleken, dat de Arya's gewapenderhand Hindostan zijn binnengetogen en dit land op de vroegere bevolking, die uit donkere rassen bestond, veroverd hebben. Zij daalden volgens de berichten in die boeken bewaard, van de noord-westelijk gelegen hoogten van gene zijde des Indus neer en kwamen dus juist uit Ariane. Het Sanskriet nu was de taal die door deze Ariërs gesproken werd en tot voor 12 eeuwen in zwang bleef. Die taal in tal van schriften neergelegd, wordt door velen beschouwd als de ideale type van eene volmaakte taal.

---

1) Herodot. III (Thalia) 93 — VII (Polymnia) 62.
2) Vgl. blz. 19.

Digitized by Google

Onbegrijpelijk rijk in werkwoorden en samenstellingen, is zij niet minder bewonderenswaardig door hare verbuigingen en regelmatige conjugatie's. Voltooid in hare vormen en toegerust met al wat noodig is om de meest afgetrokken denkbeelden uit te drukken, en om kleuren te leenen aan dichterlijke beelden werd zij weldra beschouwd, als het toonbeeld en het model van een menigte andere Aziatische en benevens deze ook der meeste Europesche talen.

Niet genoegzaam te waardeeren is ten dezen opzichte de arbeid van den genialen taalvorscher Fr. Bopp, die met volhardende studie de gemeenschappelijke wetten dier talen heeft aangetoond en hare oorspronkelijke eenheid tot onbetwistbare zekerheid heeft gebracht.

Het *Arisch* alzoo waarvan het *Sanskriet* den volmaaktsten vorm bezit, en dat gesproken werd toen de volkenstroom zich uit Aria of van den Hindoe-Kosh naar Hindostan en naar Europa heen uitbreidde, treedt gewijzigd op in het *Zend* en in het *Pachtou*, terwijl het wederom andere vormen aanneemt bij de Celten, Germaniërs, Grieken en Latijnen, bij de Brahmanen, Circassiërs, Georgiërs, Armeniërs, Meders, Bactriërs, Persen enz.; en blijft in weerwil dier afwijkende vormen toch immer de oorspronkelijke type behouden. In het Arisch dus huldigt men de moeder van het Sanskriet, terwijl het Sanskriet »de oudste zuster, het oudste voorbeeld en de oudste vorm" wordt geacht der Europesche talen.

Ziedaar dan den oorsprong van den naam, dien men aan het Sanskriet en de daarmee verwante talengroep heeft gegeven. Arisch werd deze geheeten omdat de oude Arya's, die Hindostan bevolkten en de stammen, die door Azië heen naar Europa voorttogen om zich daar te vestigen, allen hunne bakermat bezaten in

Digitized by Google

Aria en van daar de gemeenschappelijke taal medenamen, die, welke wijziging zij ook in den loop der tijden tengevolge van allerlei invloeden onderging, beter nog dan de gelaatstrekken en de lichaamsbouw duizende jaren later hunne verwantschap aan het licht zou brengen.

Veel juister is die benaming dan die men aanvankelijk voor de Arische volken- en talengroep had uitgedacht. Men noemde haar in den beginne de *Indogermaansche* familie, om alzoo tevens den geboortegrond van het Sanskriet, namelijk Indië en het land waar men dien naam had gevormd (Germanië) in één woord te vereenigen. Doch weldra zag men in dat deze naam niet gelukkig gekozen was, dewijl men daarmeê het verdacht van niet geringe aanmatiging en ijdelheid op zich laadde en bovendien andere volkstammen buitensloot, die toch ook tot die Indische groep behoorden, al heetten zij juist geen Germanen.

De Duitsche geleerden kozen nu een anderen term en men hoorde spreken van *Indo-europesche* talengroep. of familie. Maar ook dit was niet nauwkeurig. De Magyaren toch en de Finnen waren wel Europeanen, maar zochten in die groep te vergeefs hunne plaats. Om nu tot een bevredigende uitdrukking te komen begon men Sanskriet- en Zend-woorden te ontleden en men ontdekte dat de oorspronkelijke naam onzer Indische broeders was: Ariërs! En van nu af voert de groote volkenfamilie der Hindoe's van de edele kasten, der Iraniërs, der Celten, der Latijnen, der Grieken, der Illyriërs, der Slaven en der Duitsche stammen onbestreden den naam van Arische familie.

Maar van nu af ook leest men in menig boek dat boogt op wetenschappelijkheid, in tijdschriften van allerlei kleur en richting, soms in dagbladen, van

Digitized by Google

Ariërs, Arische stammen, Arische familie, Arische eigenaardigheden, strevingen en neigingen en bouwt men op dat woord de zonderlingste theorieën. De eenvoudige bewoners van Hérat in het nederig Ariana-land zullen het zeker niet vermoeden, dat hun naam het benijd erfdeel is geworden van zoo vele roemrijke volken, die er eene eer in stellen tot hunne familie te behooren.

Hoe komt het echter, dat men niet een weinig hooger opklimt, en den waren naam aan die volkengroep schenkt, waarop zij alleszins de billijkste aanspraak kan doen gelden? Stammen de bovenvermelde volken der zoogenaamde Arische groep niet af van Japheth, Noe's derden zoon? En bespeuren wij niet in de wondervolle verspreiding van Japheth's nakomelingschap over de aarde, — eene verspreiding, waarin de afstammelingen van Noe's beide overige zonen zich niet in die mate mochten verheugen, — de heerlijke vervulling van den zegen door den grooten Aartsvader en tweeden algemeenen stamvader des menschdoms over Japheth gesproken: »Dilatet Deus Japheth," »God breide Japheth uit?" (Gen. IX : 27.) — Waarom dan aan die volken den naam huns stamvaders onthouden?

Vergeten we niet, dat wij de verkregen resultaten meestal verschuldigd zijn aan geleerden, die zoo ze niet vijandig gezind waren jegens de H. Schrift, dan toch hunne nasporingen buiten haar om hebben gedaan; herinneren we ons vooral ook dat de vergelijkende taalstudie nog op lange na niet aan het einde harer taak is. Laten we haar dus begaan, en de moeitevolle weg, dien zij bewandelt zal haar steeds verder voortgeleiden, totdat zij eindelijk de volle overtuiging erlangt en de openlijke belijdenis uitspreekt: »Waarlijk,

Digitized by Google

geen andere dan Japheth is de stamvader der Arische volken. De rechtmatige naam worde hun hergeven. Japhetieden mogen zij voortaan heeten"!

Wijzen we hier met weinige woorden de betrekking aan, waarin de Arische groep staat tegenover nog twee andere taalgroepen.

Van algemeene bekendheid is de *Semitische* groep, waarvan men niet minder dikwerf hoort gewagen dan van de Arische. Men noemde vroeger de talen die tot haar gerekend worden *Oostersche talen*; doch Eichhorn, een Duitsche rationalist, schonk haar den naam van *Semitische*. Van nu af werden zij slechts met dien weldra algemeen aangenomen en geijkten term aangeduid. Deze laatste naam is dan ook veel beter dan de eerste, en verwijdert het gevaar van de verwarring waartoe de eerste aanleiding gaf. Immers ook vele talen der Arische familie waren oostersche talen. — De Semitische talengroep bevat het Hebreeuwsch, het Arabisch en het Syriaksch, en wijst met onbetwiste duidelijkheid heen naar den stamvader der volken, die deze taal gesproken hebben, naar den eersten zoon van Noë, *Sem*. Opmerkelijk evenwel is het, dat de Phoeniciërs, die uit Cham zijn voortgesproten een Semitisch idioom spraken, terwijl de Elamieten, afstammelingen van Sem, het Persisch welhaast schijnen aangenomen te hebben. Behoudens deze kleine uitzonderingen, die der wetenschap nog gelegenheid geven tot nader onderzoek, is de Semitische talengroep gelijk de Arische als een geheel zelfstandige en onafhankelijke groep te beschouwen.

Maar buiten deze bestaat er nog een derde groep die zich echter vooralsnog in het tijdperk harer eerste wording bevindt. Er bestaat namelijk een groot aantal van talen, die in de beide genoemde groepen geene

Digitized by Google

plaats kunnen vinden, dewijl zij noch Arisch, noch Semitisch zijn. Naarmate men het onderzoek voortzette groeide de bonte menigte van dialekten aan, die hardnekkig weigerden onder de zoo even vermelde groepen gerangschikt te worden. Wortels, uitgangen, of gemis van uitgangen en verbuigingen, wetten van woordvoeging, alles werd bij deze afwijkend, verschillend, strijdig en in tegenspraak bevonden. Men zocht voor die weerspannelingen een naam, en men beproefde ze *Anarische*, d. i. niet-arische, talen te noemen, doch dat ging niet; want zij waren evenzeer *Asemitisch*, niet-semitisch.

Men zocht dan een ander woord. En men vond in de Sanskriet en Iranische monumenten tegen het woord *Ariër* het woord *Toeraniër* over staan, bij wijze van tegenstelling. Dit woord is afgeleid van *toera*, een oud wortelwoord, dat van gelijke beteekenis is met omzwerving, rondzwerving. Zoo had men dan eindelijk ook voor de derde talengroep, op wier vorming men zich met den grootsten ijver toelegt, eene geschikte benaming gevonden; zij zal voortaan de *Toeranische* heeten.

Het is onbegrijpelijk wat de geleerden gezwoegd hebben om deze groep grondig te bestudeeren. De Finlander Castren veroordeelde zich tot een langdurig verblijf onder de verschillende stammen der Siberiërs, een Vambery, een Radloff, getroostten zich de grootste ontbeeringen en opofferingen in den dienst der zelfde wetenschap. Max Müller kon reeds zes zuidelijke klassen van Toeranische dialekten vaststellen, waarvan er vijf behooren aan Azië en één aan Oceanië, namelijk de Maleische en Polynesische klasse, ook bepaalde hij de noordelijke klassen, waaronder men de *Tartaarsche* talen opmerkt. Leon de Rosny, professor van het

Digitized by Google

Japaneesch aan de Keizerlijke Bibliotheek verzekert »dat het Japaneesch overeenkomt met het oud Chineesch en groote verwantschap heeft met de *Tartaarsche* talen." Alle dialecten van Azië zouden dus nu reeds gerangschikt zijn en eene plaats verworven hebben in de drie groote groepen, de Semitische, de Arische en de Toeranische.

Welk een vooruitgang sedert Klaproth en Balbi! De eerste telde in zijn *Asia polyglotta* 23 afzonderlijke groepen; de laatste, die 15 jaren later optrad, gaf in zijn *Atlas ethnographique* nog 8 zelfstandige Aziatische groepen meer. En thans zijn er slechts tien klassen of ondergeschikte groepen, die allen tot de drie groote familiën of hoofd-groepen zijn terug gebracht!

Een verbazenden weg heeft men dus sedert 50 jaren afgelegd. Maar zal de wetenschap hare taak in onze eeuw ten einde brengen en tot eene volledige afronding en bepaling der derde hoofdgroep geraken? Wij weten het niet. De geleerden zelven, de gezaghebbenden weifelen, durven niets verzekeren; zij hopen slechts en werken ijverig aan hunne taak voort.

Wat zal het eindresultaat wezen? Geen ander dan dat zij ons in de taal der wetenschap, gelijk zij reeds Sem en Japheth hebben genoemd, ook nog den derden stamvader van het thans op aarde levend menschdom verkondigen, namelijk Cham! Zij zullen dus in de taal hunner studie eigen de verzekering komen brengen dat een woord der door hen vaak miskende H. Schrift de laatste oplossing is van het raadsel der taalverscheidenheid, een woord dat in verhevén beknoptheid het eindresultaat van hun omslachtig en geduldig onderzoek in dezer voege uitspreekt: »Deze drie zijn de »zonen van Noë: en door hen is geheel het geslacht

Digitized by Google

»der menschen over gansch den aardbodem verspreid »geworden." (Gen. IX: 19.) 1).

Hoe het zij de vergelijkende taalstudie zal even als alle overige menschelijke wetenschap, hoe weinig vriendelijk hare beoefenaren ook jegens de Openbaring mogen gestemd zijn, voor de onomstootelijke waarachtigheid dier Openbaring getuigenis moeten afleggen.

Ook hier geldt: alle wegen leiden naar Rome! want alle wetenschappen voeren naar de waarheid, ondanks en in weerwil van de neiging en den toeleg van velen die haar beoefenen. Als andere Balaäms mogen deze genegen zijn de waarheid te vloeken, telkens worden zij tot zegening gedwongen; immer ontperst de wetenschap de lofprijzing en zaligspreking aan hunne weerspannige lippen: »Hoe schoon zijn uwe tabernakelen o Jakob, uwe tenten o Israel!" Hoe schoon zijt gij o Kerk Gods! — Ja, als een onverwinlijk legerkamp te

1) Wij wilden hier slechts het belang aantoonen van het *Sanskriet* voor de *vergelijkende taalstudie*, en daartoe was het toereikend de verhouding aan te wijzen van het Sanskriet tot de Arische, Semitische en Toeranische talengroepen. — De vermelding van hetgene er met meerderen of minderen grond aangaande de *oorspronkelijke taal* des menschdoms, de gemeenschappelijke moeder van het Arisch en van de daarmee verwante en niet verwante talen, in het midden werd gebracht, ligt dus buiten ons plan. — Wil men echter zich eenig denkbeeld vormen van de bedrijvigheid, waarmede de geleerden, de Openbaring huldigend of bestrijdend, verschillende theorieën hebben beproefd ter verklaring van den oorsprong en de ontwikkeling der taal des menschdoms en van het ontstaan der onderscheidene talen, dan leze men de met talent geschreven opstellen in de *Katholiek* over: „de wording der taal en der menschen" en „die Sprachverwirrung zu Babel, von Franz Kaulen." (Jaarg. 1869. Deel LV, blz. 281, 349; en D. LVI, blz. 205).

Digitized by Google

midden van woestijnen aangelegd, wiens blanke tenten door Gods handen werden gepaald, zoo wel bevestigd en wel geordend zijt gij. Uwe grondveste is waarheid! Geen wetenschap vreest gij, want vroeg of spade is waarheid hare uitkomst. Voegt die nieuw te voorschijn gebrachte, door de wetenschap veroverde waarheid geen nieuwe kracht en sterkte toe aan uwe welgelegde grondslagen, toch doet ze uwe bewoners hun geluk meer waardeeren, en opent zij voor hen die nog verre zijn van u, een nieuwen weg om tot u te komen!

Zoo ging het der aardkunde, der geologie. Vruchteloos doorwoelde zij de diepste schichten der aarde om het menschdom ouder te doen zijn dan de Schrift leert. Met haar wanhopig pogen, dat geen enkel menschelijk vóórhistorisch fossiel aan het daglicht kon brengen, legt zij juist voor die waarheid, welke zij wilde bestrijden, het schitterendste getuigenis af!

Niet anders is het met de leer van Darwin. De vurigste aanhangers van zijn systeem hebben geen enkelen deugdelijken bewijsgrond kunnen leveren, waarmede zij een duimbreed de grenzen door de natuur aan de verschillende diersoorten gesteld, vermochten te verplaatsen. Alleen heeft men, en hierin bestaat de waarde van zijn systeem, overtuigend kunnen aantoonen de verwonderlijke verscheidenheid van eigenaardigheden en van rassen die er binnen den kring der soort kunnen ontstaan of verkregen worden. Daarmede heeft hij een niet genoegzaam gewaardeerd bewijs geleverd voor de afstamming der verschillende menschenrassen van twee personen; en voor immer en voor goed het denkbeeldig bezwaar van oppervlakkige betweters te niet gedaan, als ware de verscheidenheid onder de menschen te groot, dan dat het bericht der H. Schrift, volgens hetwelk alle geslachten

Digitized by Google

der aarde van twee stamouders herstammen, kon worden gehandhaafd. Dus ook langs dien weg diénde de wetenschap, al wilden hare beoefenaren het tegendeel, de Openbaring.

Eveneens is het met de volkenstudie, de ethnografie, de trouwe bondgenoote der vergelijkende taalstudie. Zij klimt met de haar eigen middelen de stroomen der volken opwaarts, die vân uit den omtrek des koninkrijks Hérat den Indischen Caucasus afdaalden om de wereld te bevolken, om ze alle tot de drie bronnen waaruit zij gesproten zijn, terug te leiden.

De wetenschap voert alzoo, op welk gebied zij ook trede en in welke richting zij hare krachten beproeve, ten laatste tot hooger waardeering en volkomen zegepraal der Openbaring!

Hoe groote verdiensten de taalgeleerden in de laatste 50 jaren zich betrekkelijk de studie van het Sanskriet mogen verworven hebben, toch moeten we tegen eenzijdige oordeelvelling en overdrijving op onze hoede zijn. Mannen zelfs van overigens edele gezindheid, zoo als b. v. Max Müller, maken zich schuldig aan onnauwkeurigheid, indien zij zonder voorbehoud de verzekering neerschrijven dat voor vijftig jaren de Veda's nog geheel onbekend waren en er niet één geleerde voor dien tijd in staat was één regel van de Veda's te vertalen. Zijn we billijker of althans voorzichtiger en doen we aan oudere en nieuwere beoefenaars der Indische talen gelijk recht wedervaren. Geven we te dien einde eene korte schets van wat er vroeger en later is verricht op het gebied der Indische taalstudie, en vergeten we niet bij het waardeeren der pogingen door onze tijdgenooten in het werk gesteld, tevens hulde te brengen aan wat vóór hen reeds door anderen werd beproefd.

Digitized by Google

II.

HISTORISCH OVERZICHT DER INDISCHE TAALSTUDIE.

Het Sanskriet, de heilige en geleerde taal van bramaansch Indië is thans eene doode taal. Zij is echter de moeder der talen, die nu nog in nagenoeg geheel de noordelijke helft van dat land gesproken worden, dus van het Bengali, Hindi, Panjati, Goezerati, Maratha. De talen der meer zuidelijke stammen, zooals het Tamiel, Teloega, Canara en Malagala zijn van een geheel anderen oorsprong; deze behooren niet tot de Arische talengroep en worden onder de Toeranische gerekend. Het Sanskriet staat ongeveer in dezelfde verhouding tot de noordelijke thans in zwang zijnde talen van Indië, als waarin het Latijn staat tot de zuidelijke talen van Europa. En de invloed dien het Latijn op de noordelijke talen van Enropa heeft geoefend is eenigermate gelijk aan dien, welken het Sanskriet op de zuidelijke talen van Indië heeft doen gelden.

Naar het schijnt, zijn de woorden en de taalregels, die nu als het meest klassieke Sanskriet worden beschouwd aan de taal ontleend, die gedurende de laatste zes eeuwen vóór onze jaartelling door de beschaafde standen of kasten van noordelijk Indië gesproken werd.

Als doode taal wordt het Sanskriet nu nog door de Indische Pandita's of geleerden beoefend. De algemeene verarming der Indische bevolking echter onder een vreemd bestuur en het daarmee gepaard gaand verval der inlandsche litteratuur en godsdienst, doen die geleerden allengs zeldzamer worden.

Digitized by Google

De Portugeezen, die het eerst van alle Europeanen, een gedeelte des lands veroverden, schijnen zich minder om het Sanskriet te hebben bekommerd.

De Jesuïten echter, die na de wondervolle veroveringen door den grooten Apostel der Indiën en zijne gezellen behaald, in weerwil der ijverigste pogingen, waarmede zij Xaverius' werk trachtten voort te zetten, door de losbandigheid en het ergerlijk gedrag der Portugeezen in hun heilvol bekeeringswerk gehinderd werden, waren genoodzaakt om naar nieuwe middelen uit te zien, ten einde de allengs tegen het Christendom ingenomen gemoederen der Indiërs weer voor het Evangelie te winnen. Immers de aanvankelijk onbesmette naam der Portugeezen was tot ergernis geworden onder de Indiërs. De Brahmanen hadden van hunne zijde niets onbeproefd gelaten, om den ontwaakten afkeer aan te wakkeren en dien tegen den Christennaam te richten. Een Portugees en Christen te zijn of een *prangui* was voortaan één en hetzelfde, en de geringste gemeenschap met een Portugees, met een *prangui*, was de laagste trap van schande.

Roberto de' Nobili of de Nobilibus, de spruit van een edel Italiaansch geslacht, de neef van Kardinaal Bellarminus en bloedverwant van Paus Marcellus II, vond het middel en bracht het met verwonderlijken moed in toepassing. Hij sprak tot zich zelven: »Gelijk de H. Paulus alles voor allen geworden is om allen voor Christus te winnen, zoo wil ik Indiër wezen om de Indiërs zalig te maken." Met de goedkeuring van den Aartsbisschop van Cranganore en van zijn onmiddellijken Overste, begaf hij zich tot de Brahmanen en zeide hun: »Ik ben geen *prangui*, noch ook een *Portugees*, maar een Romeinsche *raja*, dat is een lid van den hoogsten rang des adels; ik ben ook een *Saniasi*

Digitized by Google

d. i. een wijze boeteling die aan de wereld en hare genoegens heeft vaarwel gezegd." En alles wat hij zeide was, zoo als de protestant Irving opmerkt, letterlijk waar.

Pater de' Nobili had dus besloten de levenswijze der Brahmaansche boetelingen te volgen en zich bijgevolg aan de grootste verstervingen toe te wijden, opdat hij alzoo toegang zou verkrijgen tot de hoogste kasten der Hindoe's. In plaats van onder de Paria's slechts eenige minder invloedrijke bekeeringen tot stand te brengen, wilde hij zich de gelegenheid verschaffen om de Brahmanen, en met en door hen de overigen, voor het geloof te winnen. Hij slaagde boven zijne verwachting, want weldra werd hij allerwege geroemd als de groote SANIASI 1) uit het Westen, en geleerden en vorsten beschouwden het als eene eer tot hem te worden toegelaten, of hem te mogen ontvangen.

Het onderwerp dat ons thans bezig houdt, gedoogt geen breede uitweiding over de ontberingen, die P. Roberto zich moest getroosten. Het minste was wel, dat zijn voedsel voortaan slechts bestaan zou uit een weinig rijst en eenige bittere kruiden, die hij slechts eenmaal daags nuttigde. Zwaarder echter viel het hem dat hij zich van zijne medebroeders moest afzonderen, want als Brahmaan moest hij alle verkeer vermijden met hen, die zich onder de Paria's mengden.

---

1) De titelplaat stelt het gewaad der Saniasi's voor, gelijk dit ten tijde van P. de' Nobili en van P. de Britto door de Missionarissen der hoogere kasten werd gedragen. Het koord als onderscheidingsteeken der edele kasten, legden de Indische Saniasi's dikwerf uit nederigheid af. Hunne kleeding was niet immer en overal dezelfde, maar naar gelang van tijden en plaatsen aan wijziging onderhevig.

Digitized by Google

Om zijn rang en aanzien te handhaven was het noodzakelijk, dat hij zich met den meesten ijver toelegde op de taal, bij de hoogere kasten in zwang; en dat hij zich daarin met de meeste zuiverheid wist uit te drukken. Ook mocht hem eene grondige kennis der bij hen hooggeschatte boeken niet ontbreken en was het wenschelijk, dat hij uit de beroemdste van deze eenige stukken, vooral verzen, kon voordragen.

Dit alles eischte studie, en ongetwijfeld ook studie van het *Sanskriet*. Zijne pogingen werden echter met den besten uitslag bekroond. Want weldra kon hij een tal van werken in het Tamiel te boek stellen, die ruim voorzien waren van Sanskriet-uitdrukkingen ten blijk zijner gemeenzaamheid met die hooggevierde Indische taal. Zijne bedrevenheid in die taal was zoo groot, dat men er geen bezwaar in vond om hem voor den schrijver te houden van een Sanskriet boek, dat een tijd lang gegolden heeft als een echt product van oud-indischen oorsprong.

Te curieus was de misgreep der geleerden, die zich door hunne ietwat overdreven liefhebberij voor Indië en hunne onaangename stemming jegens de Openbaring om den tuin lieten leiden, dan dat wij dien hier onzen lezers niet in het geheugen zouden terugroepen. Bij de neiging, die de wetenschap maar al te licht en niet het minste in onze dagen verraadt om zich zelve boven mate te verheffen, is het zeer nuttig, ja zelfs noodzakelijk, dat zij soms door de herinnering aan een of andere minder eervolle ontmoeting, aan deze of gene wel verdiende vernedering, een weinig op hare plaats gesteld worde. De prikkel eener heilzame schaamte doe haar eindelijk de noodzakelijkheid gevoelen van de beoefening eener gepaste zedigheid.

In het laatst der vorige eeuw dan werd door Sainte-

Digitized by Google

Croix een Indisch werk in het licht gegeven, dat allerduidelijkst zuivere Christelijke leerbegrippen bevatte.

Dat boek verscheen in 1728 onder den titel van »*Ezour-Veda* of oude Commentaire van den Veda" 1). Voltaire zegevierde en greep dat boek als een middel om er eens duidelijk en beslissend mee te bewijzen dat de leerstukken des Christendoms aan de heidenen ontleend waren. Hij verklaarde dat het ontzettend oud was en vervaardigd door een Brahmaan van Seringham. — Doch wat geschiedde er?

Sir Alex. Johnston stond aan het hoofd der Justitie op Ceylon. Men had hem opgedragen een wetboek te vervaardigen voor de inboorlingen des lands. Deze wenschte nu de beste Indische boeken te raadplegen en zich vooral te vergewissen omtrent de echtheid van den Ezour-veda. Hij deed dus de nauwkeurigste nasporingen in de gewesten van het zuiden, won berichten in bij de beroemdste pagoden en vooral bij die van Seringham; doch alles was te vergeefs; men kon hem geene inlichtingen geven noch over den Brahmaan, noch over het werk, dat dezen werd toegeschreven. Te Pondichéry gekomen verkreeg hij verlof van den Gouverneur, graaf Dupuis, om de manuscripten van de bibliotheek der Jesuïten, welke sedert het vertrek dier Vaders uit Indië onaangeroerd gebleven was, te mogen onderzoeken. Onder die manuscripten vond hij tot zijn niet geringe verrassing den Ezourveda in het Sanskriet en in het Fransch. — De heer

1) De volledige titel luidt: „L'Ezour-Védam, ou ancien Commentaire du Védam, contenant l'exposition des opinions religieuses et philosophiques des Indiens; traduit du samscretam par un brame; revu et publié avec des observations préliminaires, des notes et des éclaircissements. Iverdon, de Félice 1778 in 12°, 2 vol.

Digitized by Google

Ellis overste van het Collegie te Madras onderzocht het boek met de meeste nauwgezetheid en bracht tot aller verbazing aan het licht, dat de Sanskriet-tekst niet vroeger dan in 1621 vervaardigd was geworden met het doel om het Christendom bij de Indiërs gereeden ingang te verschaffen, en wel volgens hem door den geleerden en vromen Missionaris Roberto de'Nobili!

Franciscus Ellis gaf zelf rekenschap van zijne gewichtige ontdekking in het XIVe deel van de Asiatic Researches, editie van Calcutta, in eene memorie onder den titel van »*An account*" enz. (Verhaal der ontdekking van eene moderne navolging der Veda's, gevolgd van opmerkingen over de ware Veda's). »Het was de algemeene traditie, dus meldt hij, der voornaamste Hindoe's van Pondichéry die tot het Christendom bekeerd waren, dat de Ezour-veda het werk was van P. de' Nobili. Die Missionaris, zoo gaat hij voort, »is onder den naam van *Tatoua-Bodha-Souam* bij Hindoe's en Christenen bekend als de schrijver van vele uitmuntende werken van polemische theologie in het Tamiel. 1) De stijl zijner boeken onderscheidt zich

---

1) Eene opgave van P. de Nobili's voornaamste werken in het Tamiel, wier stijl volgens de geleerdste Indiërs van klassieke volmaaktheid getuigt, moge hier volgen:

Candam, 4 lijvige boekdeelen, die bijna een volledige theologie vormen.

Uittreksel van het voorgaande met 32 meditaties.

Attoumanireiana (wetenschap der ziel). Een philosofisch werk tegen de zielsverhuizing, rijk voorzien van Sanskriet uitdrukkingen en samenstellingen ter aanvulling van het Tamiel.

Touchana-adikkara (wederlegging van laster). Hij vernietigt in dit boek alle tegenwerpingen der Indiërs tegen den Christelijken godsdienst.

Gronden van geloofwaardigheid van den gods-

Digitized by Google

door een veelvuldig gebruik van Sanskriet-termen. De schrijver stelt de woorden, waarmede hij de godsdienstige waarheden en de afgetrokkenste begrippen wil uitdrukken, samen en wijzigt ze met eene gemakkelijkheid van vinding en eene vaardigheid, die diepe kennis der talen verraadt, waaraan hij die woorden ontleent. Het is bijgevolg niet twijfelachtig, of hij was wel de man, die dit boek vermocht te schrijven, dat door de Hindoe's als het zijne wordt genoemd." — Ellis maakt melding van nog eene andere navolging der Veda's uit den nieuweren tijd en aarzelt niet ook deze op den naam van P. de' Nobili te plaatsen. — Al deelen de geleerde en naauwlettende vervaardigers van de *Bibliotheek der schrijvers van de Sociëteit van Jesus*, Aug. en Al. de Backer S. J., het gevoelen van den heer Ellis niet, als ware de Ezour-veda werkelijk een gewrocht van P. de' Nobili, dan is het evenwel een

---

dienst door God geopenbaard, tot zaligmaking der menschen.

Geestelijke fakkel ter onderscheiding van waarheid en leugen.

Zamenspraken over het eeuwig leven.

Regels van volmaaktheid voor jeugdige maagden, maar vooral voor de weduwen die den religieuzen staat willen omhelzen. Bij het diep geworteld vooroordeel, dat de weduwe een tweede huwelijk verbood en haar aan velerlei ellende prijs gaf, was voor haar de religieuze staat veelal een welkome en veilige haven.

Geestelijke gezangen. P. de' Nobili had spoedig de buitengewone voorliefde der Indiërs voor poësie opgemerkt en hij maakte aanstonds van de kracht, die zij op hunne gemoederen oefende, gebruik in het belang van den waren godsdienst. Deze verzameling bevat liederen ter eere van de H. Drievuldigheid, Christus en de H. Maagd.

Vgl. Bibliothèque des Ecrivains de la Compagnie de Jésus par les P.P. Aug. et Al. de Backer, IV Série.

Digitized by Google

onbetwistbaar feit dat de Ezour-veda vervaardigd werd door P. de' Nobili's tijd- en ordegenooten. De nederlaag van Voltaire en zijne geestverwanten blijft derhalve volledig en onverminderd.

Het was overigens volkomen in overeenstemming met de vindingrijke liefde van den grooten de' Nobili dat men den Ezour-veda aan hem toeschreef. Hij had namelijk, zoo als hij zelf in een zijner brieven mededeelt, opgemerkt, dat er oorspronkelijk vier Veda's moesten geweest zijn. De Brahmanen door hem geraadpleegd bekenden dat zij slechts drie Veda's bezaten en verhaalden dat de vierde verloren was gegaan, en niemand geleerd of heilig genoeg was om die terug te kunnen vinden. Ook stemden zij toe dat de drie Veda's, die men bewaard had niet toereikend waren om den mensch het ware leven te schenken. Gelijk Paulus derhalve den Atheners den onbekenden God verkondigde, zoo verkondigde de' Nobili den Indiërs den onbekenden, den eenig waren Veda.

Zijn zegenrijk werken was echter niet zonder moeilijkheden en deze ontsproten juist uit den eigenaardigen weg door hem ter bekeering der Indiërs ingeslagen. Ondervond hij eenigen tijd hoogst onaangename en zijn heilvol streven belemmerende tegenspraak naar aanleiding der zoogenoemde *Malabaarsche gebruiken*, hij mocht echter ook den troost smaken dat zijn gedragslijn door het hoogste gezag in de Kerk, door Paus Gregorius XV, ten jare 1623 werd goedgekeurd. Later, namelijk in 1744, breidde Benedictus XIV de goedkeuring van Gregorius in die mate uit, dat hij aan de Jesuïten volle vrijheid verleende om twee klassen van Missionarissen in Indië te mogen vormen, waarvan de eene zich zou belasten met de bekeering en het bestuur der edele kasten en de andere met de leiding der Paria's.

Digitized by Google

Na 42 jaren lang in Madura met volhardenden ijver gearbeid te hebben, begaf hij zich wegens verzwakte gezondheid naar het collegie van Djafnapatna in het noorden van Ceylon gelegen en leefde er in stille afzondering. Later nam hij zijn intrek in het collegie van Meliapour, eene stad op de kust van Coromandel. Daar bracht hij de laatste vijf jaren van zijn werkzaam leven door, zich onvermoeid bezighoudend met het schrijven van boeken in de Indische talen, waarover hij zulk een uitstekend meesterschap zich had eigen gemaakt.

Tot loon van zijn onverdroten en volhardend werken mocht hij, gelijk de protestant Irving opmerkt, op den avond zijns levens in iedere belangrijke plaats van zuidelijk Indië eene kerk zien rijzen. De apostolische loopbaan in 1606 door hem aanvaard, besloot hij ten jare 1656 met een zaligen dood.

Zijne voetstappen drukte P. Emmanuel Martinz, s. j. die gelijktijdig met hem werkzaam was. In 1625 kwam hij in Cochin aan en begaf zich van daar naar Madura, alwaar hij als Saniasi der brahmaansche kaste optrad. Na een dertigjarig leven van de grootste ontbering en inspanning stierf hij op 63jarigen leeftijd te Tirouchirapalli in 1656. In weerwil der aanhoudende moeielijkheden en vervolgingen, die hij voor het geloof leed en zijner veelvuldige tochten vond hij tijd om een tal van werken te schrijven in het Tamiel; b.v. eene samenspraak tusschen een Christen en een heiden; eene verhandeling over het Geheim der Allerh. Drieëenheid; eene christelijke leering naar Kard. Bellarminus en P. Marcus Georgius bewerkt, enz.

Een wonder echter van taalkennis zag het christelijk Indië weldra in den beroemden P. Joseph Constant Beschi s. j., die in 1680 te Chatillon geboren, den 21

Digitized by Google

October 1698 in de Société trad en reeds in 1700 zijn werkking in Indië begon. Hij bezat het Italiaansch Hebreeuwsch, Grieksch, Latijn en Portugeesch, waarop hij zich met de meeste zorg te Rome had toegelegd, volkomen. Spoedig verwierf hij een uitgebreide kennis van het *Sanskriet* en van het *Telenga*. Hij legde zich echter bij voorkeur toe op het *Tamiel*. In vijf jaren tijds had hij zich daarin alle kennis, die zelfs door een Hindoe kan verkregen worden, zoo in poëzie als in proza eigen gemaakt. Van nu af wijdde hij zich twintig jaren lang uitsluitend aan het onderzoek en de grondige studie van de voornaamste Tamielsche schrijvers, zoo als *Tirouvallouvar*, *Camben*, *Tolcappianan* en andere.

Gelijk zijne zoo even genoemde ordebroeders voegde hij zich van den aanvang af naar de Indische gebruiken, en onthield hij zich volkomen van vleesch en visch, nam slechts één maaltijd daags, en liet zich immer door vier jonge, door hem tot het geloof bekeerde Hindoe's vergezellen, die hem overal volgden en voor het weinige zorgden, wat hij behoefde. Hij stemde alzoo de gemoederen der Indiërs ten zijnen gunste en de huizen der hoogste kasten stonden aanstonds voor hem open. Weldra was hij in staat gesteld om den aanbouw van onderscheidene kerken te kunnen ondernemen. In eene dier kerken, namelijk in die van Conacoupa plaatste hij met de toestemming van den Bisschop van Maïlapour een Madonna-beeld, dat naar Indische wijze gekleed en getooid was en stelde er eene novene in ter eere der H. Maagd, die heden nog met ijver wordt gevierd. Ook vervaardigde hij 15 hymnen, die daar nog immer tijdens de novene gezongen worden.

Gelijktijdig met zijne overige werkzaamheden, ontwikkelde Beschi een inderdaad verbazingwekkend talent

Digitized by Google

en eene onuitputtelijke vruchtbaarheid als schrijver. Hij vervaardigde eene overgroote menigte van gedichten, die volgens de bloemrijke uitdrukking der Indiërs *»schitteren als eene zon van wetenschap op den kruin van een gouden berg.«* Zijn voornaamste dichtwerk was de *Tambavani.* Het bevat 3615 verzen (padels), is verdeeld in 36 zangen (padalam's), en verscheen voor de eerste maal in 1726. De dichterlijke tijdgenooten des schrijvers, die het werk konden beoordeelen, wilden aanvankelijk niet gelooven dat het door een Europeaan gemaakt was. Beschi voegde er tot verduidelijking nog twee verklaringen aan toe, eene in verzen en een in proza.

Van nu af werd Beschi's naam in Indië hoog gevierd; tot teeken van erkentelijkheid schonk men hem den titel van *Viramamouni* (hooggeleerde man), terwijl hij tot dusverre *Daïranada Souani* (standvastige vader) geheeten had. Weldra volgden nog vier grootere werken in verzen en een menigte van kleinere gedichten.

Ter vergemakkelijking zijner dichterlijke werkzaamheden had hij zich van vijf jeugdige Hindoe's, zijne leerlingen, omgeven. Vier hunner schreven, terwijl hij de verzen dicteerde; ieder van deze schreef van elke strofe, die telkens uit vier regels bestond, slechts één regel op een palmblad. De vijfde verzamelde de dictaten en schreef ze ordelijk over. Een enkele schrijver toch, hoe vlug overigens ook, ware niet in staat geweest alles alleen op te teekenen wat hij dicteerde; zoo gemakkelijk en mild vloeiden zijne verzen. Des avonds, alvorens zich ter ruste te begeven, liet hij de dictaten van dien dag voorlezen en verbeterde hij wat hem minder juist of onvolkomen scheen.

Talrijker nog dan zijne dichterlijke werken waren

Digitized by Google

de boeken die hij in ongebonden stijl schreef. Ook liet hij niets onbeproefd om de studie van het Tamiel voor zijne mede-missionarissen te vergemakkelijken. Tot dat einde bracht hij de bestaande spraakkunsten, die allen in het hooger Tamielsch dialect (sen tamiel) geschreven waren, over in het lager tamielsch (ilan tamiel). Eveneens schreef hij een woordenboek van het Tamielsch. Hij stelde bovendien eene spraakkunst samen voor het *Kodoun-tamiel*, de gewone volkstaal, die door iedereen in Malabar verstaan en gesproken wordt en waarvan nog geen enkele regel was vastgesteld. — Zijn meesterstuk echter onder het opzicht van taalstudie was volgens de geleerde Indiërs zijn *Sadour-agaradi* of viervoudig woordenboek, dat geheel door hem in het Tamiel werd geschreven en als een hoogst merkwaardig en kostbaar werk door deskundigen wordt geroemd, waaruit eene ongemeene eruditie en de uitgebreidste kennis der taal en der klassieke schrijvers, die haar bezigden, blijkt.

De onvermoeide Missionaris en ijverige taalvorscher 1)

---

1) Om zijne verbazende werkzaamheid te doen blijken geven we hier eene lijst zijner voornaamste *proza*-werken:

Védiar Oujacam, gids der geestelijken. 1727.

Niana Ounartel, geestelijk onderricht, 1727; en behandelt zeer breedvoerig de vier uitersten.

Veda Vilacam; eene controverse, 1728.

Bedagam Aroutel; wederlegging van een boek getiteld: „Schisma der Katholieke Kerk."

Tonoul Vilacam d. i. verklaring van den ouden *tonoul* of spraakkunst, 1730.

Sadour agaradi, viervoudig woordenboek, 1732.

Tirousabey Kanida, kerkelijke kalender. Het is een astronomisch werk, waarin hij de resultaten neerlegt van zijn onderzoek naar de twee astronomische stelsels van Indië, namelijk het *Vaquiam* der zuidelijke en het *Citantam* der

Digitized by Google

vormde het plan om het hof van den Nabab *Sanda-Saheb*, die toen te *Tritchirapalli* regeerde, te bezoeken. Hij begon nu het Persisch en het Turksch te bestudeeren en in drie maanden tijds kon hij beide talen vloeiend spreken en schrijven. De Nabab ontving hem met ongemeene welwillendheid; en opgetogen over zijne uitstekende talenten schonk hij hem den vereerenden titel van *Ismat Saniasi* of boeteling zonder smet. Vier dorpen ten noorden der rivier Kolladam gelegen, waarvan de jaarlijksche opbrengst 12,000 ropyën of ruim 14,000 gulden bedroeg, werden hem namens den vorst ten geschenke aangeboden. Bovendien benoemde hem Sanda-Saheb tot zijn eersten minister of *divan* en gelastte hem aan het hof te blijven.

De nieuwe kring hem door den vorst aangewezen

---

noordelijke gewesten. — Hij schreef ook een werk over de Indische *geneeskunde*, doch is nog niet terug gevonden.

Eene spraakkunst voor het Kodoun tamiel (gewoon dialekt), in 1732 gedrukt.

Eene spraakkunst voor het Sen tamiel (hooger tamiel), 1730.

Een Latijnsch-Portugeesch-Tamielsch woordenboek.

Een Tamielsch-Latijnsch woordenboek.

Eene spraakkunst van het Telenga, met Latijnsche vertaling.

Een Commentaar op de Koural's van Tirouvallouvar in het Tamielsch en het Latijn. — De geleerden betreuren het zeer, dat de Latijnsche commentaar nog niet is teruggevonden.

Vamen Saritiram of Geschiedenis.

Volgens de India orientalis Christiana van P. Paulinus a S. Bartholomaeo bezit de keizerlijke bibliotheek van Parijs nog verscheidene werken van P. Beschi en ook van P. de' Nobili in manuscript.

(Zie verder P. P. de Backer t. III, 157—164).

Digitized by Google

was, wel verre van zijn hoofddoel te schaden daaraan veeleer bevorderlijk, want ijveriger dan ooit legde hij zich toe op het prediken, zielen bekeeren en schrijven. Zeer gaarne wikkelde hij zich in een vertrouwelijk onderhoud met geleerde Indiërs. Hij was dan ook weldra van een menigte saniasi's, pandaram's en andy's omgeven, die hem tallooze vragen stelden over zijn lievelingslectuur, namelijk over de Koural's van den geleerden Tirouvallouvar, over Naladi, Sintamani en over de Ramâjana van Camben. En bijna immer was de bekeering zijner ondervragers het gewenschte gevolg van hunne aanvankelijk meer letterkundige dan godsdienstige gesprekken.

In 1746 stierf de volijverige Missionaris en ook door de niet bekeerde Indiërs hoog geschatte taalgeleerde te Manapar, na 46 jaren in Indië te hebben gewerkt. De twee laatste jaren zijns levens had hij aan het kuischen zijner werken gewijd, die tot op den huidigen dag zoo bij de Christenen als bij de Heidenen van Indië klassiek gebleven zijn, terwijl de laatsten even dikwerf spreuken uit Beschi's boeken aanhalen, als uit die van hunne meest gevierde geleerden.

Met P. Beschi was gelijktijdig P. JOANNES ERNESTUS HANXLEDEN S. J. in Malabar werkzaam, alwaar hij in de stad Pashur, of Palur den 20 Maart 1732 tot een beter leven overging. Hij legde zich met uitstekenden ijver toe op de studie van het *Sanskriet* en schijnt daarvan even als de vorigen, de grootspraak onzer niet in zedigheid uitmuntende geleerde tijdgenooten ten spijt, wel iets meer »dan één regel gelezen te hebben." Door twee Brahmanen bijgestaan beoefende hij die taal met het beste gevolg. De werken, door hem in handschrift nagelaten zijn de blijvende gedenkteekenen der kennis van het Sanskriet en van de

Digitized by Google

gewone Malabaarsche taal, die hij zich had weten te verwerven.

Zijne manuscripten bevinden zich in de bibliotheek van de Propaganda te Rome en worden door den geleerden Carmeliet P. Paulinus a S. Bartholomaeo met lof vermeld in zijn *Examen historico-criticum* van de Indische Codices dier Romeinsche bibliotheek. De geleerde orientalist merkt op dat »P. Hanxleden zeer bedreven was in het Sanskriet, zoodat niemand der Europeanen met hem onder dit opzicht kon vergeleken worden" (blz. 23). De heer Johan Gildemeister brengt eveneens in zijn *Bibliothecae Sanskritae Specimen* in 1847 te Bonn uitgegeven hulde aan Hanxleden's Sanskriet kennis.

De voornaamste werken van P. Hanxleden zijn: 1. Zijne *Grammatica Grandonica*, waarin hij de regels van het Sanskriet uitlegt. Hij vervaardige deze spraakkunst (de eerste *Sanskriet-grammaire*, die door een Europeaan geschreven werd), naar de Brahmaansche spraakkunst *Sidharuba* geheeten; 2. een *Malabaarsch-Portugeesch* woordenboek; 3. een *Sanskriet-Portugeesch* woordenboek; 4. *Nala*, of de vier uitersten in Malabaarsche verzen; en 5. *Pana*, of het leven van den Verlosser eveneens in Malabaarsche verzen.

Geen geringeren roem verwierf zich de verdienstelijke P. Coeurdoux s. j. onder het opzicht der Indische taalstudie en inzonderheid der studie van het *Sanskriet.*

Hij was omstreeks 1757 in Carnate werkzaam en schreef een tal van brieven over verschillende onderwerpen de kunsten en wetenschappen in Indië betreffende, waarvan er eenige gevonden worden in de *Memoires de littérature de l'académie royale des inscriptions et belles-lettres t. XLIX.*

Het is ongetwijfeld een zeer belangrijk feit in de

Digitized by Google

geschiedenis der taalstudie, dat hij reeds vóór William Jones en vóór Bopp de verwantschap van het Sanskriet met de Europesche talen heeft opgemerkt. Men noemt den nederigen P. Coeurdoux niet, en toch is het zeker, dat hij vóórdat eenig ander Europeesch geleerde op die gedachte kwam, zijn gevoelen openlijk heeft kenbaar gemaakt aan de Academie van inscriptie's en fraaie letteren te Parijs. Immers in eene memorie in 1767 door hem den eerw. Barthélemy toegezonden, stelde de Missionaris der Academie de volgende vraag: »*Hoe komt het, dat de Sanskriet-taal zulk een groot aantal van woorden bevat, die haar gemeen zijn met het Latijn en Grieksch en vooral met het Latijn?*" Na vier lijsten van woorden en grammatikale vormen overgelegd en eenige zijner vergelijkingen met redenen omkleed te hebben lost hij zelf zijne vraag op en besluit tot de oorspronkelijke verwantschap der Hindoe's, Grieken en Latijnen. In een volgenden brief, die in 1768 ter Academie werd voorgelezen en eerst in 1805 werd gedrukt, zegt hij *ook overeenkomst ontdekt te hebben tusschen het Sanskriet, het Duitsch en het Slavonisch.*

P. Coeurdoux maakt in zijne brieven melding van den letterkundigen arbeid van vele zijner orde-broeders en noemt onder anderen eenige Sanskriet-verzen van P. Calamette, een Sanskriet-grammatica van P. Pons, een Veda door P. Mosac vertaald, enz.

Reeds meermalen vermeldden we onder den naam van P. Paulinus a Sancto Bartholomaeo den beroemden Indoloog Joannes Philippus Werdin. Den 25 April 1748 te Hof bij Manersdorf in Oostenrijk geboren, trad hij op twintigjarigen leeftijd in de Orde der Carmelieten. Omstreeks 1774 stevende hij naar Malabar, waar hij 14 jaren in de Indische missie met

Digitized by Google

vrucht werkzaam was. In 1790 begaf hij zich naar Rome, vluchtte van daar in hetzelfde jaar voor de Franschen en verbleef weer twee jaren later in de H. Stad. Door Pius VII hoog geschat en met eervolle bedieningen bekleed ontsliep hij er den 7 Januari van het jaar 1806.

Onder de talrijke werken 1) die hij over de Indische letteren schreef, merken wij voornamelijk de *Sidharuba* of Sanskriet-spraakkunst op, bij wier samenstelling, zooals de geleerde dankbaar erkent, hem de arbeid van P. Hanxleden uitmuntenden dienst bewees.

Wederom is het verrassend dat ook P. Paulinus bijzonderlijk zijne aandacht wijdde aan de overeenkomst van het Sanskriet met de Europesche talen. Hij legde zijne opmerkingen dienaangaande neder in zijne »*Verhandeling over de oudheid en de verwantschap, die er bestaat tusschen het Zend, het Sanskriet en de Germaansche taal;*" en in eene andere: »*Over den*

---

1) Zijne voornaamste werken zijn:

Sidharubam, seu Grammatica samscrdamica, cui accedit dissertatio historico-critica in linguam samscrdamicam, vulgo samscret dictam, auctore Fr. Paulino a S. Bartholomaeo. Romae ex typ. Congr. de Propag. fide, 1790, in 4°.

Systema brachmanicum liturgicum, mythologicum et civile, 1791. 4°.

India orientalis Christiana, 1794, 4°.

Viaggio alle Indie orientali, 1796, 4°.

De antquitate et affinitate linguae zendicae, samscrdamicae, et germanicae dissertatio. Pad. 1798, 4°.

De latini sermonis origine et cum orientalibus linguis connexione. Rom. 1802. 4°.

Vyacarana seu locupletissima samscrdamicae linquae institutio. Rom. 1804. 4°.

Vgl. P. P. de Backer t. V, 276. (Voce Hanxleden).

Digitized by Google

oorsprong van het Latijn en zijne overeenkomst met de Indische talen." — Zeer terecht teekent de geleerde Abel Rémusat dan ook aan »dat het de hoogste onrechtvaardigheid zou zijn aan P. Paulinus de groote verdienste te willen ontzeggen van den weg te hebben geopend waarop anderen zijn voortgesneld, wier namen meer bekendheid hebben verworven omdat zij later gekomen zijn."

Wat de Missionarissen ten gunste der Indische taal studie beproefd hadden, werd ijverig en niet zonder gevolg voortgezet door mannen, die zich dezen tak van wetenschappelijke nasporing tot uitsluitende taak en bijna eenige bezigheid huns levens konden kiezen, terwijl zij bovendien over alle de middelen welke Engelands invloed, macht en schatten hun ten dienste stelde, onbekrompen mochten beschikken.

In 1765 verkreeg de Engelsche Oost-Indische Compagnie door het traktaat van Allahabad hare eerste souvereine bezitting in Indië. Weldra toen hare bezittingen zich uitbreidden en vooral toen Bengalen haar eigendom was geworden, zag zij in van welk een groot belang het wezen zou, indien men de Indiërs zoo veel mogelijk volgens hunne eigene wetten bestuurde.

De toenmalige goeverneur-generaal Warren Hastings liet derhalve door elf geleerde Brahmanen uittreksels vervaardigen van de meest geëerbiedigde Indische wetboeken. Deze werden in het Engelsch vertaald en te Londen in 1776 uitgegeven. Van uiterst middelmatige waarde is de voorrede dier verzameling; want zij geeft slechts verklaringen van Brahmanen te lezen, wier juiste waarde men niet kon beoordeelen dewijl men zelf het Sanskriet nog niet verstond. De Brahmanen

Digitized by Google

hadden deze stukken eerst uit het Sanskriet in het Persisch moeten overbrengen en daarop werd later de Engelsche vertaling bewerkt.

De eerste Engelschman die het Sanskriet werkelijk verstond, was WILLIAM JONES. Hij was in 1783 naar naar Calcutta gekomen en slaagde er weldra in om aldaar de beroemde Asiatische Compagnie te stichten, die spoedig met hare *Asiatic Researches* het brandpunt werd der wetenschappelijke Indische nasporingen. Eenigen tijd later (1785) leverde een jeugdig handelsman J. WILKINS eene rechtstreeksche vertaling uit het Sanskriet, de *Bhagavat Gîta* namelijk, eene philosofische episode uit het heldendicht Maha-Bharata. In 1787 gaf hij bovendien nog eene vertaling van het fabelboek Hitopadesa. — Hem zoo wel als den heer W. Jones viel spoedig, even als vroeger P. Hanxleden wedervoer, de groote verwantschap in het oog, die er bestaat tusschen den grammatikalen bouw en het lexicalisch gedeelte van het Sanskriet en die der oude klassieke talen. W. Jones kwam weldra dienaangaande tot eene grondige opvatting. — Eindelijk gaf laatstgenoemde nu ook in 1789 eene vertaling in het licht en wel zijne vertolking van het beroemde drama *Sakoentala*, die terstond de hoogste belangstelling en de levendigste bedrijvigheid onder de geleerden wekte. De impulsie was thans voor goed gegeven en van nu af wedijverde men in het samenstellen van Sanskrietspraakkunsten, tekst-uitgaven en vertalingen.

Na den dood van W. Jones (1794) trad H. TH. COLEBROOKE in zijne plaats en werd nu de ziel der werkzaamheden op Indisch letterkundig gebied. Hij was ongetwijfeld een geleerde, die meer dan iemand zijner tijdgenooten was doorgedrongen in den geest van het Sanskriet.

Digitized by Google

Het continentaal stelsel door Frankrijks alleenheerscher tot tuchtroede voor het trotsche Albion uitgedacht en met ijzeren hand toegepast strekte zich ook uit tot de wetenschappelijke producten van Indië; en belette Frankrijk de letterkundige vruchten van daar afkomstig te genieten. Een Engelsch officier echter was inmiddels krijgsgevangen gemaakt en hield zich te Parijs bezig met de studie der Indische handschriften, die daar in ruimen voorraad aanwezig waren, dank zij der zorg van de Missionarissen. De wakkere HAMILTON onderwees er verscheidene geleerden in het Sanskriet. Friedrich von Schlegel was er mede zijn leerling, en toonde door het werk, dat hij in 1808 »über die Sprache und Weisheit der Indiër" uitgaf, waarin hij uitmuntende wenken neerlegde, hoe men in Europa zonder onderricht van Indische meesters het Sanskriet kon leeren.

Van Frankrijk uit verspreidde zich vooral door F. VON SCHLEGEL de geestdrift voor de Indische studiën in Duitschland. Krachtig ondersteunde hem daarbij A. W. VON SCHLEGEL die zich inzonderheid toelegde op de kritische uitgaven van teksten en het nasporen van oudheden.

Beslissend echter en van het hoogste gewicht was de werkzaamheid van den Berlijnschen professor FR. BOPP, die door het uitgeven van zijne spraakkunst en van uittreksels der Maha-Bharata, waaraan hij vertaling en aanteekeningen had toegevoegd, de studie aanmerkelijk vergemakkelijkte. Hij maakte het Sanskriet bijzonderlijk dienstbaar aan de vergelijkende taalstudie, van wier systematische behandeling hij terecht in den nieuwsten tijd als de eigenlijke grondlegger geroemd wordt. 1)

1) Grammaire comparée des langues indo-européennes, comprenant le sanscrit, le zend, l'arménien, le grec, le latin, le

Digitized by Google

Allengs toch was men tot de overtuiging gekomen, dat de Indische letterkunde niet die goudmijnen bezat, die men zich in den aanvang had voorgespiegeld. Toen men verders niets ontdekte wat de Bhagavat Gita en de Sakoentala overtrof of daarmee kon vergeleken worden, bepaalde men er zich toe om het Sanskriet voortaan hoofdzakelijk te beoefenen onder het opzicht der taal zelve, zonder veel belang te hechten aan den inhoud en den vorm der stukken, die men aantrof.

Daar ging echter inmiddels een nieuw licht op. De bijgeloovige ijverzucht der Brahmanen had tot dusverre de hooggeroemde heilige boeken der Hindoe's, de Veda's, voor de nieuwere taalvorschers weten te verbergen. De veel vermogende invloed des gouds oefende zijn tooverkracht eindelijk op de vernederde en verarmde Brahmanen en bracht ten laatste den verborgen gehouden schat aan het licht. T. Rosen mocht dan in 1838 het eerste der acht boeken van den Rigveda, de *Sanhita*, van vertaling en opheldernde aanteekeningen voorzien den verraste geleerden ter lezing aanbieden en hun de gelegenheid verschaften om nader kennis te nemen van de eerste lotgevallen der aloude Ariërs.

Eene nieuwe verlevendiging der Indische studiën was hiervan het onmiddellijk gevolg. De geleerde Duitscher Max Müller, — die na omstreeks 1847 te Parijs aan het Collége de France, de lessen van den vermaarden Eugène Burnouf te hebben bijgewoond, vervol-

---

lithuanien, l'ancien slave, le gothique et l'allemand, par François Bopp, trad. par M. Bréal, Paris 1866. Deze vertaling is vervaardigd naar de 2e oorspronkelijke in 1857 geheel omgewerkte uitgave zijner „Vergleichende Grammatik."

Digitized by Google

gens onder de bescherming van den Pruissischen gezant Bunsen in Engeland werkzaam was en er een leerstoel verwierf aan de universiteit van Oxford, — ontving van de toen nog bestaande Oost-Indische Compagnie de vereerende opdracht om den *ganschen Rig-veda*, het oudste van de gewijde boeken der Hindoe's, uit te geven. Het eerste deel verscheen in 1849, het tweede in 1853, het derde in 1856 en het vierde in 1862. De laatste deelen zijn tot dus verre nog niet in het licht gekomen. De volledige verzameling zal bestaan uit zes kwartijnen, waarvan elk ongeveer duizend bladzijden zal bevatten, enkel in het Sanskriet zonder vertaling en aanteekeningen. Ook hij maakte zijne kennis dienstbaar aan de bevordering der vergelijkende taalstudie, doch wist zijne verbazende belezenheid tevens te doen strekken tot handhaving en verdediging der zoo vaak op het gebied der Indische studiën miskende en gehoonde Openbaring. 1)

Werd men ook thans na het reeds door Max Müller geleverde al wederom onder velerlei opzicht te leurgesteld en vond men zijne hooggespannen verwachting, als moest er nieuw licht uit het verre Indië over menig vraagstuk rijzen, niet bevredigd; toch zal de

---

1) Vgl. Max Müller, Lectures on the science of language. London. 2 vol. 1864—1865.

Veelal uitmuntende gedachten en opmerkingen, — die gunstig afsteken bij de oppervlakkig-ongeloovige vermoedens en verzekeringen van vele Indologen elders, en ook van eenige ten onzent — over de godsdienstige denkbeelden en stelsels der Indiërs vergeleken bij die van andere volken, in één woord over de *vergelijkende godsdienst-studie* vindt men in zijne *Essays on the science of Religion* of *Beiträge zur vergleichenden Religions-Wissenschaft*. Zijne Essays toch gaf hij uit in het Engelsch en in het Duitsch (Leipzig 1869).

Digitized by Google

meerdere kennis der Indische boeken, die weldra in hun geheel het gemeengoed der geleerden van alle landen zijn zullen, krachtig bijdragen tot de volkomen zegepraal der ware wetenschap, die immer eene getrouwe bondgenoote der Openbaring en eene dienaresse der Kerk van Christus is tot verheerlijking Gods.

Deze vluchtige schets van het belangrijkste op het gebied der Indische taalstudie voorgevallen, toont duidelijk en handtastelijk, dat de katholieken de pogingen der geleerden niet vreezen, dat zij ze noch verachten, noch gering schatten; maar ze veeleer, waar zij ernstige mannen zien zwoegen, toejuichen en ondersteunen.

Nimmer waren de geloovigen, nimmer waren de dienaren der Kerk, de Missionarissen, jegens de wetenschap vijandig gezind; zij beoefenden haar veeleer zelven, voor zoo verre gewichtiger belangen hun daartoe den noodigen tijd vergunden. En waar rechtschapenheid niet geweken is voor bekrompen ijverzucht, worden de diensten door de Missionarissen der wetenschap bewezen op prijs gesteld.

Ook in onze dagen bezielt diezelfde liefde voor de wetenschap hen, die ter bevordering van het zielenheil in Indië verwijlen. Tot bewijs strekke wat onlangs in menig dagblad werd meegedeeld. — Het is immers van algemeene bekendheid dat een Nederlander, de Hoogwaardige Bisschop van Nilopolis i. p. i., Mgr. Walterus Steins-Bisschop s. j. gedurende geruimen tijd als Apostolisch Vicaris de bisschoppelijke bediening te Bombay heeft uitgeoefend. Na den dood nu van Mgr. van Ieule s. j. die nauwelijks het bestuur over het Vicariaat van Calcutta had kunnen aanvaarden, werd de verdienstelijke Vicaris Apostoliek van Bombay door Z. H. belast met het be-

Digitized by Google

stuur des Vicariaats van Calcutta en tevens tot Aartsbisschop van Bostra i. p. i. verheven. De katholieken van Bombay, die een veeljarig verblijf van krachtvolle inspanning en rusteloozen arbeid wisten op prijs te stellen, meenden niet beter hunne dankbaarheid jegens den voortreffelijken Bisschop te kunnen uitdrukken, dan door milde sommen bij een te brengen en krachtig samen te werken tot de verwezenlijking van een zijner meest geliefkoosde plannen, den bouw namelijk van een Collegie. — Zijn opvolger in het Vicariaat van Bombay en Poona Mgr. Leo Meurin s. j., Bisschop van Ascalon i. p. i., die zich onlangs in Duitschland bevond ter behartiging van de belangen zijner missie, maakte de wenschen zijns voorgangers tot de zijne, legt ze thans met ijver ten uitvoer en zal eerlang het Hindoe-Collegie voltooid mogen zien. Hij wil die stichting uitbreiden en daarin leerstoelen vestigen van het Sanskriet in het belang mede der vergelijkende taalstudie. Allerwege waar hij in Duitschland zijn voornemen kenbaar maakte, mocht hij de levendigste sympathie ontmoeten; zelfs schonken hem de Koning en de Koningin van Pruissen, bij wie hij ten gehoore werd toegelaten, eene aanzienlijke gift als blijk hunner hooge belangstelling in de verwezenlijking van een plan, dat gewis niet minder tot bevordering der wetenschap dan tot eere van den godsdienst zal verstrekken.

III.

LETTERKUNDE.

De als heilig vereerde en om hare godsdienst-kennis hoog geschatte kaste der Brahmanen heeft eene onbegrensde heerschappij uitgeoefend op geheel het Indisch

Digitized by Google

lettergebied. Zij heeft alles volgens haren geest geplooid en bijna niets wat daarmede strijdig scheen, laten voortbestaan.

Men kan nagenoeg geheel de Sanskriet litteratuur gewijd of godsdienstig noemen, omdat zij overal den stempel der Brahmaansche leerbegrippen draagt of daarvan doorweven is.

Daar het godsdienstig karakter echter in sommige voortbrengselen dier letterkunde veel krachtiger op den voorgrond treedt dan bij andere, zoo kunnen we gevoegelijk eene gewijde en eene ongewijde Sanskriet letterkunde onderscheiden.

Tot de GEWIJDE Indische litteratuur behooren op de eerste plaats de vroeger vermelde *Veda's*. De Rig-veda staat aan het hoofd en heeft den Jagoer-veda, Sama-veda en Atharva-veda in zijn gevolg; want gelijk we reeds opmerkten schijnen deze laatste slechts commentaren op den Rig-veda te zijn en bevatten zij weinig meer dan uittreksels, wijzigingen of andere lezingen van dien veda met offerformulieren, tooverspreuken en bezweringen doormengd.

De Veda's strekten tot vorming der priesters en werden oudtijds niet geschreven, maar, naar het schijnt, enkel onder herhaald voorzeggen des meesters van buiten geleerd. Men verdeelt hun inhoud hoofdzakelijk in *Mantra's* en *Gana's* (formulieren en gezangen) en in *Brahmana's* (rubrieken).

De Mantra's zijn grootendeels verheerlijkende gebedsformulieren, waarmede de natuurgoden worden aangeroepen; de Gana's zijn lofdichten op die zelfde goden, die hoe verschillend ook geheeten en voorgesteld, allen tot drie, namelijk: de zon, den dampkring en het vuur schijnen teruggebracht te moeten wor-

Digitized by Google

den, terwijl deze drie weer ten laatste slechts ééne godheid vormen. — De Brahmana's zijn gewijde dienst-voorschriften, wier voortreffelijkheid en onderhouding dringend worden aangeprezen en met allerlei redenen betoogd. Zij bieden den opstellers ruime gelegenheid tot het uitspreken van velerhande zonderlinge theorieën, leefregels en verhalen, zoo wonderlijk naast en bij elkâar gezet, dat het onbegrijpelijk is, hoe zooveel vreemdsoortigs in één menschelijk brein bijeen kon komen.

Uit deze elementen ontwikkelde zich wijders een tal van andere geschriften die door de vrome Hindoe's in mindere of meerdere mate als heilig worden beschouwd. (Vgl. blz. 39.)

Onder de ONGEWIJDE Indische letterkundige producten, die nogtans immer de strekking hebben om de begrippen door de Brahmanen gehuldigd en begunstigd, te verspreiden en in de gemoederen te bevestigen, bekleeden ongetwijfeld de omvangrijke zoogenaamde HELDENDICHTEN den voorrang. Eenigermate mogen zij dien naam dragen, dewijl hun hoofdinhoud een groot nationaal feit is, dat door middel van een oorlog tot stand werd gebracht. In betrekking tot den vorm schijnen de Indische Dichters niets vermoed te hebben van de gestrenge doch billijke eischen door onze kunstrechters voor het epos gesteld. Het zijn dan ook eigenlijk slechts dichterlijke verhalen, niet ongelijk aan de middeleeuwsche romans ofschoon zij deze verre in vrijheid en uitvoerigheid overtreffen. Zij beginnen de handeling in den letterlijken zin *ab ovo;* en neemt men alle ingelaschte en te pas of te onpas opgenomen verhalen bijeen, dan kan men gevoegelijk tot de schepping der wereld opklimmen door de milliarden van

Digitized by Google

jaren heen, die volgens de buitensporige fantasie der Indische dichters sedert die gebeurtenis zouden verloopen zijn. Op deze wijze wordt het zeer verklaarbaar, hoe die zoogenaamde heldendichten met alle hunne bijkomende verhalen, wijsgeerige, mystieke en liturgische theorieën zulk een vervaarlijken omvang konden verkrijgen. Te meer; daar het thans onbetwijfelbaar gebleken is dat die heldendichten, gelijk de overige Indische boeken ontelbare malen sedert hun ontstaan zijn omgewerkt. Men vond er geen bezwaar in om naar den eisch der omstandigheden en den smaak der tijden er telkens bij iedere nieuwe bewerking iets tusschen te schuiven.

De Indische litteratuur bezit twee heldendichten, namelijk de *Ramâjana*, of de sage van Rama en de *Maha-Bharata* of de Groote Bharata. Beide en vooral het laatste achten we belangrijk genoeg, om ze een weinig ruimer te bespreken. We zullen dus, na deze vluchtige algemeene schets der letterkundige voortbrengsels van Indië voltooid te hebben, daaraan eenige afzonderlijke hoofdstukken wijden.

Eene andere klasse van eenigermate epische gedichten zijn de POERANA'S, waarin mythologische verhalen met geringe verheffing van stijl bezongen worden, en die ter verheerlijking van een of andere godheid, vooral van Vishnoe of Siva vervaardigd zijn. Deze verzameling bestaat uit 18 gedichten, wier ouderdom en gehalte zeer verschillend zijn en die tot heden toe gedurig werden omgewerkt.

Buiten deze bestaat er nog een tal van LYRISCHE en DRAMATISCHE gedichten.

Onder de laatste munten door klassieken smaak de reeds genoemde *Sakoentala* en de *Vikramorivasi* uit.

Onder de eerste verdient de *Gita Govinda*, een

Digitized by Google

schandelijk wellustig zangspel, dat ten onrechte voor zeer oud werd aangezien, slechts vermelding, omdat het eenige nadere kennis verschaft van den Krishna-dienst.

Billijker aanspraken op lof kan de RITOESANHARA (Tempestatum cyclus, de kring der jaargetijden,) een gedicht of eene verzameling van gedichten over de zes Indische jaargetijden, doen gelden, ofschoon ook hier nu en dan te vrije schilderingen voorkomen. — P. von Bohlem, die er eene letterlijke Latijnsche en tevens eene Duitsche metrische vertaling van in het licht gaf, houdt Kalidas voor den dichter dezer verzameling, of, als men wil, van dit gedicht.

De jaargetijden daarin bezongen zijn: de *zomer*, die zich uitstrekt van half Mei tot de helft van Juli en ondragelijke hitte aanbrengt; de *regentijd*, wiens heerschappij tot half September reikt en die wegens het ontluikend en herlevend groen bij de dichters in hooge eere is; de *herfst*, die tot half November duurt en uitmunt door geurig ooft; de *winter*, die tot in Januari heerscht en in de noordelijke gewesten soms nijpende koude kan veroorzaken; de *neveltijd*, wiens koude en onaangename dampen zich tot half Maart doen gevoelen; en eindelijk de *lente*, die tot in Mei haren bloemenscepter voert en in Indië gelijk elders, het liefelijkste der jaargetijden wordt geacht.

Als proeve der Indische lyrische poësie moge hier nagenoeg geheel het IIe gedicht der Ritoesanhara eene plaats vinden.

Digitized by Google

DE REGENTIJD. 1)

Op 't wolkgevaarte als door zijn olifant gedragen,
Verschijnt, een vorst gelijk, de zoete regentijd,
De bliksem is zijn vaan en met de donderslagen
Tot zijn bazuinen meldt hij vreugde wijd en zijd. 2)

De wolken dalen rijk bevracht met water,
Omstuwd, begroet door 't dorstend vooglenheir;
En storten met verrukkend zoet geklater
Op de aarde mild den rijksten zegen neer.

---

1) Deze even keurige als getrouwe naar de duitsche metrische vertaling van P. von Bohlen bewerkte vertolking van „den regentijd", waarin de eigenaardige kleur van het oorspronkelijke hoogst gelukkig wordt weergegeven, danken we aan de heusche bereidvaardigheid en het dichterlijk talent van den WEw. P. Joseph Dyckmann. S. J.

2) Het echt Indisch beeld, waarmede hier de regentijd wordt voorgesteld, die op de wolken als een Indisch vorst op zijn edel lastdier, van vliegend vaandel voorgegaan en van bazuingeschal vergezeld, genaakt, herinnert onwillekeurig aan een beeld door de Arabische dichters gebezigd om de komst van den regen te beschrijven. Bij hen zijn het geen olifanten, maar kameelen, waaraan de dichter zijn beeld ontleent. Zoo schetst Méliha al Jarammi de wolken als voorttrekkende rijen van zwaar beladen kameelen. „Aldus ging, zoo besluit hij zijne schildering, de zwarte wolk onophoudelijk voort, aan een kameel gelijk, die onder den last gebogen en afgemat, met moeite voortschrijdt op eene zandige plaats." — Wie meer verlangt over opvatting en uitwerking van beelden bij Arabische en andere Oostersche dichters verwijzen we naar het voortreffelijk werk van P. R. Pierik S. J. Cantica Sion, Sions gezangen; waar men tevens ruime gelegenheid zal vinden om

Digitized by Google

Als Indra's boog, 1) gesmeed uit bliksemstralen,
Langs 't wolkenruim al dondrend henensnort,
Als scherp en kil de regendropplen dalen,
Wordt bange vrees den wandlaar ingestort.

Smaragdgroen gras en keur van bonte bloemen
Vlecht zich het aardrijk tot een halskarkant,
Veel schooner dan waarop vorstinnen roemen,
Wijl zacht de gloed des glimworms er in brandt.

Het woud is heel met knoppen als beladen,
Wier gouden gloor en oog en hart bekoort;
Het jonge gras vertoont de spichte blaêren,
Waaraan de ree heur weeke lip doorboort.

Als aan den rand der dicht begroeide stroomen
Een schuwe schaar gazellen zich vergaart,
Wier oog in glans de lotus niet moet schromen,
Dan is 't of 't hart een hooger vreugde ontwaart.

Een slang gelijk met opgesperde kaken,
Zoo stuwt de stroom zijn gele golven voort,
Gevlekt van stof en gruis, terwijl het kraken
Van tak en twijg de bange vorschen 2) stoort.

---

op te merken, hoe de treffendste schilderingen van natuurtooneelen der Indische, Arabische en van elke andere poësie kleurloos en mat worden, als men ze vergelijkt bij de dichterlijke natuurbeschrijvingen der H. Schrift, die immer uitmunten door weergaloozen adeldom, kracht en majesteit. — Het geheele gedicht van Meliha al Jarammi vindt men in de Cantica Sion I blz. 228.

1) De regenboog waarmee Indra, de Koning der goden, de bliksemschichten als pijlen nederschiet.

2) De vorschen mogen ons onpoëtisch schijnen, den Indiërs bieden zij een geliefkoosd beeld om de rijke kleurenpracht, aan talrijke soorten dier amphibiën in Indië eigen.

Digitized by Google

Het bietjen durft der lelie kelk versmaden
Bij 't gonzen door de lucht, met geur bevracht,
Om zich aan 't zoet des lotus te verzaden,
En zoekt misleid der pauwen kleurenpracht.

Het oog staart op de bergen vol verrukken,
Als stroom bij stroom ter neer ploft aan hun voet,
De wolken op de trotsche kruinen drukken,
De pauwenschaar ze huppelend begroet.

Het koeltjen, lauw en vochtig, dat blijft waren
Om bron en beek, met bloemen overhuifd,
Speelt nimmer moede door de dichte blaêren,
Terwijl het ons slechts geuren tegenwuift.

Het woud is om het bloeien
der boomen als verheugd,
De wind stoeit met de takken
en knoppen vol van vreugd;
Hij suizelt zonder einde,
hij schudt der palmen top,
En de aarde drinkt begeerig
den frischen regen op.

Het harte van den pelgrim
gevoelt zich blijd gestreeld
Door 't windjen, dat zoo lustig
door 't dichte lover speelt;
De geuren der Ketaki 1)
doorstroomen heel de lucht,
Gedragen door het koeltjen,
met bloemenstof bevrucht.

1) Een zeer welriekende boom (Pandanus odoratissimus volgens P. v. Bohlen.)

Digitized by Google

»Daar boven is goed rusten!"
zoo luidt der wolken woord;
Zij drijven zachtkens drupplend
naar het gebergte voort;
Daar plengen zij heur schatten,
bevochtigen het land,
En balsemen verkwikkend
na heeten zonnebrand.

Zij de aankomst van den zoelen,
den milden regentijd,
Die boom en struik en heester
door lafenis verblijdt,
Die louter vreugden aanbrengt
aan 's menschen hart en zin,
Van 't reinst geluk u immer
de welkome bodin!

IV.

DE RAMAJANA.

De Ramâjana, (d. i. de gang of de lotgevallen van Rama), wordt gemeenlijk gehouden voor het oudste der Indische heldendichten, ofschoon de bewijzen ter staving van deze bewering aangevoerd, in geenen deele afdoende schijnen. De ouderdom van het gedicht laat zich even moeielijk bepalen als het tijdstip der gebeurtenissen, die het behandelt. Men kan alleen met eenigen grond stellen dat het in de eeuwen ontstond, die er tusschen den oorsprong der Veda's en de ver-

Digitized by Google

schijning van het Boeddhisme verloopen zijn. Volgens Bentley's berekening zou Rama, de held van het epos niet vroeger geleefd hebben dan hoogstens 961 jaren vóór Christus.

Als dichter wordt zekere Valmiki genoemd, aan wien Brahma zelf de stof ter bewerking zou hebben aanbevolen. Het is echter zeker, dat vele stukken van eene latere hand zijn en bezwaarlijk kan men onderscheiden wat tot het oorspronkelijk werk behoort en wat er later is ingelascht. In den tegenwoordigen toestand wordt het geschat op een omvang van niet minder dan 48.000 regels of 24.000 shloka's, d. i. dubbele versregels, waarvan elk uit 16 lettergrepen bestaat; het is dus ten naastenbij driemaal grooter dan de Ilias van Homerus.

De hoofdpersoon van dit omvangrijk gedicht is RAMA, de meest gevierde der oud-indische helden, wiens naam ook nog voortleeft in de volkstraditiën onzer Oost-Indische bezittingen. Aan de legende van dezen held knoopt zich het verhaal vast van de verspreiding der beschaving door de Ariërs, de mannen van het blanke ras, wier hoofd en aanvoerder Rama was, onder de gele en donkerkleurige bewoners van zuidelijk Hindostan en het nabij gelegen Ceylon.

Het gedicht leert ons hoe die hooger bevoorrechte stammen uit de berglanden van Midden-Azië afkomstig hunne woonplaats in het noorden van Hindostan vestigden, terwijl hunne overige stamgenooten naar het westen van Azië en naar Europa zich verspreidden.

Langzamerhand waren zij van het noorden van Hindostan uit begonnen aan het grootendeels nog barbaarsche zuiden de weldaden eener hoogere beschaving op hunne wijze mee te deelen; doch na eenigen tijd kwamen de donkere en roofgierige rassen van het

Digitized by Google

Schier-eiland en van Ceylon in verzet tegen de rustige veroveraars. Daarop ontbrandde een hevige strijd, waarin ten laatste het Arische geslacht de overwinning behaalde.

Of nu de donkerkleurige rassen werkelijk zooverre in beschaving voor hunne overwinnaars moesten onderdoen, mag terecht betwijfeld worden. Want er komen in dit gedicht schetsen voor van de weelde en de pracht, waarin *Ravana*, de woeste koning van het toenmalig Lankâ, het tegenwoordig Ceylon, zijn hof had weten te kleeden, die een vrij hoog peil van beschaving schijnen aan te duiden. Het is echter zeer verklaarbaar dat de dichter zijne helden en hunne roemrijke scharen verheft boven de donkerkleurige wederpartijders, die hij dan ook zonder schroom met den niet zeer vleienden naam van Rakshasen of daemonen bestempelt. Overigens strookt dit volkomen met het groote doel des gedichts, dat geen ander schijnt te wezen dan *de verheerlijking van het blanke Arische geslacht*, waardoor roemrijke en beslissende zegepralen werden bevochten op Hindostan's zuidelijke rassen.

Deze verklaring van den inhoud der Ramâjana geven zij, die door de mythologische omhulsels heen de historie trachten te zien; terwijl anderen, die zich meer aan de letter des gedichts houden daarin niets verders willen ontwaren, dan dat Rama zich met een leger van apen en beeren op een volk van duivels werpt, (want niet anders worden volgens hen de Rakshasen daar geschetst), waarop hij de zege bevecht. De harde oordeelvelling dezer laatsten moge in meerdere of mindere mate juist zijn in betrekking tot de verdere boeken der Rama-sage; zeker is het nogtans, dat zij de twee eerste boeken onmogelijk treffen kan.

Digitized by Google

Het plan van de Ramajana komt in de hoofdtrekken op het volgende neer.

Aan de zuidelijke helling van het Himalaya-gebergte lag, door de wateren van de Sarajoe besproeid, Koshala, het machtig en gelukkig rijk der Ikshvakoeïden, der vorsten uit het roemrijk geslacht van de Zon gesproten. Daar verhief zich te midden eener vruchtbare vallei, Ayodhya (Oude), de onverwinnelijke veste door Manoe zelven, den vader der menschen, gesticht. De wijze koning Dasaratha heerschte er, al de voorrechten genietend der aarde, doch verstoken van erfgenamen voor den troon en stamhouders van zijn geslacht. Vishnoe werd met vurige gebeden aangeroepen. Hij verscheen den koning en beloofde hem een zoon. Weldra werd de godspraak vervuld en werd uit Kaushalia 's konings edele gemalin, de toekomstige troonopvolger geboren, die den naam van Rama ontving. Na zijne geboorte werd Rama, die eigenlijk niets minder was dan Vishnoe zelf in menschelijke gestalte op aarde verschenen, aan de zorgen toevertrouwd van den wijzen Vashistha, den hoogepriester der Brahmanen.

Jaren waren intusschen voorbij gesneld en booze Rakshasen, woeste dienaren van den zwarten Ravana, koning van Lanka, verontrustten de verst afgelegen gewesten des rijks. Het oorlogsvuur ontvlamt in het jeugdig hart van Rama. Vergezeld van zijn jongeren broeder Lakshmana, trekt de jonge held moedig ten strijde. Na volbrachten krijgstocht bezoekt hij op zijne terugreis eenige vreemde landen en huwt Sita, de dochter van koning Djanaka.

Vol blijdschap keert hij naar Koshala weer en zal nu tot troonopvolger gezalfd en als zoodanig door de grooten des Rijks gehuldigd worden. Maar van nijd verteerd zit de eerzuchtige Kaïkeyi, des konings tweede gemalin

Digitized by Google

en moeder van Bharatra, diens jongeren zoon, te midden der algemeene vreugde ter neer. Zij herinnert zich, dat zij den koning eens het leven redde en hoe deze toen gezworen had dat zij hem elke gunst mocht vragen.

Met listigen toeleg verrast zij den Vorst en zich beroepend op 's konings eed, eischt zij nu den troon voor haren Bharatra. De koning valt in zwijm. — Rama komt en verneemt den eed zijns vaders en Kaïkeyï's eisch. Edelmoedig zegt hij den troon vaarwel, verplicht zich tot veertien-jarige ballingschap, verlaat het hof en kiest zijn verblijf in de wildernis. Zijne echtgenoote Sita volgt hem; en ook Lakshmana Rama's jongere broeder wil zijn lot deelen.

De grijze koning sterft na eenige dagen. Bharatra, die afwezig is en van dit alles niets weet, wordt gezocht en gevonden. Men maakt hem alles wat er inmiddels had plaats gevonden bekend, en biedt hem de kroon aan. Doch hij weigert ze en wil dat Rama heersche. De edele begeeft zich zelf tot Rama en smeekt hem, dat hij den troon bestijge; doch Rama staat vast in zijn eenmaal genomen besluit. De troon blijft alzoo open, totdat de tijd voor Rama's ballingschap vastgesteld verstreken zal zijn.

Rama voert inmiddels strijd tegen de zwarte Rakshasen. De sluwe Ravana, hun Koning ontvoert met list en geweld Sita. Door de Varana's bijgestaan, valt Rama nu met zijn broeder Lakshmana het eiland Lankâ (Ceylon) aan, hij trekt er heen over een brug van granietblokken en boomstammen gevormd, sedert dien tijd de Rama-brug geheeten, overwint den woesten Ravana, die zich te vergeefs met tooverkunsten tracht te redden en stelt in diens plaats Vibhishana op den troon van Lankâ. Hij herneemt Sita, die eerst eenige twijfeling omtrent hare deugd door de vuurproef uit

Digitized by Google

den weg ruimt, en heerscht van nu af gelukkig, na het rijksbewind uit de handen van den edelen Bharatra te hebben overgenomen.

Dit vrij regelmatig plan is doorweven van de wonderlijkste toovergeschiedenissen en de zonderlingste ayonturen, die getuigen van eene grillige en weelderige verbeeldingskracht. Aanhoudend wordt de voortgang belemmerd door bovenmate lange episoden, die geheel onafhankelijk van de hoofdhandeling, zelfstandige verhalen vormen. Deze gebreken ontsieren vooral de boeken, die op de twee eerste volgen. Zij zijn dan ook om hunne onverdragelijke langwijligheid en ongerijmdheid nagenoeg onleesbaar.

Men treft er echter ook uitmuntende gedachten en gezegden in, aan, heerlijke vonken van de gezonde rede of kostbare herinneringen van vroeger verkregen waarheden. Wij ontmoeten er korte ontboezemingen uit helderen geest en edel gemoed ontsprongen, die ons verrassen en verkwikken als de frische waterstraal, die onverwachts uit een rotsspleet te voorschijn schiet. Een dusdanige is ongetwijfeld Rama's schoone uitspraak: »Wie rein van hart met geestkracht steeds de deugd als het heerlijkste aller offers zocht, hij zal vrij van zonde eens de welkome gast in des Alvaders woning zijn."

Doch meer dan enkele verspreide treffende gedachten en kernachtige gezegden biedt ons de Ramâjana. Wij vinden er, in de eerste boeken althans, uitmuntend geschilderde tafereelen en goed geteekende karakters.

Tot bewijs mogen de twee volgende stukken dienen. Beide zijn ontleend aan het IIe Boek der Ramâjana en werden bewerkt naar de hoogduitsche metrische overzetting van den verdienstelijken Adolph Holtzmann.

Digitized by Google

FARATA'S KOMST.

Ter verduidelijking der weinige opmerkingen, die we voor dit en meer nog voor het volgend stuk dienstig achten, hebben we de verzen van beide proeven genommerd als of ze een zelfstandig geheel vormden. Hierin weken we dus van Holtzmann af om de afdoende reden, dat hij reeds bij de twee duizend verzen telt, waar de Nederlandsche vertaling begint. — Meestal volgden we de schrijfwijze der eigennamen door hem gebezigd. In het belang der welluidendheid toch veroorloofde hij zich eenige vrijheid en schreef b. v. Farata voor Bharatra, Keikeji voor Kaïkeyi, enz. Wij zagen geen bezwaar om thans naar zijn voorbeeld hetzelfde te doen.

Wijzen we beknoptelijk de plaats aan welke dit stuk in het heldendicht inneemt.

Farata, de halve broeder van Rama, verwijlde rustig en vreedzaam te Radschagrich, de hoofdstad van het land Kekaja, in het oosten van Pendsjab, aan het hof van den edelen koning Asvapatis, den vader zijner moeder Keikeji. Hij vermoedde niets van den snooden toeleg zijner listige moeder, die uit overdreven genegenheid jegens hem en uit heimelijke eerzucht en naijver den grijzen koning Dasaratha door sluw beroep op een vroeger in overijling gedane belofte er toe gebracht had, dat hij zijn eerstgeboren en teedergeliefden Rama op den dag zijner inhuldiging, toen reeds alles ter koningswijding gereed was, tot gedwongen boete in het woud van Dandaka gedurende eene veertien-jarige harde ballingschap verplichtte. De edelmoedige Rama was de aanwijzing zijns vaders volgend naar het woeste woud getogen en leefde er gelukkig met zijne gade Sita en zijn jongeren broeder Lakshmana.

Digitized by Google

Weinige dagen later bezweek de grijze koning van hartzeer. De heerschzuchtige Keikeji laat nu in allerijl Farata ontbieden. Hij snelt naar Ajodhja (Oude) waar hij meent het blijde krooningsfeest zijns broeders Rama te zullen bijwonen. Vol ontsteltenis verneemt hij van zijne moeder geheel de toedracht der zaak en den loop der gebeurtenissen. Van verontwaardiging en onwil aangegrepen weigert hij den troon, die hem wordt aangeboden en begeeft hij zich terstond met krijgsvolk, wagens en olifanten op weg om Rama te zoeken.

Farata heeft reeds het bosch van Dandaka betreden. De verwarring door den gedruischvollen intocht des prinsen in het eenzame en stille woud veroorzaakt (vs. 1—20), de gemoedsgesteltenis der hooge boetelingen (20—38), de gramstorigheid van den opbruisenden doch goedhartigen Lakshmana (38—88), de waardige kalmte van den zich immer bezittenden held Rama (91—116), worden ons in de volgende verzen op meesterlijke wijze geschetst.

Naast Maithili, 1) de trouwe gade,
Zat op een rotsblok Rama neer;
Zij keerden na een verren zwerftocht
Langs berg en dal ter rustplaats weer.
Ook Lakshmana met boog en pijlen,
Bracht dra den rijken buit der jacht;
En als nu eerst vol dank den hemel
Een deel als offer was gebracht,

1) Zoo wordt Sita, Rama's echtgenoote, soms genoemd, dewijl haar vader Djanaka, koning was van Wideha of *Mithila*. Dat land heet thans Tirhut.

Digitized by Google

Genoten zij verblijd de spijzen;
Toen plotsling uit de verre vert'
Een stofwolk rees al hoog en hooger,
En luid gedruisch vernomen werd.
Verschrikt springt uit zijn krocht de tijger,
En zoekt de slang heur schuilhoek op;
Vreesachtig fladderen de vogels,
Ontzet verheft het hert den kop.
Alsof een vuur het woud verteerde,
Zoo stampt der olifanten schaar,
En leeuw en beer en buffel vlieden
Vol angst bij 't nakende gevaar.

Maar Rama, als hij die verwarring,
Dat dringen, deze vlucht aanschouwt,
Richt tot zijn broeder fluks de woorden:

Sumitra's zoon! Wat dreunt in 't woud
Als schorre donders? Sloeg een buffel
Aan 't woeden? Naakt een olifant?
Of dreigt een leeuw de bloode kudde
Der herten met zijn scherpen tand?
Of trekt een koningszoon al jagend
Met zijn gevolg de bosschen door?
Hoor 't angstig schreeuwen van 't gevogelt';
Speur de oorzaak op met oog en oor!

En Lakshmana, die zonder dralen
Een hoogen salaboom beklom,
Doorvorschte met zijn blik de verte,
Hij zag naar alle zijden om;
En eensklaps roept hij tot zijn broeder:

Digitized by Google

Doof, Rama! doof terstond het vuur,
Laat Sita zich terstond verbergen,
Ons naakt een hoogst gevaarlijk uur.
Neem pijl en boog om u te waapnen;
Van 't noorden komt een legermacht!
'k Zie voetvolk, ruiters, oorlogswagens;
'k Zie olifanten met hun wacht!

En toen nu Rama verder vraagde:
Meld mij, wiens legerschaar het is;
Riep Lakshmana in toorn ontstoken:

Kunt gij nog twijfelen? Gewis
Ducht Farata bij 't rijksbestieren
Van onzen kant gevaar of leed;
Dit was 't, dat hem, ons ten verderve
Zijn krijgeren vergaadren deed.
Hij komt uitstekend boven allen:
'k Erken hem aan de rijke pracht
Van 't vaandel, golvend van zijn wagen:
Hij komt en valt in onze macht!
Hij, die op u en mij en Sita
Een zee van jammren heeft gestort,
Door wien uw wettig erfrecht, Rama!
Zoo boos, arglistig werd verkort,
Die vijand naakt. Hem zal ik treffen!
Want, neen! het is geen euveldaad
Den man te dooden, door wiens lagen
Gij zulk een onrecht ondergaat.
Keikéji, trotsche vrouw! nog heden
Ziet gij uw zoon, door deze hand
Ter nedervallen, als een boomstam
Verbrijzeld door een olifant.
U zelf, Keikéji! zal ik treffen,

Digitized by Google

En met u heel uw vriendenstoet;
Want heden wil ik de aarde zuivren
Van zulk een boos en vuig gebroed. —
Ha, eindlijk mag ik aan mijn gramschap,
Zoo lang bedwongen, dan voldoen!
Als 't blakend vuur in dorre stoppels
Zal ze op mijn vijand vreeslijk woên.
Het woud des Sjitrakoet's 1) moet heden
Nog met het lauwe bloed gekleurd,
Gevloten uit de breede wonden,
Door mij in 's vijands borst gescheurd.
De helden, door mijn schicht getroffen,
En de olifanten, door mijn hand
Gedood, zal heden nog vernielen
Der wreede wolven klauw en tand.
Niet vóór de krijgsmacht is vernietigd,
Die Farata te velde bracht,
Wordt mijne schuld aan boog en pijlen
Door mijne wraak voldaan geacht!

Tot Lakshmana, dien toorn verblindde,
Sprak Rama, immer hoog bedaard:

Wat kunnen boog en pijlen baten?
Wat nut geeft pantser hier en zwaard,
Als Farata, die dappre strijder,
Die eedle, wijze held genaakt?
Mij streelt geen troon, waarop men enkel,
Door eigen broeders dood geraakt!

1) De Sjitrakoet (Tschittrakut) is een berg en schijnt een der meest noordelijke kruinen van het Vindhya-gebergte te zijn en wel die, waarop de versterking Kalinjer is aangelegd.

Digitized by Google

Ik zoek geen rijksstaf voor mij zelven;
Slechts dan wil ik Ajodhja's kroon,
Als ik tot andrer nut kan heerschen
En tot uw heil op 's vaders troon.
Elk goed, al was 't de hemelwoning,
Dat met een misdaad moet gezocht,
Verfoei ik; maar vooral een scepter
Tot prijs van broederbloed gekocht!
Doch spreek, wat geeft u grond tot vreeze?
Heeft Farata u eenig leed
Ooit aangedaan? . . . Hoe kunt gij denken
Dat hij thans booze plannen smeedt? —
Om ons te zien, om ons te spreken
Trekt Farata wis naar dit oord. —
Of hebt ge daarom zoo gesproken
Dewijl de rijkskroon u bekoort? . . .
Ik zal dan Farata verzoeken
Dat hij u geev' de heerschappij;
En wis hij zal dien wensch vervullen
En aanstonds spreken: »Goed, het zij!"

Maar Lakshmana, als hij deez' woorden
Van Rama hoorde, kleurde een blos;
Hij sprak om zijne drift vol schaamte:

Veellicht komt Dasarath in 't bosch
Om u, zijn dierbren zoon te aanschouwen.

En van den salaboom steeg hij,
En plaatste met gevouwen handen
Stilzwijgend zich aan Rama's zij.

Digitized by Google

RAMA'S TROUW.

Waarom we aan dit gedeelte des heldendichts (IIe Boek) den titel van Rama's trouw, die in het oorspronkelijke ontbreekt, gegeven hebben, zal bij kennisneming van den inhoud terstond blijken en behoeft dus geene rechtvaardiging.

Dit stuk bevindt zich in Holtzmann's vertaling op een afstand van 300 verzen van het voorgaande. De tusschenliggende verzen beschrijven: de ontmoeting der beide broeders Farata en Rama; den indruk, dien de tijding van den dood des grijzen Dasaratha's op de boetelingen maakt; en het plechtig dooden-offer, door hen voor de rust des overledenen vorsten opgedragen.

Na dit alles zet Farata het doel zijner komst uiteen, en ontwikkelt hij met welsprekendheid de gronden, die zijnen broeder moeten bewegen om den ledig staanden troon te bestijgen.

Hij beroept zich op Rama's wijsheid, waardoor hij uitmuntend geschikt is om de teugels des bewinds in handen te nemen; op de schuld zijner eigene moeder en de zwakheid van beider vader, die hij door de gevolgen van hun misslag te verijdelen kan herstellen; op het eeuwenheugend erfrecht immer in hunne familie en in Ajodhja's rijk gevolgd, krachtens hetwelk immer de oudste zoon na den vader den scepter voerde; op zijn edelmoedig hart, dat wel verre van naar eene gemakkelijke rust te haken, veeleer moeitevolle inspanning en heldenfeiten zoekt.

Doch alles is te vergeefs. — De edele Rama heeft eenmaal zijn besluit genomen; het woord zijns vaders is voor hem eene wet, en het eenmaal gegeven woord is hem heilig. Van vs. 3—90 verklaart hij met klem

Digitized by Google

en nadruk dat plicht bij hem gaat boven alles; zijn plicht gebiedt hem trouw; een vorstelijk woord eischt stipte vervulling, want waar eens vorsten woord wankelt, daar wankelt alles en geraakt alles in het onzekere.

Terwijl allen Rama's verhevene gevoelens en uitdrukkingen bewonderen (91—100) meent een verlichte Brahmaan zich in den edelen strijd der beide Vorsten te moeten mengen en richt tot Rama het woord (100—157). Deze is van zoo verre gevorderde ongeloovige richting dat hij alles verwerpt, wat boven het gebied der zinnelijke waarneming verheven ligt. Zulk een ellendige en verachtelijke figuur behoefde de dichter om des te krachtiger de edele, frissche en heldhaftige deugd van Rama te doen uitkomen, wiens onbezweken trouw noch door de verleiding der eerzucht aan het wankelen gebracht, noch door spitsvoudige en schijnschoone redeneeringen kon ondermijnd worden. — Gelukkige greep des dichters! Tegenover dien naar hart en geest bedorven twijfelaar en alverwringer, dien God- en plicht-vergeten atheïst rijst des te hooger en des te edeler Rama's heldengestalte.

Kort en krachtig klinkt dan ook zijn afwijzend antwoord tot den bekoorder met gladde tong en verlokkende taal (160—169), dat waardig besloten wordt met de kernige slotspreuk, waarin al de verontwaardiging van zijn edel harte gloeit:

Geen wijze man vertrouwt zijn lot
Aan hem, die niet gelooft in God!

Waarlijk, wij schatten den dichter hoog en wij hebben hem lief, die zoo in Rama de deugd wist te verheerlijken! Wie hij geweest zij; toen hij dit beeld ontwierp, toen leverde hij iets, waartoe onze moderne

Digitized by Google

heidenen niet in staat zijn. Hij schetste een man, een karakter, een held! Slechts weinige hem bekende waarheden, die het gemeengoed zijn van alle menschen en die tot noodzakelijk richtsnoer en steunpunt strekken voor de gedragingen van elken Staat zoowel als van elk individu, als daar zijn: het geloof in God, de verplichtende kracht des gewetens, het voortbestaan na dit leven, stonden hem ten dienste, en hij heeft er een heerlijk gebruik van gemaakt. — Geen held zonder godsdienstige overtuiging, hoe gering de som der godsdienstige waarheden, die hij kent, overigens ook wezen moge! Dit begreep hij, en hij veroordeelde met zijn Rama de valsche opvatting, als kon op maatschappelijk gebied iets edels ontstaan uit zwevende denkbeelden aangaande God, onsterfelijkheid en geweten: uit de ijdele fictie van een godsdienst boven geloofsverdeeldheid. — Neen, uit het drijvend wier, al schijnt het vaste bodem, rijst geen trotsche eik! Beginselloosheid kweekt geen helden.

Vernemen we na dit toelichtend woord den dichter zelven:

Na deze taal boog Farata
Het edel hoofd aan Rama's voet.
Deez' voert hem liefdrijk te gemoet:

Keikéji's zoon! het woord, dat gij
Vol overleg dus spreekt tot mij,
Bewijst, dat gij mijn heil bezint,
Mijn grootheid meer dan de uwe mint.
Maar geeft dat woord niet aan het kwaad
Den schijn van goed, terwijl uw raad
En recht én onrecht samenhuwt? —
Voorwaar hij, die er niet van gruwt,
In strijd met zede en wet te handelen

Digitized by Google

En op den weg des kwaads te wandelen,
Verdient den lof des braven niet!
't Is het gedrag, waarop men ziet,
Geen afkomst of verheven stand
Die ons de kroon der eere spant.
Of ik aan 't onreine ook den schijn
Der reinheid leene en plicht doe zijn, —
De booze daad door mij bedreven
Zal mij nooit recht op achting geven
Bij een verstandig deugdzaam man,
Die recht van onrecht schiften kan.
Gesloten blijft mij 's hemels poort,
Zoo 'k niet volbreng 't gegeven woord.
En heel het volk kiest zich voortaan
Naar zin en lust zijn levensbaan.
Want ieder burger doet en leeft,
Zoo als de vorst het voorbeeld geeft. —
De trouw nu en milddadigheid
Zijn vorstenplicht. — De majesteit
Des Konings steunt op trouw aan 't woord:
De trouw alleen brengt zegen voort;
Door trouw bestaat de maatschappij
Zij zet den Vorst eerst sterkte bij.
Geluk en roem en eer en macht,
Al waar het menschlijk hart naar tracht,
Het volgt de trouw steeds op den voet;
Wees dus getrouw in wat gij doet! —
Die 't eens gegeven woord verbreekt,
Die zoo en dra weer anders spreekt,
Dien stoot zijn stam verachtend uit;
Geen hemeling, die 't oor niet sluit
Voor zijne beden; ieder ducht
Den valschaart als een slang en vlucht. —
Daarom wil ik getrouw volbrengen

Digitized by Google

Wat ik mijn vader heb beloofd;
En nimmer zal ik het gehengen,
Dat iets zijn wil van kracht berooft:
Zoo blijf ik trouw aan wet en recht!,
Wat Dasarath heeft toegezegd
Aan uwe moeder, zal geschieden.
Zoo zal ik vader bijstand bieden
In 't trouw vervullen van zijn woord. —
Ik blijf hier, in dit eenzaam oord,
Opdat wat vader heeft gesproken
In geenen deele zij verbroken. —
Ook gij, volbreng hoogst naauwgezet
Wat vader heeft bepaald. Geen smet
Kleeft daarom op uw naam. Gij zijt
Onschuldig hierin. — Geen verwijt
Treffe ook uw moeder! Immers wat
Voor 't hulploos wicht, heur grootsten schat
Der moeder trouwe zorge doet,
Wordt door geen kind haar ooit vergoed. —
Ook de orde wordt in niets gestoord
Die bij Ikschwakoe's dappre helden 1)
Sinds eeuwen als een wet mocht gelden.
Want als het blijde zonlicht gloort,
Na veertien jaren, keer ik weer
Naar 't schoon Ajodhja, en regeer
Met u het vaderlijk gebied,
Dat in ons doen zijn richtsnoer ziet. —
Welaan dan, dierbre Farata!
Keer en beheersch Ajodhïa;
En ieder onzer doe, wat hem
Werd opgelegd door 's vaders stem. —

---

1) Ikschwakoe was de eerste koning van Ajodhja, een zoon van Manoe, die wederom de zoon der Zon was.

Digitized by Google

Voer gij ter stede heerschappij,
Ik blijf de Vorst der woestenij:
Woon gij in 't vaderlijke huis,
Ik vind in 't bosch een zaalge kluis:
Het gulden zonnescherm verleen,
U koele schaûw bij 't zonneblaken,
Maar 't windjen doe de loverdaken
Zacht zwaatlend ruischen om mij heen:
U staan de grijze raadsliên bij,
Mijn gade en broeder zijn met mij:
Zoo is ons beider *rol* beschikt
En *'s Vaders* woord blijft onverwrikt!

Dus sprak hij. Maar en vreugd en smart
Bestormt om strijd der hoordren hart.
»Ajodhïa ziet hem niet weer!"
Dat denkbeeld drukte hen ter neer. —
»Hoe houdt hij 't eens gegeven woord!"
Hun ziel werd door die trouw bekoord. —
Zij zwegen allen opgetogen.
Sjavali slechts, om 't feit bewogen,
Dorst nog een poging te bestaan,
En sprak vol list dus Rama aan:

Zorg, Raghaver! 1) dat wat u baat
Uw juisten blik thans niet ontgaat.
Bedenk, dat gij van edel bloed,
Niet als 't gemeen hier spreken moet.
Wat trekt ge u *andrer* woorden aan?
Wat band kan ooit daardoor ontstaan
Voor *U?* — Elk mensch staat gants alleen;

1) Raghae was een der voorvaderen van koning Desarath; naar hem wordt Rama Raghaver, d. i. afstammeling van Raghae geheeten.

Digitized by Google

Hij komt, hij werkt, hij gaat weer heen.
Daarom wie aan zijn ouders hecht
Geldt ons een dwaas met volle recht. —
Een reiziger die, afgemat
Na langen tocht, een plaats betrad,
Die rust hem en verkwikking biedt,
Toeft er den nacht, en langer niet.
Bij 't eerste daglicht trekt hij voort,
En dra vergeet hij 't lieflijk oord:
Niet hooger geldt en vaderland
En huis en vriend en bloedverwant
Den waren wijze. Neen, niets kan
Het edel harte van den man
Ooit binden! — En gij, groote held!
Gij hebt, aan 't rijk u met geweld
Ontscheurend, in dit somber woud
Een droeve schuilplaats u gebouwd?...
Neen, Rama! trek als machtig koning
Met ons ter vorstelijke woning,
Die in Ajodhïa u wacht,
Als naar heur gade een egâ smacht!
Bezit den vorstentroon vol vreugd,
Als Sakra 1) zalig zich verheugt
In 's hemels ongestoord genot! —
Wat kwelt u Dasaratha's lot,
Daar niets u beiden meer verbindt?
Niet één zijn vader toch en kind!
De Koning trok naar het besluit
Van 't ijzren lot dit leven uit;
Wat sterflijk is, moet eens vergaan!
Doch u werd onrecht aangedaan.

---

1) Sakra is een der vele namen van Indra den koning der hemelingen.

Digitized by Google

'k Beklaag den man, die naar den plicht
In alles steeds zijn daden richt;
Dit leven baart hem enkel nood,
En alles eindigt met den dood. —
't Volk offert in zijn eenvoud spijs
Den vadren tot een eerbewijs,
Maar zij verkwisten 's hemels gaaf;
Geen doode, dien dat voedsel laav'.
Zij is een looze priestervond,
Gevloeid uit huichelenden mond,
De leer: »Breng offers, geef, kastijd
U zelven, tot gij heilig zijt!" —
Spreek dus: mijn vader is niet meer!
Wees wijs, o groote held! en keer
U af van 't geen ons oog ontgaat,
En grijp 't genot, dat voor u staat. —
Dunkt dit gevoelen u gegrond,
Dat gantsch de wereld ons verkondt,
Zoo doe naar Farata's begeeren,
En wil als Koning ons regeeren!

Sjavali zweeg, maar vol van klem
En ernst weerklonk nu Rama's stem:

't Bevreemdt wis ieder hooglijk, dat
Ge in 's Vorsten raad ooit zitting hadt,
Gij, die de waarheid en het recht
Verzakend, stout het zegel hecht
Aan zulk een goddelooze leer. —
Voorwaar! Ilij schendt der Godheid eer,
Die, aan een ander leven niet
Geloovend, slechts op 't heden ziet!
GEEN WIJZE MAN VERTROUWT ZIJN LOT
AAN EEN DIE NIET GELOOFT IN GOD.

Digitized by Google

V.

DE MAHA-BHARATA.

Dit heldendicht, als het zoo heeten mag, overtreft in ontzagwekkende en tevens ontmoedigende uitgebreidheid aanmerkelijk de Ramâjana. Was dit laatste reeds driemaal grooter dan de Ilias, de Mahâ-Bhârata is vijftien malen grooter dan het meesterstuk des Griekschen heldendichters, want het telt niet minder dan 250.000 regels van 16 lettergrepen of 125.000 Slôka's, d. i. verzen van twee regels. 1)

Het blijkt alzoo van zelf dat dit gedicht nog veel minder het gewrocht is van éénen dichter dan de Ramâjana. Tallooze malen werd het omgewerkt en telkens zijn er episoden, die met het hoofdthema niets gemeens hebben, ingelascht geworden.

Om deze reden nu is het ook moeilijk te beslissen, welk van beide gedichten het oudste is. De Ramâjana wordt gemeenlijk voor ouder gehouden, ofschoon anderen niet zonder grond beweren, dat der Maha-Bharata onder dit opzicht de voorrang toekomt. Wel is waar leest men in dit laatste gedicht den korten inhoud van het eerste, doch hieruit volgt niet dat de Ramâjana ouder zou wezen, wijl het geenszins eene zeldzaamheid is in de Indische litteratuur, dat oudere

---

1) Met inbegrip namelijk der Bhagavat Gita en der Harivansa; want zonder deze bedraagt de Mahâ-Bhârata ongeveer 100.000 sloka's.

De Fransche geleerde, Hippolyte Fauche, die reeds de Ramajana geheel vertaalde, heeft ook de vertolking der Mâha-Bhârata op zich genomen. Zij zal 15 lijvige boekdeelen in 8° vullen.

Digitized by Google

producten met bijvoegsels aan latere geschriften ontleend, zijn versierd geworden. Eenige Indologen van gezag meenen buitendien dat het verkort verhaal van Rama's lotgevallen in de Maha-Bharata niet ontleend is aan de Ramâjana. Dit laatste heldendicht draagt daarenboven volgens hen in de hoogere mate van beschaving, en tevens in de grootere ontaarding van den letterkundigen smaak, waarvan het blijken geeft, de onmiskenbare teekenen van lateren oorsprong en moet dus in ouderdom voor de Mahâ-Bhârata onderdoen.

Hoe het zij, de helden der Maha-Bharata en de stijl waarin zij bezongen worden, zijn veel eenvoudiger dan die der Ramâjana. Moet het eerste heldendicht in eenheid van plan voor het laatste onderdoen, dewijl het niet één maar vijf helden telt; het overtreft echter het laatste verre in de karakterteekening zijner hoofdpersonen en in natuurlijkheid en kracht van stijl. We vinden daarin ook niet die breedgerekte, langwijlige en gezwollen wijze van schrijven, die de Ramâjana ontsieren.

De Maha-Bharata bezingt in haren tegenwoordigen vorm een bloedigen twist in de familie ontstaan, die hare herkomst afleidde van de Maan, wier leden zich naar hunne verschillende voorvaderen Bharata, Poeroe en Koeroe, gedeeltelijk Bharata's, Poerava's en Koerava's noemden.

Dit is het thema van het gedicht zooals het thans is; want bij nader onderzoek blijkt allengs meer en meer, dat de oorspronkelijke inhoud eigenlijk een verdelgingsoorlog was, die gevoerd werd door de niet verwante dynastieën van *Koeroekshetra* in de omstreken van het tegenwoordig Delhi gelegen en van *Pantsjala*. Hierin ontmoeten we eene nieuwe reden, waarop men zich beroept om aan de Maha Bharata een hoogeren

Digitized by Google

ouderdom toe te kennen dan aan de Ramâjana. Want een strijd onder de Arische vorsten van het noorden van Hindostan zal wel vroeger hebben plaats gevonden en wel vroeger bezongen zijn geworden dan de latere veroveringen op de donkerkleurige rassen in het zuiden des schiereilands bevochten.

Het plan, dat aan de Maha-Bharata ten gronde ligt, is in zijne hoofd-momenten het volgende.

Vaisampajanas had twee zonen, Dritarastras en Pandoes. Doch de eerste was blind en de andere was, naar het schijnt wegens eene soort van melaatschheid van de regeering uitgesloten. De blinde Dritarastras mocht zich verheugen in een kroost van honderd zonen, terwijl aan Pandoes onder begunstiging van vijf godheden, door zijne twee echtgenooten acht zonen werden geschonken. Deze laatste voeren naar Pandoes den naam van Pandava's, terwijl hunne neven, Dritarastras' kinderen, bijna immer Kaurava's heeten.

Na Pandoes' dood werden de Pandava's door de Brahmanen in de woestijn onderwezen. Men stelt hen later, toen zij genoegzaam ontwikkeld waren, aan hunnen oom voor, die hen met welwillendheid ontvangt. Doch weldra ontstaat er naijver tusschen hen en hunne neven. De sluwe Doerjodhanas, de oudste zoon van hunnen oom, staat hen naar het leven en dwingt hen tot de vlucht.

Krishna de edele dochter van Droepadas, den koning van Pantsjala, noodigt na verloop van eenigen tijd, de vorsten-zonen uit den omtrek van haars vaders rijk ten hove, opdat zij een hunner tot haren echtgenoot kieze. Ook de Pandava's verschijnen te Pantsjala en dingen met de overige toegesnelde vorstentelgen naar de hand der koningsdochter. Een hunner Arjoenas

Digitized by Google

(Ardzjoenas) was het lot gunstig, der vorstinne keuze viel op hem.

De Kaurava's door deze gebeurtenis van het voortleven en den voorspoed hunner vervolgde neven onderricht, zochten nu weer hunne vriendschap en tot onderpand der op nieuw aangeknoopte betrekkingen stonden zij van het voorvaderlijk erfdeel vijf gewesten ten hunnen gunste af. De oudste der Pandava's Joedistîra genaamd, vestigde zijn zetel te Indraprastha, de hoofdplaats dier landstreek.

Doch de voorspoed der Pandava's wekte wederom afgunst in het somber gemoed van den snooden Doerjodhanas. De sluwe verzint eene list. Hij daagt zijne neven uit tot een dobbelspel; wie van hen de partij verliest, moet met zijne broeders dertien jaren lang in de woestijn als boeteling gaan leven en het rijk voor dien tijd aan den winner afstaan. De Pandava's verliezen en Joedistîra gaat gewillig met zijne broeders naar de eenzaamheid, waarbenen Krishna hen volgt.

Daar leven zij in stille afzondering, verwijderd van het gewoel der wereld. Maar ook daar zijn zij niet veilig. Jajadrathas, koning van Sindoe en Soeviras, komt van een talrijk leger vergezeld, hunne rust verstoren en ontvoert Krishna. Doch de broeders wapenen zich met den leeuwenmoed, hun geslacht eigen, werpen zich op hunne vijanden, vernielen bijna het gansche leger en nemen den koning gevangen. Edelmoedig echter, zooals het doorluchte koningszonen betaamt, ontslaan zij hem na eene diepe vernedering.

Verschillende geleerde boetelingen, waaronder de beroemde Markandéjas, bezoeken de helden en korten hun den tijd met leerzame en opwekkende verhalen uit vervlogen eeuwen. Ook bij het vroom bezoek van menige heilige badplaats worden zij met de wonderbare

Digitized by Google

gebeurtenissen, die daar geschiedden, bekend gemaakt. En zoo vindt de dichter ruime gelegenheid om al wat hij weet in zijne verzen neer te schrijven.

Van wantrouwen bezield jegens hunne niet zeer oprechte neven, meenen de Pandava's dat zij hunnen tijd niet nutteloos moeten doorbrengen en zich met de ijdele hoop voeden, alsof zij na het verloopen der dertien bedongen jaren goedschiks troon en rijk zouden terug erlangen; zij achten het veelder geraden in tijds naar machtige bondgenooten om te zien, ten einde, zoodra de tijd daar is met kracht naar de wapenen te kunnen grijpen en met aandrang het volkomen herstel der verloren rechten te kunnen eischen. Maar ook de trouwelooze Kaurava's hadden inmiddels hunne maatregelen genomen.

Inderdaad het antwoord op hun rechtmatig verzoek was de onbewimpelde verklaring, dat men daarin niet treden kon. Hierop ontbrandt de krijg. Weldra staan twee legers, elk van 109,350 voetknechten, 65,610 ruiters, 21,870 strijdwagens en even zoovele olifanten door heldhaftige legerhoofden aangevoerd, waaronder men zelfs Krisna, den mensch geworden Vishnoe, opmerkt, tegenover elkander in het veld.

Na een wanhopigen strijd vallen al de Kaurava's met uitzondering van drie. De sluwe Doerjoctanes wordt listiglijk in een tweegevecht door Bimas, een der Pandava's, gedood. Doch ook de Pandava's lijden zware verliezen; want 's nachts door hunne tegenpartij overrompeld, worden verscheidenen hunner afgemaakt. Slechts de vijf Pandava's, de vijf hoofdhelden, met Krishna, Arjoenas' echtgenoote, overleven den strijd.

Joedistira, de oudste der Pandava's, heeft nu zijn rijk heroverd en mag zich bovendien verheugen in het bezit van al de staten zijner neven. Hij vereenigt

Digitized by Google

alzoo onder zijn zonnescherm het gebied der Pandava's en der Kaurava's, dus geheel het erf der BHARATA'S, zijne en zijner neven voorouders.

Doch al dat vergoten bloed weegt den edelen en zachtmoedigen vorst zwaar op het harte en boezemt hem een onweerstaanbare walging van de wereld in en van haar bedrijf. Hij legt zijn rijksstaf neer en begeeft zich, van zijne broeders en van Krishna gevolgd, naar den heiligen berg Himavath. Zij willen daar de koude trotseeren en beproeven of zij, de aarde moede, langs dien weg den hemel kunnen bereiken. Allen echter vinden er den dood, met uitzondering van Joedistira alleen, die de moeielijkheden en ontberingen doorstaat. De machtige god Indra, met het lot der helden bewogen en Joedistira's volhardenden moed bewonderend, treedt den wakkeren vorst eindelijk te gemoet en betoont zich genegen hem in den hemel op te nemen.

Na nog velerlei beproevingen te hebben doorgestaan, herkent Joedistira in zich zelven en in zijne broeders zoo vele godheden, die op aarde waren neergedaald en hunne gedaanten hadden aangenomen om de boosheid der Kaurava's te tuchtigen.

Hiermede hebben we in de hoofdtrekken het plan geschetst van de helden-sage des Grooten Bharata.

De volgende beschrijvingen eener vorstelijke jacht, eener âsrama en eens tweegevechts mogen den belangstellenden lezer de gelegenheid verschaffen om zich eenig denkbeeld te vormen van de bonte verscheidenheid der vreemdsoortige tafereelen en schilderingen, waarmede dit uitgebreid gedicht bovenmate kwistig is bedeeld.

Digitized by Google

EEN JACHTTAFEREEL. 1)

Koning Doesjantas, de sterkgespierde, toog eens van een luisterrijk gevolg omstuwd, van honderd paarden en even zoo vele olifanten vergezeld ter jacht naar een dicht begroeid woud.

Te midden van een drom van honderd edele strijders, die met zwaarden en lansen waren gewapend en speren en knodsen in hunne handen droegen, trok hij voort aan het hoofd van een schoon en krachtvol leger in vier afdeelingen gescheiden.

De blijde kreten der soldaten, trommelslag en bazuingeschal, het knarsen en kraken van de wielen der wagens en het brieschen der oorlogs-olifanten, wier versierde ruggen wapentuig en tenten droegen, kondigden allerwege met oorverdoovend gedruisch de komst des konings aan.

Van de daken der prachtvolle paleizen staarden de aanzienlijke vrouwen naar den held, die zich onsterfelijken roem had verworven op het oorlogsveld en, aan Sakra (Indra) gelijk, zijne vijanden had gedood en zijn tegenpartijders machteloos gemaakt. De schuchteren waanden den bliksem te zien schitteren in zijne handen en juichten luide: »Zietdaar den tijgerman 2), die zich verheft in den strijd als een halfgod, wiens machtigen arm en dapper leger geen vijand ooit weerstond!" Zoo spraken zij, zoo prezen zij den vorst en blijde stortten zij een regen van geurige bloemen

1) Deze en de twee volgende proeven werden door mij zoo getrouw mogelijk bewerkt naar de woordelijke overzetting uit het Sanskriet van den WEw. P. J. Arntz.

2) Tijger is in Indië als figuur even edel als leeuw bij ons; tijgerman beteekent dus held.

Digitized by Google

over hem uit. — Ook priester-hoofden ontwaarde men, die hier en ginds verspreid 's konings lof vermeldden.

Den goden-koning in majesteit gelijk, van een moedigen olifant voorafgegaan, toog de vorst voort van priesters en krijgers, van handelaars en ambachtslieden gevolgd. En naar mate hij zich voortbewoog wies de schare immer meer, die onder blijde zegekreeten en welwillende heilwenschen hem uitgeleide deed. Zeer verre reeds hadden de stedelingen en de toegestroomde landlieden den koning vergezeld, toen zij op den wenk des vorsten weer huiswaarts keerden.

De heer der aarde reed op zijn vergulden wagen gezeten steeds verder en vervulde hemel en aarde met gedruisch. Eindelijk bereikte hij een woud aan het hemelsch Nándana gelijk, rijk voorzien van wilka's, arka's van kadra's, kapithra's en dhawa's. Bergen en rotsen rezen er overal; uren ver zocht men te vergeefs naar water; het spoor eens menschen werd er niet gevonden.

De fiere tijgerman, de edele koning Doesjantas, doorkruiste dat woeste oord, waar gazellen en leeuwen en andere wilde dieren hun verblijf hielden. Alle de woudbewoners, die binnen het bereik zijner pijlen kwamen, doodde hij; en gansche tijger-scharen vielen voor de kracht zijner juist gerichte schichten. Wat hij genaken kon, doorstak hij met zijn zwaard of velde hij neer met zijn nimmer falende lans. Ook de knods wist hij vaardig te zwaaien en ijzeren speren te drillen naar den eisch van het oogenblik. Want geen wapentuig was hem vreemd. Zoo vervolgde en doodde de koning met ongemeenen moed, van zijn strijdlustige soldaten vergezeld, het edelste wild.

Aldus joeg men geheel het bosch door, en scharen van wilde dieren werden uit een gedreven, die vluchtende zich verstrooiden, wijl hunne aanvoerders ge-

Digitized by Google

vallen waren. Van schrik en angst geslagen en akelig huilend ijlden velen hunner naar uitgedroogde rivieren; doch daar te leur gesteld in hunne verwachting stortten zij van vermoeienis en dorst uitgeput levenloos ter aarde. De edele helden, de tijgermannen, vergastten zich aan hun vleesch. — En de koning des jagens moê was verblijd!

EENE ASRAMA. 1)

Toen koning Doesjantas met zijn gevolg duizend gazellen gedood had, toog hij door jachtlust aange-

1) De *âsrama*, zoo als zij ons door de Indische dichters, die immer met voorliefde van haar gewagen, beschreven wordt, gelijkt meer naar de verblijven der Esseners dan naar de laura's der eerste Christen-woestijnbewoners, en wordt wel het minst juist, zoo als soms geschiedt, met het woord: *klooster* weergegeven. Zij bestond soms uit eene enkele hut, meestal uit eene verzameling van hutten in een eenzaam oord gelegen. Verschillende klassen van boetelingen bevolkten haar gewoonlijk. De kern dier bevolking waren de Brahma-saniasi's, die zich geheel in de beschouwing der Godheid verdiepten en strenge boete pleegden. Hunne leerlingen heetten *Brahmatschari's* en beoefenden onder de leiding der saniasi's deugd, orde en zedigheid. Eveneens waren er *Tapasakanja's*, zekere godvruchtige maagden die de eenzaamheid minnend, voor korteren of langeren tijd zich aan een verborgen leven toewijdden. Verder vond men er gehuwden, aan wie het vergund was hunne zoons en dochters bij zich te houden, welke hunne volle vrijheid behielden en slechts tot zekeren graad van armoede en eenvoud verplicht waren. Niet zelden namen grijze koningen bij het klimmen der jaren de *Walkala*, het boetekleed van boomschors, aan om als Saniasi's het overige huns levens in stille overpeinzing door te brengen; terwijl nu en dan verdrevene vorsten eene tijdelijke schuilplaats in de âsrama zochten, om er plannen te beramen ter herovering van den verloren troon. Dezen laatsten was het jachtgenot en de wapenhandel toegestaan.

Digitized by Google

dreven naar een ander woud. Eene afdeeling echter van zijn leger, die door honger, dorst en vermoeienis was uitgeput, liet hij achter. De onvermoeide vorst bereikte het einde ook van dit bosch en ontdekte daar achter wederom een ander, dat het vorige in uitgestrektheid en schoonheid overtrof. Hij bespeurde weldra dat het tot de wijde omgeving eener vermaarde âsrama behoorde. Deze ontdekking vervulde hem met zielsgenoegen en deed hem vurig wenschen de âsrama te bezoeken. Het nieuwe woud binnentredend, werd hij door verrukkelijke koelten verkwikt, en zond hem bloemrijk geboomte de zoetste geuren tegen, terwijl teeder en saprijk gras zich uitspreidde voor zijne voeten. Alom weerklonk het vrolijk geluid van schaterende vogelen en lieten zich de mannelijke keriool en scharen van gewiekte zangers hooren. De lange dooreen gevlochten takken der boomen bedekten de wegschuilende paden met een lommerrijk dak. Golvende bijenzwermen voltooiden de liefelijkheid van dit verrukkelijk oord. Geene bloem was er, geen boom, noch vrucht, zelfs geen doornstruik, of gretig azende bijen bedekten ze. In dit woud nu, dat weergalmde van der vogelen gezang, dat overladen was van bloemen en overlommerd door de zachte schaduw van immer bloeiende boomen, was de roemrijke boogschutter, de edele koning, binnengetreden. Door den zoelen wind bewogen zonden met bloesems bevrachte twijgen nu en dan een veelkleurigen regen neer, terwijl de hemelwaarts strevende takken weerklonken van liefelijk gezang en de boomen zich baadden in bonte kleurenpracht. Zachtkens gonsden de honiglievende bietjens rondom de teedere slingerplanten, die schier bezweken onder den geurigen last van welriekende bloemen.

Het hart des doorluchtigen vorsten werd verkwikt,

Digitized by Google

toen hij zijn blikken liet weiden over de uitgestrekte beemden, die zich openden voor zijne schreden, van prachtige heesters omzoomd en weergaloos rijk met vervrolijkende bloemen getooid. En verrukt was zijne ziel door het hooge woud, welks trotsche boomen de bloeiende takken wijd uitstrekten en elkander doorstrengelden. Het was hem als ontvouwde zich in dien veelkleurigen dos Indra's ontrollend vaandel voor zijne verwonderde blikken. 1)

Sidda's en Sarana-scharen, talrijke hemelzangers bewoonden dat woud, snaaksche apen en kinnara's vervrolijkten het. Koele windjens, die spelend het welriekend stuifmeel meêvoerden, dartelden onder het geboomte. Dit prachtvolle woud, dat zachtkens glooiend zich langs den oever eener rivier verhief, vertoonde zich aan 's vorsten oog als een rijzend veelkleurig vaandel.

Opgetogen bewonderde hij dat oord, der vogelen wellust; en zie, daar lag in zielverheffende pracht eene âsrama met hare blakende vuur-altaren onder lommerrijke boomen verscholen, voor hem. Zij was door zwijgende kluizenaars bewoond, van verstorven en beginnende boetelingen omlegerd, terwijl allerwege omkranste outers voor den vuurdienst stonden opgericht. De âsrama spiegelde zich in heldere meeren en vijvers, die onophoudelijk werden gevoed door de koningin der rivieren, de waterrijke Malini, wier klare en zoete golven een talloos vogelenheir gestadig tot zich lokken en welige bosschen besproeien, die uitnoodigen tot heilige boete.

De vorst schiep vermaak in de tamme slangen en gazellen die daar waren, en naarmate hij steeds meer

---

1) De regenboog wordt soms Indra's vaandel geheeten.

Digitized by Google

de âsrama, dat zalig verblijf, een goden-woning gelijk, naderde, werd zijne ziel van genot overstelpt.

Allengs mocht hij meer van nabij de schoone rivier beschouwen, die gansch de âsrama met hare zilveren wateren omgeeft. Alles wat leven heeft vond daar een veilig toevluchtsoord als bij eene teedere moeder. Tallooze eilanden toch door de kabbelende golven met een geurig schuim van bloemen-stuifmeel omzet strekten den rooden ganzen tot woning. Kinnara's, apen en beren vonden er gewenschte verblijven; wilde olifanten, tijgers en slangenkoningen toefden er met lust. En alom weerklonken de oevers van de lezing der heilige schriften.

De asrama nu aan de boorden van dien stroom gelegen was de vrome en tot blijdschap stemmende, door tal van heiligen bewoonde âsrama van den zaligen en grootmoedigen zoon van Kasjapas.

De vorst werd, toen hij de asrama zag, die daar van de rivier omgeven lag, tot vrome ingetogenheid gestemd. Niet minder beroemd toch dan Nares' en Naraja's verblijf aan den Ganges, was de âsrama aan de verrukkelijke oevers der Malini gelegen.

De vorst was tot dusverre op zijn vergulden wagen gezeten, door het schelklinkend geschreeuw der wilde pauwen begroet, voortgetogen. Hij verlangde echter den heiligen boeteling, den groote Kanidas, Kasjapas' zoon, te bezoeken, den man van onbeschrijfelijke deugd, en liet nu zijn leger achter met vaandels en paarden, met voetknechten en olifanten en al wat door gedruisch de heilige stilte kon storen. »Ik ga, zoo sprak hij, Kasjapas' roemrijken zoon bezoeken, den zwijgenden boeteling. Blijft gij hier, tot ik wederkeer."

De heer der menschen vervolgde nu zijnen weg door

Digitized by Google

het bekoorlijke bosch; honger en dorst vergat hij; zoo blijde was zijne ziel. Ten laatste zond hij ook zijne dienaren weg en legde hij de teekenen zijner waardigheid af. En slechts van zijn huispriester vergezeld ging hij de âsrama binnen, waar hij den heilige van onuitsprekelijke verdiensten weldra zou ontmoeten.

Liefelijk bijen-gegons vermengde zich met den zang der priesters, die lange liederen volgens de voorgeschreven maat uit den Rigveda baden; en de tijgerman, de machtige koning, luisterde met aandacht naar de langgerekte gebeden.

EEN TWEEGEVECHT.

De Pandava's, de vijf edele broeders, waren met hunne moeder Koenti uit Kastinapoera voor hunnen oom Dritarastras gevlucht. Afgemat door de vermoeienissen van een langen tocht vleide zich de vervolgde moeder, met vier harer zonen, Joedistira, Arjoenas, Nakoelas en Sahadevas onder een vijgenboom ter ruste neer, terwijl Bimas, die allen in sterkte overtrof, de wacht hield.

Ongelukkigerwijze hadden zij hunne rustplaats juist op het grondgebied van een menschenetenden reus, Rakshasa 1), met name Hidimbas, gekozen. Aanstonds

---

1) *Rakshasa* wordt door de meeste vertalers weergegeven met *reus*. En inderdaad de Rakshasa's spelen in de Indische poëzie nagenoeg dezelfde rol als de Cyclopen bij Homerus en de Reuzen in de Germansche vertellingen. Zij kunnen zich echter ook onzichtbaar maken, allerlei gedaanten aannemen en zich als eene soort van geesten voordoen; hierin verschillen zij van de Cyclopen en van de Reuzen. Zonderling is het dat de Rakshasa's bij al de wreedheid, ruwheid en verachtelijkheid hun door de dichters toegeschreven, nogtans allen tot de heilige priesterkaste gerekend worden.

Digitized by Google

was deze belust op de gereede prooi en zond onverwijld zijne zuster Hidimbâ, die hem behulpzaam moest zijn in het bereiden der gewenschte spijze, op verkenning uit. Zij kwam dan in Bimas' nabijheid, van medelijden met den held bewogen veranderde zij van gestalte en maakte hem het dreigend gevaar bekend; zij vermaande hem, hij mocht zich toch ijlings met de zijnen door de vlucht redden en bood daartoe hare diensten aan. De heldhaftige en fiere Bimas verwierp zulk een vernederend voorstel en besloot den reus op de plaats af te wachten. Spoedig daagde deze op. Woedend over het verraad door zijne zuster gepleegd wilde hij zich aan haar wreken en zijne buit bemachtigen. Hidimbas en Bimas wisselen woeste uitdagingen en de strijd neemt een aanvang.

Met opgeheven arm rent de menscheneter, woedend van gramschap op Bimas, den bedwinger zijner vijanden, aan. De held snelt ook van zijne zijde den reus te gemoet. Hij grijpt hem lachend bij den arm en hoe de reus zich ook weren moge, sleurt hij hem acht booglengten verre, zoo als de leeuw een weerlooze gazelle voortsleept. Door Bimas vastgekneld stiet de woeste reus een vreeselijk gehuil uit. »Geen geraas hier, zoo klonk Bimas' bevel, stoor de rust mijner broeders niet." En andermaal greep hij hem aan en zwierde hij hem rond met verbazend geweld. De machtige strijders omklemden elkander, de een schudde en sleepte den anderen; in dolle woede waren beiden aan razende olifanten gelijk. Boomen verbrijzelden zij, klimplanten rukten zij los in hun toomelooze vaart. — Eindelijk ontwaakten Bimas' moeder en broeders door het gedruisch. De helden Joedistira, Arjoenas, Nakoelas en Sahadevas sprongen op, toen zij zagen hoe de een den andere vastknelde en voortsleepte,

Digitized by Google

terwijl zij elkaâr als verwoede leeuwen de overwinning trachtten te ontwringen. De stofwolk, die opsteeg onder hunne voeten bij die vervaarlijke worsteling, was aan den rook gelijk van een brandend woud en beide strijders waren wit als met sneeuw bedekte rotsen.

Toen Arjoenas zag dat de reus zijnen broeder omknelde, sprak hij bemoedigend tot Bimas: »Vrees niet o Bimas! Welaan grijp toe en laat den onverlaat de kracht gevoelen uwer verpletterende armen! Van vermoeienis overmand wisten wij niet dat gij dien reus hier hadt ontmoet; maar thans, door den slaap verkwikt, wil ik met u strijden en u den reus helpen vellen. Nakoelas en Sahadevas zullen moeder beschermen."

Bimas.

Neen blijf! en zie toe; geef u geene moeite; want ik verzeker u, hij zal mijne handen niet levend ontkomen.

Arjoenas.

Maar waarom laat gij dien boozen reus langer in leven, Bimas! Wij moeten voort, wij mogen hier niet langer verwijlen. Want als het oosten zich kleurt en de schemering aanbreekt, dan gewordt den reuzen nieuwe kracht en dan zijn zij het onverwinnelijkst. Dus haast u Bimas; verlies den tijd niet! Beproef de kracht uwer armen en dood den reus vóór hij eene andere gedaante aanneemt.

Bimas aldus door Arjoenas toegesproken blaakte van toorn en greep den reus aan met de kracht van den storm, als de wereld vergaat. Woedend van gramschap wierp hij den reus in de lucht, schudde wel

Digitized by Google

honderd malen zijn lichaam en duwde hem toe: »Te vergeefs hebt gij vleesch gegeten, te vergeefs zijt gij sterk geworden, vruchteloos is u verstand en list. Sterven zult gij, en heden nog. Gij zult geen menschen meer dooden, noch u voeden met hun vleesch!"

Arjoenas.

Bimas! als gij moede zijt van den strijd dan zal ik u helpen, opdat de ellendige zoodra mogelijk bezwijke. Wacht! ik wil hem dooden, gij zijt vermoeid; rust een weinig uit!

Als Bimas dit hoorde steeg zijn woedend ongeduld ten top en hij verbrijzelde den reus tegen den grond en doodde hem als een dier. Door Bimas neergeveld stiet hij een akeligen gil uit, die klonk door het woud als de klank van een barstende trom. De sterkgespierde Pandava greep hem nu met zijne handen aan en brak hem door midden. De overige Pandava's, zijne broeders, waren verblijd, toen zij Hidimbas door Bimas' kracht verwonnen zagen en prezen Bimas den tijgerman, den bedwinger zijner vijanden.

VI.

DE EPISODE SAVITRI.

Te midden van de Maha-Bharata die in haren mateloozen omvang zooveel vreemdsoortigs bevat, schuilt de liefelijke episode »Sâvitri" met hare zedige schoonheden.

Eenige opmerkingen over hare aanleiding, strekking en waarde mogen deze bladzijden, die allengs ruime-

Digitized by Google

ren omvang hebben verkregen dan aanvankelijk in mijne bedoeling lag, besluiten.

Toen de Pandava's in de eenzaamheid verwijlden en de vermaarde boeteling Markandejas hen kwam onderhouden met zijne stichtende verhalen, vond de dichter geschikte gelegenheid om alles wat hij meldenswaardig oordeelde den vromen boeteling in den mond te leggen. Hij verzuimde dan ook niet een ruim gebruik van deze gunstige gelegenheid te maken.

Nadat Markandejas reeds de lotgevallen van Rama had verhaald om de Pandava's te leeren dat hunne wederwaardigheden ongetwijfeld hunnen roem en voorspoed zouden verhoogen, sprak de edele Joedistira de oudste der Pandava's: »Niet mij zelven, noch mijne broeders, o verheven wijze! beklaag ik, maar deze, de edele Krishna, Droepadas' dochter, is het voorwerp mijner deernis. Was er ooit zulk eene vrouw, of heeft men ooit van eene gehoord aan haar gelijk, die in zoo hooge mate onkreukbare trouw heeft geoefend als deze konings-dochter?" De wijze Markandejas beantwoordt die vraag; en zijn antwoord is: de *Episode Savitri*, die dan ook om haar doel en om het hooge belang door den wijze daar aan gehecht, met den weidschen, onze ooren en oogen niet weinig verbazenden titel: *Pativratamahâtmjaparva* prijkt, waarvan de Nederlandsche vertaling luidt: »Het boek van de grootmoedigheid eener haren echtgenoot getrouwe gade."

De strekking van den verhaler en van het verhaal zelf komen echter niet volkomen met elkander overeen. Markandejas toch wil slechts een voorbeeld van uitstekende trouw vermelden, terwijl de episode verder reikt, en de voortreffelijke plaats op den voorgrond stelt, welke de vrouw in het huisgezin en in de maatschappij vermag te bekleeden, zoodat zij alleen soms in

Digitized by Google

staat is meer heils te verschaffen aan hare familie en aan gansch een volk dan een tal van helden. — Eene maagd, wier opvoeding niet werd verwaarloosd, die van hare vroegste jeugd af tot deugd gevormd en in nuttige en vooral godsdienstige kennis wel onderwezen is, zal met de voortreffelijkste hoedanigheden prijken, waardoor zij de troost haars grijzen vaders en de waardige levensgezellin eens edelen echtgenoots wezen zal. Ja heilzamen invloed zelfs zal zij op de openbare maatschappij kunnen oefenen. — Deze waarheid wordt door gansch de episode, zoo als zij daar ligt, met onmiskenbare duidelijkheid in het licht gesteld en met kracht aangedrongen.

Het verhaal van Savitri is ongetwijfeld eene sage uit de eerste tijden der Indische geschiedenis afkomstig, die mondeling van geslacht tot geslacht werd overgeleverd. De hooge oudheid van het Savitri-verhaal kan zelfs niet door hen ontkend worden worden, die der Ramâjana een vroegeren oorsprong voor de Maha-Bharata toeschrijven. Want in eerstgenoemd heldendicht wordt van dit verhaal als van eene overbekende zaak melding gemaakt. Rama's echtgenoote toch beroept zich er op de heldhaftige trouwe van *Savitri jegens Satjavan, den edelen zoon van Djoematseñas*, wier voorbeeld zij volgen wil. De Savitri-sage bestond dus ongetwijfeld reeds vóór de beide heldendichten.

Wellicht heeft de oorspronkelijke dichter van de Maha-Bharata haar in zijn Epos opgenomen of heeft een later schrijver die door hare schoonheid getroffen werd, gemeend het heldendicht daarmede te moeten verrijken. In de eerste veronderstelling, welke de aannemelijkste schijnt, is de sage later door eene tweede hand geretoucheerd geworden. De eerste dichter bezigde haar slechts als een treffend voorbeeld van getrouwheid, terwijl de

Digitized by Google

tweede haar uitwerkte tot een krachtig protest tegen de hand over hand toenemende geringschatting en verlaging der vrouw, en met haar het betoog leverde voor zijne telkens krachtig en klaar uitgesproken stelling: dat ééne vrouw alléén meer deugd kan bezitten en meer heils kan stichten dan vele mannen.

De sage biedt ons inderdaad een edel en flink geteekend karakter aan in de uitstekende koningsdochter Savitri. Eene wilskracht, die slechts buigt voor plichtbesef; eene standvastigheid, waartegen noch menschen, noch hemelingen iets vermogen; eene kennis, de vrucht van godsdienstig onderricht, waarmede zij de meest gevierde wijzen op zijde streeft; eene beproefde trouw en onverbreekbare verknochtheid, die te midden van den felsten rampspoed des te reiner en krachtvoller schitteren, doen haar optreden als eene heerlijke type van heldhaftige en beminnelijke deugd en maken haar volkomen geschikt voor het doel des dichters. Met zulk eene voorliefde worden hare voortreffelijke hoedanigheden gereleveerd, dat zij zelfs haren overigens braven echtgenoot dermate in de schaduw stelt, dat hij naast haar nu en dan eene tamelijk onbeduidende, ik zou bijna zeggen, kinderachtige figuur maakt. Blijkbaar is dit voorbedachtelijk geschied, om door een scherp geteekend contrast aan Savitri meer reliëf te geven. Het minder mannelijke en kernachtige van Satjavan's karakter moest het krachtige van het reeds op zich zelve vrij kras geschetste beeld van Savitri des te beter doen uitkomen.

Het hoofdtooneel der episode is de âsrama 1) in hare eenvoudigste en liefelijkste opvatting; de bespottelijke praktijken en dwaze verrichtingen, die haar

1) Vgl. blz. 229.

Digitized by Google

elders in de Indische poësie ontsieren, zijn hier zorgvuldig vermeden. Slechts kalme rust en vrede treedt ons hier te gemoet en herinnert ons aan den aartsvaderlijken en beminnelijken eenvoud van zeden, die als het erfgoed van een beter voorgeslacht in die stille oorden werden bewaard.

Gedurig vernemen we in de »Sâvitri" den zoeten nagalm der eerste Openbaring. De dochter wordt er geëerd door haren koninklijken vader, de gade verschijnt er op de plaats, die haar toekomt naast haren gemaal; geen zweem dier lage en verachtelijke slavernij, waartoe de vrouw later zonk, boezemt ons hier weerzin in. Boete en versterving zijn er krachtige middelen ter verzoening der Godheid, ter afwering van rampen, ter verkrijging van heil. Het gebed is er zoo veel vermogend dat goddelijke raadsbesluiten er door gewijzigd worden. Nergens ademt de verpestende walm van een vrijheid doodend determinisme of fatalisme. 's Menschen vrijheid in dienst van deugd en plicht en de welwillendheid des Hemels, die zich door boete en gebed laat bevredigen en bewegen, zijn overal de twee oorzaken, of liever vormen slechts de ééne oorzaak, waardoor het heil van menschen en van gansche volken wordt beslist.

Deze en dergelijke kostbare waarheden zijn de hoog te waardeeren zedelijke schatten die in Savitri's persoon aanschouwelijk worden voorgesteld. Want door hare deugden en plichtsbetrachting, door hare boete en gebed verbidt zij den dood, die zijne prooi reeds heenvoerde en verwerft zij onverhoopt geluk voor haar zelve en hare uitgebreide familie, en in wijderen kring voor vele volken.

De keurige parelen, die we in deze episode ontmoeten, zijn er echter niet vrij van alle smet. Immers nu

Digitized by Google

en dan wordt de »Savitri" ontsierd door de vermelding van ondergeschikte godheden, die ofschoon ze het denkbeeld van éénen God, den Oppervader, den Alvader, niet geheel verdringen, dit nogtans eenigermate verduisteren. Een ander maal wordt de ziel op zeer stoffelijke wijze voorgesteld en zelfs haar lengtemaat bepaald. Deze smetten werden wellicht door een latere hand op het overigens edele en waardige gedicht geworpen.

Gewis niemand die bedenkt dat de »Savitri" een eeuwenheugend verhaal is, niet slechts langen tijd vóór het Christendom maar ook buiten de Mozaïsche Openbaring ontstaan, zal zich verwonderen daarin iets te ontmoeten wat hij anders wenschen mocht. Des te minder zal het ons bevreemden, die het reeds herhaaldelijk hebben opgemerkt, hoe lichtelijk door den mensch, die buiten den invloed der Openbaring staat, het goede, wat hij uit den algemeenen schat der oorspronkelijke traditie ontving, verontreinigd en bezoedeld wordt. Veeleer zullen we ons in hooger mate verheugen over het waarlijk edele en voortreffelijke, dat na zoo vele eeuwen, onder de aangeduide omstandigheden in de »Savitri" is bewaard gebleven en ons daar zoo ruimschoots in eenvoudig poëtische en streng zedelijke vormen te genieten wordt aangeboden.

Neemt men door deze gedachten geleid de »Savitri" ter hand dan zal men dankbaar na de lezing erkennen, dat men niet zonder ernstig nut kennis heeft genomen van eene der schoonste en der reinste voortbrengselen van de Indische letterkunde.

Digitized by Google

SLOTWOORD.

Een onderwerp van breeden omvang hield ons bezig. Wij lieten onze blikken weiden over Indië's geografische ligging, over de volken, die eene hoofdrol speelden in zijne geschiedenis, over de godsdienstige en philosofische stelsels daar in den loop der tijden gehuldigd en uitgedacht, over den maatschappelijken toestand, die zijne bevolking beheerschte, en eindelijk over zijne taal en letterkundige voortbrengsels.

Indië, dat paradijs, waar de wetenschap, niet de ware, maar eene valsche wetenschap, den boom meende ontdekt te hebben, der kennis, die alle raadselen zou oplossen, alle behoeften volkomen bevredigen en de Openbaring voor goed van haar gezag berooven — wij hebben het doorwandeld, beschouwd en beoordeeld naar de gegevens dier wetenschap zelve, onder geleide der geleerden, die Indië tot het hoofdgebied, of tot het geliefkoosd voorwerp hunner nasporingen hadden gekozen.

En wij ontwaarden, dat ook Indië met al wat het

Digitized by Google

der wetenschap schonk, naarmate het onderzoek verder wordt voortgezet een schitterenden draad te meer toevoegt aan het luisterrijke weefsel, dat het eeregewaad vormt van den Eeuwigen Koning, tot wiens verheerlijking alles wat er is en wat er geschiedt moet verstrekken.

Gelijk de aarde, die Hij schiep met alles wat hare oppervlakte draagt en haar schoot bevat; gelijk de machtige stroom der volken, die Hij uit één bron deed ontspringen en in drie hoofdtakken zich met hunne talen over gansch de aarde liet verspreiden, — terwijl Hij der menschen vrijheid eerbiedigend hen den weg liet volgen, dien zij zelven kozen, — tot geen ander doel kunnen bestaan dan tot verheerlijking van Hem, die ze in het aanzijn riep: zoo ook heeft de wetenschap, die landen, volken en talen tot voorwerp harer nasporingen kiest — hare beoefenaren mogen het erkennen of loochenen, — geene andere bestemming, dan om ten langen leste in hoogeren luister te doen stralen het woord door Gods scheppende hand in het diepste wezen en op het gelaat van alle dingen geschreven: »UNIVERSA PROPTER SEMETIPSUM OPERATUS EST DOMINUS." — Alles wat er is bestaat om God! Alles heeft de Heer daargesteld tot Zijne glorie!

Zwoegde voor onze bewonderende blikken de wetenschap op menig gebied, en niet het minst op dat der Indologie; met belangstelling hebben we hare pogingen gevolgd en, naar we vertrouwen, werd die belangstelling door onze lezers gedeeld. Zij zwoege voort, want dit is haar recht; en geen duim breed willen we hare rechten verkorten. »Mundum tradidit disputationi eorum," — »De wereld toch, zoo lezen we, heeft Hij aan hunne onderzoekingen prijsgegeven."

Digitized by Google

Gansch de aarde, bijgevolg ook Indië, kan derhalve veilig door de menschelijke wetenschap worden onderzocht. Moge dan klaar worden in gevolge der rustelooze pogingen door de geleerden in het werk gesteld, wat nog in het duistere schuilt; moge er steeds overvloediger licht rijzen tot loon hunner inderdaad dikwerf bewonderenswaardige inspanning; en mogen de spaarzame lichtvonken, die zij ontdekken, hen heen geleiden naar de groote Lichtbron, het Licht des Lichts, in wiens koesterende zonnestralen wij ons zoo gelukkig en zoo dankbaar verblijden.

Mogen de geleerden en hun volgzame aanhang, mogen zij die te recht wetenschappelijke mannen geheeten kunnen worden en zij, die meenen dien eeretitel voor een deel te kunnen bemachtigen door gedwee zich neer te werpen voor al, wat hun in naam der wetenschap wordt verkondigd, eindelijk den wensch vervullen van den gewijden Harpenaar: OMNIS SPIRITUS LAUDET DOMINUM! — Alle geest, alle schepsel love den HEER!

Digitized by Google

SAVITRI.

Digitized by Google

Digitized by Google

EERSTE ZANG.

Verneem, o Koning JOEDISTIRA [1], het volzalig lot van edele vrouwen; gelijk dit weleer der koningsdochter SAVITRI ten deele werd.

Te Madras [2] heerschte eertijds een deugdzaam koning, die uitmuntte in trouwe plichtsvervulling. Vroom als hij was beschermde hij alle hulpbehoevenden, hield hij nauwgezet zijne beloften en beteugelde hij volkomen zijne zinnen. Talrijk waren zijne offers, mild zijne gaven, rechtvaardigheid blonk in zijn bestuur. Daarom beminden hem allen, die stad en land bewoonden. Deze edele vorst, wien 't heil van al wat leeft tot vreugd verstrekte, heette ASVAPATIS. Kinderloos droeg hij gelaten zijn lot en beteugelde hij de waarheid minnend zijne tong. Bij het steeds hooger klimmen der jaren, overviel hem diepe smart. Om kroost te verwerven, pleegde hij strenge boetvaardigheid [3]. Hij bepaalde den tijd en beperkte de maat van zijn voedsel, onthield zich met zorg en bewaakte nauwlettend zijne zinnen, terwijl hij tal van offers opdroeg

Digitized by Google

aan SAVITRI [4]. *) Slechts om den zesden dag [5] nuttigde de edele koning zijn sober maal en achttien jaren lang volhardde hij in die verstorven levenswijze. Toen het achttiende jaar ten einde was gesneld, betoonde zich SAVITRI, met 's konings lot bewogen en in zichtbare gestalte uit de offervlam opstijgend, verscheen zij den vorst. Ten zegen bereid, sprak zij den beheerscher der aarde vreugdevol deze woorden toe:

»Uwe onbevlekte reinheid, uw onthouding en versterving, de hulde, die gij mij van ganscher harte hebt bewezen, o Vorst, heeft mij verblijd. Kies dan, o ASVAPATIS, gij Heerscher van Madras, eene gunst; kies vrij naar uw verlangen, maar overtreed de gestelde eischen niet."

ASVAPATIS.

Om kroost te verwerven begon ik het thans volbrachte werk. Dat mij dan, o hemelsche, vele zonen geworden, die mijnen naam doen voortleven. Mocht o godin [6] u mijne hulde behagen, schenk dan de gunst, die ik vraag. Want zijn geslacht te doen bloeien is dure plicht, dus leeren de Brahmanen [7].

SAVITRI.

Sinds lange reeds, o Koning! was dit uw verlangen mij bekend. Ik heb uwe wenschen den Oppervader [8] voorgedragen. Door de gunst nu van Hem, die door Zich zelven bestaat, zal u weldra eene dochter in al den glans der bevalligheden geboren worden. Weder-

*) Eene ondergeschikte godheid.

Digitized by Google

spreek niet [9]! want op bevel des Hoogsten Vaders meld ik u dit vol vreugde.

»Het zij zoo," dus sprak de vorst en berustte in SAVITRI's woord; maar tevens smeekte hij: »Moge het dan dra geschieden."

Toen SAVITRI verdwenen was, keerde de vorst naar zijn paleis terug, heerschte blijmoedig in zijn rijk en beschermde, volgens plicht, zijne onderdanen. Na verloop van eenigen tijd, schonk hem MALAVI [10] zijn eerste en deugdzame gemalin, eene dochter, wier oogen glinsterden als het lotusblad [11]. Verheugd volbracht de Vorst de geboorteplechtigheden [12]. Door de blijde SAVITRI was zij geschonken en aan SAVITRI werd zij geofferd; daarom noemden de Brahmanen en eveneens de vader haar: SAVITRI. Schoon als LAKSMI [13] wies de vorstendochter op en zij bereikte den tijd der huwbaarheid [14].

De hofgenooten, die de rijzige, welgevormde vorstinne zagen, wier schoonheid glansde als het goud, dachten: »Gewis, een godendochter is neergedaald." Want haar oog schitterde met den glans van het blinkend lotusblad [15] en door dien wondervollen gloed werd iedereen weerhouden, zoodat niemand hunner hare hand dorst vragen.

Eens nu, toen zij op een feestdag, na het hoofd te hebben gezalfd, tot de goden was opgegaan en volgens gewoonte in het vuur had geofferd, sprak zij met de Brahmanen. Dan nam zij de gewijde bloemen, en in houding der godin LAKSMI gelijk, naderde zij tot haren grootmoedigen vader. Toen zij hem buigende had begroet, bood zij hem de bloemen aan [16] en stond zij met opgeheven handen [17], schoon van gestalte

Digitized by Google

aan de zijde van den heerscher der menschen. De vorst zag zijne huwbare dochter in den glans harer schoonheid, aan eene godin gelijk; hij bedacht dat haar nog niemand ten echt had gevraagd en diepe droefenis beving hem.

DE KONING.

Dochter! de tijd voor uw huwelijk is daar, maar geenen zag ik, die u verlangt. Zoek daarom zelf een echtgenoot u gelijk en toon mij dan den man, dien gij tot gemaal begeert. Na ernstig beraad zal ik u aan hem verbinden. Kies dus volgens uwen wensch [18].

Luister nu, voortreffelijke dochter! en ik zal u mededeelen wat ik hoorde uit de heilige boeken, mij door de Brahmanen voorgelezen [19]: »Berisping verdient de vader, die zijne dochter niet uithuwt, berisping de man, die zijne gade niet bemint, berisping de zoon die zijne moeder, als zij weduwe is geworden, niet bijstaat." Daarom haast u naar de uitspraak, die gij verneemt en zoek een gemaal. Zorg dat ik van de goden geen berisping verdiene.

Zoo sprak hij tot zijne dochter en de grijsaarts en raadslieden bogen toestemmend hunne hoofden.

De vorst wees nu zijne dochter den reisstoet aan; toen zeide hij: »Ga!" Dat was zijn afscheid.

De edele dochter boog zich met maagdelijken schroom voor des vaders voeten en zijn woord ter harte nemend aanvaardde zij zonder tegenspraak de reis.

Op een gouden wagen, van grijze raadslieden omringd, reed zij naar de prachtige wouden, waar ko-

Digitized by Google

minklijke wijzen boete doen [20]. Daar boog zij zich aan de voeten der eerwaardige grijsaarts en ging de geheele rij dier bosschen langs. Bij de heilige badplaatsen [21] deelde zij aan de voornaamsten der Brahmanen hare schatten uit [22]. Zoo bezocht de koningsdochter nu deze, dan gene streek.

TWEEDE ZANG.

De heerscher nu van Madras was met NARADAS [23] die hem bezocht, te midden der versteklijke zaal gezeten en onderhield zich met hem, toen SAVITRI van hare raadslieden vergezeld, na alle heilige badplaatsen te hebben bezocht tot 's konings woning wederkeerde.

Toen zij haren vader met NARADAS ontwaarde, boog de edele het hoofd aan beider voeten.

NARADAS.

Werwaarts ging uwe dochter? Vanwaar komt zij, Heerscher der mannen? Waarom toch vraagt geen jongeling deze huwbare maagd ten echt?

ASVAPATIS.

Juist om zich een gemaal te zoeken, werd zij uitgezonden en eerst nu is zij teruggekeerd. Verneem dus van haar, goddelijke ziener, wien zij ten echtge-

Digitized by Google

noot gekozen heeft. Welaan, mijne dochter, verhaal ons alles.

Aldus door haren vader ondervraagd, wiens woord voor haar heilig was als het woord eens gods, meldde de edele het volgende:

»Een deugdzame Ksatria, o Vorst, leefde er in Salva [24], DJOEMATSENAS geheeten. Hij werd met blindheid geslagen. Terwijl hij van het licht der oogen was beroofd, werd hij vader van een zoon en ontweldigde hem een vijandige nabuur, die hem sedert jaren haatte, het rijk. Vergezeld van zijne gemalin, de moeder van het teedere kind, toog hij naar het woud. Daar in het holste der woestenij oefent de vrome zich in boetewerken. Zijn zoon op den troon geboren en opgegroeid in der boetelingen woud, is de edele SATJAVAN [25]. Die zoon was mij welgevallig; hij worde mijn echtgenoot. Hem verkoor ik in den geest!"

NARADAS.

Wee! wee! Onwetend heeft SAVITRI een grooten misslag begaan, o Vorst! door den deugdzamen SATJAVAN te kiezen. Waarheid (satja) spreekt zijn vader, waarheid spreekt zijne moeder, daarom gaven de Brahmanen hem den naam van SATJAVAN. Als kind had hij de paarden (asva) lief. Hij vormde paarden van leem, hij schilderde paarden met bonte (tsjitra) kleuren, daarom werd hij ook TSJITRASVAS genoemd [26].

ASVAPATIS.

Is die vorstentelg roemrijk, verstandig, is hij geduldig? SATJAVAN, zijns vaders lieveling, is hij een held?

Digitized by Google

NARADAS.

Luisterrijk is hij als de zon, een andere VRIHASPATIS [27] is hij in verstand, hij is een held aan MAHENDRAS [28] gelijk, en zoo geduldig als de aarde [29].

ASVAPATIS.

Is de koningszoon ook milddadig en godvruchtig? Is hij waarheidlievend? Is hij schoon, edelmoedig en liefelijk om aan te zien?

NARADAS.

Den zoon van SANKRITIS, den milden RATIDEVAS [30] is hij uit eigen aard in gaven gelijk. Godvruchtig en waarheidlievend is hij als SIVIS,-OESINARAS' zoon [31]. Hij streeft JAJATIS [32] in edelmoedigheid op zijde en is liefelijk om aan te zien als de maan. [33] DJOEMATSENAS' sterke zoon overtreft de ASVINEN zelfs in krachtvolle schoonheid [34]. Bezadigd en zachtaardig is hij; een held en meester zijner driften. Hij is vriendelijk en vloekt niet; hij is standvastig en roemrijk. Steeds blijft hij zich zelven in oprechtheid en vastheid van inborst gelijk. Dus wordt hij, o Vorst, door godvruchtigen en deugdzamen beschreven.

ASVAPATIS.

Gij schetst hem, o zalige! als versierd met alle deugden. Doe mij ook zijne gebreken kennen, indien hij ze heeft.

Digitized by Google

NARADAS.

Voorwaar! één gebrek kleeft hem aan bij zijne deugden; bij dit gebrek echter, wat moeite men zich ook geve, kan men geen tweede voegen. Eén gebrek heeft hij, geen ander. Want van heden af loopt SATJAVAN's leven in één jaar ten einde, dan legt hij zijn lichaam af.

DE KONING.

Ga SAVITRI, ga mijne dochter kies een anderen. Een groot gebrek is met zijne deugden verbonden. Met één jaar is zijn levenstijd voleindigd, en dan legt hij het lichaam af. Zoo getuigt de zalige NARADAS, die met de goden verkeert.

SAVITRI.

Eenmaal wordt het lot geworpen; eenmaal slechts geeft men; eenmaal zegt de vader: »Ik geef." Dit zijn de drie dingen die onder goeden slechts eenmaal geschieden. * Lang of kort zij zijn leven, rijk of arm zij hij in deugden; eenmaal heb ik hem ten echt gekozen, ik kies geen tweeden. Met den geest neemt men een besluit, met de spraak wordt het geuit, met de daad wordt het volbracht. Daarom is de geest mijn rechter.

NARADAS.

Onovertroffen Koning! Vastbesloten is uwe dochter SAVITRI. Voor niets ter wereld wijkt zij af van haren plicht; en geen ander bezit SATJAVAN's deugden.

Digitized by Google

Daarom, o Vorst! behaagt ook mij zijn huwelijk met uwe dochter.

ASVAPATIS.

Boven alle tegenspraak verheven is het ware woord door u gesproken; ik zal het zonder aarzelen ten uitvoer leggen, want gij, o zalige! zijt mijn zielsbestuurder [36].

NARADAS.

Geen stoornis verhindere de verloving uwer dochter SAVITRI. Ik echter ga nu henen. Heil zij u allen!

Zoo sprak hij en vloog ten hemel. De koning nu bereidde zich tot het uithuwen zijner dochter.

DERDE ZANG.

De Koning bereidde dan alles voor tot het huwelijk en bracht het ter feestviering benoodigde bijeen. Toen nam hij de oude edelen [37], den offerpriester en de huispriesters mede en toog onder een gelukkig gesternte [38] met zijne dochter op reis. In het Medjabosch [39] gekomen ging de wijze koning met de edelen te voet in DJORMATSENAS' âsrama [40]. Daar zag hij den vorst, wiens geest helder, maar wiens gezicht verduisterd was, onder een sâlaboom [41] op

Digitized by Google

eene bank van koesagras [42] gezeten. De koning bewees hem de hulde onder wijze koningen gebruikelijk en gaf hem vervolgens op bescheiden toon zijne hoedanigheid te kennen. Zijn plicht gedachtig bood DJOEMATSENAS hem de Argja [43] en eene zitplaats aan, en richtte tot hem de vraag: »Welk is het doel uwer komst"? ASVAPATIS deelde hem, op SAVITRI wijzende, onverholen gansch zijn verlangen meê [44].

ASVAPATIS.

Deze is, o wijze Koning! SAVITRI, mijne geliefde dochter. Gij kent uwe plichten, neem haar dus ter schoondochter [45].

DJOEMATSENAS.

Van het rijk beroofd, in het bosch verwijlend, leven wij als verstorven boetelingen. Hoe zal nu uwe dochter, aan wie een paleis voegt, de ongemakken der woestijn verdragen?

ASVAPATIS.

De vreugde en de smart die èn rijkdom èn armoe beide meebrengen, kent mijne dochter zoowel als ik. Voor het overige tot mijne gelijken mag men zoo niet spreken. Met een vast besluit ben ik, o Vorst, tot u getogen. Verijdel mijne verwachting niet. Ter wille van mij, die nederig smeekend en met liefde herwaarts kwam, vervul, o Koning, mijnen wensch. Wij zijn elkander in stand gelijk. Neem gij mijn kind tot uwe schoondochter, tot gade voor den goeden SATJAVAN [46]!

Digitized by Google

Sinds lang wenschte ik vurig naar een nauwer verbindtenis met u; maar ik ben van mijn rijk beroofd, die bedenking hield mij tegen. Het verlangen, dat ik vroeger gevoelde, doet gij heden weer in mij ontwaken; want gij zijt mijn innig gewenschte gast.

Toen de edelen, die het oord bewoonden, verzameld waren, volbrachten de beide vorsten op de gebruikelijke wijze de huwelijksplechtigheden [47]. ASVAPATIS nu, nadat hij zijne dochter een betamelijk gevolg had gegeven [48], keerde uitermate verheugd naar zijn paleis terug.

Vol vreugde was SATJAVAN. Eene met alle deugden versierde gade had hij ontvangen. Maar ook SAVITRI was blijde in het bezit van den uit geheel hare ziel gewenschten echtgenoot.

Nauw was haar vader heengetogen, of zij legde al hare sieraden af, en deed een kleed van boomschors [49] over het bruine onderkleed aan. Met dienstvaardigheid, bescheidenheid en zelfverloochening voorkwam zij aller verlangens, en zoo stroomde door haar allen vreugde toe. Hare schoonmoeder verheugde zij door zorgvuldige verpleging; vooral trachtte zij haar koele schaduw te verschaffen. Haren schoonvader verblijdde zij door den dienst der goden te verrichten, door het beteugelen harer tong, het voeren van genoegelijke gesprekken en door bedaard en handig hare werkzaamheden te verrichten, terwijl zij haren echtgenoot in alles liefderijke dienstvaardigheid betoonde.

Zoo leefden deze goede boetelingen eenigen tijd in

Digitized by Google

hunne âsrama gelukkig voort. Maar SAVITRI vermoeide zich en stond dag en nacht". Het woord door NARADAS gesproken woog haar zwaar op het hart.

VIERDE ZANG.

Toen de bepaalde tijd ten einde liep, naderde de dag, waarop SATJAVAN sterven moest. SAVITRI telde de voortsnellende dagen, uur voor uur. Het woord door NARADAS gesproken stond haar immer voor den geest. Over vier dagen moet hij sterven, zoo dacht de voortreffelijke. Zij deed de gelofte van gedurende drie nachten te blijven staan; en zoo stond zij drie dagen en drie nachten. De vorst vernam die versterving en werd ontsteld. Hij stond op en sprak SAVITRI met zeer vriendelijke woorden aan: »De onderneming, zeide hij, die gij begint, is zeer pijnlijk, o Koningsdochter. Drie nachten te staan is een uiterst moeielijke taak."

SAVITRI.

Laat mij begaan, o Vorst, ik zal het boetewerk ten einde brengen. De zaak is besloten en wat ik besloot, staat vast.

Digitized by Google

DJOEMATSENAS.

»Breek de gelofte," dit mag ik u geenszins zeggen; »Volbreng ze," zoo luidt de taal die mijns gelijken voegt.

Hierop zweeg DJOEMATSENAS, de grootmoedige. Terwijl SAVITRI daar stond, zou men haar voor eene zuil hebben aangezien. Den volgenden morgen nu was het de dag, waarop SAVITRI's echtgenoot sterven moest. Vol smart bracht zij dien nacht staande door. »Heden is het de vreeselijke dag!" zoo sprak zij. Snel offert zij in het vuur, begroet de opgaande zon en verricht de ochtendplechtigheden [51]. Nu boog zij zich voor de oudere edelen, voor haar schoonmoeder en schoonvader, allen groetend volgens hunnen rang; en stond daar ootmoedig met saamgevoegde handen. Heilwerkende beden en vurige wenschen, dat haar het treurig lot eener weduwe niet treffen mocht [52], spraken alle boetelingen die het bosch bewoonden over SAVRITI. »Zoo geschiede het" antwoordde SAVITRI, geheel in zich zelve verdiept, op de wenschen der boetelingen.

Den naderenden tijd, elk volgend uur zag de koningsdochter, het woord door NARADAS gesproken indachtig, met stijgende bezorgdheid te gemoet.

Nu zeiden de schoonvader en de schoonmoeder vol vreugd tot de koningsdochter, die alleen stond: »De gelofte, die gij deedt, is thans stiptelijk vervuld. Het is tijd om te eten. Doe dit weer naar gewoonte."

SAVITRI.

Als de zon ondergaat en mijn wensch vervuld is, dan zal ik eten. Zoo heb ik besloten in mijn hart.

Digitized by Google

Terwijl SAVITRI aldus de spijzen weigerde, nam SATJAVAN een bijl op zijnen schouder om naar het bosch te gaan. SAVITRI zeide tot haren gemaal: »Ga niet alleen, bid ik u; ik zal u vergezellen; want ik kan u niet verlaten."

SATJAVAN.

Nooit gingt gij te voren naar het woud, de weg zal u pijnlijk vallen. Hoe zult gij na dit vasten, na zulk eene inspanning te voet gaan?

SAVITRI.

Het vasten heeft mij niet uitgeput; en vermoeid ben ik ook niet. Ik heb krachts genoeg om te gaan; gij moest mij dus niet beletten.

SATJAVAN.

Hebt gij kracht om te gaan, zoo zal ik uw verlangen niet weerstreven; maar neem afscheid van mijne ouders, opdat ik daarin geene schuld hebbe.

Zij boog zich, en zij, die de groote belofte had volbracht, sprak tot hare schoonouders: »Mijn echtgenoot gaat naar het woud om vruchten te zamelen. Als gij het toestaat wenschte ik met hem te gaan; want ik kan de scheiding niet verdragen. Voor het offervuur zijns meesters gaat uw zoon en hij is niet te weerhouden. Blijven zou hij gewis, dreef hem een andere reden naar het bosch. Sedert een jaar ben ik niet buiten de asrama geweest; met groote vreugde zou ik het bloemrijk woud zien"

Digitized by Google

Van den tijd af dat SAVITRI mij door haren vader tot schoondochter gegeven werd, herinner ik mij niet dat zij eenig verlangen heeft uitgesproken. Hierom zij mijne schoondochter de wensch, dien zij uit, toegestaan. Verdwaal echter niet, mijne dochter, met SATJAVAN op den weg.

Na beider verlof te hebben verkregen ging zij, de roemrijke, schertsend met haren man, terwijl haar hart beefde. Met wijdgeopende oogen zag zij overal veelkleurige, prachtvolle bosschen, door tal van pauwen bewoond, helder stroomende beeken en welig bloeiende boomen. »Zie eens!" zeide SATJAVAN met zoete stem tot SAVITRI. Maar de onberispelijke bewaakte nauwlettend geheel den toestand haars gemaals. Want zij hield hem reeds voor dood, den tijd van het woord des wijzen indachtig. Haren echtgenoot volgend trad zij zachtkens voort met een verdeeld gemoed, steeds peinzend op dien tijd.

VIJFDE ZANG.

Van zijne gade vergezeld, plukte de krachtvolle man de vruchten, vulde den korf en hakte het hout. Bij het houthakken echter begon hij te zweeten, en de inspanning veroorzaakte hem hoofdpijn. Ziek

Digitized by Google

van vermoeienis komt hij tot zijne geliefde gade en zegt: »Mijne leden en mijn hart branden mij, o SAVITRI! Ik gevoel mij ziek, o gij, die zoo bedachtzaam weet te spreken! Ik wensch te slapen; ik kan mij niet langer staande houden, voortreffelijke!" SAVITRI kwam nader, trad tot haren echtgenoot, zette zich neder en ondersteunde zijn hoofd. Nu dacht zij aan NARADAS' woord: tijd, dag, uur en oogenblik kwam haar te binnen. Op dat oogenblik zag zij dan ook een man in het rood gekleed met saamgebonden haren, schoon van leest en stralend als de zon. Hij was zwart en geel met vurige oogen; hij had een koord in de hand en boezemde vrees in. Hij ging naast SATJAVAN staan en staarde dezen aan. Toen zij hem zag stond zij haastig op, nadat zij het hoofd haars echtgenoots zacht op den grond had neergelegd, en nu sprak de bedroefde met kloppend hart: »Ik erken u als een god, want die gedaante is niet menschelijk. Zeg mij goedgunstig, o god, wie zijt gij? wat wilt gij doen?

JAMAS.

Gij zijt uwen man genegen, en hebt een boetwerk verricht; daarom spreek ik tot u. Weet dan, edele vrouw, ik ben JAMAS [52]. Deze SATJAVAN, de koningszoon, heeft zijn leeftijd volbracht. Ik wil hem binden en medenemen. Dat wil ik doen.

SAVITRI.

Men zegt dat uwe boden komen om de menschen weg te voeren; waarom toch, o Zalige, zijt gij zelf gekomen?

Aldus toegesproken begon de zalige koning der va

Digitized by Google

deren; haar ten gevalle, geheel zijn voornemen te verklaren: »Mijne dienaren zijn niet waardig dezen deugdzamen en schoonen jongeling, die eene zee van deugden is, heen te voeren, daarom ben ik zelf gekomen".

Nu trok JAMAS de ziel, " aan den koorde gebonden, haars ondanks, met geweld uit het lichaam van SATJAVAN. Van leven en adem beroofd, zonder glans en beweging lag het lichaam neder en was droevig om te zien. JAMAS nu ging met den gebondene heen naar het zuiden. SAVITRI van smart overstelpt, maar met een zalig vertrouwen op haar volbracht boetwerk en sterk door hare trouwe volgde JAMAS.

JAMAS.

Keer terug SAVITRI! bepaal zijne uitvaart ". Gij hebt gedaan wat gij uwen echtgenoot schuldig waart. Gij zijt zoo ver gegaan als men gaan moet.

SAVITRI.

Waarheen mijn echtgenoot gebracht wordt of van zelven gaat, daarheen ook moet ik gaan: dit is mijn eeuwigdurende plicht. Bij mijne boete, bij de eer mijne ouders, bij de liefde mijnen echtgenoot bewezen, bij mijne gelofte en uwe genade, belet mij dezen gang niet. »Zeven schreden doet de vriendschap," *) zeggen de wijzen, die het wezen der dingen zien. Om der vriendschaps wille dan, zal ik u iets zeggen, dat ik u verzoek aan te hooren:

*) d. i. Men behoeft slechts zeven stappen met iemand te gaan om vriendschap met hem te sluiten. Goeden kennen en achten elkander spoedig.

Digitized by Google

Het zijn geen onwetenden, die in het woud de deugd, de waarheid en volharding beoefenen. Neen, met kennis verkondigen zij den plicht, daarom noemen de goeden de deugd het hoogste. Heeft één hunner den plicht der goeden erkend, dan gaan allen dien weg, men zoekt geen tweeden of derden. Daarom noemen de goeden de deugd het hoogste ".

JAMAS.

Keer terug, ik ben verheugd door uwe toespraak, die zoo zuiver klinkt. Kies u eene gunst. Buiten het leven van uwen gemaal zal ik u, o onberispelijke! elke gunst toestaan.

SAVITRI.

Van zijn rijk beroofd, kwam mijn schoonvader in het woud en woont als arme blinde in de asrama. De edele vorst, wiens deugd schittert als de zon, herkrijge door uwe gunst het gezicht.

JAMAS.

Ik sta, onberispelijke! uw verzoek volgaarne toe. Het zal wezen, zooals gij gezegd hebt. — Ik zie hoe lastig u de weg valt; keer terug; vermoei u niet zoozeer.

SAVITRI.

Hoe zou ik mij vermoeien in de nabijheid mijns echtgenoots? Waarheen SATJAVAN gaat, daarheen ga ik ook. Waar gij mijn man brengt, daar ga ik met hem. Heer der goden, hoor nog eens mijn woord:

Digitized by Google

Der goeden vereeniging wordt steeds vurig verlangd, en dat heet eigenlijk vriendschap. De samenkomst met goeden is nimmer onvruchtbaar, daarom blijve men in vereeniging met de goeden.

JAMAS.

De treffende woorden, die gij spreekt, verkwikken het hart en vermeerderen het verstand der wijzen. Nog eens; buiten het leven van dezen SATJAVAN, kies u eene tweede gunst, uitmuntende vrouw.

SAVITRI.

Mijn schoonvader, den wijzen man, werd voorheen zijn rijk ontnomen. Hij herkrijge het en mijn meester wijke van zijn plicht niet af. Dit is de tweede gunst, die ik kies.

JAMAS.

De vorst zal eerlang zijn rijk herwinnen, en hij zal niet afwijken van zijn plicht. — Nu is uw wensch vervuld, o vorstendochter! Keer dan terug en vermoei u niet langer.

SAVITRI.

De wereld is door u bedwongen met geweld; niet naar heuren wil bestuurt gij haar; daarom wordt gij, o god! JAMAS (tammer) genoemd. Aanhoor nu nog dit woord, door mij tot u gericht:

Geen wezen leed te doen maar jegens allen behulpzaam en mild te zijn, dat is de eeuwige plicht der

Digitized by Google

goeden. Deze wereld bestaat gemeenlijk uit krachtige en listige menschen; *) maar de goeden bewijzen liefdadigheid ook aan overwonnen vijanden.

JAMAS.

Gelijk den dorstigen het water, zoo is mij het woord, dat gij spreekt. Nog eens; buiten het leven van dezen SATJAVAN, kies u eene gunst naar uwen wensch.

SAVITRI.

Kinderloos is mijn vader, de landbeheerscher. Mijn vader zij gezegend met honderd eigene zonen, stamhouders zijns geslachts. Dit is de derde gunst, die ik vraag.

JAMAS.

Een honderdtal zonen, luisterrijke stamhouders zijns geslachts, verkrijge uw vader om uwentwil, o edele vrouw. Nu is uw wensch gewis vervuld. Keer dus terug. Gij zijt reeds zulk een verren weg gegaan.

SAVITRI.

Dit is niet ver in het bijzijn van mijn echtgenoot. Mijn hart gaat veel verder. Hoor dus onder het gaan, de voortzetting van het gesprek door mij zoo even begonnen.

Gij zijt de zoon van den hoogverheven VIVASVA-

*) Daarom dus eischt het wereldbestuur dwang en geweld, opdat de boozen de goeden niet immer onderdrukken.

Digitized by Google

TAS, daarom noemen de wijzen u VAIVASVATAS. Naar een gelijk recht bestuurt gij uwe onderdanen; daarom heet gij o Heer, DHARMA-RADJA (koning des rechts). Niet op zich zelven echter stellen de goeden hun krachtig vertrouwen; daarom verlangt iedereen vereeniging met de goeden. Uit vriendschap jegens alle wezens ontstaat het vertrouwen. Deswege stellen de menschen bijzonder vertrouwen op de goeden.

JAMAS

Zulk een woord, als gij daar spreekt, edele vrouw, heb ik behalve van u, nog van niemand gehoord; daarom verheug ik mij. Buiten SATJAVAN's leven, kies u eene vierde gunst; en ga dan heen.

SAVITRI.

Honderd naar lichaam en geest krachtige zonen uit SATJAVAN geboren, edele stamhouders, mogen hem en mij geschonken worden. Dit is de vierde gunst die ik vraag.

JAMAS.

Een honderdtal zonen met heldenkracht begaafd zij u gegeven, en mogen u o vrouwe, tot vreugde zijn. Maar vermoei u toch niet langer. Gij zijt reeds zoo verren weg gegaan.

SAVITRI.

De wereld der goeden is hun goed gedrag. De goeden gaan niet te gronde en zij wankelen niet. Het

Digitized by Google

verkeer van goeden met goeden is niet zonder zegen. De goeden boezemen den goeden geene vrees in. Door waarheid besturen de goeden de zon, door boete behouden de goeden de aarde. De goeden zijn de toevlucht van al wat was en zijn zal, o Koning! In het midden der goeden gaan de goeden niet verloren. Den wandel der vromen beschouwen allen met ontzag, die er de waarde van kennen. Als de goeden voor elkander werken, zien zij niet op eigen voordeel. Maar toch is de menschlievendheid niet zonder belooning. Het gestichte goed, noch de eer vergaat. Dewijl dit alles nu steeds zoo plaats vindt bij de goeden, daarom zijn de goeden de behouders der wereld.

JAMAS.

Hoe meer gij plichtverkondigende, hartverkwikkende, welgekozen, zinrijke woorden spreekt, des te hooger stijgt mijne vereering jegens u. Kies u eene onvergelijkelijke gunst! gij, die uwen echtgenoot zoo getrouw zijt!

SAVITRI.

Nu sluit gij de rechte weldaad niet meer buiten, zoo als bij uwe vorige gunsten, grootmoedige belooner! De gunst die ik kies is: Dat deze, dat SATJAVAN leve! Als een doode toch ben ik zonder mijnen echtgenoot. Zonder hem begeer ik geen vreugd, zonder hem begeer ik geen hemel, zonder hem begeer ik geen liefde, zonder hem wil ik niet langer leven. Gij hebt mij de gunst toegestaan van honderd zonen te bezitten en ik zou van mijn echtgenoot beroofd blijven? De gunst, die ik kies, is: Dat SATJAVAN leve! — Zoo toch alleen kan uw vorig woord bewaarheid worden.

Digitized by Google

»Zoo zij het," dus klonk het antwoord, en dit zeggende ontbond JAMAS VAIVASVATAS, de koning des rechts, het koord en met opgeruimd gemoed sprak hij tot SAVITRI:

»Deze, uw echtgenoot is van mij bevrijd. Heil zij u, vreugd uws geslachts. Gezond, sterk, tot alle werk geschikt zal hij wezen. Vierhonderd jaren zal hij met u vereenigd blijven. Door offers en deugden zal hij een roemrijken naam in de wereld verwerven. Honderd zonen zal SATJAVAN u schenken, allen zullen zij koningen en edelen zijn, vaders van kinderen en kindskinderen. Naar u zullen zij ten eeuwigen dage genoemd worden. Ook uw vader en uwe moeder zullen honderd zonen erlangen. Naar MALAVI zullen zij ten eeuwigen dagen Malava's heeten en ook zij zullen voortleven in hunne kinderen en kindskinderen. Uwe broeders zullen edelen zijn, den goden gelijk."

Toen de doorluchtige DHARMARADJA deze gunsten verleend en SAVITRI ten terugtocht bewogen had, ging hij naar zijn paleis.

Nadat SAVITRI nu haren gemaal had terugontvangen en JAMAS was heengegaan, toog zij naar de plaats waar SATJAVAN's lijk lag. Zij zag hem daar op den grond liggen, trad nader, zette zich naast hem neder, beurde zijn hoofd op en ondersteunde het. SATJAVAN kwam nu weder bij kennis en sprak SAVITRI toe. Het was hem als keerde hij van eene verre reis terug. Eenige malen zag hij haar welwillend aan.

SATJAVAN.

Ach, wat heb ik lang geslapen! Waarom hebt gij mij toch niet gewekt? En waar is die zwarte man, die mij met zich nam?

Digitized by Google

SAVITRI.

Zeer lang hebt gij gesluimerd, o Vorst! De zalige god JAMAS, de bedwinger der schepselen, is heengegaan. Nu zijt gij van vermoeienis en slaap bevrijd, roemrijke Vorstenzoon. Als gij kunt, sta op; zie, het is donkere nacht.

Toen SATJAVAN dit hoorde kwam hij tot volkomen bewustzijn, stond op als na een zachten slaap, blikte naar alle hemelstreken en liet zijne oogen over het bosch in alle richtingen weiden. — »Om vruchten te verzamelen, zeide hij, ben ik met u, o edele, uitgegaan. Bij het houthakken werd ik van hoofdpijn overvallen. Krank van smart kon ik niet meer staan en legde ik mij ter ruste neder. Dit alles herinner ik mij, o voortreffelijke! Zoo verloor ik onder uwe hoede door den slaap het bewustzijn. Toen zag ik eenen machtigen man, vreeslijk door zijn somber gelaat. Weet gij, wie hij was, dan zeg het mij, o edele! Was het slechts een droom of is het waarheid?"

Daarop zeide SAVITRI: »De nacht wordt zoo donker, morgen zal ik u alles, zoo als het geschied is, verhalen, o Vorstenzoon! Sta op! sta op! Heil u! zie, uwe ouders, zij verlangen naar ons, dierbaarste gemaal! De nacht is donker, de zon is ondergegaan, de nachtwandelaars [67] dolen in woeste vreugd met schorre stemmen rond. Men hoort in het loof het geruisch der zwervende dieren. De vreeselijke jakhalzen, die in het zuiden en westen gelegerd hun gehuil doen hooren, jagen mij schrik aan door hun akelig geschreeuw.

Digitized by Google

SATJAVAN.

Het woud, in den donkeren nacht gehuld, is schrikverwekkend om te zien. Gij zult den weg niet kunnen vinden, en niet in staat zijn om te gaan.

SAVITRI.

In het gindsche woud, dat heden door het vuur vernield werd, brandt een dorre boom. De vlam door den wind aangeblazen ziet men er overal. Daar zal ik gloeiende kolen gaan halen en hier een vuur ontsteken. Zie, daar is hout; stel uwe droefenis ter zijde. Gij kunt onmogelijk gaan; want gij zijt ziek en zult den weg niet herkennen, dewijl het woud in duisternis is gehuld. Daarom zullen wij, als het u goeddunkt, morgen, wanneer men in het woud zien kan, naar huis terugkeeren. Blijven wij dezen nacht hier, mijn onberispelijke echtgenoot!

SATJAVAN.

De hoofdpijn is verdwenen, ik gevoel mijne ledematen weer van kracht vervuld. Ik wenschte met uw goedvinden tot vader en moeder weer te keeren. Nooit kwam ik te voren zelfs bij schemeravond naar de asrama terug. Vóór het vallen van den avond verlangt mijne moeder reeds naar mij. Zelfs als ik bij dag uitga, treuren mijne ouders en mijne moeder zoekt mij met de bewoners der asrama. »Gij komt te laat," dus hoorde ik reeds dikwijls vader en moeder spreken, die dan zeer bedroefd waren. Hoe zullen ze thans over mij te moede zijn? Nu zij mij niet zien zijn beiden zeker zeer bekommerd.

Digitized by Google

Eens stonden beide mijne ouders, door teederheid gedreven 's nachts op en zeiden mij: »Van u beroofd, lieve zoon, zouden wij geen oogenblik kunnen leven. Zoo lang gij leeft, o zoon, is ons het leven zeker. Gij zijt de steun van ons oude blinden, op u rust onze hoop, op u de zorg voor het plengoffer, dat den voorouders moet worden gebracht en de roem, die wij hopen bij de nakomelingschap."

Moeder is oud, vader daarenboven blind; voorwaar, ik ben hun steun. Zien zij beiden mij dezen nacht niet, hoe zal het dan met hen gesteld zijn? Ik verwensch den slaap, waardoor mijnen vader en mijne moeder, die mij nimmer leed deden, zulke zorgen werden veroorzaakt en die mij in zulken pijnlijken toestand en smartelijken rampspoed heeft gestort. Want van vader en moeder verlaten, ben ik buiten staat om te blijven leven. Zeker ondervraagt mijn blinde vader nu angstig den eenen boeteling na den anderen. Mij zelven, o dierbare, beklaag ik niet zoo zeer als mijnen vader en mijne zwakke moeder, de getrouwe gezellin haars echtgenoots. Om mijnentwil lijden zij nu die felle smart. Als zij leven, leef ik; ik moet hen onderhouden, zoo denk ik; hun alle liefde bewijzen, dat weet ik.

Zoo sprak de plichtbetrachtende, ouderlievende en ook zijne ouders zoo dierbare jongeling, en beide handen uitstrekkend weende hij met bittere smart.

Toen de goede SAVITRI haren echtgenoot zoo vol smart zag, wischte zij de tranen van zijne oogen en zeide: „Zoo waar ik mijn boetwerk volbracht, milde gaven uitdeelde en rijke offers opdroeg: zoo waar zij mijner schoonmoeder en mijnen schoonvader een gelukkige

Digitized by Google

nacht. Ik herinner mij niet ooit te voren, ook toen ik nog ongehuwd was, een onwaar woord gesproken te hebben. Dat door deze mijne waarheidsliefde mijne schoonouders mogen behouden zijn."

SATJAVAN.

Ik verlang mijne ouders te zien. Ga SAVITRI met allen spoed voort, opdat ik de droefheid mijner ouders zie. Anders leef ik niet langer; ik betuig het u bij mijne ziel. Gaat u de deugd ter harte, wenscht ge dat ik het leven behoude, wilt ge mij liefde bewijzen, snellen we dan naar de dierbare âsrama. [58]

Nu stond de doorluchtige SAVITRI op, bond heure haren te samen, omvatte met beide armen haren man en hielp hem opstaan. Toen hij stond wreef SATJAVAN met de handen zijne leden, richtte zijn blik naar alle hemelstreken en wierp een oogslag op den korf. SAVITRI echter zeide hem: »Morgen zult gij de vruchten halen, doch veiligheidshalve zal ik de bijl medenemen." Nu hing zij den zwaren korf aan een boomtak, nam de bijl haars gemaals, legde zijn arm op haar linker schouder en voerde hem met hare rechterhand zachtkens voort in de richting, waar zich licht vertoonde.

SATJAVAN.

Wees niet bevreesd! Door dikwijls hierheen te gaan ken ik de wegen. Ik zie het sterrenlicht door de takken der boomen flikkeren. Langs dien weg kwamen wij en verzamelden wij de vruchten. Treed dus maar spoedig op den weg voort, mijne gade, en toef niet. — Bij deze

Digitized by Google

palasaboomen splitst zich de weg; het pad dat noordwaarts loopt, moet gij inslaan. Ga maar met allen spoed. Ik ben gezond, ik ben sterk, ik verlang mijne ouders te zien.

Zoo sprekende ging hij in allerijl op de asrama aan.

ZESDE ZANG.

Ter zelver tijd had de held DJOEMATSENAS het gezicht herkregen; en hij zag nu alles met helderen blik. Hij bezocht alle asrama's met zijne gemalin SAIVJA en zwierf rond, zeer bedroefd om zijn zoon. Asrama's, beken, bosschen, en meeren doorzochten zij; en zoo dwaalden beide echtgenooten rond in den nacht. Hoorden zij ergens een gedruisch, dan verhieven zij het hoofd en staarden zij, hopende op hunnen zoon. »Daar komt SATJAVAN met SAVITRI"; zeiden zij [59]. Met voeten van poeroescha's doorstoken, doorwond en met bloed bedekt, zich kwetsend aan koesagras en doornen togen de ouden als radeloos voort. Nu kwamen al de edelen [60], uit de asrama's die zij bewoonden te voorschijn, omringden hen en spraken hun troostrijke woorden toe. Zoo brachten zij hen naar hunne asrama terug. Daar werd de vorst van zijne echtgenoote vergezeld, door grijze boetelingen omgeven, die hem met verschillende verhalen van voormalige boetelingen opbeurden. Maar de hoogbejaarden, al schenen zij ook voor eene wijle getroost, dachten

Digitized by Google

steeds aan de voorvallen uit den kinderlijken leeftijd huns zoons en werden zeer treurig. Dan begonnen zij wederom hunne jammerklachten aan te heffen: »Ach zoon! ach goede dochter! waar zijt gij gij?" zoo riepen zij.

DE BRAHMAAN SOEVARTJAS.

Zoo waar als zijne gade SAVITRI met boete, versterving en vromen wandel begaafd is: zoo waar leeft SATJAVAN.

GAUTAMAS.

De Veda's en Anga's heb ik gelezen, zware boete heb ik gedaan, in mijne jeugd een rein leven geleid, de Goeroes heb ik verblijd, het vuur verzorgd. Alle geloften heb ik zorgvuldig volbracht, streng gevast en mij als met den wind gevoed; dit alles heb ik gansch naar den zin der gewijde voorschriften verricht. Door deze boetwerken nu verwierf ik de kennis van elk raadsbesluit. Hoort gij nu deze waarheid: SATJAVAN leeft.

EEN LEERLING.

Zoo waar als het woord, dat met voordacht mijnen mond verlaat, nooit valsch is: zoo waar leeft SATJAVAN.

BHARADHVADJAS.

Zoo waar als zijne gade SAVITRI uitmunt door boete, versterving en een vromen wandel: zoo waar leeft SATJAVAN.

Digitized by Google

DALAS.

Zoo waar als gij uw gezicht herkregen hebt, zoo waar als SAVITRI hare geloſte heeſt vervuld, zoo waar als zij zich van spijze heeſt onthouden: zoo waar leeſt SATJAVAN.

MANDAVJAS.

Zoo waar als in de stille, woeste oorden dieren en vogels krijschen, en gij een vorstelijk leven leidt: zoo waar leeſt SATJAVAN.

DHAUMJA.

Zoo waar als uw zoon alle deugden bezit, de lieveling der menschen is en de teekens draagt, die een lang leven voorspellen: zoo waar leeſt SATJAVAN.

Aldus getroost door deze waarheidsprekende boetelingen, zijne gedachten nu eens hier dan eens daar henen richtend stond de vorst als onbeweeglijk. Op dit oogenblik nadert SAVITRI met haren echtgenoot SATJAVAN tot de asrama en treedt vol vreugde in de duisternis voort.

DE BRAHMANEN.

Nu zijt gij bij uwen zoon, gij herkreegt het gezicht, gij ziet. Thans vragen wij allen: hoe groot is uw geluk! Door de komst van uwen zoon, door het aanschouwen van SAVITRI en door het ontvangen uws gezichts werd u een drievoudig geluk ten deel. Zoo hadden wij allen het voorspeld en nu blijft er geen

Digitized by Google

twijfel meer of uw voorspoed zal steeds hooger en hooger stijgen.

Daarop legden de edelen vuur aan en schaarden zich allen om koning DJOEMATSENAS. Ook SAIVJA zijne gade, SATJAVAN en SAVITRI, die alleen stonden, namen, vrij van kommer, door allen uitgenoodigd, bij hen plaats. Zoo bij den koning gezeten vroegen alle bewoners des wouds blijmoedig den zoon des vorsten: Waarom, Heer Prins, zijt gij niet vroeger gekomen met uwe gade? Waarom komt gij zoo laat in den nacht? Welk een beletsel is u in den weg getreden? Uw vader, uwe moeder en ook wij waren ongerust, o Prins! Waarom toefdet gij toch zoo lang? Wij weten het niet. Gewaardig u ons alles te zeggen.

SATJAVAN.

Met mijns vaders verlof ging ik uit, van SAVITRI vergezeld. Toen werd mijn hoofd zwaar bij het hout hakken in het bosch. Ik sliep; ik weet niet hoe lang. Dit slechts weet ik, nooit heb ik te voren zoo lang geslapen. Gij allen moet dus niet ongerust zijn. Om deze en om geen andere reden, zijn wij zoo laat in den nacht teruggekeerd.

GAUTAMAS.

Uw vader DJOEMATSENAS kreeg eensklaps zijn gezicht terug. Weet gij hiervan de oorzaak niet? SAVITRI moet spreken. Ik verlang het van u te vernemen, SAVITRI! Gij toch kent het verledene en het toekomende. Ik weet, gij zijt, o SAVITRI, der godin SAVITRI in glans gelijk. U is de oorzaak van het gebeurde bekend, daarom

Digitized by Google

verklaar de waarheid. Als u het zwijgen niet geboden werd, zeg het ons.

SAVITRI.

Het is zoo als gij reeds weet, en niet anders dan gij dacht. Ik heb ook geen geheim te bewaren. Verneemt dan de waarheid. De dood mijns mans was mij door NARADAS, den grooten wijze, voorspeld. Die dag was daar. Dit wetende verliet ik mijn echtgenoot niet. Terwijl hij nu sliep, naderde hem JAMAS, in zichtbare gestalte, met zijn slaaf en voerde hem gebonden naar de streek, waar de vaderen wonen. Ik prees den verheven god in eene toespraak vol waarheden. Vijf gunsten werden mij door hem toegestaan. Hoort ze van mij: voor mijnen schoonvader verkreeg ik twee gunsten, zijne oogen en zijn rijk; voor mijnen vader verkreeg ik honderd zonen en eveneens voor mij zelve; en voor mijnen man verwierf ik vierhonderd levensjaren; want om het leven mijns mans had ik dat vastelijk besloten boetwerk verricht. Nu heb ik u naar waarheid alles, zooals het geschiedde, zonder achterhouding verhaald. Het groote leed bracht mij eene blijde toekomst.

DE WIJZEN.

Als in eene donkere groeve gestort, met rampen overstroomd was het geslacht des landbeheerschers. Door uw deugdzaam hart, door uwe geloſte en door uw boetwerk, hebt gij, deugdzame, edele Vrouwe! het wederom omhoog geheven.

Toen de vergaderde wijzen de voortreffelijke vrouw

Digitized by Google

aldus geprezen en vereerd hadden, namen zij afscheid van den vorst en van zijnen zoon en gingen gelukkig en met blijden spoed elk naar zijne woning.

ZEVENDE ZANG.

Toen de nacht voorbijgegaan was en de zonneschijf zich vertoonde, kwamen na volbrachte ochtend-plechtigheden al de boetelingen te samen; en de verheven wijzen konden zich niet verzadigen met aan DJOEMATSENAS al het geluk van SAVITRI nogmaals en wederom te verkondigen.

Dan kwamen onderdanen van Salva en brachten het bericht dat de vijand door zijnen raad was gedood. Zij die gehoord hadden, hoe hij met vrienden en bloedverwanten door den raad was omgebracht, melden ook hoe het vijandelijk leger uiteen werd gedreven. [61] Eéne gezindheid heerschte er onder het volk jegens den vorst: »Ziende of blind, deze zij onze Koning!" — »Met dit besluit werden wij hier heen gezonden, o Vorst! Uwe wagens en uw leger, in vier afdeelingen [62], zijn hier aanwezig. Kom, o Koning, heil zij u! blijde zege wacht u in uwe stad, bezit nog langen tijd het land uwer vaderen en voorvaderen!" Toen zij echter zagen dat de Koning het gebruik zijner oogen had herkregen en schoon van gelaat was, staarden zij hem allen vol verwondering, met wijdgeopende oogen, aan en bogen hunne hoofden tot op den grond nede r

Digitized by Google

Nu boog de vorst zich voor de Brahmanen en grijsaarts, die hunne asrama's bewoonden, en geëerd door allen toog hij naar de stad met SAIVJA, zijne gemalin, en SAVITRI, op een breeden glinsterenden draagstoel door mannen gedragen en door het leger omringd.

Welhaast wijdde de hoogepriester met vreugde DJOEMATSENAS tot koning [43] en zijn zoon tot erfprins

SAVITRI, wier roem steeds hooger steeg, werd in eene lange reeks van jaren moeder van honderd zonen. Het waren helden, die nimmer weken in den strijd. Ook werd zij de zuster van honderd hooggevierde broeders, zeer machtige helden, zonen van ASVAPATIS, den vorst van Madras, en van MALAVI.

Zoo werd zij zelve, haar vader, hare moeder, haar schoonvader en hare schoonmoeder en geheel het geslacht haars echtgenoots van rampspoed bevrijd [44].

Digitized by Google

AANTEEKENINGEN.

EERSTE ZANG.

1. Bij het schrijven der eigennamen heb ik getracht de ware uitspraak zoo nabij mogelijk te komen, terwijl ik meende daarbij tevens overtollige letters en al te vreemd voorkomen der namen te moeten vermijden.

De U verving ik door OE, dewijl de U-klank in 't Sanskriet niet bestaat. — De veelvuldige aspiratie's (H) liet ik meestal weg. — Voor de C, (wier uitspraak TSJ klinkt), plaatste ik TJ, voor de Z (DZJ) bezigde ik DJ. Het Sanskriet heeft drie sis-klanken, die ik volgenderwijs met gewone letters weergeef: S", S', S. — Voor S" (Fransche CH, Engelsche SH, Duitsche SCH) nam ik SJ. Voor S' (Fr. en Eng. Ç), koos ik onze gewone S even als voor de derde Sanskriet S — De V, die immer als W moet worden uitgesproken, behield ik. — De J, door mij gebezigd, behoudt hare Nederl. uitspraak; de Franschen en Engelschen plaatsen er een Y voor. — Welluidendheidshalve verkoos ik gemeenlijk den nominativus der substantiva boven het thema door de woordenboeken opgegeven.

Joedistira was koning van Indraprasta, oudste der broeders Pandava's, die in de Mahâ-bhârata de hoofdrol spelen. Hij bevond zich als boeteling in het woud Kamjaka, toen hem Markandêjas bezocht.

2. Volgens Wilson zijn de Madra's een volksstam in noord-

Digitized by Google

westelijk Indië den oudsten zetel der Arische stammen. Deze naam komt steeds in het meervoud voor en is dus werkelijk een volksnaam. Ik meende echter mij naar de meeste vertalers te mogen voegen en behield dus Madras.

3. Het denkbeeld dat men door zware lijfskastijdingen groote macht kan verkrijgen is gemeenlijk schering en inslag van alle Indische verhalen.

4. Wie de hier aangeroepene devi Sâvîtrî is, laat zich moeilijk bepalen. Doerga Savitri is een der vele namen van de thans in Indië zoo menigvuldig vereerde Doerga, de gemalin van Siva (Sivas). Prof. Bopp houdt het er voor in zijn glossarium dat deze hier bedoeld is; de geest echter onzer Episode schijnt het minst met dien der Siva- en Doerga-vereerders overeen te komen. Prof. Merkel meent dat hier sprake is van de Zon, die op ontelbare plaatsen Savitri (met korte klinkers) wordt geheeten. — Savitri komt ook nog voor als de gemalin van Brahma, die den naam voert van Svajamboevas. Het waarschijnlijkste acht ik dat deze laatste Savitri hier wordt aangeroepen, dewijl zij in onmiddellijke betrekking staat met Brahma onder den zoo even vermelden naam. Eindelijk vind ik in de Padna-Poerana melding gemaakt van eene Savitri als eene zinnebeeldige echtgenoote van Dharma of de Deugd. Doch men vindt geene blijken van hare vereering.

De offers der Indiërs, althans zooals zij door de nu in zwang zijnde wetboeken worden beschreven, zijn doorgaans onbloedig. Zij bestaan in eenige korrels rijst, sesam, boter enz., die onder zekere formulieren in het vuur worden geworpen of op andere wijze behandeld. Het was dus geen wonder dat men er soms in achttien jaren tijds honderd duizend kon verrichten.

5. Hoe dikwerf de koning zijn maal nam blijkt niet zeer duidelijk. De tekst der uitgaaf van Calcutta heeft „shashthé shashte", dat beteekenen zou om den zestigsten, waaronder men dan Moehoerta of Ghattika d. i uur, het dertigste deel van den dag, verstaat. Maar Prof. Bopp verbetert shashte shasthe, om de zesde; en dan moet men er dagen onder verstaan. Zulk een vasten is wel zeer streng, maar toch mogelijk. Overigens zien de Indische verhalen niet zoo nauw op de waarschijnlijkheid, want zij laten soms hunne boetelingen maanden, ja zelfs jaren lang van water of enkel lucht leven. Men zou er intusschen ook maal bij kunnen

Digitized by Google

denken, en dan twee maaltijden op den dag tellend, zou het beteekenen om den derden dag. Prof. Bopp. zegt dat de koning slechts eenmaal daags at, doch geeft geen nadere verklaring; deze wijze van vasten is echter de meest gebruikelijke in Indië.

6. Het schijnt onbetwistbaar dat het woord deva, vrouwel. devî (gemeenlijk met godin vertaald), hetzelfde is als het Latijnsche Deus en waarschijnlijk ook als het Grieksche θεος. De Indische deva's komen dan ook tamelijk wel met de Latijnsche dii en de Grieksche θεοι overeen. Het zijn wezens, die in den tijd ontstaan zijn en volgens de Indische begrippen eenmaal weer vergaan zullen. Het woord schijnt afgeleid te zijn van den wortel div, schijnen; deze afleiding is des te aannemelijker dewijl bij de Indiërs zoowel als bij de verwante Persen de zon en het vuur als de voornaamste openbaring der godheid golden. De oude Indiërs, bij wie tempelleer, philosofie en mythologie nog één geheel uitmaken, hebben een vrij wel ontwikkeld, ofschoon niet in alle deelen juist denkbeeld van de eeuwige, onveranderlijke, oneindige Godheid, naast dat van hunne deva's; en gebruiken deva zelden of nooit om deze aan te duiden. Prof. Wilson en vele andere geleerden meenen dan ook dat men aanleiding geeft tot vrij onjuiste denkbeelden door deva te vertalen met den geëerbiedigden naam van God en daaraan een vrouwelijk en een meervoud toe te voegen. Ofschoon Wilson's opmerking zeer juist is, zoo zie ik echter geen bezwaar in het vertalen der namen deva, devî, en van het genoegzaam synonieme soera; eensdeels dewijl men hetzelfde doet bij het vertalen der klassieken en anderzijds omdat het behouden van vreemde woorden de duidelijkheid niet bevordert. Bovendien schrijven we waar van deva's spraak is immer goden (met een kleine g); dit zal gewis toereikend zijn, vooral na deze aanteekening.

7. Een der gewichtigste plichten der Indiërs is de Sradda, de gedachtenis der overledenen. Zij geschiedt in het eerste jaar na het overlijden, maandelijks. In het vervolg voor alle overledenen der familie, jaarlijks. Voor de overledenen binnen den zevenden graad is het hoofdbestanddeel der offers een rijstkoek, pinda; daarom heeten de binnen dezen graad verwante personen Sapinda's. Voor die tot den veertienden

Digitized by Google

graad wordt slechts water, oedaka geplengd en deze heeten dus Samanôdaka's. Van de verrichting dezer ceremoniën is het heil der overledenen zoo zeer afhankelijk, dat bij het uitsterven eens geslachts en dus bij het ophouden der pinda alle voorouders in den patala nederdalen. (Vgl. Manoe IV, 25).

8. Maha-pitri, de Groote Vader en Svajambhoevas, de door zich zelven bestaande, zijn titels aan Brahma eigen in de Indische geschriften, die in ouderdom op de Veda's volgen. Brahma is volgens het wetboek van Manoe de persoonlijke vorm van Brahm, de eeuwige oneindige Godheid, begin en einde van alles.

9. Dat Asvapatis hier geene tegenbedenkingen maken mocht hangt innig samen met het plan des gedichts. Bedenkt men toch dat Asvapatis vele zonen vroeg en dat bovendien gelijk een Indisch spreekwoord luidde „eene dochter slechts last was," dan bevatte Savitri's toespraak voor hem eene teleurstelling. Later wel is waar bleek het dat met Savitri's geschenk zijne stoutste verwachtingen overtroffen werden; doch hoe dit geschieden zou, kon hem thans niet worden meêgedeeld.

10. Ofschoon de Indische wetten, ook die van Manoe, stilzwijgend de polygamie toestaan, ontmoeten we echter overvloedige heenwijzing naar het grondbeginsel van het familieleven, naar de eenheid des huwelijks. De eerstgehuwde echtgenoote toch geniet er groote voorrechten. Zij alleen heeft hare wettige plaats, waar een offer wordt opgedragen. Bijzonderen nadruk legt onze Episode op dit punt, daar dezelfde Malavi, den koning ook de zonen schenkt, die hem later geworden.

11. Verscheidene bloemen aan onze waterleliën of plompen verwant (Nymphoeaceae) groeien in de wateren der keerkringgewesten tot eene reusachtige grootte en munten vooral door prachtvolle kleuren en liefelijke geuren uit. Er bestaan in het Sanskriet eene menigte van namen, die eene of verschillende soorten dezer familie aanduiden. Ik meen deze namen, door de meeste vertalers met lotus weergegeven, te moeten behouden. Waterlelie en meer nog plomp klinkt te alledaagsch; het woord lotus is evenzeer uitheemsch en hier zeker ook minder juist. De verscheidenheid van namen als rajiva, padma enz.,

Digitized by Google

die waarschijnlijk soorten, van elkander ten minste in kleur verschillend, beteekenen verplaatst ons beter dan het telkens wederkeerend woord lotus te midden van Indie's rijken plantengroei.

12. Geboorteplechtigheden vind ik slechts bij de geboorte eens zoons opgegeven; de gebeden en ceremoniën daarbij gebruikelijk zijn, zoo als immer, machtig langdradig en ingewikkeld. Verscheidene familiën verrichten die ook bij de geboorte eener dochter. Bij een kind van zegening, zoo als hier, konden zij dus moeilijk achterwege blijven. Op den elfden of twaalfden dag werd aan het kind de naam gegeven. Meestal kiest de moeder dien, doch de vader maakt hem bekend. Bij voorkeur koos men namen van godheden.

13. Laksmî of Sri, de gemalin van Vishnoe, is toonbeeld van schoonheid en voorspoed. Zij wordt afgebeeld geel van kleur; op eene waterlelie gezeten houdt zij in hare rechterhand den pasa (een koord) en in de linker een halssieraad.

14. Volgens Manoe IX, 90, moet eene dochter tusschen haar achtste en haar elfde jaar worden verloofd. Geschiedt zulks binnen dien tijd niet, dan wordt zij door den wetgever vermaand zelve een echtgenoot, ook tegen den wil harer ouders, te zoeken.

15. In het oorspronkelijke staat Padmapalacakshim. — Padma is de meest gewone naam der waterlelie. Palaca kan blad, maar ook (Palasa) boom beteekenen. Daar nu de Sanskriet-samenstellingen évenzeer samenvoeging als afhankelijkheid der samenstellende deelen kunnen uitdrukken, vertalen vele overzetters het bovenstaande met: oogen als een lotusblad. De bladen der tropische waterlelie zijn inderdaad zeer schoon, meestal genoegzaam cirkelrond, en meten dikwerf eenige voeten in middellijn. Men denke slechts aan de Victoria Regia. Ofschoon de bovenste oppervlakte van eenige soorten wel glad en blinkend is, maar niet schitterend kan heeten, zoo schijnt de vergelijking hier toch op den glans te slaan. Want het ware bespottelijk een oog te vergelijken bij een blad van zulk een reusachtigen omvang. Evenwel verleidt de zucht naar overdrijving, vooral waar het de grootte geldt, de Indiërs niet zelden tot de zotste ongerijmdheden. — Volgens het zoo even opgemerkte kan de samenstelling ook met oogen als de Padma en de Palasa beduiden, en dan

Digitized by Google

op de bloemen dier twee gewassen slaan. De Palasa is de Butea frondosa, die uitmunt door hare schoone bloemen, dikwerf in gedichten vermeld wordt, en meermalen in onze Episode voorkomt. Veellicht is deze laatste vertaling wel de verkieselijkste.

16. Bloemen, op deze wijze aan eene godheid opgedragen, werden geacht eene heilbrengende kracht te bezitten. Men droeg ze veelal in het haar.

17. Om een hooggeplaatsten persoon eere te bewijzen voegt de Indiër de handen zoo te samen, dat zij eene holte vormen, als wilde hij daarin iets ontvangen.

18. De uithuwelijking van zonen en dochters is nagenoeg alleen het werk der ouders zonder dat de betrokkene personen daarin gekend worden. Intusschen miskent men niet immer het recht der kinderen, ook niet dat der dochters op eene betamelijke vrijheid. Zelfs verklaart Manoe IX, 90 dat eene maagd, die een echtgenoot harer keuze in het geheim huwt, volkomen onberispelijk is; zij moet echter de gevolgen van zulk eenen stap dragen, en in dit geval zou zij een diefstal plegen, indien zij iets van de haar te voren door hare ouders geschonken kostbaarheden naar de woning haars echtgenoots medenam. Ook mag eene koningsdochter, den vereischten leeftijd bereikt hebbende, haren vader vragen, dat hij de jongelingen van hare kaste oproepe, opdat zij uit deze haren echtgenoot kieze. Zulk eene keuze heet svajamvara of zelfkeus. Voorbeelden daarvan zijn Rama en Sita; Arjoenas en Draupadi enz. Iets dergelijks treffen we in de Grieksche verhalen van Pelops en Hippadamia; van Hippomanes en Atalanta, en in eenige der Germaansche volksverhalen aan. — In deze Episode wordt overigens der heldin eene hoogere mate van kieschheid toegeschreven dan elders geschiedt. Immers zij doet in achtbare omgeving eene vrome bedevaart en geeft daarna haren vader hare gevoelens te kennen, opdat hij de zaak verder op betamelijke wijze regele.

19. Opmerkelijk is het dat Asvapatis de Sastra's of heilige boeken slechts heeft hooren voorlezen door de Brahmanen. Want als Ksatria, die getrouw zijn kaste-plichten onderhield, mocht hij zelf, volgens Manoe II, ze ter hand nemen. Er bestond echter, naar het schijnt, ook zekere bepaling door de Brahmanen gemaakt, die het recht der Ksatri'as tot het aan-

Digitized by Google

hooren beperkte, terwijl den Vaisa's ook dit zelfs verboden was. — Of wellicht bracht de koninklijke majesteit het mede, dat hij er een voorlezer op na hield. Misschien ook wordt hier van voordragen uit het geheugen en niet van enkel lezen gesproken. De koning kende niet gelijk de Brahmanen gansche boekdeelen van buiten, ook mocht hij het geleerde niet aan anderen voorzeggen om het hun in het geheugen te prenten; hij herinnerde zich slechts losse stukken, die hij gehoord had.

20. De zoogenaamde Indische ascesis bestaat in zich af te zonderen van de wereld en hare ijdele eer, zich van zinnelijke voldoening zooveel mogelijk te onthouden, een geruimen tijd in pijnlijken toestand door te brengen, weldadigheid te oefenen jegens al wat leven heeft, onophoudelijk zekere heilig geachte formulieren na- of op te zeggen, zich in het denken over zoogenaamde heilige verhalen en over de eenheid van het Eeuwige Wezen te verdiepen. Zij, die zich daar op toeleggen, heeten Risji's of profeten, heiligen; Moeni's of zwijgenden, heremieten; Tapasvin's of boetelingen. Doch deze titels geven ons een vrij onjuist denkbeeld van hunnen toestand; eveneens kunnen wij ons slechts onvolledige begrippen vormen omtrent alle de boven vermelde bijzondere punten hunner leefwijze; want elk van die punten kan veilig verbonden worden met datgene, wat daarmee volgens onze opvatting het meest zou strijden. Een dusdanig leven kan elk individu, althans van de edele kasten, omhelzen. Een koning, die zich voor eenigen tijd of levenslang aan zulk een levenswijze toewijdt, is een Rajarsji of koninklijke wijze, een Brahmaan wordt daardoor een Brahmarsji. De dichters laten zelfs alle ingebeelde hoogere of lagere wezens zulk eene leefwijze omhelzen; zoo spreken zij van Devarsji of boetvaardige goden. Ook de vijanden van goden en menschen streven er naar om door zelfkastijding hunne macht te vermeerderen. Zoo treden er in het buitensporig fantasiespel der Indiërs, waarbij soms alle gezond verstand zoek raakt, Daitja's en Asoera's (d. i. vijanden der Deva's en Soera's, niet ongelijk aan de Grieksche Titans), namelijk Rakshasen of menschenetende reuzen op, die zich door boetwerken grooter macht verwierven en er natuurlijk noch het wijste, noch het heilzaamst gebruik van maken. Na dit alles gevoel ik mij soms genegen om de Indiërs met den

Digitized by Google

naam te bestempelen van wakende droomers, die donkeren herinneringen van vroeger bezeten waarheden op de grilligste en bespottelijkste wijze inkleeden en combineeren.

21. Tirtah's zijn wateren, vijvers, rivieren, bronnen of beeken, waaraan meestal om eene of andere mythologische herinnering zekere voor ziel en lichaam heilzame eigenschap wordt toegeschreven. Thans nog is haar aantal in Indië aanzienlijk.

22. De aalmoes, die men aan een Brahmaan geeft, is des te verdienstelijker naarmate hij geleerder is.

TWEEDE ZANG.

---

23. Naradas, de zoon van Brahma, is het toonbeeld van goddelijke wetenschap; hem wordt de kennis van het verledene, het tegenwoordige en het toekomende toegeschreven. Hij is ook zeer genegen om de menschen zijne kennis mee te deelen en wordt daarom wel eens de Indische Mercurius geheeten. Doch dit is minder juist, dewijl de Grieksche Hermes, en de Latijnsche Mercurius zich voordoet als een eigenlijke bode, vooral van Jupiter, wiens last hij getrouw volbrengt, doch soms met weerzin. Naradas daarentegen daalt uit eigen welwillendheid neer, uit genegenheid jegens de menschen. Hij verhaalt hun leerzame geschiedenissen, geeft hun goeden raad, soms ook zonder juist te bedoelen dat die raad wordt opgevolgd; zooals blijkt uit het advies door hem in het begin van dezen zang gegeven. Zijne kennisgeving moet hier slechts de intrigue der Episode inleiden.

24. De Salva's zijn, volgens Wilson, een volksstam in noordelijk Indië.

25. Satjavan, eigenlijk Satjavat of Satjavant, beteekent waarachtig.

26. De laatste sloka doet den dichter weinig eer aan. Bergstedt en anderen houden dit vers voor een later bijvoegsel. Tsjitras beteekent, bont, en asvas, paard: dus eigenlijk

Digitized by Google

beteekent het gansche woord bont paard, doch de bedoeling is: vormer van gekleurde paarden; paardenschilder.

27. Vrihaspatis is de meester (goeroe) der deva's. Hij zetelt in de planeet Jupiter, met welke hij soms vereenzelvigd wordt.

28. Mahendras (d. i. Groote Indra, of Groote Vorst) wordt door velen als een afzonderlijke titel van Indra beschouwd. Indra is de koning der deva's en der drie werelden, dat is van alles wat beneden Brahma, Vishnoe en Siva is. Hij verkreeg deze waardigheid door den moed, dien hij in den strijd tegen de Asoeren of Daitja's, en vooral tegen hun hoofd Vritra ten toon spreidde. Zijn wapen is de bliksem, dien hij met den boog Gandiva (den regenboog) afschiet. Hij rijdt op een olifant en resideert in het oosten. Oorspronkelijk vereenigen zich in hem de voorstellingen van de zon, den sterrenhemel, het uitspansel en den dampkring. Hij heeft duizend oogen (de sterren). In vele opzichten bekleedt hij de plaats van den Griekschen Jupiter.

29. De aarde behoort onder de tallooze natuurgodheden. Geduld is als zoodanig hare hoofdeigenschap.

30. Ratidevas, zoon van Sankritis was zoo gastvrij, dat uit het bloed der talrijke ossen, die hij offerde, of voor zijne gasten liet slachten, de rivier Charmanvati (Chamboul) ontstond. De wetten van Manoe veroorloven nog het slachten van rundvee. Later echter was het elken Indiër een gruwel, gelijk zulks reeds vroeger in enkele gewesten het geval schijnt geweest te zijn.

31. Sivis, zoon van Oesinaras, had zich door zijne gestrengheden en weldadigheid reeds een zeker recht op den hemel verworven. Agni en Indra namen hem, toen hij bij zekere gelegenheid een uitstekend blijk zijner goedaardigheid had gegeven, met ziel en lichaam in den hemel op.

32. Jajatis, zoon van Nahoesa, droeg zoo vele offers op, dat ten tijde der Pandava's nog overal zijne altaren en offerpalen getoond werden. Indra schonk hem daarom een wagen, waarmede hij naar welgevallen de lucht doorkliefde.

33. De maan, die soms onder den naam van Soma of Tsjandras vereerd wordt, is in Indië veel helderder dan in onze gewesten. Daar met haar vriendelijk licht tevens de zoo verkwikkende nachtkoelte verbonden gaat, wordt zij in Indië als

Digitized by Google

het toonbeeld beschouwd van alles wat schoon en aangenaam is.

34. De Asvins (ruiters, van asva, paard) komen met de Tweelingen der Grieken overeen. Zij zijn, gelijk Manoe en Jamas, kinderen der zon en gelden als typen van mannelijke schoonheid.

35. Deze woorden van Savitri zijn ontleend aan Manoe IX, 47. De zin is: Het lot wordt slechts eenmaal geworpen; wat het beslist daaraan houdt de brave zich; eenmaal ook geeft men slechts een geschenk en neemt het niet weer terug; en ook de vader geeft niet meer dan eenmaal zijne dochter ten huwelijk. — Oppervlakkig beschouwd schijnen die woorden hier minder gepast. Want ofschoon eene verloving, naar de Indische zienswijze, zoo onherroepelijk is dat eene dochter, die in hare eerste jeugd door haren vader verloofd werd, ingeval haar bruidegom sterft, immer maagd moet blijven, zoo had hier echter nog geene verloving plaats gehad. Doch Savitri, het toonbeeld van deugd, ging verder dan de letter der wet luidde, zij beschouwde den geest der wet reeds als verplichtend. Eenmaal met verlof haars vaders in haar hart Satjavan gekozen hebbende, achtte zij elke andere keuze ongeoorloofd.

36. De Goeroe of de meester van wien de edele Indiër tijdens zijne jeugd onderwijs ontving in godsdienst, letteren en wetenschap, wordt door hem ook op lateren leeftijd immer in gewichtige zaken geraadpleegd. Hier schijnt goeroe slechts raadgever in gewetenszaken, zielbestuurder te beteekenen.

DERDE ZANG.

37. Edelen meen ik te moeten kiezen ter vertolking van Dviza's. Immers letterlijk beteekent dit woord tweemaal geborenen. De drie edele kasten toch, de Brâhmanen,

Digitized by Google

Ksatria's en Vaisa's ontvingen op zekere leeftijd een koord tot teeken van hun edelen stand. De Brahmanen waren zeker de voornaamsten der dviza's en verwierven door die inkleeding de grootste voorrechten, daarom worden zij soms bijzonderlijk met dien naam bestempeld. Als het dus niet bepaald en duidelijk blijkt dat de Brahmanen met dit woord alleen bedoeld worden, dan acht ik de vertaling daarvan met het generisch edelen de verkieslijkste. De Pyrohita of huispriester is een persoon van groot gezag. Hij regelt alle offers en godsdienstige plechtigheden aan het hof eens konings. De Ritvidzj of offeraar, schijnt meer rechtstreeks met het onderhouden van een heilig vuur en het verrichten van het eigenlijk dienstwerk bij de offers belast te zijn geweest. — We vinden hier melding gemaakt van meer huispriesters, die bovendien op de laatste plaats worden gesteld; want letterlijk staat er: „alle oude edelen, den offerpriester en de huispriesters." Het een zoowel als het andere wijkt af van de gewone opvatting der Indiërs.

38. De achtste, elfde, veertiende en vijftiende dag na de nieuwe of volle maan worden als gelukkig beschouwd.

39 Medhja beteekent volgens Benfey zuiver, tot het offer behoorende. Die naam schijnt dus het bosch als door godvruchtige oefeningen geheiligd aan te duiden.

40. Asrama. Ik laat dit woord, dat door de Duitschers met Einsiedelei en door de Franschen en Engelschen met Ermitage wordt weergegeven, onvertaald. Ons kluis zou er wel het naaste bij komen. Het is eene omheinde ruimte waarin een boeteling alleen of met eenige leerlingen of familieleden woont. Daar binnen bevindt zich eene hut met boomgaard, bloementuin en verblijfplaatsen voor tam gemaakte dieren enz. Somtijds is de asrama zeer uitgestrekt en sierlijk ingericht. Men vindt er naast de Brahmanen dikwerf Ksatria's, koningen die weleer in de wereld de grootste rol speelden, maar nu van hun luister ontdaan zich door wereldkennis en edele manieren onderscheiden, en zich overtuigd houden dat zij thans verhevener zijn dan voorheen, toen zij den troon bekleedden of aan het hoofd hunner legers ten strijde togen.

41. De Sâla-boom is volgens Wilson de Shorea robusta.

42 Het Koesa-gras (Poa cynosuroïdes) wordt in bijna alle godsdienstige handelingen gebruikt.

Digitized by Google

43. De Arghja is een eeregeschenk aan goden of hooggeachte gasten aangeboden, bestaande in een schuitvormig korfje met rijst, koesagras en eenige andere voorwerpen gevuld.

44. In den tekst staat dat Asvapatis op Satjavan wees. Geheel zijne rede duidt echter m. i. aan dat hij Savitri bedoelde.

45. Ik vind geene wet die Djoematsenas verplichtte de hem aangeboden schoondochter als zoodanig te aanvaarden. Toch kan hier spraak zijn van plicht als gevolgtrekking uit de gezamenlijke wettelijke bepalingen in verband met de omstandigheden. Savitri toch kon bij hare nauwgezetheid geen anderen gemaal meer kiezen; weigerde Djoematsenas dus, dan was Asvapatis van verdere nakomelingschap verstoken. Tot dergelijke weigering kon Djoematsenas des te minder reden hebben, daar toch Satjavan een huwelijk moest aangaan, dewijl de koning anders zelf met zijne voorouders het familieoffer zou missen. Satjavan kon bovendien overeenkomstig met zijne waardigheid slechts eene koningsdochter huwen, waarop hij in zijne omstandigheden zeer weinig uitzicht had. Wilde de vader derhalve liefderijk en verstandig handelen, dan moest hij de aangeboden schoondochter gretig aannemen.

46. Lichtelijk denkt men: waarom neemt Asvapatis den armen prins Satjavan niet met zijne ouders in zijn land op en voorziet hij niet ruim in hun onderhoud? Geene wetsbepaling verbood dit, doch Djoematsenas ware daartoe niet te bewegen geweest. Immers van zijne koninklijke waardigheid bewust, achtte hij zich niets minder dan Asvapatis. Deze behandelt hem dan ook als zijn gelijke, en zelfs uithoofde van zijn ouderdom en heilig karakter als zijn meerdere. Hij kon dus niet van levenswijze veranderen of hij moest den troon weer bestijgen; als een van zijn rijk beroofde koning was de staat van boeteling, die vrijwillig soms door koningen werd omhelsd, de eenige die hem niet vernederde. Daarom moest Savitri tot die strenge levenswijze besluiten of van het huwelijk met Satjavan afzien. Maar waarom volgde Satjavan zijn schoonvader niet, hij kon dus immers Asvapatis' opvolger worden, dewijl deze geene zonen had? Omdat Djoematsenas er ongetwijfeld meer prijs op stelde dat zijn zoon bij hem bleef, dan dat deze in Asvapatis' familie overging. Dit laatste ware geschied indien hij zijn schoonvader volgde en koning der Madra's werd. Buitendien is het twijfelachtig of het Indisch

Digitized by Google

erfrecht zulks toeliet en of de agnaten zich daar niet tegen zouden verzet hebben.

47. De huwelijksplechtigheden zijn zeer omslachtig en langwijlig en verplichten de familiën soms tot uitgaven die hun vermogen verre te boven gaan. Curiositeitshalve geven we hier slechts het formulier, dat de vader der bruid uitspreekt, als hij zijne dochter aan den bruidegom geeft. Een voorbeeld daarvan luidt volgens Ward aldus: „Van de familie van Kasjapa, de achterkleindochter van Bhairava, de kleindochter van Rama Hari, de dochter van Rama Sundara Ksama, die deze en gene kleederen en juweelen draagt; geef ik Thoekoera-dasa aan u: Abhaya-Charana van de familie van Sandelya, den achterkleinzoon van Sundara-Dasa, den kleinzoon van Kanaji, den zoon van Bhaja Hari."

48. De meeste vertalers laten Asvapatis aan zijne dochter een gevolg geven. Het woord is echter zeer onbepaald; en een gevolg schijnt slecht te voegen bij de eenvoudige levenswijze van Savitri, tenzij men aanneme dat zij bij het afleggen harer sieraden ook het gevolg heeft weggezonden.

49. De walkala was een zeer ruwe bruine pij uit de vezelen van boomschors gevlochten.

50. Op het einde van dezen zang schijnt de dichter het verhaal vooruit te loopen met te vermelden dat Savitri dag en nacht stond. Men zou bijna verschillende redacties van dezen en den volgenden zang vermoeden, waarvan de eene Savitri nagenoeg een gansch jaar en de andere haar slechts drie dagen laat staan. Doch het woord staan heeft wel eens eene zeer onbepaalde beteekenis, zoodat het hier zeer goed kan beteekenen: Savitri was dag en nacht ongerust.

VIERDE ZANG.

---

51. Voor de ochtendplichten bevatten de Sastra's en Poerana's vele regels en formulieren, doch deze zijn hier niet van toepassing. De vereering van het vuur, die daarbij plaats

Digitized by Google

vindt, bestaat hierin, dat men eenige rijstkorrels, sesamzaad, gesmolten boter of iets dergelijks daarin werpt, onder het spreken van zekere formulieren, waarvan de Savitri of Gajatri, een korte hymnus aan de zon, het voornaamste is.

52 In al de Indische verhalen wordt aan heilwenschen en vloeken eene kracht toegeschreven in overeenstemming met de waardigheid den persoon, die ze uitspreekt, eigen, wegens afkomst of verdienste. Verschillend wordt hier Avaidhavja Shishas vertaald. Letterlijk is het weduwlooze wenschen. Bopp en Merkel verklaren deze spreekwijze met wenschen, die hunne werking niet kunnen missen. Holtzmann daarentegen en Bernstedt omschrijven: wenschen die den staat van weduwe uitsluiten. Dit laatste is verkieselijker en stemt overeen met het woordenboek van Benfey.

VIJFDE ZANG.

53. Door de gunst van Siva verkreeg Jamas (de zoon van Vivasvatis, dat is de Zon als vader van Jamas, Manoe, enz.) het voorrecht om een der acht Sokapala's, wereldhoeders, te mogen zijn. Als zoodanig is hij de bestuurder der sterfgevallen en de rechter der dooden met een rijk Jamaloka en een paleis Jamalaja in het zuiden gelegen. Hij heeft vele dienaars Kridanta-doeta's, die de zielen der stervenden afhalen. Vaak zien de stervende Indiërs deze dienaars in schrikverwekkende gestalte. Zij brengen de ziel in vier uren, veertig minuten naar Jamaloga; daarom mag niemand binnen dien tijd na zijn afsterven verbrand worden, want de dienaren vergissen zich soms en moeten dan de ziel terugbrengen. Het doodengericht houdt Jamas te gelijk met Dharma, den god der deugd of der wet, met wien hij echter ook soms vereenzelvigd wordt 1).

1) Ernst von Bunsen, de zoon van den bekenden Christian, Carl, Josias von Bunsen, stelt Jamas gelijk met den Rhadamanthus der Grieken. Hij toont ook aan dat de Yima der Iraniërs, de Yama i;

Digitized by Google

Hij wordt daarin bijgestaan door Tsjitragoepta, die van alle levende personen en hunne handelingen boek houdt. Naar gelang hunner verdiensten worden de boozen naar eene der

---

der Ariërs; „Jima, zegt hij, is de Zend vorm en Jama de Sanskrietvorm van denzelfden Arischen naam." — Volgens de Avesta werd de goddelijke Openbaring door den koning der Ariërs, den schoonen en glansrijken Jima, den Jama der Indiërs, aan het menschdom geschonken. Het heeft al den schijn, zoo merkt de vermelde geleerde wijders op, om weldra echter weer het tegendeel te verzekeren, dat ten laatste met dien naam niemand anders bedoeld wordt dan de verheerlijkte eerste stamvader des menschdoms, ADAM. Want gelijk Adam de zoon Gods geheeten wordt (vgl. Luc. III: 38), zoo wordt ook Jamas Surja of de zoon bij uitnemendheid genoemd.

Gereedelijk maak ik van de gelegenheid, die mij hier wordt aangeboden, gebruik, om onze lezers eenig denkbeeld te geven van het thans juist verschenen werk van E. von Bunsen: Die Einheit der Religionen im zusammenhange mit den Völkerwanderungen der Urzeit und der Geheimlehre, en hen daarin het jongste en allerlaatste blijk te doen zien van het moeitevol en wanhopig pogen der zoogenaamde onafhankelijke wetenschap, wier beoefenaren zich het woord des Apostels tot leuze schijnen gekozen te hebben: „Semper discentes, et nunquam ad scientiam veritatis pervenientes. — Altijd leerend en nimmer tot de kennis der waarheid komend!" II Tim. III: 7. — De heer v. Bunsen namelijk bezigt allerlei eruditie om ons te verzekeren, dat het Paradijs (Eden) gelegen was op de bergvlakte van Pamer in het noorden van het Himalaja-gebergte, dat de blanke Ariërs of Japhetieten op het hooge bergland, en dat de zwarte Toeriërs of Chamieten in het aangrenzend dal woonden, terwijl het roodbruin ras der Semieten of Adamieten ontstaan zou wezen uit de vermenging van de Ariërs en Toeriërs. Hij verklaart Thraêtona den held der Iraniërs en stamverwant van Zoroaster identisch met Lamech en dezen met Noë om het drietal zonen dat hun wordt toegeschreven. Derhalve is THRAETONA met zijne zonen: Airja, Tuirja, Sairma = LAMECH met: Jabal, Jubal, Tubal-Kain = Noë met: Japheth, Cham, Sem. — En dit alles omdat hij overal in de geschiedenis de werking meent te zien van het dualisme der blanke en zwarte Ur-rassen en omdat hij willekeurig de opgave der H. Schrift omtrent de Patriarchen vóór Noë van historische waarde ontbloot acht. Hunne namen toch zijn, naar hij meent, geen persoons- maar volks-namen; zij hebben dus geen streng historische maar een ethnische beteekenis. Zelfs Sem is volgens hem slechts ethnisch te nemen en duidt alleen den naam aan van het volk, uit de vermenging der Ur-

Digitized by Google

28 hellen, de goeden naar een der hemelen gezonden; want Brahma, Vishnoe en Siva benevens de acht Sokapala's hebben elk eene plaats van belooning voor hunne vereerders. — Jamas wordt afgebeeld als een man, groen (hier donkergeel) van kleur, met roode kleederen en vurige oogen, een kroon op het hoofd en eene bloem in zijne haarlokken dragend. Hij rijdt op een buffel met een knods gewapend. Zijn grimmig gelaat en vreeselijke tanden zijn de schrik der drie werelden. Aan de goeden vertoont hij zich in veel liefelijker gedaante; als hij dezen verschijnt, rijdt hij meestal op een garoeda, een fabelachtige vogel met het aangezicht eens menschen).

Als we onze Episode naast al deze onverdragelijke ongerijmdheden en zotte verdichtselen stellen, dan is ze zelfs in dit gedeelte een toonbeeld van betrekkelijken eenvoud en gezond verstand. Jamas schijnt hier niets anders te zijn dan een manifestatie der macht over leven en dood des Allerhoogsten; want hij wordt vereenzelvigd met Dharma (Deugd) en Dharma wordt het Allerhoogste genoemd.

54. Daar staat eigenlijk: „de duimlange ziel." We meenden dat zonderling epitheton uit den tekst te mogen weglaten. In de Chandogja Oepanishad wordt gezegd: In de holte van het hart (goeta) woont het onsterfelijk wezen (Poeroesha) van de grootte eens duims in het midden van den geest (Atma)." Deze Poeroesha is helder als eene vlam zonder rook, heer van het verledene, het tegenwoordige en het toekomende. Windischmann verklaart eveneens: „In de linkerhartekamer wordt voornamelijk de diepliggende holte voor den zetel der duimgroote Poeroesha gehouden." In de pan-

---

rassen ontstaan. Geheel de hypothese viel trouwens ook in duigen als Sem een werkelijke, historische persoon was. — Met de kleur der twee Ur-rassen hangt ook de godsdienst samen. De blanken huldigen het monotheïsme, de zwarten het polytheïsme, de kleurlingen iets van beide. — In weerwil van al deze misplaatste en misbruikte eruditie is de gegeven moeite toch niet gansch verloren. Want 1° de ongeloovige wetenschap is er een schrede mee nadergetreden tot de erkentenis, dat het thans levend menschdom (na Noë) uit ééne landstreek stamt en wel uit den omtrek van den Himalaja; en 2° dat alle volken afstammen van Noë's zonen Japheth, Cham, Sem; men moge ze dan Ariërs of Japhetieten; Toeriers of Chamieten; en Semieten of anders heeten. P. H.

Digitized by Google

theïstische Oepanishad's is de Poeroesha eigenlijk de eeuwige godheid. In onze Episode echter is zij de individueele ziel.

55. De lijkplechtigheden bestaan in het verbranden van het lijk, en het verzamelen der assche en der beenderen. De naaste familie blijft tien dagen onrein en moet hare godsdienstige plechtigheden door een ander laten verrichten. Dagelijks wordt voor de zielerust des overledenen een rijstkoek een *pinda* gebakken en op het gras neergelegd. Daarna wordt de familie weer gereinigd en zij geeft naar haar vermogen een maaltijd en geschenken aan de Brahmanen.

56. In den tekst gaven we eene ietwat vrijere en voor ieder gemakkelijker te volgen vertaling van Savitri's spreuken. Hier echter vinde een nauwgezet onderzoek naar haren streng letterlijken zin eene plaats.

De vijf spreuken van Savitri.

Deze spreuken moeten blijkbaar de kern der hoogste wijsheid en der edelste deugd bevatten. Hare kortheid en eigenaardige vorm beletten echter de gewenschte duidelijkheid. Ter verklaring hoe deze spreuken eene plaats konden vinden in zulk een eenvoudig patriarchaal verhaal als onze Episode is, kan men verschillende veronderstellingen maken. Het oorspronkelijke verhaal, dat wellicht een dergelijke maar eenvoudiger samenspraak bevatte, is allengs door latere dichters geretoucheerd geworden. De uitdrukkingen en volzinnen, waarin sommigen een duidelijke overeenkomst met Christelijke uitdrukkingen ontwaren, zijn er misschien ingelascht naarmate men ze machtig werd. Bespiegelende dichters van lateren tijd hebben waarschijnlijk beproefd ter verspreiding hunner theorieën eenige verzen in de gevierde Savitri-sage te schuiven. Dit alles kon in overeenstemming met het doel des verhaals geschieden, dewijl de geheele Episode strekte om te doen zien, hoe verre eene wel opgevoede dochter het in beschaving van geest en hart wel brengen kan.

Digitized by Google

Om de belangrijkheid dezer spreuken geven we eerst de verklaring van elke spreuk afzonderlijk en daarna den vermoedelijken samenhang.

I. Verklaring der spreuken.

Eerste spreuk.

Hare lezing is tamelijk onzeker en laat bovendien verschillende beteekenissen toe 1).

Adolf Holtzmann vertaalt aldus: „Het is niet onvoorzichtig in het woud te wonen en daar zich op deugden toe te leggen; want de wijzen noemen de deugd hunne schutse en hunne woning. Bij de goeden is daarom de deugd het eerste. — Volgens het geloof der goeden zijn wij allen door de deugd van Eénen tot den weg des heils gekomen, en wij zoeken nu ook geen tweeden, geen derden; bij de goeden is de deugd daarom het eerste" (das Erste). Holtzman geeft zijne bevreemding te kennen hoe de onderschrapte woorden op de lippen eener heidensche vrouw konden komen, die een uitmuntende beteekenis hebben in Christelijken zin.

Joseph Merkel geeft daarvoor: „Geen onwetenden oefenen hier in het woud den plicht, de waarheid en de volharding. Kennis doet ons immer den plicht verkondigen; daarom noemen de goeden den plicht het voortreffelijkste. — Heeft men eenmaal de handelwijze van éénen der goeden als plicht erkend, dan volgen gaarne allen het pad van dien éénen, men kieze geen anderen weg en zoeke geen derden! Daarom noemen de goeden den plicht het voortreffelijkste" (das Treff'lichste).

Onze vertaling luidt zoo getrouw mogelijk: „Geen gedachteloozen oefenen in het woud recht (dharma), waarheid en volharding. De ervarenen verklaren het recht; zoo noemen de goeden het recht het Opperwezen (Pradhana). — Is het recht door éénen dier goeden vastgesteld, dan volgen allen dien weg, geen tweeden, noch derden wenschen zij. Zoo

1) Het afwijkende der vertalingen is gedeeltelijk toe te schrijven aan de verschillende uitgaven waarnaar zij bewerkt werden, en gedeeltelijk ook aan de meerdere vrijheid, die men zich bij eene metrische vertolking veroorloofde.

Digitized by Google

noemen de goeden het recht het Opperwezen." — Overal behielden wij het woord recht, waar het oorspronkelijke dharma heeft; dit woord beteekent gelijktijdig: recht, wet, deugd, plicht. Het woord Pradhana door Holtzmann met „das Erste", door Merkel met „das Treff'lichste" en door Bopp met „das Höchste" weergegeven, vertalen wij met „Opperwezen," want het is een der namen van het Eeuwige Wezen. Voor Santa's zetten we overal goeden.

Uit deze eerste spreuk blijkt dit althans duidelijk, dat Savitri of de dichter, die haar laat spreken, deugd, plicht, recht, of welken naam men aan het zedelijk goede of heilige ook geven moge, zeer hoog schat, en dat zij het Opperwezen inzonderheid als de Oneindige Heiligheid aanbidt.

Tweede spreuk.

Deze heeft geen bezwaar en luidt volgens onze vertaling waarmede de bovengenoemden overeenstemmen:

„Eene vereeniging van goeden wordt steeds ten vurigste verlangd en dat heet eigenlijk vriendschap. De samenkomst met goeden is nimmer onvruchtbaar, daarom verblijve men steeds met de goeden" (d. i. men leve in een asrama).

Derde spreuk.

Holtzmann vertaalt haar aldus:... „Welwillendheid betoonen, geven, hulp bewijzen met woord en met daad, van ganscher harte en zonder ophouden, dat is der goeden eeuwige plicht. — Ook deze wereld doet dit wel, maar uit menschengunst en menschenvrees; de goeden echter minnen ook hunne vijanden waar ze hen vinden." Wederom teekent Holtzmann aan dat Savitri hier spreekt als ware zij Christin; bijzonder opvallend acht hij de geheel schriftuurlijke tegenstelling der wereld met de goeden. — Bijna eensluidend is Merkels overzetting.

Onze vertaling echter luidt letterlijk met de onmiddellijk voorafgaande woorden, die den zin der spreuk nader bepalen aldus: „De wereld is door u bedwongen met geweld; niet naar heuren wil bestuurt gij haar; daarom wordt gij, o god! Jamas (d. i. temmer) genoemd. Aanhoor nu nog dit woord

Digitized by Google

door mij tot u gericht: „Geen wezen leed te doen, maar jegens allen behulpzaam en mild te zijn, dat is de eeuwige plicht der goeden. Deze wereld bestaat gemeenlijk uit krachtige en listige menschen; maar de goeden bewijzen ook liefdadigheid aan overwonnen vijanden."

Vierde spreuk.

Zij luidt volgens Holtzmann: „O Vivasvating, o Heer des Rechts, hoor mij aan: Niet op zich zelven vertrouwt men zoo als men vertrouwt op de goeden, daarom moet iedereen den goeden genegen zijn. — Licht koestert men vertrouwen jegens hem, die zonder bedrog en afgunst is, daarom kan slechts daar vertrouwen heerschen waar goeden zijn."

Merkel heeft: „Verheven god! gij zijt Vivasvan's zoon, daarom noemen de wijzen u Vaivasvatas; naar gelijk recht beheerscht gij alle wezens, daarom heet gij ook Dharmaradschas. Op zich zelven vertrouwt niemand zoo vast als op de gezindheid der goeden, daarom gevoelt iedereen zich innig heengetrokken tot de goeden. Waar vriendschap werkt voor ieder schepsel, daar bestaat ook vertrouwen, daarom stellen allen immer op de goeden hun vertrouwen."

Onze vertaling luidt: „Gij zijt Vivasvatas' luisterrijke zoon, daarom wordt gij door de wijzen Vaivasvatas geheeten. Met onpartijdigheid en volgens recht worden uwe onderdanen bestuurd, deswege ook o Heer, (Isvara) zijt gij de Koning des Rechts (Dharma-radja). — De goeden echter stellen hun krachtig vertrouwen niet in zich zelven; daarom begeert iedereen vereeniging met de goeden. Uit vriendschap jegens alle wezens ontstaat het vertrouwen. Deswege stellen de menschen bijzonder vertrouwen op de goeden."

Isvara is de naam van het Opperwezen en Dharmaradja beteekent Koning des rechts = Melchisedech = Rex justitiae.

Vijfde spreuk.

„De goeden zijn, dus vertaalt Holtzmann, immer werkzaam voor anderen, niet om tegendiensten te erlangen; zij werken immer omdat zij weten: Zoo te wandelen is des Hoog-geëerden wil. Doch niet vruchteloos is der goeden werk-

Digitized by Google

zaamheid en niet vergankelijk het nut door hunne daden gesticht. De goede bestiert door de waarheid de zon, de goede redt door zijne vroomheid de aarde". — Holtzmann teekent aan hoe Christelijk deze plaats klinkt; en vooral wijst hij op „den Hooggeëerde," die hier vermeldt wordt en die, in verband met de eerste spreuk, — door hem naar de uitgave, welke hij volgde, vertaald, — als hier eene Christin sprak, niemand anders zou kunnen zijn dan CHRISTUS.

Merkel geeft de volgende vertaling: „Zijn plicht getrouw wandelt immer de goede; hij zinkt nooit, nimmer doet hem angst of smart wankelen. Niet zonder vrucht vereenigen zich goeden met goeden; voor goeden koestert een goede nimmer vreeze. De goeden toch bestieren zelfs door waarheid de zon, door den gloed hunner vroomheid houden zij de aarde in stand. Wat is en wordt volgt den gang der goeden; goeden met goeden vereenigd gaan niet te gronde. Dezen wandel zijn eerbiedwaardigen, die hem weten te waardeeren, toegedaan; de goeden bevorderen het heil van anderen en verwachten geen tegendienst. Toch is welwillendheid jegens de menschen niet te vergeefs, en noch de weldaad, noch de eer gaat te loor; dewijl de goeden zulk eene macht over zich zelven oefenen, daarom zijn zij de behouders van alle dingen."

Wij vertalen aldus: „De wereld der goeden is steeds hun goed gedrag. De goeden gaan niet te gronde, noch ook wankelen zij. De samenkomst van goeden met goeden is niet onvruchtbaar. Goeden boezemen goeden geen vrees in. Door waarheid besturen de goeden de zon, door vroomheid behouden de goeden de aarde. De goeden zijn de toevlucht van al wat was of zijn zal, o Koning! Te midden der goeden vergaan de goeden niet. Deze wandel boezemt hun, die dien kennen, immer eerbied in. Als de goeden voor elkander werken, zien zij op geen vergelding, en toch is de weldaad onder de menschen niet zonder vrucht voor hen. Noch het goede, noch de eer gaat verloren. Dewijl dit nu immer bij de goeden zoo geschiedt, zijn de goeden de behouders van alles!"

II. SAMENHANG DER SPREUKEN.

Na het voorgaande kunnen we den samenhang volgenderwijze formuleeren.

Digitized by Google

I. In het woud beoefent men de deugd (het recht) met kennis. Doch die heldere kennis van wat plichtmatig is verkrijgt men niet alleen door eigen inzage, maar vooral door aanwijzing van anderen. Heeft één (door goddelijke ingeving) erkend wat plicht is, dan volgen hem de overigen; want daar zij naar niets anders trachten dan naar het goede, is het hun genoeg het goede te kennen om dit in oefening te brengen; immers volgens de wijzen is het goede niet slechts een geschenk maar zelfs het wezen der Godheid.

II. Geen wonder dus dat de goeden naar een dusdanige heilige vereeniging haken, (zoo als men in de asrama's vindt), daar toch is ware vriendschap; want slechts deugd kan de duurzame band der vriendschap zijn, en waar deze aanwezig is volgt zegen van zelf.

III. Die vriendschap op deugd gegrondvest is in de wereld onbestaanbaar, en daarom moet gij Jamas! (gij temmer!) met geweld de overmachtigen en listigen beteugelen en bedwingen. In de samenleving der goeden echter heerscht slechts welwillendheid, zelfs jegens vijanden wordt zij daar geoefend; dwang is er overbodig, plichtbesef regelt er alles.

IV. Gij doet, terwijl gij geweld bezigt, allen met onpartijdigheid recht wedervaren, en zoo handhaaft gij de deugd, het goede in de wereld, o machtige god! gij Koning des Rechts (Dharmaradja)! Wij echter steunen niet op eigen kracht. Wij zoeken onze sterkte in de vereeniging met elkander, in wederzijdsch vertrouwen, dat gegrondvest is op onderlinge genegenheid en getrouwe plichtvervulling. — Er is dus geen maatschappij mogelijk zonder deugd, hetzij die deugd door goddelijke macht worde gehandhaafd, of uit plichtbesef beoefend.

V. De goeden vormen derhalve als eene afzonderlijke wereld, waarin slechts deugd heerscht; door haar zijn zij sterk en wankelen zij niet; door haar brengen zij goede werken voort; zij behoeven ook geen vrees om tot plicht te dwingen. Door hunne deugd zijn zij machtig en oefenen zij heilzamen en behoudenden invloed uit op de schepping en het lot der menschen. En dat alles doen zij zonder belooning van de menschen te verwachten. Evenwel worden zij toch reeds door de menschen beloond, dewijl het goede wat zij doen niet sterft, en hunne eere niet vergaat.

Digitized by Google

In deze geleerde vertogen, door den dichter op Savitri's lippen gelegd, zien we duidelijk dat, zoo Jamas niet geheel en al door haar met het Opperwezen vereenzelvigd wordt, zij hem dan toch beschouwt als des Allerhoogsten hoogsten Dienaar, die het hoogste wat er is: de deugd, het recht, de heiligheid Gods als Werelddwinger en Rechtskoning op aarde met onweerstaanbare, over alles zegevierende kracht immer handhaaft. — Zij kon dan ook later te recht betuigen, dat zij tot Jamas hoogst vereerende gezegden had gericht.

---

57. Nachtzwervers is een der vele namen van de gevreesde Rakshasen, die in de Indische heldendichten een groote rol spelen. Men vertaalt dit woord soms met reuzen of booze geesten, doch niet geheel juist. Het zijn menscheneters die vooral 's nachts ronddolen en de woestijnen doen weergalmen van schrille en akelige geluiden.

58. De eindelooze en kinderachtige klachten van Satjavan, die in tegenspraak zijn met het heldhaftig karakter hem in den tweeden zang toegeschreven, schijnt een gevolg te zijn van zijn door het ongeval verzwakten en verwarden geest. Als ijverige leerling der Brahmanen moest hij bovendien door de hevige smart over het verdriet zijne ouders ook zonder schuld veroorzaakt, de hooge mate zijner deugd doen blijken. Of echter die smart zoo verre gegaan zij, dat ze tot wanhoop en zelfs tot het voornemen om zich van het leven te berooven oversloeg, meenen wij te moeten betwijfelen. De zinsnede door ons vertaald met: „Ik betuig het u bij mijne ziel" geeft Merkel in dezer voege weer: „Ich werde sonst mich selbst tödten in Wahrheit." Hippolyte Fauche geeft in den tekst zijner vertaling: „En vérité je me donne la mort," terwijl hij echter in eene noot aanteekent, dat Satjavan op zich zelven wijzend, Savitri bij zijn leven bezwoer hem naar huis te geleiden. Holtzmann laat geheel deze uitdrukking weg, die zich zóó vertaald ook waarlijk moeilijk laat rijmen met Satjavan's karakter, die door Naradas als „eene zee van deug-

Digitized by Google

den" geprezen werd. Letterlijk staat er: „Met de waarheid raak ik (mij) zelven," [atmanam toch beteekent ziel, leven, zelf], en laat de beteekenis toe van: „Zoo waar ik mij zelven aanraak." Onze vertaling doet dus den letterlijken zin geen geweld aan, spaart Satjavan's karakter en vindt steun bij gezaghebbenden.

ZESDE ZANG.

59. De wanhoop der beide ouders van Satjavan is ook wel een weinig overdreven. Zij vindt echter verschooning in hunne zwakheid en in hunne omstandigheden. Daar de ouders geen lichtvaardigheid in Satjavan en Savitri konden veronderstellen, was hun uitblijven inderdaad zorgwekkend, vooral bij de menigte van wilde dieren, waardoor niet zelden woudbewoners verslonden werden. Overigens ontmoeten we hier een beminnelijken eenvoud en gemoedelijke natuurlijkheid, die aan de beste klassieke tafereelen van dien aard herinneren.

60. De hier optredende Edelen komen in vele andere verhalen voor. Hunne uitspraken moeten zoo worden opgenomen, dat zij door hunne deugd hoogere kennis en grooter kracht hadden verworven dan den gewone menschen eigen zijn. Volgens sommige verhalen behoefden de boetelingen zich slechts in overweging te verdiepen om al het verborgene te kennen. Ook behoefden zij slechts volgens andere dichters een wensch te uiten om Satjavan, al ware hij ook door een tijger of boosen reus verslonden, ongedeerd, alsof er niets geschied was, te voorschijn te doen treden. Bij zoo vele en krachtige wenschen konden de ouders dus gerust zijn.

Digitized by Google

ZEVENDE ZANG.

61. De zachtmoedigheid des dichters tracht zoo veel mogelijk al de eigenlijke onderdanen van Djoematsenas vrij te houden van bloedvergieten. De partij zijns vijands heeft zich zelve vernietigd.

62. De vier afdeelingen eens legers zijn: 1° het voetvolk, 2° de ruiterij, 3° de wagens, 4° de olifanten.

63. Een der hoofdplechtigheden bij de konings-wijding was het besproeien of begieten met water, waarin honig, koesagras en andere zelfstandigheden gemengd waren. De inwijdings-plechtigheden werden bij een ongestoorde regeering wel eens herhaald. Bijzondere reden bestond er derhalve thans om ze nu te herhalen.

64. Onze Episode eindigt eigenlijk met de volgende woorden die haar weer vastknoopen aan den hoofdinhoud der Maha-Bharata, doch door mij werden weggelaten, als niet tot ons verhaal behoorende:

„Zoo zal ook deze edele Draupadi eenmaal met hare standvastige deugd u allen redden, gelijk de doorluchte Savitri."

Met dezen volzin treedt de verhaler, de vrome Markandejas van het tooneel, terwijl Vaisampajana, de dichter der Maha-Bharata, na hem het woord opneemt en in dezer voege de Episode sluit:

„Zoo woonden de Pandava's door den grootmoedigen Markandejas getroost, zonder rouw en zonder verdriet, in Kamjaka. — Al wie nu deze overschoone geschiedenis van Savitri hoort, dien zullen, van alle rampen vrij, slechts vreugden ten deel vallen."

Met dergelijke ijdele en veelbelovende toezeggingen eindigen bijna alle Indische verhalen. — Verstaat men die woorden als enkelen wensch en betuiging van welwillende gezindheid, dan maken wij ze volgaarne tot de onze en nemen wij er afscheid mede van onze geduldige lezers.

Digitized by Google

DRUKFEILEN.

Blz.	6	staat:	voor 12 jaren,	lees:	voor ruim.
„	10	„	zoo is	„	zoo zij.
„	18	„	Monoevoe	„	Manoevoe.
„	39	„	Rabijnen	„	Rabbijnen.
„	40	„	droomer en	„	droomerijen.
„	45	„	strijdige	„	strijdvoerende.
„	64	„	neergedaald	„	is neergedaald.
„	66	„	socieel	„	sociaal.
„	68	„	onttrekt	„	ontleedt.
„	78	„	Mohamedanisme	„	Mohamedisme.
„	133	„	smit	„	smid.
„	135	„	de volgorde	„	de volgorde te bepalen.
„	137	„	Pariaat	„	Paria at.
„	157	„	Taal- en	„	Taal en
„	195	„	één	„	een.
„	241	„	van eene der	„	van een der.
„	295	„	Zend vorm	„	Zend-vorm.

Digitized by Google

INHOUD.

BLIKKEN OP INDIË.

I.
Indië.

blads.

Geografische studie van Azië. — De broeders von Schlagintweit. — Indië, Hindostan. — Bergen, rivieren, krachtvolle plantengroei, vruchtbaarheid. Steden. Calcutta. 3

II.
Historische schets van Indië.

Fabelachtige oudheid door de Indiërs zich zelven toegeschreven. — Bailly door hunne astronomische tafels misleid. — Hunne Joega's. — Berekening daarvan. — De Kali-joega begint met den Zondvloed 14

De eerste Arya's, Arjèrs of Ariërs 19

Veroveraars: Sesostris, Darius, Alexander, Mohammed, Ghengis-Khan, Timoer-Bek (Tamerlan), Chisrê-Afgan, Ibrahim-Lodi 20

Digitized by Google

Bls.

BABER, de stichter van het Mongoolsch Keizerrijk te Delhi. — ACKBAR. Samenstelling des Rijks. Soeba's, Nabab's, Raja's. — AURENGSAËB. — MOHAMED-SHAH; hij wordt aangevallen door NADIR-SHAH. De pauwentroon. Verraad van AZÉFIA. — ACHMET-SHAH 22

De Portugeezen in Indië. — De Nederlanders. De Compagnie van verre. De Nederlandsche Oost-Indische Compagnie. — De Engelschen. — De Franschen. — Overwicht der Engelschen in Hindostan 29

III.

Godsdienst.

Indië en de oorspronkelijke Openbaring. 34

I. DE BRAHMA-DIENST.

De Veda's, hun ouderdom (de oudste gedeelten der Veden reiken niet verder dan 1400 v. C.), hun inhoud, enz. — De Rig-veda.— Litteratuur naar aanleiding der Veda's ontstaan 36

Leer der Brahmanen. — Hun Trimoerti. — BRAHM. — BRAHMA, VISHNOE, SIVA. 43

Oorspronkelijk Monotheïsme ontaard tot veelgodendom. RAM MOHUN-ROY 49

Oorspronkelijke Traditie. — Zondvloed volgens het wetboek van Manoe en de Maha-Bharata. 51

Zedeleer. — Boete. — Eeredienst. — Tempels op onze Oost-Indische eilanden. — Djaggernouth 56

II. HET BOEDDHISME.

Zijn mythologische en historische oorsprong. (Boeddha leefde hoogstens 600 v. C.) — Leer (eerst later opgeteekend). — Zedeleer; de tien geboden van Boeddha. — Inrichting der sekte; hiërarchie. — Juiste opgave van de getalsterkte der Boeddhisten (ruim 20 millioen minder talrijk dan de Katholieken). — Verouderde dwaling aangaande het Lamaïsme door WINKLER PRINS en het NUT vastgehouden en door HOFSTEDE DE GROOT en MAX MÜLLER onlangs op nieuw te berde gebracht. De Lama dagteekent van 1260 NA CHRISTUS. . . . 63

Digitized by Google

Blz.

III. HET MAGISME EN EENIGE ANDERE SEKTEN.

Het Magisme of de leer van ZOROASTER (600 v. C. ontstaan, en 226 na C. te boek gesteld). Dwaling van het NUT. — De Djeina's. — De sekte van NANEK 76

IV. PHILOSOFISCHE SYSTEMEN DER INDIËRS.

Verband dier systemen met den godsdienstigen toestand van Indië. — De Joga of Sankhya van Patandjali. — De Nyaya van Gotama. — De Vaisechika van Kanada. — De Mimansa van Djaimini 78
De VEDANTA of het Vedantisme van SANKARA 79
De SANKHYA-leer van KAPILA 82

V. BETREKKINGEN DER INDIËRS MET DE ISRAËLIETEN EN DEN CHRISTELIJKEN GODSDIENST.

Het begin der Indische beschaving; ABRAHAM en de Egyptenaren. — Tijdsbepaling van eenige hoofdfeiten der geschiedenis. — Uiteenloopende berekeningen van R. NAÄSSON, PEZRON, enz. — P. F.-X. PATRIZI over de Chronologie der Schriftuur. — Sporen van Israëlitische gebruiken en denkbeelden bij de Indiërs. — SALOMON 85
Christendom. — H. THOMAS. — Nestorianen. — FRANCISKANEN. — H. FRANCISCUS XAVERIUS. — ROBERTO DE' NOBILI. — Staat der 20 Apostolische Vicariaten van Indië in 1867 *. — Tekstvervalsching van Indische schriften. Voorgangers van VRAIN LUCAS. De KRISHNA-legende aan het Christendom ontleend, en 600 j. NA CHRISTUS gemaakt. De goddelooze VOLNEY beschaamd 92

VI. RESULTAAT.

I. Eenige godsdienstige waarheden hebben de Indiërs geput uit de oorspronkelijke Openbaring door middel van de algemeene traditie. — Vele hunner dwalingen ontstonden uit mislukte poging ter verklaring der ontvangen waarheden; zoo bijv. hun onredelijke afschuw van dierlijk

*) Volgens den Open Brief van Mgr. Ch. Bonjean Vic. Ap. van Jaffna (Ceylon) aan den B. van Orleans, (14 Maart 1870), zijn er thans 1,100,000 Katholieken, slechts 15,000 Protestanten en 180 millioen Ongeloovigen in Indië.

Digitized by Google

Blz.

voedsel en de leer der zielsverhuizing. II. Ook ontleenden zij godsdienstige elementen aan Joden- en Christendom, doch bezoedelden deze eveneens met dwaling . . 103

Wederlegging van valsche theorieën over den godsdienst en de philosofische stelsels der Indiërs. — Ontwikkelingstheorie van de Maatschappij tot NUT VAN 'T ALGEMEEN in haar handboek der aardrijkskunde. — Progrès humanitaire. — De humaniteit van den heer VAN VLOTEN 107

Verdraagzaamheids-theorie van den heer P. A. S. VAN LIMBURG BROUWER in de Gids. — Zijn opvatting van het Indisch Pantheïsme. Prof. WINDISCHMANN onkiesch door hem bejegend 115

De heer VAN LIMBURG BROUWER en het Indisch Atheïsme. 125

IV.

Maatschappelijke toestand.

I. DE KASTEN.

Oorsprong. — Verdeeling. — Edele Kasten: Brahmanen, Ksatria's, Vaisa's. -- Onedele Kasten: Soedra's en Paria's. — Wettelijke reinheid en onreinheid. — Het eten van rund- of kalfsvleesch. — Hooge waarde der koe voor den Indiër. — Het amrita 130

II. HET LOT DER VROUW.

Slaafsche toestand. — Verwaarloosde opvoeding. — Treurig lot der weduwe. — Progrès social. Humaniteit en Christendom. 148

V.

Taal en Letterkunde.

I. DE TAAL.

Vergelijkende taalstudie. — Sanskriet. — Arische, vroeger Indo-Germaansche of Indo-Europesche talengroep. (Japheth). — Semitische talengroep. (Sem). — Toeranische of Anarische talengroep. (Cham). Vgl. blz. 294 E. von Bunsen. — De vergelijkende taalstudie en de H. Schrift 157

Digitized by Google

Blz.

II. HISTORISCH OVERZICHT DER INDISCHE TAALSTUDIE.

Roberto de' Nobili. — De Ezour-Veda. Vergissing van Voltaire en anderen. — Emmanuel Martinz. — Joseph Constant Beschi. — Joannes Ernestus Hanxleden. — P. Coeurdoux. — De Carmeliet Paulinus a s. Bartholomaeo of Joannes Philippus Werdin 170

Warren Hastings. — William Jones. — J. Wilkins. — H. Th. Colebrooke. — Hamilton. — F. en A. W. von Schlegel. — Fr. Bopp. — T. Rosen. — Max Müller. — Hindoe-Collegie te Bombay 187

III. LETTERKUNDE.

Gewijde en ongewijde letteren der Indiërs 193

De Indische heldendichten, de Poerana's, lyrische en dramatische poësie 195

Proeve van lyrische poësie. „De regentijd" uit de Ritoesanhara van Kalidas; naar P. von Bohlen door P. J. Dyckmann 198

IV. DE RAMAJANA.

Omvang. — Strekking. — Plan 201

Proeven van Epische poësie naar Adolph Holtzmann:

1. Farata's komst 207
2. Rama's trouw 213

V. DE MAHA-BHARATA.

Omvang. — Ouderdom. — Waarde. — Plan 221

Schetsen naar het Sanskriet:

1. Een jachttafereel 227
2. Eene Âsrama 229
3. Een tweegevecht 233

VI. DE EPISODE SAVITRI.

Strekking. — Karakter der heldin. — Tooneel. — Waarheden. — Verdiensten. — Feilen 236

Slotwoord.

Einde en laatste uitkomst van elke wetenschap 242

Digitized by Google

SAVITRI.

Bla.

EERSTE ZANG 247
TWEEDE ZANG 251
DERDE ZANG 255
VIERDE ZANG 258
VIJFDE ZANG 261
ZESDE ZANG 274
ZEVENDE ZANG 279

Aanteekeningen.

Op den EERSTEN ZANG. 281
" " TWEEDEN ZANG 288
" " DERDEN ZANG 290
" " VIERDEN ZANG 293
" " VIJFDEN ZANG 295
" " ZESDEN ZANG 304
" " ZEVENDEN ZANG 305

Digitized by Google

Digitized by Google

THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
GRADUATE LIBRARY

DATE DUE

Digitized by Google

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 07040 8789

Digitized by Google

Digitized by Google